

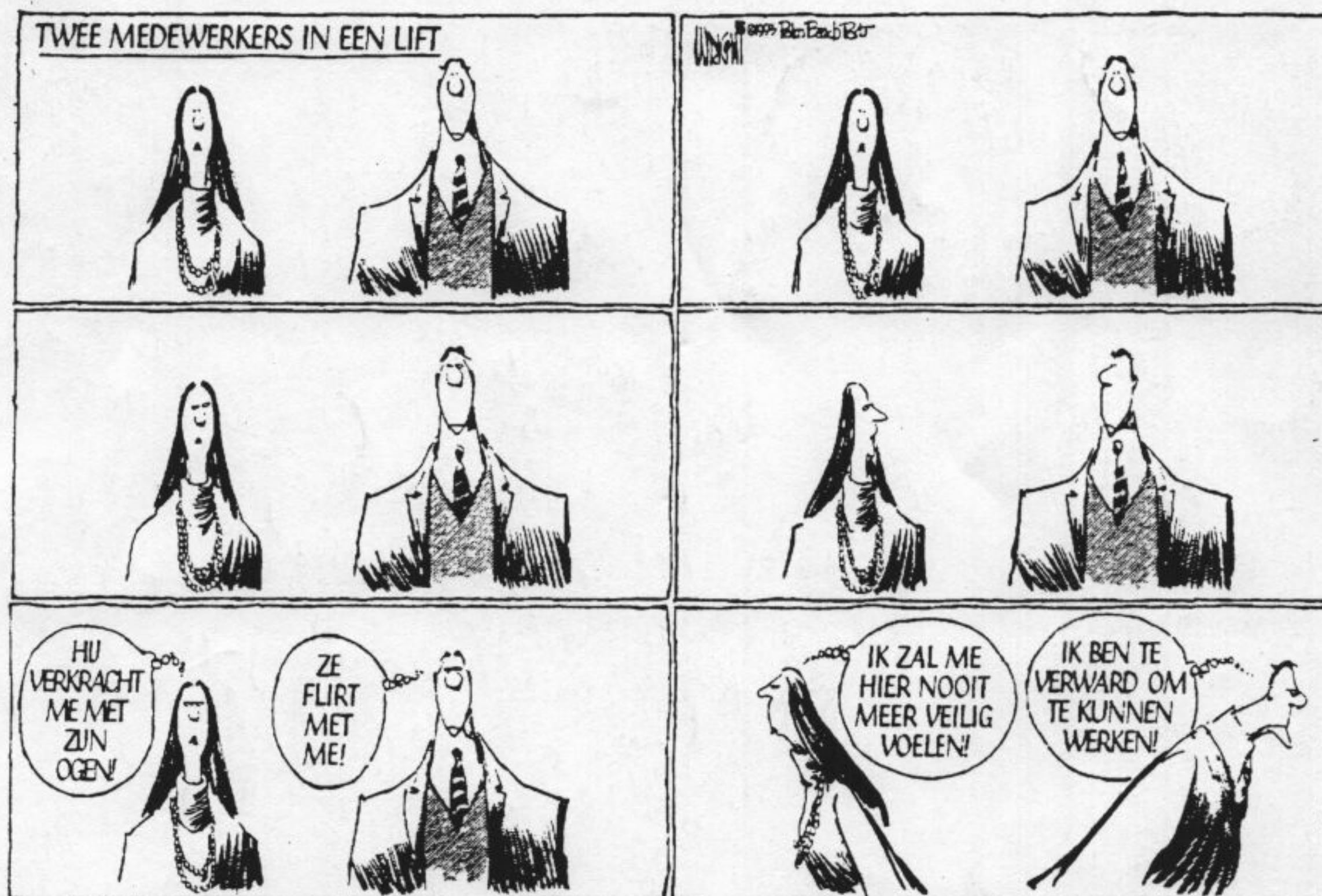
PERSFOCUS

TIENDE JAARGANG NUMMER 10 - OKTOBER 1994

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

DON WRIGHT

VK 8-10

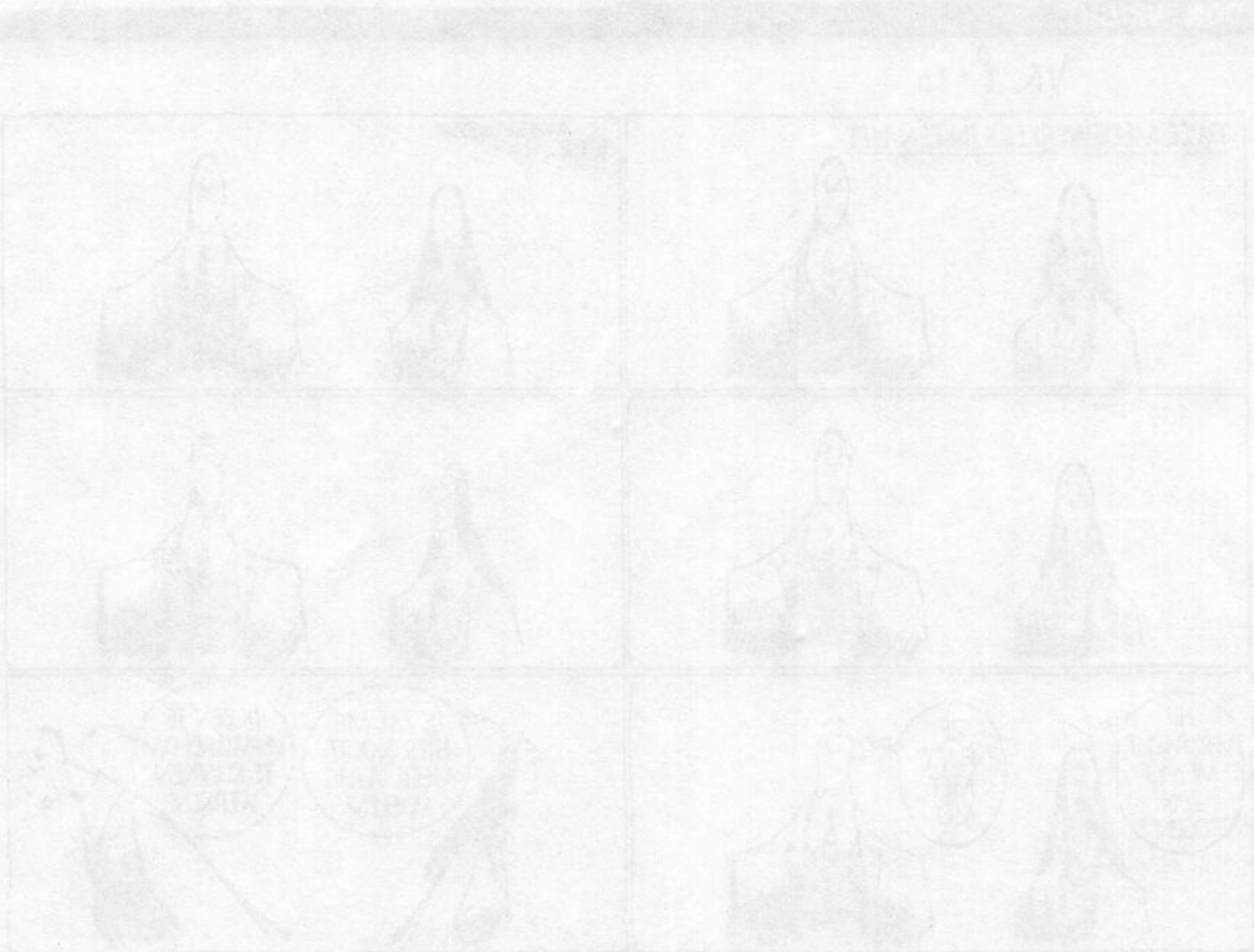
IN DIT NUMMER:

Seks op school	pag.	2
O.I. op school?	pag.	5
De strijd tegen O.I.	pag.	7
Geweld op school	pag.	9
De boze buitenwereld	pag.	10
Kind vermoord...	pag.	12
...door een ander kind	pag.	14
Angst voor netwerken	pag.	17
De strijd tegen kindermishandeling	pag.	19
Bescherm de kinderen!	pag.	21
Praten na incest	pag.	25
Ontucht van de maand	pag.	27
Jacht op niet verjaarde ontucht	pag.	31
Onterecht/Blote PG/Michael J.	pag.	32
Playboy en andere chlala	pag.	34
Homo in de heer	pag.	35
Achtergrond	pag.	37

PERSTFOCUS

THE PERSTFOCUS COMPANY, NEW YORK, N.Y.

PERSTFOCUS IS A REGISTERED TRADEMARK OF THE PERSTFOCUS COMPANY, NEW YORK, N.Y.

PERSFOCUS, TIENDE JAARGANG, NUMMER 10, OKTOBER 1994

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Nieuwsblad van het Noorden	NvhN
Haagsche Courant	HC
Alkmaarse Courant	AC
Utrechts Nieuwsblad	UN
Brabants Dagblad	BD
De Gelderlander	Geld
Gooi en Eemlander	G+E
VPRO-gids	VPRO
Primeur	Prim
Groene Amsterdammer	GA
Nieuwe Revu	NR
XL	
Tijdschrift voor jeugdhulpverlening en jeugdwerk	TJJ
Het Schoolblad	
School	
Uit Duitsland:	
Tageszeitung	TAZ
Raus in Köln	RAU
Focus	FOC
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
La Dernière Heure	LDH
De Morgen	MOR

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,-- per jaar. Verzending als brief is f 15,-- duurder en komt op f 80,--.
Losse nummers f 8,--.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Seksuele vorming, taak voor de basisschool?

Uit een onderzoek onder 173 leraren van basisscholen blijkt, dat bijna 60% het geven van seksuele vorming een taak vindt voor de school. Echter, nog geen 10% van hen besteedt regelmatig aandacht aan dit onderwerp. Het merendeel (76%) besteedt slechts incidentele aandacht aan seksuele vorming.

Daarbij zou vooral ingegaan moeten worden op de consequenties voor de basisscholen. Het Contactcentrum Openbaar Onderwijs heeft de SLO gevraagd een leerplan 'omgaan met seksualiteit' te maken. Daarbij zou vooral ingegaan moeten worden op de consequenties voor de basisscholen.

LEERPLAN

Het Contactcentrum Openbaar Onderwijs heeft de SLO gevraagd een leerplan 'omgaan met seksualiteit' te maken.

Daarbij zou vooral ingegaan moeten worden op de consequenties voor de basisscholen.

school van de volgende onderwerpen:
 - de aids-problematiek
 - seksueel misbruik van kinderen
 - de multi-etnische samenleving.
 Ook zouden er in het materiaal aanwijzingen voor leraren moeten staan hoe ze om moeten gaan met incidenten op dit gebied binnen de school en de klas.
 De werkgroep Landelijk Overleg GVO-functionarissen in het Onderwijs en de Nederlandse Vereniging voor Preventie en GVO constateerden, dat er een schrijvend tekort was aan leermiddelen. Eerder ontwikkelde materialen bleken verouderd of niet meer te krijgen.

NIET ALLEEN ENGE ZIEKTES

Voorafgaand aan het schriftelijke onderzoek bij docenten, op basisscholen zijn eerst met een aantal deskundigen (zoals

medewerkers GGD, afd. GVO en Rutgersstichting) mondeling interviews gehouden.
 Vrij algemeen kwam hieruit naar voren, dat seksualiteit gebracht moet worden als iets positiefs. Het houdt vooral verband met respect voor jezelf en voor anderen en het is een onderdeel van het volwassen worden. Voorts was men vrij algemeen van mening, dat lessen seksuele vorming geïntegreerd, bijvoorbeeld bij de vakken bevordering sociale verantwoordelijkheid, bevordering gezond gedrag of de natuur (incl. biologie), gegeven zouden moeten worden.
 De deskundigen zien als doelstellingen voor seksuele vorming onder andere:
 - vragen van leerlingen op dit gebied kunnen beantwoorden;
 - bijdragen aan de zelfredzaamheid

MULTI-ETNISCHE SCHOOL

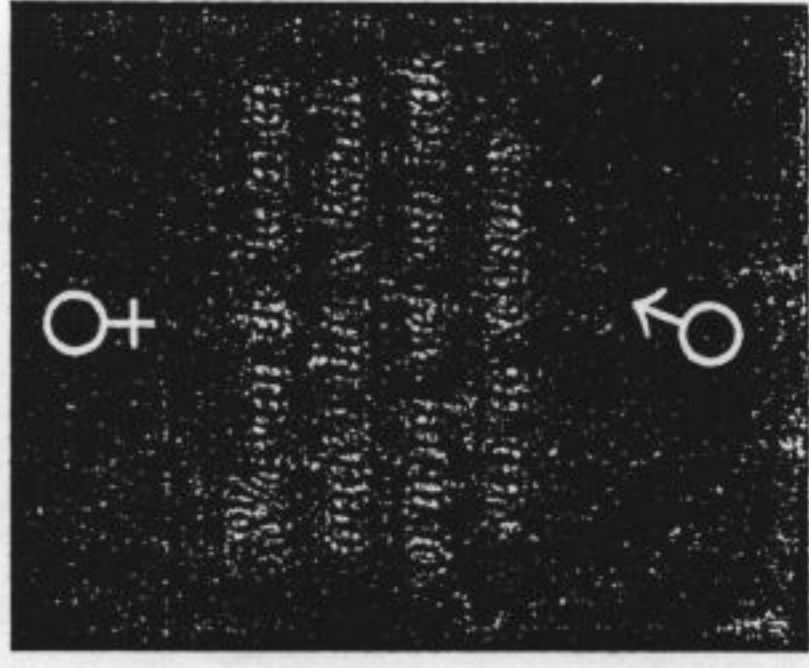
BEVOLKING

De SLO achtte het wenselijk, wat explicieter te onderzoeken wat de consequenties van de multi-etnische samenstelling van de schoolbevolking zouden moeten zijn voor de lessen seksuele vorming op de basisschool. Om hier wat meer duidelijkheid over te krijgen, hebben vijf allochtone deskundigen geïnterviewd, waarvan twee met een Turkse, één met een Surinaamse en één met een Marokkaanse achtergrond.

Twee deskundigen vinden, dat er veel aandacht geschonken moet worden aan het betrekken van ouders bij de lessen seksuele vorming. De anderen menen, dat dit iets is, dat gewoon bij de lessen op school hoort en dat er geen speciale aandacht aan geschonken behoeft te worden. De allochtone deskundigen vonden, in tegenstelling tot de andere ondervraagden, dat een aantal onderwerpen, zoals beval-

(mede in verband met seksueel misbruik);
 - leren waarden en genieten van intimititeit.
 De SLO achtte het wenselijk, wat explicieter te onderzoeken wat de consequenties van de multi-etnische samenstelling van de schoolbevolking zouden moeten zijn voor de lessen seksuele vorming op de basisschool. Om hier wat meer duidelijkheid over te krijgen, hebben vijf allochtone deskundigen geïnterviewd, waarvan twee met een Turkse, één met een Surinaamse en één met een Marokkaanse achtergrond.

Ingaan op verschillen in cultuur zou vooral goed kunnen bij het onderwerp 'seks als taboe'. Een allochtone deskundige wilde aan de lijst van te behandelen onderwerpen toevoegen.

derwerpen nog de items 'maagdelijkheid' en 'besnijdenis' toevoegen.
 De behandeling van onderwerpen als 'persviteit', 'exhibitionisme/voyeurisme' vonden deze deskundigen niet gewenst. Autochtone noch allochtone deskundigen vonden, dat er voor speciale (etnische) groepen aparte lessen seksuele vorming zouden moeten komen.

INCIDENTELE AANDACHT

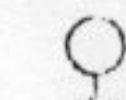
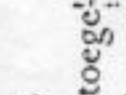
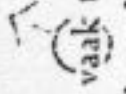

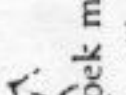
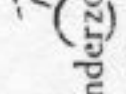

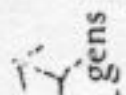
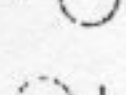
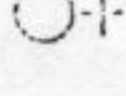
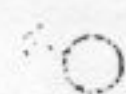
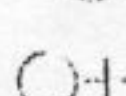

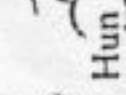
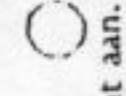
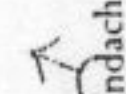
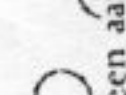
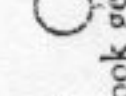
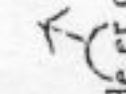
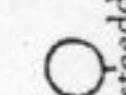

Van de aan 300 basisscholen verzonden schriftelijke enquêtes, stuurden 122 scholen een aantal enquêteformulieren terug: een respons van 41%. Slechts een vijfde deel van de scholen, die de enquête hadden teruggestuurd, heeft meer dan 10% allochtone leerlingen.
 58% van de leraren, die aan de enquête meededen, vonden, dat seksuele vorming wel een taak van de school is. 30% vond, dat dat geen schooltaak is, maar ze bevestigden er wel (incidenteel) aandacht aan en dan met name, omdat zij merkten, dat het de kinderen bezig houdt en omdat ze desbetreffende vragen van leerlingen serieus wilden nemen. De overige 12% vond het geen taak van de school en be-

Onderbouw	Middenbouw	Bovenbouw
62% pesten	90% pesten	80% vriendschap en liefde
54% iemand aardig vinden	77% iemand aardig vinden	64% anatomie van het lichaam
54% vrienden maken	77% geboorte	60% pesten
50% hygiëne	71% vrienden maken	58% hygiëne
39% zelf leren beslissen	70% zelf leren beslissen	58% vrienden maken

Tabel 1: de onderwerpen die het meest als geschikt worden aangeduid

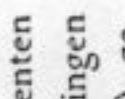
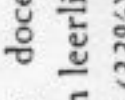
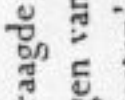
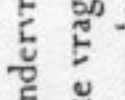
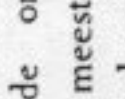
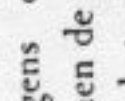
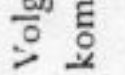
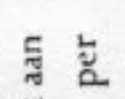
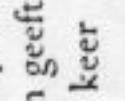
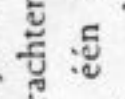
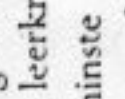
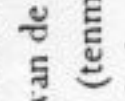
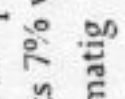
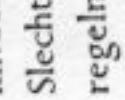
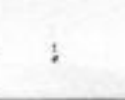

Onderbouw	Middenbouw	Bovenbouw
abortus	de eerste keer	naturisme
erotiek	seksuele fantasieën	seksuele uitingsvormen
geslachtsgemeenschap	geslachtsziekten	erotiek
geslachtsrijpheid	seksuele gedragingen	voyeurisme
menstruatie	naturisme	seksuele misbruik
06 nummers	prostitutie	puberteit
pornografie	voyeurisme	veilig vrijen
voorbouwmiddelen	versieren	seksualiteit en waardering voor jezelf
zaadlozing	zaadlozing	voyeurisme

Tabel 2: de onderwerpen die niet of in beperkt mate geschikt worden aangeduid

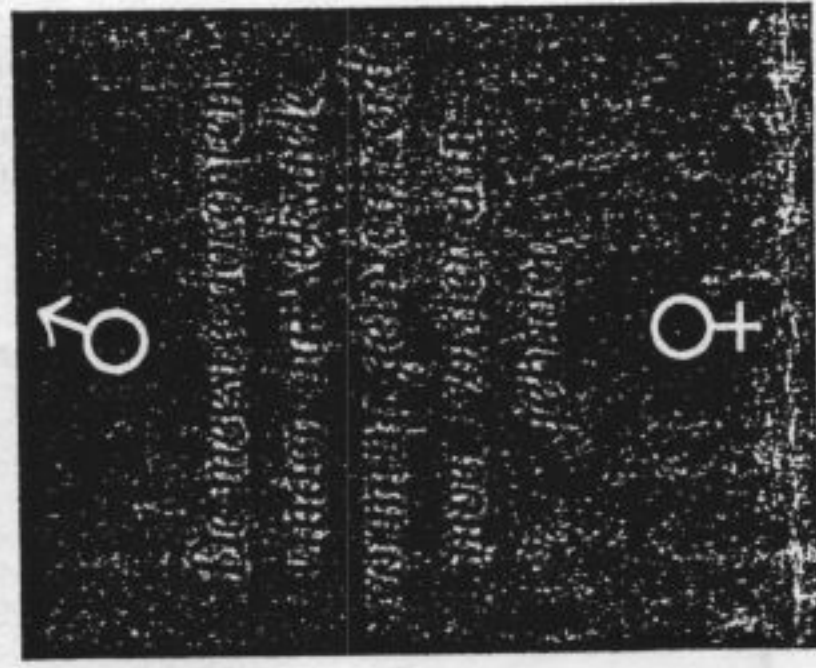
'PESTEN'

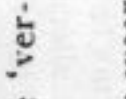
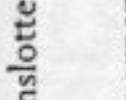
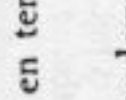
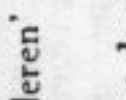
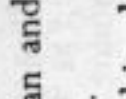
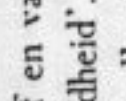
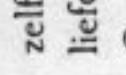
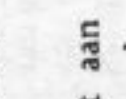
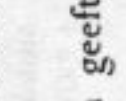
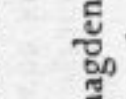
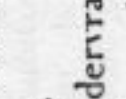
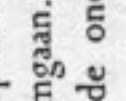
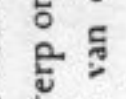
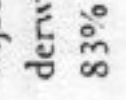

steedde er ook geen aandacht aan. Hun opvatting is, dat het de taak van de school is om kinderen vaardigheden als lezen en schrijven te leren; de ouders kunnen seksualiteit op zoveel verschillende manieren beleven en moeten dit ook maar met hun kinderen op hun eigen wijze bespreken. Slechts 7% van de leerkrachten geeft aan regelmatig (tenminste één keer per maand) aandacht aan dit onderwerp te besteden op de basisschool. 17% besteedt zelden aandacht aan seksuele vorming. 76% doet dit incidenteel naar aanleiding van signalen uit de groep of expliciete vragen van leerlingen. De redenen waarom men slechts incidenteel aandacht aan seksuele vorming geeft variëren van 'past niet in de leeftijdsgroep' (31%), 'sluit niet aan bij de interesse van de leerlingen' (32%), tot 'ik weet er vakdidactisch (13%) resp. vakinhoudelijk (8%) te weinig van af', 'ik vind het persoonlijk een te gevoelig onderwerp' (4%).

Uit de antwoorden blijkt, dat de mening van ouders, collega's of het schoolbestuur en de aanwezigheid van allochtone leerlingen nauwelijks invloed hebben op de wijze waarop de leerkrachten met dit onderwerp omgaan. 83% van de ondervraagden geeft aan geen lesmateriaal te gebruiken voor seksuele vorming op de basisschool. 14% gebruikt thematisch materiaal en 5% geeft aan zelf materiaal ontwikkeld te hebben. In de bovenbouw wordt meer dan in de onderbouw gebruik gemaakt van voorlichtingsmateriaal. Van de ondervraagde leerkrachten geeft 39% aan behoefte te hebben aan een docenthandleiding met lesmateriaal voor leerlingen. 25% wil vooral informatie-materiaal voor docenten, voor ouders (21%) of voor leerlingen (21%). 37% van de docenten zegt geen behoefte aan materiaal te hebben. Het is opvallend, dat er weinig behoefte is aan een methode voor meerdere jaren en materiaal gericht op specifieke groepen zoals leerlingen met een handicap, leerlingen met een niet-Nederlandse achtergrond en/of van een bijzondere religieuze groepering.

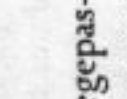
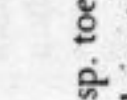
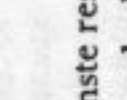
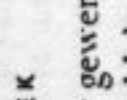
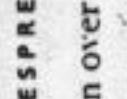
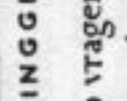
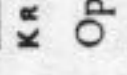
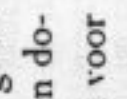

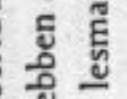
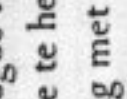
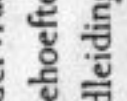
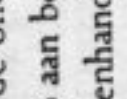
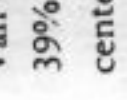

'PESTEN'

In de tabellen 1 en 2 (zie vorige pagina) wordt aangegeven welke onderwerpen de ondervraagde docenten het meest en welke ze het minst geschikt vonden voor de desbetreffende bouw. Volgens de ondervraagde docenten komen de meeste vragen van leerlingen over het onderwerp 'pesten' (33%), gevolgd door 'geboorte', 'iemand aardig vinden', 'omgaan met gevoelens van je-

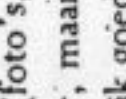
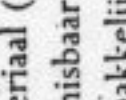
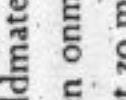
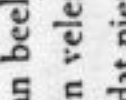
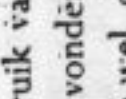
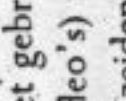
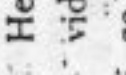
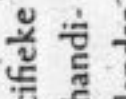
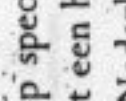
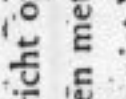
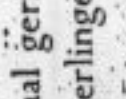
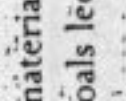
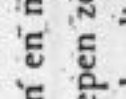
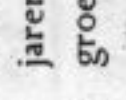
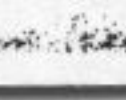

'PESTEN'

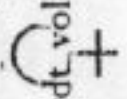

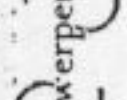
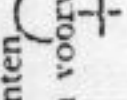
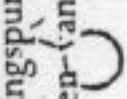
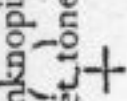
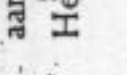
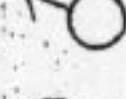

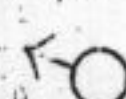
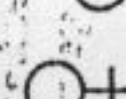
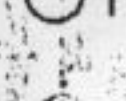

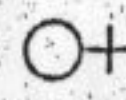
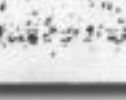

zelf en van anderen' en tenslotte 'verliefdheid'. Opvallend is, dat de onderwerpen waar de leraren naar eigen zeggen informatie over willen ontvangen liggen op het sociaal-interactieve vlak. Het gaat om 'pesten', maar ook 'zelf leren beslissen', 'contact maken', 'iemand aardig vinden' en 'vrienden maken'.

KRINGGESPREK

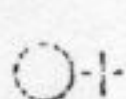

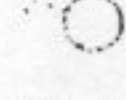
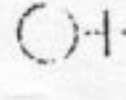

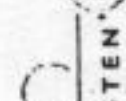
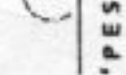
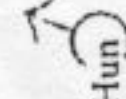
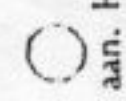
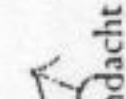
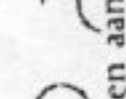
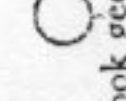
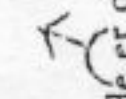
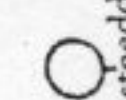

Op vragen over gewenste resp. toegepaste werkvormen bleken de docenten een voorkeur te hebben voor de zgn. 'klassieke groeperingsvorm' (kringgesprek, 44%). De aanleiding tot zo'n kringgesprek is meestal een vraag/opmerking van een leerling of een actuele gebeurtenis. Het gebruik van beeldmateriaal (foto's, video's) vonden velen onmisbaar, maar ze zeiden wel, dat niet zo makkelijk goed materiaal beschikbaar was. Wel boden schooltelevisie-uitzendingen de nodige aanknopingspunten. Het tonen van voorwerpen wordt vol-

GEINTEGREERD LEERPLAN

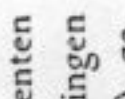
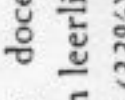
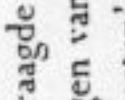
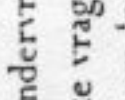
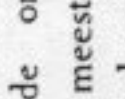
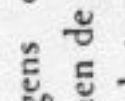
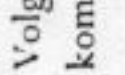
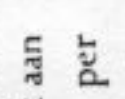
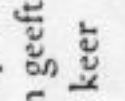
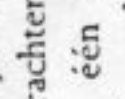
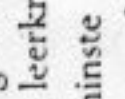
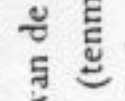
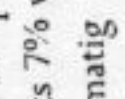
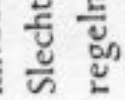
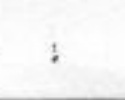

De meeste ondervraagde docenten vinden, dat seksuele vorming geïntegreerd moet worden aangeboden. Het past het best bij de kerndoelen 'Bevordering van sociale redzaamheid' en 'Bevordering van gezond gedrag'. Dit is ook wel logisch, omdat de onderwerpen, waarvoor men de meeste belangstelling heeft, liggen in het sociaal-interactieve vlak. De leerkrachten vinden, dat seksuele vorming vooral met houding te maken heeft en niet alleen met kennis over voortplanting.

GEINTEGREERD LEERPLAN

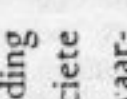
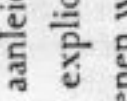
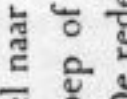
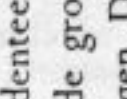
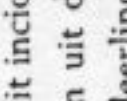
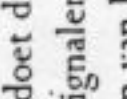
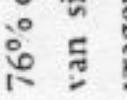

Met dank aan E.K. Marshall (SLO) Judith W. Cohen (SLO)

'PESTEN'

gens het onderzoek minder vaak toegelast bij het Prot. Christelijk onderwijs dan bij andere denominaties. Over het algemeen worden bij seksuele vorming in de bovenbouw meer foto's en voorwerpen getoond dan in de andere 'bouwen' van het basisonderwijs.

OUDEPARTICIPATIE

Bijna de helft van de ondervraagde docenten houdt niet speciaal rekening met de wensen van de ouders met betrekking tot seksuele vorming. 36% stelt de ouders op de hoogte en 13% bespreekt het lesprogramma t.a.v. seksuele vorming met de ouders. De ouders van autochtone en allochtone leerlingen worden op dezelfde manier behandeld. Bij de telefonische enquête is nagevraagd wat de oorzaak was van het al of niet rekening houden met respectievelijk betrekken van ouders bij deze lessen. In beide gevallen bleek dit vnl. te maken te hebben met het schoolbeleid. Een groot deel van de ondervraagde docenten vindt het van belang (zowel voor zichzelf als voor de ouders), dat het schoolbestuur haar opvattingen met betrekking tot seksuele vorming vastlegt. Deze mening werd gedeeld door de ondervraagde deskundigen. In de praktijk hebben nog slechts weinige scholen dit daadwerkelijk gedaan.

OUDEPARTICIPATIE

Met het onderzoek wilde Oostveen een duidelijker beeld krijgen van seksueel gedrag dat gebruikelijk is bij kleuters, en gedrag dat alleen lijkt voor te komen bij kinderen die seksueel zijn misbruikt. Bij 362 kleuters van 5 en 6

Twijfels over 'volwassen' seksueel gedrag kleuters

Oostveen dat dat gedrag weliswaar zelden, maar toch voorkomt bij niet-misbruikte kleuters.

Bij de vergelijking tussen jongens en meisjes kwamen ook verschillen naar voren. Kleuterjongens raken vaker hun eigen geslachtsdelen aan dan meisjes, ze tonen ze vaker aan anderen en gebruiken ook meer seksueel getinte taal. Oostveen verklaart dat door het simpele feit dat voor jongens het geslachtsdeel meer opvallend aanwezig is. Meisjes vertonen meer gedrag als flirten, doktertje spelen en ook het aanraken van moeders borsten.

De onderzoekster tekent bij de conclusies aan dat de onderzochte populatie (ouders van leerlingen van twee scholen in Bussum) relatief hoog is opgeleid. Dat kan van invloed zijn geweest op het herkennen en benoemen van het gedrag van hun kinderen.

jaar zijn door ouders een groot aantal seksuele gedragingen geobserveerd. Volgens de ouders hadden de kinderen geen ervaringen met seksueel misbruik. De ouders gaven aan hoe vaak het kind een bepaald type gedrag vertoonde.

Uit de resultaten blijkt dat het aanraken van de eigen geslachtsdelen en doktertje spelen favoriet seksueel gedrag bij kleuters is. Ook andere gedragingen, die te maken hebben met het eigen lichaam en lustgevoelens scoorden hoog. De onderzoekster vindt dat logisch, omdat kinderen, op die leeftijd de wereld verkennen en dus ook hun eigen lichaam.

In geringe mate werd 'typisch volwassen' gedrag aangetroffen. Tot dat gedrag rekent de onderzoekster: tong uitsteken bij kussen, proberen anderen uit te kleden en anderen vangen seksuele handelingen te doen. Daarbij constateerde

AMSTERDAM - Hulpverleners moeten voorzichtig zijn met conclusies als ze het seksueel gedrag van kleuters bestuderen. Zogenaamd typisch volwassen seksueel gedrag bij kleuters, dat overigens zelden voorkomt, hoeft niet altijd te duiden op seksueel misbruik van het kind.

Dit concludeert kinderarts J. Oostveen na onderzoek voor de GGD Gooi- en Vechtstreek, in samenwerking met de afdeling Kinder- en Jeugdpsychiatrie van het Academisch Ziekenhuis Utrecht. De resultaten zijn zaterdag gepubliceerd in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde.

Met het onderzoek wilde Oostveen een duidelijker beeld krijgen van seksueel gedrag dat gebruikelijk is bij kleuters, en gedrag dat alleen lijkt voor te komen bij kinderen die seksueel zijn misbruikt. Bij 362 kleuters van 5 en 6

NV/hN 29-10-99

Wammes Bos

S pannend, nieuw, heftig, meldt de cover van de herziene versie van *Lang leve de liefde*, een anti-aids voorlichtingspakket voor scholieren. Het programma is begin van dit jaar op de markt gebracht en pretendeert het eerste te zijn dat echt werkt. Desondanks zien gezondheidsvoorlichters de toekomst van de aidspreventie op scholen somber in.

Wat was er mis met de vorige programma's? Heel wat, zegt prof. dr. G.J. Kok, bijzonder hoogleraar in de aidspreventie en gezondheidsvoorlichting bij de Rijksuniversiteit Limburg. Ze droegen duidelijk de sporen van een overhaaste invoering. De eerste aids-preventieprogramma's zijn in 1988 onder grote druk van de scholen vervaardigd. Zestig procent van de jongeren met seksuele ervaring deed het immers niet altijd met een condoom, en dat percentage moest zo snel mogelijk naar beneden.

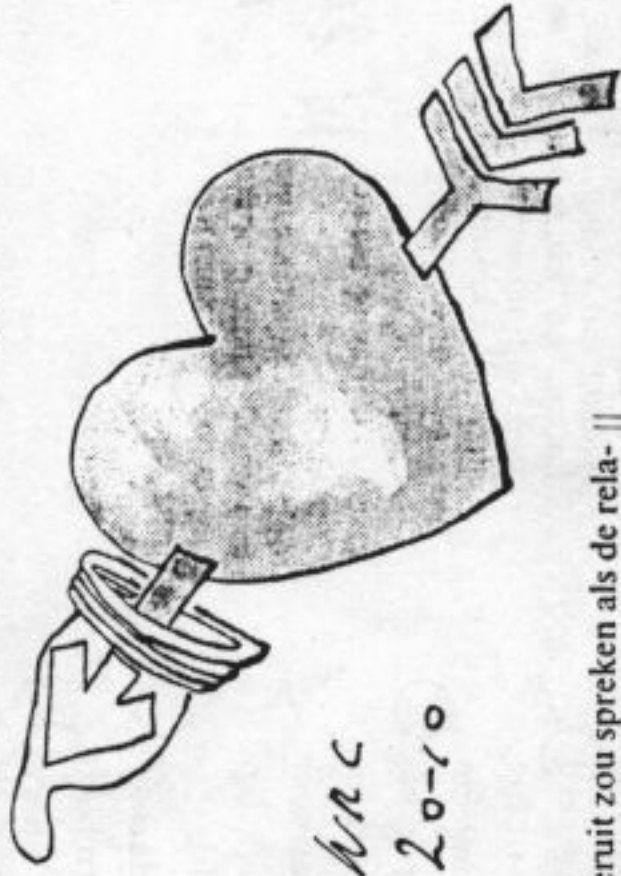
Kok: "De eerste programma's stonden niet op empirische kennis over wat jongeren denken, wat ze

doen en waar ze bang voor zijn. En er zijn ook nauwelijks theoretische inzichten in verwerkt. Men ging uit van de gedachte dat als je een expert maar laat vertellen wat voor afgrijselijke ziekte aids is, jongeren hun gedrag vanzelf veranderen. Dat is in zijn algemeenheid een hardnekkig misverstand. Mensen passen hun gedrag niet zo snel aan. Rokers houden ook niet meteen op als je ze vertelt hoe slecht het voor hun gezondheid is."

Een ander probleem was dat de meeste programma's zich richtten op de wat oudere vwo-leerling. Voor vbo en mavo waren ze vaak te ingewikkeld. En waar gemiddeld de eerste geslachtsgemeenschap op vijftienjarige leeftijd plaatsvindt, is juist die categorie er eerder bij. Drs. H. Schaalma, medewerker van Kok en co-auteur van het herziene *Lang leve de liefde*: "Voor ons is het belangrijk de jongeren in een zo vroeg mogelijk stadium te bereiken. Wie meteen al bij de eerste keer met een condoom vrij, houdt dat later gemakkelijker vol. Doet men het de eerste keer zonder, dan is het veel moeilijker om ze daarna alsnog aan het condoom te krijgen."

Bij de herziene versie van het pro-

Lang leve de liefde

wen dat eruit zou spreken als de relatie al een tijdje 'vast' is. Verder blijkt het nogal een opgave om zich te weer te stellen tegen de veronderstelde groepsnorm dat het maar raar is om zo'n ding ('regenjasje', 'vechtpetje', 'cedee') te gebruiken. De angst om 'betrap' te worden als je dan eindelijk bij de drogist staat, is aanzienlijk. 'Lang leve de liefde' no. 2 staat om deze redenen bol van de vaardigheids-oefeningen. Op de video — te verto-

men tijdens de les — wordt het gefriemel van scholierenpaartjes onderbroken met vragen over hoe jij dit nu zou aanpakken. Stel dat hij wel wil neuken en jij eigenlijk niet, wat moet je dan zeggen? En als zij vindt dat het voor dit ene keertje (condoom gescheurd) wel eens zonder kan, hoe hou je dan vol dat het feest niet doorgaat? Kortom, het nieuwe programma is vooral

een assertiviteitstraining gecombineerd met een cursus onderhandelen.

De lakmoesproef zit hem natuurlijk in de veronderstelde grotere effectiviteit. Is die er? Een vergelijkend onderzoek na gebruik van het nieuwe pakket, en van andere programma's, toont inderdaad enige vooruitgang. Meldde van de kinderen met seksuele ervaring die een 'oud' voorlichtingsprogramma volgden 63% dat men in de twee maanden nadien niet dan wel met een condoom gevreeën had, bij de leerlingen die het nieuwe pakket kregen voorgeschoteld lag dat percentage op 70. Meer specifieke vragenstellingen leverden soortgelijke verschillen van enkele procenten op. Weinig? Inderdaad, maar de onderzoekers zijn opgetogen. Dat men naast de gebruikelijke kennisvermeerdering eindelijk ook eens gedragsverandering te zien kreeg, wordt in kringen van gezondheidsvoorlichters als tamelijk uniek ervaren.

Dat er nu een leuker en ietwat doeltreffender programma op de markt is — er zijn al 600 video's de deur uit — wil echter nog niet zeggen dat het met de aidsvoorlichting aan scholieren goed zit. Een recent pro-

motie-onderzoek van dr. Th. Paulussen naar het daadwerkelijke gebruik van (de oudere) lespakketten geeft een nogal somber beeld. Dat ze bij de uitgever besteld worden, zegt nog niet zoveel. Voordat docenten er mee aan de slag kunnen gaan, zijn er massa's triviale obstakels. Als een pakket op school in het verkeerde postvakje belandt, kan dat een voorpost van de prullenbak blijken. Veel docenten biologie, maatschappijleraar en verzorging kenden het bestaan van zo'n pakket niet eens. Van de kleine groep (30%) die het aangeschaft wilde zien, was slechts de helft bereid het te gebruiken. Vijf procent tenslotte deed dat conform de bedoelingen van de makers.

Docenten zijn uiterst huiverig als het gaat om lessen waarin concrete vaardigheden rond seks en condoomgebruik aan de orde komen. Men is bang dat men niet in staat zal zijn een 'veilige' sfeer in de klas te creëren, en men is beducht voor de persoonlijke vragen die wellicht gesteld gaan worden. Niet voor niets is de docentenhandleiding bij het herziene *Lang leve de liefde* een dikke pil van meer dan honderd bladzijden.

Aidsbekerspel leert scholieren veilig te vrijen

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM

Jongeren denken nog vaak dat aids een homo-ziekte is. Ook zeggen ze van zichzelf dat ze geen risico lopen, omdat ze geen wisselende contacten hebben. Als ze een vaste relatie hebben, vrijen ze inderdaad meestal niet met een ander. Maar zulke relaties duren vaak maar twee, drie maanden. Dan komt er weer een ander.

Om jongeren nadrukkelijk te wijzen op het belang van veilig vrijen en ook om ze te leren met elkaar over bijvoorbeeld het gebruik van een condoom te praten, heeft de Rutgers Stichting het Aidsbekerspel uitgebracht. Om te laten zien hoe snel een HIV-besmetting kan verlopen.

In het Aidsbekerspel krijgen leerlingen een rol toegewezen: muurbloempje, macho, iemand met vaste verkering. Iedereen krijgt een bekertje met 'lichaamssappen', water dat wat troebel is door een druppel melk. In één beker echter zit ook wat zetmeel. De 'drager' van dat bekertje weet niet dat hij of zij seropositief is. Hij krijgt de rol van 'versierder'.

De spelers moeten acht contacten leggen. Is een contact 'veilig' geweest, dan klinken ze alleen met de bekertjes. Hebben ze zonder condoom gevreeën, dan mengen ze de inhoud van hun bekertjes.

Aan het eind van het spel wordt in ieder bekertje een druppeltje jodium gedaan, dat de aanwezigheid van het zetmeel verraad. Zo wordt zichtbaar gemaakt wie er besmet is geraakt.

Seksuele relatie student en docent is taboe

AD 15-10
Van een onzer verslaggeefsters

ROTTERDAM — Ouders die hun kinderen naar school sturen verwachten niet dat hun zoon of dochter binnen de kortste keren met de onderwijzer in bed belandt. Toch worden — al dan niet vrijwillig — geregeld seksuele relaties tussen leerlingen en leraren aangeknoopt.

Zo raakte een 29-jarige geschiedenisdocente te Londen zwanger van een van haar leerlingen, een zestienjarige jongen, en werd ontslagen. De 15-jarige leerling van een wiskundelerares uit Eckington vertrok in mei van dit jaar uit zijn ouderlijk huis om bij zijn 37-jarige minnares te gaan wonen. Als dergelijke verhoudingen openbaar worden, volgt meestal onmiddellijk ontslag op grond van seksuele intimidatie en soms een rechtszaak.

Op 13 september van dit jaar begon de 44-jarige Britse professor Simon Brown een rechtszaak tegen de Universiteit van Lancashire om zijn eerdere ontslag aan te vechten. Brown was van school gestuurd nadat hij maandenlang een vrouwelijke studente had belaagd met opdringerige briefjes en uitnodigingen voor afspraken. Brown, getrouwd en vader van twee kinderen, vocht zijn ontslag aan op grond van seksuele discriminatie. Volgens hem zou een vrouwelijke collega in hetzelfde geval geen ontslag gekregen hebben.

In deze zaak is er 'slechts' sprake van verbale intimidatie door leraren, maar daar blijft het lang niet altijd bij. De 50-jarige tekenleraar Clive Gilfellon kreeg begin dit jaar een gevangenisstraf van negen maanden omdat hij tijdens een twee jaar durende verhouding regelmatig gemeenschap had gehad met een 14-jarige scholiere uit zijn klas. Tijdens de rechtszaak beweerde de man dat het meisje instemde met de relatie en hem verleide tot seksuele handelingen. De rechter wees de leraar echter op de machtspositie die hij had ten opzichte van het meisje en stelde hem volledig verantwoordelijk voor zijn daad.

Hoewel bij seksuele intimidatie studenten gedwongen worden tot een relatie met een docent, zijn er ook leerlingen die kiezen voor een verhouding met de leraar of lerares. De 37-jarige wiskundelerares Karin Deffley uit Eckington begon een relatie met twee 15-jarige jongens uit haar klas. Toen de ouders van een van de jongens een liefdesbrief van de lerares in de slaapkamer

● Leerlingen van een middelbare school: het aantal gevallen van seksuele intimidatie van een docent tegenover een leerling groeit. FOTO KLAAS KOPPE

van hun zoon vonden, trokken zij aan de bel bij het schoolbestuur. In de brief schreef de lerares hoeveel ze van de jongen hield en bedankte zij hem voor de fantastische nachten. Toen de moeder haar zoon confronteerde met de brief vertrok hij kort daarop naar zijn lerares en trok hij bij de 22 jaar oudere vrouw en haar tienjarige dochter in.

De rechtszaak die de school tegen Deffley wilde aanspannen werd verworpen omdat haar inmiddels 16-jarige minnaar niet tegen de lerares wilde getuigen. De ouders van de tweede 15-jarige minnaar van Deffley hebben hun zoon al maanden niet gezien. Nadat ook zij een rechtszaak tegen Deffley aanspanden, beschuldigde hij zijn ouders ervan zijn geliefde in problemen te hebben gebracht en wilde hij niets meer met hen te maken hebben.

Hoewel er in deze verhouding tussen lerares en leerling geen sprake was van een gedwongen verhouding, zien de meeste ouders van de 'slachtoffers' dit anders. Als zij hun kinderen naar school sturen verwachten ze niet dat hun zoon of dochter een verhouding met de onderwijzer begint. Ouders geven de leraar een grote mate van vertrouwen door de opvoedkundige taken aan hem over te dragen.

Een seksuele toespeling van een onderwijzer wordt door de ouders dan ook al snel gezien als seksueel misbruik. Het grootste probleem is echter de machtspositie die het onderwijzend

personeel heeft. Studenten worden door hen cijfermatig beoordeeld en kunnen dus slagen of falen door toedoen van een docent(e). Ouders menen vaak dat hun kinderen niet uit liefde een verhouding beginnen met de leraar, maar om er zeker van te zijn dat ze hun diploma halen.

In Nederland zijn rechtszaken over seksuele intimidatie niet aan de orde van de dag, maar dat wil niet zeggen dat het niet voorkomt in het onderwijs. De onderwijsinspectie heeft een zestal vertrouwensinspecteurs in dienst die landelijk klachten over seksuele intimidatie in het onderwijs behandelen. In 1992 kwamen er bij de inspecteurs 28 klachten binnen. In 1993 was dit aantal gestegen naar 119. De stijging wordt volgens de vertrouwensinspecteurs vooral veroorzaakt door de grote aandacht voor het onderwerp binnen het onderwijs. Voorts is er een groeiend aantal directeurs in het onderwijs dat een beroep doet op de inspectie om de situatie op hun school in de hand te houden. De klachten varieerden van ongewenst verbaal gedrag tot ontucht, aanranding en verkrachting.

De Universiteit van Amsterdam heeft sinds een jaar mevrouw R. Pameier als vertrouwenspersoon in dienst. Vanaf augustus 1993 tot en met april dit jaar heeft Pameier veertien klachten ontvangen van medewerkers en tien van studenten. Een studente en een vrouwelijke medewerker meldde

bij de vertrouwenspersoon een poging tot verkrachting. De meeste andere klachten zijn gericht tegen seksuele opmerkingen of tegen opdringerig gedrag. Negen keer was er sprake van ongewenst lichamelijk contact. In bijna alle gevallen is de klager een vrouw en de aangeklaagde een man.

Als gevolg van de problemen meldde zich op de Universiteit van Amsterdam zes keer een medewerker ziek en stopten twee studentes met hun studie. Hoofd personele zaken van de Universiteit van Amsterdam, E.O.M. Wassenaar, zegt dat met de aangeklaagden meestal alleen een indringend gesprek gevoerd wordt. In één geval is iemand overgeplaatst om herhaling te voorkomen.

Aangezien er geen wet bestaat die verhoudingen tussen leraren en volwassen leerlingen verbiedt — een dergelijke wet is in strijd met de rechten van de mens — bepalen de middelbare scholen en universiteiten in Nederland, Groot-Brittannië en Amerika elk hun eigen beleid. Een overgrote meerderheid kent geen verbod op relaties tussen onderwijzend personeel en meerderjarige leerlingen. Wel geldt er vaak een meldingsplicht. De universiteit van Bradford vormt hierop een uitzondering. Ook al zijn beide partijen meerderjarig en keuren zowel leerling als leraar de relatie goed, een binnenschoolse relatie is verboden.

De meeste docenten bedenken zich tegenwoordig wel drie keer voordat ze zich privé inlaten met studenten. Opmerkingen over iemands liefdesleven of een hand op de schouder worden al snel gezien als seksuele intimidatie. Toch steeg het aantal aangiften in Groot-Brittannië volgens de Nationale vakbond van vrouwen in het onderwijs (NASUWT) de afgelopen twee jaar enorm. In 1991 werden er 71 aanklachten ingediend, in 1993 waren dat er al 158. Van dit aantal werden er 139 onderzocht door de politie en werd uiteindelijk in negen gevallen actie ondernomen tegen de leraar.

De stijging van het aantal aangiften is onder meer terug te brengen op de veranderende seksuele norm. In de jaren vijftig was er in het onderwijs nog een duidelijke autoriteit aanwezig. De vrijere seksuele moraal in de jaren zestig zorgde er echter voor dat er steeds meer vriendschappelijke relaties ontstonden tussen leraren en leerlingen. De grens tussen autoriteit en leerling vervaagde.

Met het thema liefde, relaties en sex tussen leerling en leraar werd in de inzendingen behoedzaam omgesprongen. Af en toe dook het op in een tussenzin - 'De lorelei van de school is als thema taboe in de leraarskamer, soms zijn er roddels, een enkele keer een schandaal' - maar zeldzaam waren van beide partijen de onthullingen over erotiek en romantiek op school. 'Ik krijg Robin niet uit mijn gedachten. Ik lig te woelen in bed met dat tengere jongenslijf op mijn netvlies', schrijft de docent die met de column begint aan zijn coming-out.

Op de middelbare scholen wordt aan leerlingen-zijde de liefde vooral in stilte beleden. 'Wiskunde interesseert me niet. Toch haal ik zevens, achten en negens. Ik wil een negen voor de liefde', schrijft een meisje over haar wiskundelerares. Een ander is bijna teleurgesteld dat zij haar examen op een mbo-opleiding heeft gehaald. 'Ik heb je nog niet verteld dat ik vanaf de eerste dag verliefd op je ben geweest', schrijft zij over de favoriete docent die zij behalve op school, ook in de kroeg tegenkwam. En stilletjes hoopt zij dat het wederzijds was. 'Ik zal het missen, die snelle blik, waarmee jij mij altijd weer vond in een bomvolle kantine.'

Liefde voor het vak, bestaat, ondanks de hoofdstroom van het chagrijn, net zo goed. Docenten die zich wel met plezier iedere dag voor de meute jongeren op-

stellen. De kale, baardige docent die zich door iedere nieuwe lichteing moet laten welgevallen dat hij voor 'behaarde badmuts' wordt uitgemaakt, alsof ze het voor het eerst verzinnen, weet de puberl, goed, met enige moeite, op z'n waarde te schatten. 'Want is die puberhumor niet veel verfrisserend dan de ongein van schoolmeesters die al een kwart eeuw hun obligate grappen in de rondte strooien.'

Zo'n houding maakt het leraarsbestaan al een stuk draaglijker en wanneer er met de leerlingen zo af en toe iets bereikt wordt, slaat de tevredenheid al snel toe. De docent die op een afdeling voor individueel beroepsonderwijs zijn hopeloze, zeikende klas zo ver weet te krijgen, dat zij bloedserius hun grieven over de school met de voltallige leraarsvergadering gaan bespreken, maken hem een beetje trots. Die ene prestatie is vaak voldoende om weer jarenlang met plezier naar school te gaan, eraart een andere docente.

'Wat de zin was om op de wereld te zijn. De meeste leerlingen keken of ze het in Keulen hoorden donderen. Maar ééntje antwoordde vol vuur: daar denk ik iedere dag aan. En vertelde wat haar zo bezighield. Toen kon ik er weer even tegen. Zo'n lichtpuntje zie ik toch wel één keer per maand. Gelukkig maar, want ik moet nog twintig jaar.'

Op het eindexamenbal - 'waar de Reebok-voetjes onwennig wankelen op naaldhakken' - wordt het voor de docenten echt tijd om terug te blikken. Op de leerlingen, maar ook op het eigen vak. De generatiekloof tussen Nix en de jaren-zestig-docenten vertroebelt waar het echt om draait. Het is geen gemakkelijker vak, geven de bevolgenen onmiddellijk toe, maar het is de moeite waard om jongeren stamelend, stuntelend en uitproberend volwassen zien te worden. 'De ware liefde voor het docentschap wordt in stand gehouden door het hoge ontroeringsgehalte van dit masochistische beroep. Als je er oog voor hebt.'

M.A.V.
Opstillewosrijd VK
(202 voor 'N MINNAAR)

FUN

YK 5 10

is.' Maar hoe dan? Moest ik ze slaan? De 'orde' was, na enig ingrijpen van B., nu zodanig, dat ze wel op hun stoelen bleven zitten, af en toe een boek bij zich hadden en soms hun mond hielden. Maar het bleef broeien. Op een dag liep ik door de klas om het huiswerk te controleren en voor ik er erg in had lag ik op de grond. Freddie had me laten struikelen en riep: 'Kijk, zo krijg je d'r toch nog plat.' Toen werd het rood voor mijn ogen. Ik stormde op hem af, greep hem in zijn nekvel en met een kracht die ik niet bij mezelf had vermoed, begon ik hem het lokaal uit te sleuren. Het werd doodstil in de klas toen Freddie een ijselijke gil slaakte en het bloed langs mijn handen stroomde. Mijn drift was

leerlingen gewoon op hun plaats te laten zitten. Ze gaven valse namen op, hadden geen boeken bij zich en moesten allemaal naar de wc of heel dringend een prop in de bak gooien. Het lukte niet. Toen ik, na die eerste les, de stoelen die schots en scheef door het lokaal stonden, weer achter de tafels wilde schuiven, zag ik dat ze allemaal versierd waren met een in viltstift uitgevoerd mannelijk geslachtsdeel. Fun. En het werd erger. Een onophoudelijke stroom van vuzigheden werd mijn deel. Freddie was het artistieke brein achter de vele acties die volgden. B., de klassedocent van MVT3B, een man met grote handen, bij wie ik mijn nood klaagde, zei: 'Je moet ze laten voelen wie hier de baas

34 Was ik toen ik Freddie leerde kennen. Hij zat in de derde klas motorvoertuigtechniek van de Its waar ik Engels gaf. Tijdens onze eerste ontmoeting aan het begin van het nieuwe schooljaar voegde hij me toe: 'I will fuck you.' Als een van de twee vrouwelijke docenten op een school met achthonderd jongens was ik wel wat gewend. Ik zei dus zo koel mogelijk: 'Het verschil tussen "will" en "want" zal ik je zo dadelijk uitleggen. Ga eerst maar eens zitten.' Maar Freddie ging niet zitten. Hij smeedt z'n tas op de grond en riep: 'Jongens, dit wordt FUN'. En fun werd het, voor hen. Al tijdens die allereerste les kreeg ik het niet voor elkaar de

onmiddellijk verdwenen en maakte plaats voor een vage angst. 'Mijn god, wat heb ik gedaan?', dacht ik en ik stamelde ook zoiets. Freddie was lijkbleek, maar heel rustig, toen hij zei: 'Nou, die hechtingen zijn er mooi uit, bedankt!' Welke pedagoog legt mij uit waarom hierna alles anders werd? MVT3B werd geen droomklasje, maar als er te veel geklierd werd, riep Freddie z'n maten tot de orde. Hij heeft zijn diploma gehaald met een onvoldoende voor Engels en werkt nu in een garage, waar ik geregeld kom. Toen ik hem laatst vertelde dat het schakelen zo stroef ging, zei hij: 'U bent te voorzichtig, je moet zo'n auto laten voelen wie hier de baas is.'

Suzanne Zaal

Aanpak van ongewenste intimiteiten basisschool

Van onze verslaggeefster **NVHN** Shyra Hueting **25-10**

GRONINGEN - Klachten over leerkrachten die wat al te intiem met de jongetjes uit de klas optrekken of na de gymles een kijkje nemen bij de meisjes onder de douche, kunnen binnenkort worden gemeld bij een speciale vertrouwenspersoon voor het basisonderwijs. Hier kunnen leerlingen en leerkrachten terecht met klachten over ongewenste intimiteiten en seksuele intimidatie.

Met ingang van 1 januari 1996 zijn basisscholen wettelijk verplicht een vertrouwenspersoon te hebben. In de provincie Groningen wordt overwogen vier vertrouwenspersonen bij de GGD te stationeren. Dit zijn kinderartsen, die de basisscholen in de 25 gemeenten in de provincie moeten bedienen. Het is de bedoeling dat ook ouders hier klachten op het gebied van ongewenste intimiteiten en seksueel geweld kunnen melden.

Ook komt er een telefonisch spreekuur. In Drenthe is de discussie nog volop gaande. Woordvoerders van de GGD in Hogeveen en Emmen zeggen, dat de 'Groninger' variant - die op haar beurt weer is overgevoerd uit andere regio's - als mogelijke oplossing ook in Drenthe bespreekbaar is. 'Maar dan wel alleen voor leerlingen. De leerkrachten kunnen dan terecht bij een bedrijfsarts,' zegt de woordvoerder van de GGD in Emmen. De huidige school- en jeugdartsen vervullen overigens al sinds jaar en dag de functie van vertrouwenspersoon.

Landelijk worden per jaar gemiddeld honderd klachten officieel gemeld bij de vertrouwensinspecteur voor het basisonderwijs in Zoetermeer. Het werkelijke aantal klachten is volgens H. Lanting, regio-coördinator van de GGD in Groningen, waarschijnlijk veel groter.

'De GGD heeft geen inzicht in de exacte omvang van de problematiek. Dat komt omdat scholen het niet graag aan

de grote klok hangen wanneer er iets is gebeurd op het gebied van ongewenste intimiteiten. De goede naam van de school staat immers op het spel. Vandaar dat men er dan liever niet al te veel ruchtbaarheid aan geeft,' licht Lanting toe.

Volgens Lanting heeft het voordelen de vertrouwenspersonen bij de GGD aan te haken. Niet alleen omdat haar kinderartsen al contacten onderhouden op de verschillende scholen in de provincie, maar ook omdat ze voortdurend door de GGD worden bijgeschoold. Zo is volgens Lanting de deskundigheid groter dan wanneer de scholen afzonderlijk iemand zouden aantrekken.

'Een gepensioneerd politieagent of een moeder die ook verpleegkundige is, zou in principe zoiets best kunnen doen. Maar het blijft de vraag of professionaliteit en privacy voldoende zijn gewaarborgd,' vindt Lanting.

Een ander voordeel van de keuze voor de GGD is dat dit goedkoper is, aldus de regio-coördinator. Dit argument zal vooral de gemeenten aanspreken, want zij zijn het die gezamenlijk de kosten moeten betalen.

Gedrag ontslagen gymleraar centraal in rechtszaak

NVHN 19-10

ASSEN - Leerkracht lichamelijke opvoeding J.H.F.P. aan de prof. dr. L. van Gelderschool in Assen werd in juli vorig jaar ontslagen omdat hij te veel belangstelling toonde voor vroeger rijpe meisjes. Althans, zo omschreef voorzitter van de ambtenarenkamer van de rechtbank in Assen, mr. A.H.J. Lennaerts, de grieven tegen P. gisteren tijdens de zitting waarin de leraar zijn ontslag en de daaraan voorafgaande schorsing aanvocht.

In het ontslagbesluit gaf het Asser gemeentebestuur aan dat P. te weinig afstand had bewaard ten opzichte van kwetsbare en jongvolwassen leerlin-

gen, met name vrouwelijke. De spreekwoordelijke druppel die tot een intern onderzoek en het ontslag had geleid was dat P. in zijn vrije tijd afspraakjes had met een leerlinge. Hij was meermalen gesignaleerd bij een tankstation waar hij een meisje oppikte. Ze kusten elkaar, er werden condooms gekocht en ze vertrokken met P.'s auto.

Naar aanleiding van klachten van ouders was er in 1991 ook al een onderzoek ingesteld over P.'s manier van omgang met leerlingen. Daarop kreeg hij een aantal functioneringsaanwijzingen. Hij mocht geen seksueel getinte uitspraken

doen, met name leerlingen thuis ontvangen zonder toestemming van de directie en hij moest zorgvuldig omgaan met vrouwelijke gegevens.

Twee jaar later kwamen er opnieuw klachten waarna een tweede onderzoek werd ingesteld dat leidde tot het ontslag. 'Hij liet zich niets gelegen liggen aan de aanwijzingen. Hij is onverminderd op de zelfde voet doorgegaan. Zijn kijk op de situatie is zodanig dat hij ongeschikt is voor de functie,' aldus F.J. Kragten namens het gemeentebestuur.

Bij P. thuis mocht alles wat thuis niet kon. Er werd alcohol geschonken en gebloed. Een

meisje van 15 mocht in zijn auto rijden en kreeg een sleutel van zijn huis. Leerlingen bleven eten en slapen en kwamen door het dakraam naar binnen, citeerde de voorzitter uit het onderzoeksrapport.

P.'s reactie was dat het niet altijd kermis was bij hem thuis. Meisjes met problemen thuis werden door hem opgevangen. Hij ziet dat als onderdeel van zijn taak als leraar. Incidenteel was hij wel eens te ver gegaan in zijn taalgebruik, maar dan was er ook een aanleiding voor.

P. en zijn raadsman mr. P. Hoogerwerf hadden er niet op gerekend dat de rechters het rechterlijk onderzoek een

slechte zaak omdat het om ernstige beschuldigingen gaat. Mr. Hoogerwerf bleek zijn zaakjes niet goed voorbereid te hebben. Een van namen voorziene verzoek was hem toegestuurd door de rechtbank.

Hij bleek het stuk zelfs bij zich te hebben. De voorzitter wees erop dat de zitting aangegeven had kunnen worden om getuigen te horen. Hij had zelfs verwacht dat dat zou gebeuren. Ook verkeerde de raadsman in de veronderstelling dat alleen het schorsingsbesluit behandelbaar zou worden en niet het ontslagbesluit.

Uitspraak binnen zes weken.

KMA weet zich nog steeds geen raad met verschijnsel 'vrouw'

Ontslag van KMA-cadetten slaat nergens op

Waarom worden vijf voormalige KMA-cadetten voor het laten zakken van hun broek in aanwezigheid van vrouwelijke collega's na een schorsing tot ontslag gedwongen, terwijl de gemiddelde 'potloodventer' een boete van maximaal 150 gulden betaalt? Kees M. Paling maakt zich boos over een dergelijk groot verschil in bestraffing, terwijl het flauwe optreden van de cadetten bovendien aanzienlijk minder ernstig is dan dat van de gemiddelde exhibitionist. Hij adviseert minister Voorhoeve van defensie een grondig onderzoek te laten instellen naar de wijze, waarop de Koninklijke Militaire Academie in Breda met het verschijnsel 'vrouw' omgaat.

Door Kees M. Paling

Soms is het wel erg onrechtvaardig verdeeld in de wereld. Aan de overkant van Het Kanaal doet een voormalig officier van Hare Majesteits *Lifeguard* een boekje open over zijn escapades met voormalig kroonprinses Lady Di. Maar hoewel deze Captain Hewitt zich naar de letter der wet schuldig maakt aan hoogverraad, eindigt hij naar alle waarschijnlijkheid niet op het schavot maar ergens in een belastingparadijs, genietend van zijn vele miljoenen aan royalties.

Tegelijkertijd wordt aan deze zijde van de Noordzee een vijftal voormalige KMA-cadetten veroordeeld wegens al te uitbundig hanig gedrag. Moet de gemiddelde 'potloodventer' het uitleven van zijn verwerpelijke hobby bekopen met een boete van maximaal 150 gulden, wie zijn broek laat zakken in aanwezigheid van één of meer vrouwelijke cadetten krijgt niet alleen het dubbele bedrag te betalen, maar wordt ook nog eens wan het opleidingsinstituut getrap.

Wat is er gebeurd dat een dergelijke sanctie kan rechtvaardigen?

Ontslagen

Eind vorig jaar, tijdens een oefening in het Duitse Vogelsang had het bewuste vijftal 's avonds laat een wat smakeloze voorstelling gegeven op de slaapzaal die onder anderen gedeeld werd met vier cadetten van het vrouwelijk geslacht. De vijfheren hadden de broek laten zakken en horiges om penissen gehangen, één ervan zelfs voorzien van een sigaret. Vervolgens hadden ze op rij en met veel gehijg de 'pipleidingstand' aangenomen.

Eerder die avond hadden andere cadetten foto's genomen van een vrouwelijke cadet tijdens het uitkleden. Deze gebeurtenissen waren voor twee van de vier vrouwen aanleiding om aangifte te doen bij de Marechaussee, maar niet na dat zij daartoe waren aangespoord door de leiding van de Koninklijke Militaire Academie. De gouverneur van de KMA, generaal-majoor Messerschmidt, schorste de vijf. Hun ontslag is inmiddels bekrachtigd door de minister van defensie. Wellicht zou het beter zijn geweest wanneer minister Voorhoeve de zaak had aangegrepen om het sociale klimaat op de academie eens aan een nader onderzoek te onderwerpen.

KMA en de vrouw

Dat zich wel eens uitspattingen voordoen op een opleidingsinstituut voor officieren is niet meer dan begrijpelijk. Men leze *Der Jung Törless* van Robert Musil, of *De Stad en de Honden* van Vargas Llosa er maar op na. Maar wanneer dat slechts het topje van de ijsberg is, verdient dat serieuzer onderzoek dan het rücksichtslos schorsen van een vijftal cadetten.

Alsof het niet vaker voorkwam dat een soldaat in het bijzijn van vrouwelijke collega's, en dan bij voorkeur op het podium, de broek liet zakken om de bilpartijtje laten bewonderen. Alsof het niet jarenlang gebruikelijk was om gezamenlijk om 'lieten' te brullen wanneer aan het begin van een filmvoorstelling de lichten in de Aula uitgingen. Na vijftien jaar weet men op de KMA kennelijk nog steeds geen raad met het verschijnsel 'vrouw'.

Eén van de oorzaken ligt mogelijk in het besloten karakter van het instituut. In zijn studie *Total Institutions* heeft de Amerikaanse socioloog Irving Goffman

ge officieren zich na verloop van tijd naareen ongeschreven code van het cadettenkorps, die uitgesproken macho-prestaties en een voorkeur voor fysieke prestaties veronderstelt.

Dat vormt niet alleen een probleem voor de meer intellectueel ingestelde cadetten — studie wordt op het instituut meer dan eens stiefmoederlijk behandeld — maar brengt in het bijzonder de vrouwelijke cadetten in een steeds zwaarder rolconflict.

'Keuze'

Aan de ene kant worden zij geacht zich te ontwikkelen tot een modelofficier en zich tijdens de opleiding te voegen naar de mores van het cadettenkorps. Het is nog te danken aan voormalig schaats-

coach majoor Leen Pfrommer dat de vrouwelijke cadetten de fysieke prestaties van de mannen niet hoeven te evenaren. Dat is bij topsport ten slotte ook niet het geval.

Aan de andere kant worden de vrouwelijke cadetten voortdurend aangesproken op hun vrouw-zijn — in een besloten gemeenschap 24 uur per dag — en methetvorderen van de opleiding via steeds nadrukkelijker macho-gedrag van de heren. In een dergelijke situatie resteert de dames slechts een onmogelijke keuze tussen de opgelegde rol van *koel marwijf* en die van een voortdurend belagde zelfstandige vrouw die de beledigingen en aantijgingen niet pikt. Wie niet uit dat dilemma komt verlaat het instituut of legt het aan met een ou-

derejaars-cadet voor tenminste de duur van de opleiding. Het lastig vallen van ander mans vriendin druipt in slotte ook in tegen de cadetten-mores.

In zijn — onlangs herdrukte — klassieke studie *The Psychology of military incompetence* over de diepere oorzaken van militaire blunders, wijdt psycholoog Norman F. Dixon een boeiend hoofdstuk aan de militaire opleidingscultuur. Deze bevordert het zwart-wit denken, het minachten en daarmee onderschatten van tegenstanders, en het overwaarderen van macho-gedrag ten koste van andere meer 'vrouwelijke' deugden.

Dit laatste geschiedt volgens Dixon vooral als overcompensatie van de eigen seksuele onzekerheid. Niemand wil in een cadettenkorps doorgaan voor *poof of zwafje*, en daarom wordt er nog een schepje bovenop gedaan.

Matenmaaiers

De vrouwelijke cadetten die daarvan de vruchten plukken, kunnen dat over zich heen laten gaan — en daarmee zichzelf tekort doen — of er werk van maken en dan voor *matennaaiers* doorgaan. De vraag is echter wie hen in een dergelijk dilemma heeft gebracht: de vijf cadetten die eigenlijk niet zulk uitzonderlijk gedrag vertoonden (wat uiteraard niets zegt over het morele gehalte van dat gedrag), of de KMA-leiding c.q. de minister van defensie die zich al veel eerder hadden moeten bezinnen op structuur en besloten karakter van de officiersopleiding.

Juist nu het optreden in VN-verband veel méér veronderstelt dan vechtpas-serij, zijn de maatschappelijk georiënteerde vakken van de studie gedecimeerd terwijl binnenkort ook de laatste dienstplichtige officieren in het KMA-docentenkorps hun biezen zullen pakken.

Wat blijft er dan over van de jaren geleiden zo vurig bepleite vermaatschappelijking van de krijgsmacht? En hoerlen mannelijke cadetten ooit om te gaan met een defensie-apparaat dat straks niet meer uit dienstplichtigen en mede daardoor uit relatief meer vrouwen zal bestaan? Willen de echte matennaaiers dan nu opstaan?

Drs. Kees M. Paling is socioloog en reserve eerste luitenant der intendance.

VIC 6-10

UNDERDOG

HOE treurig kan het soms aflopen met kabinetsplannen. Eerst stuurt Kok Jan en alleman naar het werk, werk, werk. Vervolgens blijkt dat daar de mannen de vrouwen als honden achterna zitten. Tenminste, dat maak ik op uit de spotjes die van overheidswege op dit moment worden uitgezonden. Als vrouw zou ik er nog eens een nachtje over slapen voor ik me in zo'n dierentuin begeef.

Ik begrijp trouwens niet dat zich nog geen actiegroep heeft gemeld om het op te nemen voor de hond die in dat spotje zo laag bij de gronds wordt afgebeeld. Hij wordt toch maar misbruikt om een type gedrag aan de kaak te stellen dat zich bij de mens niet beperkt tot een periodieke, kortdurende loopseheid. Honden kun je tenminste nog temmen met een opvoedende tik. Postbus 51-spotjes richten zich op de baasjes zelf. Die zijn zelden tot zo'n zelfkastijding in staat.

Ik twijfel ook of ik er wel goed aan doe om onze Nix'ers aan te sporen later hun heil in een kantoor te zoeken. De messen en pistolen op scholengemeenschappen zijn immers kinderspel vergeleken bij de gevaren die onze toekomstige pensioenverdieners op het werk bedreigen. De meisjes moeten voortdurend bang zijn voor seksuele intimidatie. De jongens lopen het risico te worden beticht van seksuele agressie wanneer ze iets doen wat een vrouw niet bevalt. Dit alles ter beoordeling van de vrouw, begreep ik. Die kan al naar de rechter zodra ze het gevoel krijgt aangerand te worden. Het kantoor, ik kan het niet genoeg

herhalen, is een zedenbedervenue omgeving. Mijn man en ik hebben daarom al lang geleden besloten om zoveel mogelijk thuis te blijven. We hebben het kopieerapparaat expres op een smalle overloop gezet, zodat we elkaar nog eens tegenkomen. Plaatjes van blote mannen en vrouwen halen we elke maand vers bij de Kunstuitleen. En verder blijkt wat buitenshuis seksuele agressie heet, binnenskamers een bron van vreugde. Wat is seksuele agressie? In ieder geval de inspanningen van een hoger geplaatste die dingt naar de gunsten van een aan hem ondergeschikte dame. Voor die machtsuitoefening, verbonden met ontslagdreiging of gevolgen voor het salaris, zou ik nog wel eens een hond met stevige kaken willen africhten. Zul je eens zien wat honden nog meer kunnen dan tegen benen aan rijden. Maar de rest, dat wat zich vooral tussen de oren afspeelt? Daarvoor zijn twee oplossingen: of mannen en vrouwen blijven voortaan thuis, of ze zijn op het werk met even grote groepen en evenveel macht vertegenwoordigd. Alleen *underdogs* worden honds behandeld.

Pauline Terreehorst

Campagne bestrijdt seksuele intimidatie op werk

HANDELP
(H.A.H., B.A.R.N.V.)

**ZO VOELEN VROUWEN ZICH
ALS ZE OP HET WERK
WORDEN LASTIG GEVALLEN.**

Met onder meer Postbus 51-uitzendingen op radio en televisie is sinds kort een voorlichtingscampagne tegen seksuele intimidatie begonnen. Deze campagne spreekt mannen aan op hun verantwoordelijkheid om seksuele intimidatie op de werkplek te voorkomen. De voorlichtings-actie sluit aan bij wijzigingen in de Arbeidsomstandighedenwet die per 1 oktober in werking zijn getreden. Werkgevers zijn vanaf deze datum verplicht om werknemers zoveel mogelijk te beschermen tegen agressie en geweld, waaronder seksuele intimidatie. Naast de Postbus 51-campagne zijn er twee speciale brochures beschikbaar. In de brochure voor werkgevers, getiteld 'Seksuele intimidatie, dat is geen werk!' worden de wijzigingen in de Arboret toegelicht en een aantal voorbeelden gegeven van maatregelen die werkgevers kunnen nemen om seksuele intimidatie op de werkvloer tegen te gaan. De andere brochure is gemaakt voor (potentiële) slachtoffers van seksuele intimidatie en getiteld 'Seksuele intimidatie, doe er wat tegen!; Wat kun je doen als je wordt lastig gevallen op het werk?'. Deze folder maakt aan slachtoffers duidelijk welke stappen zij kunnen ondernemen tegen seksuele intimidatie. Beide folders zijn gratis te verkrijgen bij de afdeling Informatie van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, telefoon: 070 - 3334455.

Seksuele intimidatie op werk grondig aangepakt

Werkgevers zijn sinds zaterdag verplicht hun werknemers te beschermen tegen seksuele intimidatie, agressie en geweld op de werkvloer. Lang werd gedacht dat het vooral een probleem van vrouwen was die dat zelf ook maar moesten oplossen, de laatste jaren is het besef gegroeid dat het in het belang is van de organisatie als geheel dat seksuele intimidatie wordt aangepakt.

Door onze redacteur
ANNEKE VISSER

ROTTERDAM, 3 OKT. „De eerste reactie is meestal: dat komt hier niet voor. Vraag je even door dan is het antwoord: als een vrouw het niet leuk vindt om aangestaard of een keertje aangeraakt te worden, zegt ze het wel. Maar zo eenvoudig ligt het natuurlijk niet”, zegt N. Engbers, beleidsmedewerker emancipatiezaken bij de ING Bank in Amsterdam.

„Uitwassen zoals verkrachting of aanranding op het werk komen zelden voor. Het gaat subtieler. Een aai, een klopje op de schouder. En nog één, en nog één”, zegt B. van den Abbeele, consultant opleiding vorming en training bij de stichting gezondheidszorg oostelijk-zuid Limburg.

Hoofd personeelsmanagement van de provincie Zeeland, F. Stroo: „Je leest erover maar op mijn werk hoorde ik er zelden over. Je leest er vaker over en op een gegeven moment realiseer je je: hé, dat kan bij ons ook gebeuren.”

Ze zijn alle drie betrokken bij het opzetten van beleid tegen seksuele intimidatie of, zoals Engbers zegt, ongewenst intiem gedrag op de werkplek. Geen van drieën zijn ze door hun werkgever hals over kop aangesteld om in ieder geval 'iets van beleid' te hebben nu afgelopen zaterdag de Arboret in werking is getreden die werkgevers verplicht hun werknemers te beschermen tegen seksuele intimidatie, agressie en geweld. Ze zijn er al geruime tijd mee bezig.

Toen Stroo drie jaar geleden hoofd personeelsmanagement werd stond er „niets in de steigers.” In nauw overleg met het vrouwenoverleg binnen de provincie schreef Stroo de beleidsnota 'Voorkomen en bestrijden van seksuele intimidatie' die inmiddels is aangenomen door Gedeputeerde Staten. Preventie, opvang door vertrouwenspersonen en een speciale klachtenregeling vormen de hoofdpunten van het beleid. Provinciale Staten van Zeeland hebben inmiddels drie vrouwelijke en vier mannelijke vertrouwenspersonen benoemd.

ook trainingen voor personeelsleden organiseert, stelde Van den Abbeele een profielschets op voor de vertrouwenspersonen die samen met een vertrouwenscommissie in maart van dit jaar zijn geïnstalleerd. Van den Abbeele: „Ze hebben een driedaagse training gehad waar voorlichting werd gegeven over het onderwerp en waar ze leerden met het probleem om te gaan.”

Eind vorig jaar had Engbers de profielschets klaar voor de vertrouwenspersonen binnen de ING-Bank. Ze stuurde hem naar de diverse hoofden van personeelszaken en die reageerden overwegend positief. De zeventig vertrouwenspersonen, op 20.000 personeelsleden, zijn in mei van dit jaar geïnstalleerd. Er zitten personeelsadviseurs bij, chefs en mensen van 'de werkvloer'. Aan het eind van dit jaar maakt Engbers aan de hand van registratieformulieren een inventarisatie van aantal en aard van ingediende klachten.

Niet elk contact met de vertrouwenspersoon hoeft uit te monden in een officiële klacht richting klachtencommissie. Engbers: „Soms lukt het om met de vertrouwenspersoon een oplossing te vinden. Iemand kan bijvoorbeeld weerbaar gemaakt worden en leren van zich af te bijten als een mannelijke collega zich ongewenst intiem opstelt.” Er kan ook een gesprek plaats hebben met de betrokken collega en de klaagster waarbij dan wel een onafhankelijke derde persoon aanwezig moet zijn. Helpt ook dat niet en het ongewenst intieme gedrag blijft voortduren dan kan een officiële klacht worden ingediend bij de klachtencommissie die kijkt of hij gegrond is. „Als dat het geval is wordt de klacht voorzien van een advies over eventuele sancties, overplaatsing en in het uiterste geval ontslag, doorgestuurd naar de Raad van Bestuur.”

Ze reageert terughoudend op de vraag of bij de klachtencommissie al officiële klachten zijn ingediend. Stroo is terzake nog niets ter ore gekomen en ook Van den Abbeele weet van geen klacht. Engbers: „Als iemand maar rottig genoeg behandeld wordt, dan klaagt-ie wel.”

'Als iemand maar rottig genoeg behandeld wordt, dan klaagt-ie wel'

Het is nog steeds geen onderwerp waarover bij de koffieautomaat wordt gepraat. Daarvoor ligt het nog te moeilijk, is hun ervaring. De afweer om er over na te denken wordt wel kleiner maar is nog zeker niet verdwenen, zeggen ze ook. Stroo: „Wij hebben hier in juni één voorlichtingsdag gehad voor het personeel en het management. De reactie was overwegend positief, men vond het goed dat er over gesproken werd. Maar er was ook wel kritiek. Sommigen vroegen zich af of wat ze allemaal te horen kregen wel representatief was voor de eigen organisatie.”

Preventie door bewustwording is ook een belangrijke pijler waar het beleid binnen de ING-Bank en bij de stichting gezondheidszorg oostelijk-zuid Limburg op steelt. Publikaties in het personeelsorgaan van de ING, lunchgesprekken in het ziekenhuis De Wever.

In overleg met het bureau Bezemer en Kuiper, dat bedrijven adviseert bij het opstellen van beleid tegen seksuele intimidatie en

'Een hitsige chef trap je niet van je af'

Van onze verslaggever
Weert Schenk

AMSTERDAM

Seksuele intimidatie is kennelijk zelfs voor de overheidsvoorlichters van Postbus 51 een moeilijk hanteerbaar onderwerp. Laten ze bij een kopieermachine een hond tegen een man op rijden. Ongelukkig, zegt C. Passchier, beleidsmedewerker van het Vrouwensecretariaat van de FNV.

„Ze hebben gedacht: zo snappen mannen tenminste waar seksuele intimidatie over gaat. In het filmpje moet de hond een man voorstellen en de man een vrouw. Het brengt wel het gevoel van ongemak over, maar hier kan de belaagde man tegen de hond roepen: „Ho, stop, in je hok.” In het echt is dat voor een vrouw vaak niet mogelijk. Een opdringerige chef is geen hond die je zomaar van je af kunt trappen.”

Het ministerie van Sociale Zaken, dat opdracht gaf voor het maken van de televisiespot, zegt mede namens de makers dat het filmpje goed is voorbereid en dat uit testen vooraf is gebleken dat de boodschap goed overkomt. Maar volgens Passchier heeft niet alleen Postbus 51 de plank volledig misgeslagen. Vrijwel alle media hebben op een verkeerde manier aandacht besteed aan de nieuwe wet die werkgevers sinds begin deze maand verplicht hun werknemers te bescher-

men tegen seksuele intimidatie op de werkvloer. „Het ging over een poster met blote borsten aan de muur mag. En: kun je nou niet eens meer een compliment maken over een nieuwe jurk. Zijn seksueel getinte grapjes verboden? Onzin.”

Ze vindt dat de media op de stoel van de beleedigde man zijn gaan zitten. „De nadruk ligt op het gezeur. De ondertoon is: vrouwen die klagen, zijn trutten. Dat werkt averechts. De echte uitwassen op het gebied van seksuele intimidatie zijn nauwelijks aan bod gekomen.” Passchier wijst er op dat in de Arbeidsomstandighedenwet niets is geregeld over wel of geen naakt aan de muur. De wet eist alleen dat de werkgever een beleid opzet om seksuele intimidatie te voorkomen.

In elk bedrijf worden vooral vrouwen en homo's lastig gevallen met seksueel getint gedrag. Dat varieert van gore moppen die in hun bijzijn worden verteld, tot zogenaamd 'per ongeluk' aanraken of andere handtastelijkheden. Passchier geeft toe dat de vakbond wat dat betreft geen uitzondering vormt: „Het is hier zeker geen heilige plek.”

Enquêtes laten zien dat een op de drie werkende vrouwen te maken heeft met ongewenste intimiteiten. Passchier erkent dat dit zich veelal afspeelt in een grijs gebied, waarin de een zich sneller gekwetst voelt dan de ander. Zij zegt dat mannen met hun seksueel geladen opmer-

kingen vaak duidelijk willen maken dat zij de cultuur bepalen.

Niet alles is meteen seksuele intimidatie. Daarvan is pas sprake als de vrouw ernstig wordt gehinderd in haar werk of wordt benadeeld als ze niet op seksuele voorstellen wil ingaan. Passchier: „Ik vergelijk het met lawaai. Je kunt je er lange tijd voor afsluiten, maar op een gegeven moment krijg je toch gehoorstoornissen en word je er ziek van.”

'Postbus 51 slaat plank mis met filmpje over hond'

Waar ligt de grens van wat wel en niet kan? Passchier: „De grens ligt waar de vrouw die zelf aangeeft. Probleem is dat mannen vaak een bord voor hun kop hebben en de signalen niet oppakken. Voortdurend overschrijden van de grens leidt tot seksuele intimidatie.”

Passchier noemt als oorzaak van het probleem dat vrouwen nog steeds niet gelijkwaardig zijn aan mannen, ook niet in hun gevoel. „Zolang mannen in een bedrijf de cultuur bepalen en zolang er te wei-

nig vrouwen op leidinggevende posities zitten, bestaat het risico van seksuele intimidatie. De wet verandert daar niets aan.”

Ze signaleert dat vrouwen wel meer klagen over seksuele intimidatie dan tien jaar geleden. „Maar de uitkomst blijft tot nu toe nog steeds hetzelfde: de vrouw betaalt de prijs met ziekte en ontslag. Door de wet is morgen niet meteen alles anders. We hopen dat de wet bevordert dat klachten in een eerder stadium worden opgemerkt, serieus worden genomen en leiden tot maatregelen ten opzichte van de daders.”

In bedrijven die het probleem van seksuele intimidatie serieus nemen, zijn over het algemeen minder problemen, zegt Passchier. Maar juist bij die andere bedrijven ligt het moeilijker. Juist daar is de wet een steun in de rug voor vakbonden, ondernemingsraden en werknemers die de zaak in beweging willen krijgen en van de werkgever op dit front actie willen.

Een vrouw die vanwege seksuele intimidatie uiteindelijk toch ontslag neemt, kan er bij de rechter op wijzen dat de werkgever geen beleid heeft gevoerd. „Het klinkt wraakzuchtig als een vrouw naar de rechter stapt. Maar vergis je niet: heel veel vrouwen voelen zich ontzettend gepakt. Het is reëel om kwaad te worden als je vanwege hitsig gedrag van een collega je werk hebt moeten opgeven.”

LORENZO

VX 5-11

♦ Ook bij de kapstokken

Hallo meisje van 11 ('Geintjes bij gym', #41). Ik heb hetzelfde probleem als jij gehad. Toen ik in groep 7 van de basisschool zat, werd ik heel erg gepest. Niet alleen bij de gym, maar ook bij de kapstokken en op het schoolplein. Ik stond elke morgen met buikpijn op omdat ik naar school moest. Ik ben nou 13 en ik word nooit meer gepest. Ik kan je een paar tips geven om het pesten te verminderen of misschien wel helemaal op te laten houden:

- Probeer niet te huilen. Ik weet dat het moeilijk is, maar ze vinden het juist leuk als je huilt. Denk als je de tranen voelt komen: 'Ik gun ze het plezier niet dat ze mij zien huilen.'
- Je ouders en je juf of meester zeggen vast dat je moet doen alsof je het niet merkt. Maar die weten niet hoe afschuwelijk het is om gepest te worden. Ik vind niet dat je moet doen alsof je niets merkt. Dat is gewoon onmogelijk. Op een keer

toen iemand mij weer eens pestte, werd ik ontzettend kwaad. Ik trapte en stompte hem in zijn maag (en lager). Die durfde meteen niet meer te pesten. Een andere keer heb ik iemand bijna de ogen uit zijn hoofd gekrabbt omdat ik het pesten meer dan zat was.

Het lijkt alsof ik heel wat durfde toen, maar dat is niet waar. Ik was best een verlegen meisje.

- Laat je nagels lang groeien en vijl er scherpe puntjes aan. Dan heb je een soort wapen.
- Als je je rot voelt omdat ze vervelend tegen je doen, moet je denken aan alle mensen die je wel aardig vinden, zoals je ouders, je vrienden en vriendinnen enz.
- Je kunt ook denken aan je goede eigenschappen. Ik vind het bijvoorbeeld heel dapper dat je een brief naar *Achterwerk* hebt geschreven. Een ander voorbeeld: mijn vader zei: 'Goh, die meid kan goed schrijven, zeg!'
- Het broertje van een vriendin van mij werd ook erg door een paar jongens gepest. Zijn vader ging naar die jongens toe en heeft er een half uur onafgebroken tegen gebulderd. Het pesten was meteen afgelopen.

Nou, ik hoop dat je hier wat aan hebt.

VPO 24-10 Floor (13)

Er is een hulpmiddel voor de Amerikaanse scholieren die uit vrees voor steek- en schietpartijen nauwelijks nog naar school durven. De Amerikaanse studente Crystal Hung zweert er al twee jaar bij. Mocht een kogel in haar richting komen, zal deze haar niet deren.

Haar flanelen shirt, zo meldt de Britse krant *Sunday Times*, is gemaakt van een wonderbaarlijk nieuw soort materiaal HPA 1000. Het weerstaat niet alleen allerlei kogels en steekwapens, maar blijkt ook in de meest uiteenlopende kledingstukken te worden verwerkt: baljurken, kostuums, ja zelfs kogelvrije BH's behoren tot de mogelijkheden.

Naar school gaan in de Verenigde Sta-

VK 6-10 Kogelvrij naar school

ten kan een gevaarlijke bezigheid zijn. Zeker 103 leerlingen stierven vorig jaar in de klas of op het schoolplein of in de buurt van de school. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het bedrijf Protective Clothing International, dat als enige het materiaal op de markt brengt, wordt overspoeld met opdrachten van jongeren. Eigenaar C. Barbour: 'De bestverkopende lijn is die met de trainings-jacks die kinderen op school kunnen dragen.'

Vanaf vierhonderd gulden is er lood- en lemmet-werende kleding. Niet echt goedkoop maar, stelt Barbour: 'Mijn klanten komen uit alle lagen van de samenleving.

Modellen die dure juwelen dragen, zakenlieden die met hun vrouw voor zaken naar gevaarlijke uithoeken reizen en de geliefde willen beschermen, advocaten, dokters en nu zelf schoolkinderen.'

De studente Crystal was een van de eerste klanten van het bedrijf. Geheel onbemiddeld kan ze niet zijn. Haar vliegniersjack kost drieduizend gulden. Aan haar shirt was ze gelukkig wat minder kwijt, maar toch nog 2400 gulden. Elke schooldag heeft ze een van de twee kledingstukken aan. Crystal: 'Je kunt vanwege de risico's toch niet wegblijven van school. Dus toen mijn vader van het bestaan van de kleren hoorde, vroeg hij niet eens wat ze kostten.'

BM

Kwart scholieren bewapent zich

(Van een verslaggeefster) *Par 14/10*
AMSTERDAM - Vijftien procent van de leerlingen in het voortgezet onderwijs pleegt met voorbedachten rade fysiek geweld zowel binnen als buiten school. De kinderen bedreigen mensen met wapens en zijn handtastelijk tegenover meisjes. Een kwart van de leerlingen bezit een voorwerp dat zij als wapen in gebruik hebben en elf procent neemt dat wapen mee naar school.

Onderzoekers van het Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen (ITS) van de Universiteit van Nijmegen constateerden dat na ondervraging van tweeduizend leerlingen en honderdertig docenten van 71 scholen voor voortgezet onderwijs. Vandaag werd hun rapport, dat in opdracht van de ministeries van onderwijs, justitie en welzijn werd samengesteld, in Den Haag gepresenteerd.

Uit het onderzoek blijkt verder dat zeven procent van de leerlingen zich schuldig maakt aan een combinatie van vergrijpen als stelen, vernielen, het lastig vallen of met een wapen toetakelen van personen.

Vijftien procent van de leerlingen zei minstens eenmaal slach-

offer te zijn geweest van fysiek geweld door medeleerlingen. Ruim veertig procent van de kinderen had op school wel eens te maken gehad met diefstal of vernieling van eigendommen of andere vormen van niet-fysiek geweld.

Geweld van leerlingen komt op havo- en vwo-scholen minder voor dan op andere schooltypes, maar het is volgens het ITS zeker niet uitsluitend een probleem van het voorbereidend beroeps-onderwijs.

Duidelijke gedragsregels en aandacht voor de problemen van leerlingen kunnen geweld voorkomen. Ook leerlingen die een goede sociale binding hebben met school maken zich minder snel schuldig aan geweld.

Zwolse jongeren runnen zelf de Kindertelefoon

Blozen om woorden uit de pindakaaspot

PRIM
4-10

reportage

Een van de telefonistes van de Zwolse Kindertelefoon.

ZWOLLE - Bel je 06-0432 in de buurt van Zwolle, dan is de kans groot dat je een leeftijdgenoot aan de lijn krijgt. Hier werken namelijk uitsluitend jongeren tussen de 16 en 23 jaar als telefonist. Dat is uniek voor Nederland. "Soms heb je een rotdag met allemaal zware telefoontjes", zegt Linda (19), "maar over het algemeen is het hier reuze gezellig."

door Maalke Miedema

In het hok van de teksttelefoon vertellen Linda en Marian (17) over hun werk. "We zitten hier 34 uur per week", zegt Marian. "Het is echt een dagtaak." Aan een houten tafel bespreken twee meisjes het laatste telefoongesprek met hun coach na. Een pak koffiekoekjes ligt opengerecht onder handbereik. "De sfeer is hier hartstikke leuk", zegt Linda. "Alle telefonistes zijn jonger dan 21 jaar. 's Avonds wordt er gekookt en als er geen tijd is, halen we Chineses of een patatje."

Telefoniste bij de Zwolse Kindertelefoon word je niet zomaar. Na een selectiegesprek volgt een training van twaalf bijeenkomsten, waarin jongeren leren hoe ze met vragenstellers moeten omgaan. Goed luisteren, de ander serieus nemen en niet direct met oplossingen komen, dat zijn de belangrijkste aandachtspunten.

Tijdens de training wordt ook 'droog' geoefend. Marian pakt

een glazen potje uit de kast. "Dit is het beruchte pindakaaspotje", lacht ze, terwijl ze de inhoud op tafel schudt. Pijpen, homoseksualiteit, schaamlip en neuken: dat soort woorden staat op de briefjes. "In het begin zit je wel even te schutteren als je de betekenis van deze woorden zo maar even moet uitleggen", vertelt Marian. "Nu heb ik er geen moeite meer mee. Als je bij de Kindertelefoon niet makkelijk over seks kunt praten, waar dan wel?" De meeste vragen gaan over seksualiteit, zwangerschap en verliefdheid. Jongens willen vooral weten hoe je een meisje versiert. "Jongens durven met hun vrienden niet over zulke dingen te praten", vermoedt Linda. "Ik denk dat ze daarom de Kindertelefoon bellen."

Incest

Linda en Marian vinden het een groot voordeel dat ze hooguit een paar jaar ouder zijn dan de bellers. "De problemen waar kin-

deren mee zitten zijn zo herkenbaar", zegt Marian. "Ik herinner me nog precies hoe het was op mijn dertiende." Bovendien is het niet de bedoeling dat ze met pasklare oplossingen komen. Bij incest is het al heel wat als een jongere met zijn verhaal naar buiten durft te komen, en luisteren is dan het allerbelangrijkste. Vaak bellen mensen die met zulke grote problemen zitten meer dan een keer. Pas in een latere fase wordt soms doorverwezen.

"Incestverhalen vind ik emotioneel het zwaarst", zegt Linda. "Een beller kan soms wel vijf minuten zwijgen voordat hij durft te praten. Als ik er echt niet meer uit kom, schiet er meestal wel een andere telefoniste te hulp. Die schrijft bijvoorbeeld een briefje met een nieuwe vraag die ik kan stellen. Of ik zeg gewoon tegen de beller dat ik het zelf ook moeilijk vind." Er is altijd een coach in de buurt aan wie de ze vragen kunnen stellen. Met een malend hoofd vol problemen naar huis gaan is er gelukkig niet bij. Marian: "Je hangt de telefoon nog niet op of de coach komt al op je af: 'Nou, kom op, vertel!'"

Om de anonimiteit van de medewerkers te waarborgen zijn de namen verzonden.

Verliefd

"Hallo, met de Kindertelefoon." Stilte aan de andere kant van de lijn.

"Wil je iets vragen of vertellen?", probeert telefoniste Linda voorzichtig.

"...."

"Ik hoor niets", zegt Linda. "Misschien kun je een tikje tegen de hoorn geven, zodat ik weet dat je er bent."

"Er is een hele leuke jongen bij ons op school...", klinkt een meisjesstem.

"En je vindt dat je geen verkering met hem kunt vragen", raadt Linda.

"Huhuh"

"Het is toch ook leuk om verliefd te zijn?", oppert Linda.

"Maar ik weet niet of hij het ook op mij is."

"Heb je contact met hem?"

"Soms, in de pauze op school."

"Op feestjes?"

"Nee, ik ben zestien en ik moet om elf uur thuis zijn", klinkt het opeens verontwaardigd. "Dat is toch ook niet normaal. Anderen mogen tot één uur uit."

"Vervelend", zegt Linda.

"Heb je het er al met je moeder over gehad?"

"Die voelt zich verantwoordelijk voor mij."

"En wat vind jij?"

"Ik ben verantwoordelijk voor mezelf, ik ben zestien. We zijn met een groep van ne-

gen meiden. Ik word door mijn oudere broer om elf uur opgehaald, en die anderen gaan lekker tot één uur door."

Linda: "Misschien kun je met je vriendinnen mee naar huis lopen."

"Mijn moeder vertrouwt dat niet. Die denkt dat ik dan toch om drie uur thuis kom."

"En je vader?"

"Ze zijn gescheiden", zegt het meisje aarzelend.

"Goh, dat is best moeilijk."

Ik denk dat je toch moet proberen om met je moeder te praten. Als dat niet lukt, kun je altijd terugbellen."

Einde gesprek. Linda en Marian, telefonistes bij de Zwolse Kindertelefoon, leggen allebei de hoorn neer. Omdat het streng verboden is mee te luisteren, hebben ze dit gesprek voor Primeur in scène gezet. Zulke telefoontjes zijn dagelijkse kost, maar toch is Linda niet tevreden met haar aanpak. "Aan het eind van het gesprek deed ik hetzelfde als veel volwassenen", zegt ze.

"Een oplossing geven en zeggen wat de ander moet doen. Dat is niet goed. Bellers zijn prima in staat om zelf oplossingen te bedenken en actie te ondernemen. Bovendien loop je het gevaar kinderen tegen hun ouders op te zetten en daar schiet niemand wat mee op."

Jaarlijks bellen tienduizenden jongeren de Kindertelefoon met vragen of problemen. (Foto's: Joost van den Broek)

Jarig

De Kindertelefoon viert dit jaar zijn vijftiende verjaardag. Alle twintig Nederlandse afdelingen doen dat op hun eigen manier. Zo kun je in Zwolle op 28 oktober swingen in het jongerencentrum Hedon op muziek van Pop Goes the Brain, De Begroting en Opoe. De opbrengst van dit benefietconcert is voor de Kindertelefoon.

De afgelopen vijftien jaar draaiden steeds meer kinderen en jongeren dit gratis 06-nummer. In 1993 waren dat er rond de 75.000. De meeste vragen gaan over seksualiteit, zwangerschap en verliefdheid. Hoe moet je een jongen versieren, op welke manieren kun je vrijen en hoe weet ik of ik in verwachting ben? Gemiddeld zijn de bellers tussen de zeventien en twintig jaar oud, en voor het eerst bellen er dit jaar iets meer jongens dan meisjes.

Maar de Kindertelefoon doet meer. Na ieder telefoontje schrijven de telefonistes het gespreksonderwerp op. Je naam wordt niet genoteerd, dus je blijft anoniem. Thema's die vaak aan de orde komen krijgen extra aandacht.

Zo hield de Kindertelefoon in 1991 een actie tegen kindermishandeling: *Over sommige geheimen moet je praten*. Vier jaar geleden belden kinderen vooral met vragen over pesten en mishandeling. Dat is nu dus veranderd. Heb je een vraag, een verhaal of een goede mop? Iedere dag kun je tussen 14.00 en 20.00 uur bij de Kindertelefoon terecht: 06-0432.

11 OKTOBER 1994 PAGINA 2

'Die aanranding vergeet je nooit meer'

Ik las in Primeur 39 over seksueel misbruik van jongens. Ik ben een meisje van veertien, maar twee jaar geleden heb ik iets meegemaakt waar ik nog steeds mee bezig ben. Ik ging zwemmen met mijn vriendin. Een stel Turkse jongens liep steeds achter ons aan. Mijn vriendin lieten ze gaan, maar mij niet. Ik werd door zes van de jongens vastgehouden. Eén van hen ging voor mij staan en zat aan mijn geslachtsorganen en aan mijn borsten. Ik zei dat hij op moest houden, maar ze bleven doorgaan. Ik probeerde los te komen, maar ze lieten me niet gaan. De jongen die voor mij stond gaf mij een zoen op m'n mond. Hij had gevraagd of dat mocht, maar ik zei nee. Weten jullie of dit seksueel misbruik is?

Ik ben daarna huilend naar de badjuffrouw gerend en ze zei dat ik er melding van kon maken. Ik heb er nu spijt van dat ik dat niet gedaan heb. Ik zie steeds weer beelden voor me van wat er toen gebeurd is. Ik ben verdrietig en bang dat dit ooit weer zal gebeuren.

CH. UIT E. (naam en adres bij redactie bekend)

Heel rot dat het gebeurd is. Tegenover zo'n groep jongens ben je vrijwel machteloos. Je vriendin had meteen de badleiding moeten roepen. Zelf kun je ook heel hard schreeuwen als zo iets gebeurt. Het doet er niet

Joost en Martijn

Ik ken een man (alhoewel ik dat liever niet doe), ± 50 jaar, André Hazes-figuur en homo-seksueel. Deze man, ik zal 'm Joost noemen, komt op feesten (of geeft feesten, ik weet 't niet precies) waar ook veel jongens van een jaar of 17 komen. De meesten zijn hetero. Een vriend/kennis van mij was dus ook op zo'n feest op een moment dat hij nogal depressief was en een soort minderwaardigheidscomplex had. Ik noem 'm hier Martijn.

Op een gegeven moment komt deze Joost naar hem toe met een 'voorstel': f 50,- voor aftrekken en f 100,- voor pijpen. Martijn deed dit, enkel en alleen voor 't geld. Nu wordt hij gechanteerd door Joost, de vuile klootzak. Als Martijn het niet blijft doen, gaat hij naar Martijns ouders. Hij doet dit met meerdere jongens waarvan ik er 1 ken. Nu mijn probleem: wat moet ik in godsnaam doen?

Ik ken Martijn nu ook niet zo goed om met hem te gaan praten en hem misschien over te halen naar de politie te gaan of zo, want als je 't mij vraagt, zegt die Joost 't toch wel tegen z'n ouders als hij genoeg heeft van Martijn. (Ik weet honderd procent zeker dat dit verhaal waar is, ik heb het namelijk van mijn beste vriendin die iets met hem gehad heeft en in die tijd heeft ze alles stukje bij beetje te horen gekregen. Hij huilde erbij.)

Ik schrijf deze brief dan ook namens haar, we hebben het er over gehad maar weten geen oplossing voor Martijn.

VFRS j-10 Naam en adres bekend

BRIEVEN AAN PRIMEUR:

Heb je iets te zeggen, te vragen of aan te merken op iets dat in Primeur gestaan heeft? Heb je een bijzonder probleem? Of weet je de oplossing ervoor? Grijp de pen en schrijf. Het adres: Primeur, Postbus 43, 3800 AA in Amersfoort. Op de envelop graag:

Primeurs Brievenrubriek.
Je kunt je brief ook per computer sturen: 053 - 341634 (Primeurlijn).

zoveel toe of je dit seksueel misbruik moet noemen of seksuele intimidatie, maar jongens hebben niet het recht om zo iets te doen. Als je er erg mee zit, overleg dan eens met je klasmentor of met de schoolarts. En voor de toekomst: kun je op school geen weerbaarheidstraining voor meisjes van de grond krijgen?

Frits Wafelbakker

Par 10/10 Veel meisjes slechte ervaringen met sex

HAARLEM - Ruim veertig procent van de meisjes heeft wel eens negatieve seksuele ervaringen gehad. Van deze groep zegt één op de tien dat ze wel eens aangerand of zelfs verkracht is. Een op de twintig noemt zichzelf het slachtoffer van incest.

Dit zijn de conclusies uit een onderzoek dat het meisjesblad Yes in samenwerking met de Rutgersstichting heeft gehouden. Vierduizend lezeressen werkten mee.

De Yes-lezeressen gaan tussen hun vijftiende en zestiende voor het eerst met een jongen naar bed. Ze zijn daarmee iets later dan Engelse en Duitse meisjes, maar iets eerder dan de Amerikaanse. Nederlandse meisjes gebruiken over het algemeen op een goede manier anti-conceptiemiddelen.

Van de ondervraagden zei 62 procent weleens te masturberen. De meisjes van Yes vinden trouw het belangrijkste in een relatie. Daarna komen vriendschap, geborgenheid, humor en dan pas sex. (ANP)

➔ Minderjarig VPRO 22-10

Reactie op #40, 'Joost en Martijn'. Je kunt tegen Martijn en alle andere jongens die gechanteerd worden, zeggen dat ze Joost maar moeten vertellen dat hij dan maar naar hun ouders moet gaan. Dat doet hij namelijk toch niet, want hij is veel te bang dat hij zelf last krijgt met de politie. Daar

ben ik 100% zeker van. En waarom? Moet je tegen die Joost het woord 'minderjarigen' eens laten vallen. Het is natuurlijk stom dat Martijn dat doet voor geld. Hij mag wel uitkijken dat hij niets oploopt. Het is ook stom dat hij zo'n Joost gelooft, neem me niet kwalijk. Je moet je maar niet inlaten met zo'n smeerlap en helemaal niet naar z'n feesten gaan. Veel succes.

Sandra (16)

NRC 10/10 Eén op tien meisjes wel eens aangerand

HAARLEM, 10 OKT. Ruim veertig procent van de meisjes heeft wel eens negatieve seksuele ervaringen gehad. Van deze groep zegt één op de tien dat ze weleens aangerand of zelfs verkracht is. Een op de twintig noemt zichzelf het slachtoffer van incest. Dat zijn de conclusies uit een onderzoek dat het meisjesblad Yes in samenwerking met de Rutgersstichting heeft gehouden. Vierduizend lezeressen werkten mee. De Yes-lezeressen gaan tussen hun vijftiende en zestiende voor het eerst met een jongen naar bed.

Lezeressen tijdschrift Yes beginnen steeds jonger met seks

Van een onzer verslaggevers

HAARLEM - Meisjes die het tijdschrift Yes lezen hebben op steeds jongere leeftijd hun eerste geslachtsgemeenschap. Tussen hun 15e en 16e jaar zeggen de lezeressen ja tegen een jongen. In 1989 schommelde die leeftijd tussen 17 en 18 jaar. Nederlandse meisjes zijn daarmee later dan Engelse en Duitse meisjes, maar eerder dan Amerikaanse.

Het blad kreeg deze en andere antwoorden van vierduizend lezeressen op vragen over seks en relaties. Het onderzoek werd uitgevoerd in samenwerking met de Rutgersstichting.

Ruim 40 procent van de meisjes die het vragenformulier invulden heeft wel eens negatieve seksuele ervaringen gehad. Van deze groep zegt één op de tien dat ze weleens aangerand of verkracht is. Een op de twintig noemt zichzelf het slachtoffer van incest.

Van de ondervraagden zei 62 procent weleens te masturberen. De meisjes van Yes vinden trouw het allerbelangrijkste in een relatie. Daarna komen vriendschap, geborgenheid, humor en dan pas seks.

AD 10.10.94

➔ Egaal bruin VPRO 22-10

Ik kom net thuis van school (brugklas havo/vwo) en zie de VPRO-gids. Ik lees de brieven één voor één door. Opeens de titel *Naturist* (#40). Een zeer bekend woord. Ik ben dat ook. Op de basisschool wist zo'n beetje iedereen het. Op die (kleine) school zaten ook drie kinderen die *naturist* zijn. Eén van 9, 6 of 7 en één van 4 of 5. Daar trokken wij in de vakantie mee op. Dat doen we al drie of vier jaar zo. We gingen elk jaar naar dezelfde camping in Frankrijk, om van daaruit verder te trekken. We kenden ook zo'n beetje iedereen. (Hoe kan het ook anders, na vijf jaar?)

Ik had er ook zo m'n vrienden en vriendinnen. Op vakantie schaam ik me er nooit voor. Maar hier soms, vlak na de vakantie, wel. Want ik ben dan egaal (vind ik zelf heel mooi hoor!) bruin en omdat ik veel zwem, kleed ik me regelmatig (in een gezamenlijke meisjesruimte) om. Ik krijg dan vaak de vraag: 'Hoe komt het dat jij zo mooi en egaal bruin bent? Heb je soms onder de zonnebank gelegen?' Ik krijg dan vaak een rode kop en stotter wat. Maar om terug te komen op je vraag: ik heb het m'n nieuwe vrienden/vriendinnen nog niet verteld. Als ze er naar zouden vragen, dan geef ik eerlijk antwoord, maar ik zou het niet zelf, zonder reden, zeggen.

Toen ik het op de basisschool tegen m'n beste vriendin zei, reageerde ze helemaal niet raar. Heel anders dan ik had verwacht. Ze zei: 'Nou èn?' We zaten toen in groep 4. Ze was een geweldige steun omdat ik haar kon vertellen hoe fijn ik het vond om bloot te lopen, één te zijn met de natuur. (Hoogdravende woorden, maar toch echt waar!) Eerder had het allemaal opgekropt gezeten.

Ik denk dat je het gewoon tegen iemand (bijvoorbeeld je beste vriend) moet zeggen. Als je het prettiger lijkt, doe je het gewoon onder 'eewwige geheimhouding'. Nou, ik wens je echt heel erg veel sterkte met het vertellen. Krop het niet op!

Annemijn (12)

VPRO 15-10

Voorkom vooroordelen

Beste jongen van 15 ('Naturist', #40). Ik ben ook bijna heel mijn leven *naturist* en heb het mijn vrienden ook verteld. Allemaal reageerden ze heel positief en sommige zijn nu zelf ook *naturist*. Wees er tegenover je vrienden heel eerlijk in en laat je van je ware kant zien, dan zullen ze (net als bij mij) allemaal wel positief reageren. Leg ze wel goed uit wat het *naturisme* is, dat voorkomt een hoop vooroordelen die sommige mensen over *naturisme* hebben.

Christian (15)

UDEN

PS—Wat voor soort vrienden heb jij? Erg preutse mensen zullen er zwaarder op reageren en meer kritiek hebben dan anderen.

Grote opluchting

Ik ben een meisje van 17 en net als jij ben ik al zolang als ik me kan herinneren *naturiste*. Ook ik durf niet goed aan mensen te vertellen dat ik in mijn vakanties niet naar gewone campings ga, maar naar hele gezellige, mooie, schone en leuke *naturistencampings*. Toch heb ik een tijdje geleden aan mijn beste vriendin verteld dat ik *naturiste* ben. Ik was van tevoren best bang voor haar reactie, maar ze nam het heel goed op. Ze zei dat het haar niks kon schelen. Dat was een hele grote opluchting voor me. Het blijft natuurlijk moeilijk om het zomaar te vertellen, want de meeste mensen zoeken er meteen weer dingen achter die er helemaal niet zijn, zoals de veronderstelling dat iedereen altijd elkaar aankijkt en dat mensen snel seks met elkaar hebben. Dom, dom, dom!

Ik neem aan dat je bang bent dat anderen je gaan uitlachen en over je gaan roddelen. Ik raad je aan om het (gewoon) aan je beste vriend(in) te vertellen. Hij/zij zal het niet doorvertellen als je dat vraagt.

Een meisje van 17

Advocaat ijvert voor snelle tbs bij langgestraf

ten

Door Sigrid van Iersel

Een gedetineerde met een lange gevangenisstraf en tbs moet allereerst een behandeling in een tbs-inrichting krijgen. Dat vindt de Alkmaarse advocaat J. de Goeij, die de weggezakte discussie over de plaats van tbs (terbeschikkingstelling van de regering) nieuw leven wil inblazen. De Goeij's cliënt Michel S., die veroordeeld is wegens drievoudige kindermoord, eist in een kort geding dat de Staat hem zo snel mogelijk opneemt in een tbs-inrichting.

Vrachtwagenchauffeur Michel S. werd in oktober 1992 veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf en tbs met dwangverpleging wegens de moord op de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker en twee Duitse kinderen. Tbs houdt in

dat een psychisch gestoorde delinquent een verplichte medische behandeling ondergaat, tot hij of zij geen gevaar meer oplevert voor de maatschappij. Voor tbs komen vooral daders van levensdelicten, ernstige agressieve misdrijven en seksuele delicten in aanmerking.

Gewoonlijk hebben gedetineerden weinig trek in een tbs-behandeling. Michel S. is volgens zijn advocaat daarentegen zeer gemotiveerd. De Goeij: „Mijn cliënt gaat ervan uit dat hij toch weer ooit deel zal uitmaken van de maatschappij. Noem het 'berouw komt na de zonde'. Dan kun je beter een gemotiveerde man in een tbs-kliniek opnemen dan dat hij later gedwongen behandeld moet worden”.

Kort geding

In een kort geding dat vol-

gende week donderdag in Den Haag dient, eist S. dat de Staat hem zo snel zo snel mogelijk opneemt in een tbs-inrichting. Bij de veroordeling van S. heeft het hof gezegd dat hij gezien zijn 'zeer ernstige psychische problematiek' zijn straf zo spoedig mogelijk moest ondergaan in een passende inrichting. Volgens De Goeij weigert de directie Gevangeniswezen echter zijn cliënt op de wachtlijst voor een spoedige tbs-opname te zetten.

Het ministerie vindt dat S. niet aan de criteria voldoet. Snelle tbs-plaatsing na veroordeling zou alleen bedoeld zijn voor psychisch zeer gestoorde gedetineerden, die in een gewone gevangenis niet te handhaven zijn. De Goeij concludeert hieruit dat de uitspraak van de rechter en het beleid van de uitvoerende instantie niet op

elkaar aansluiten.

De persoonlijke drijfveren van S. voor een snelle tbs grijpt De Goeij aan om de discussie over de combinatie van gevangenisstraf en tbs-behandeling aan te zwengelen. Op dit moment zitten gevangenen veelal eerst een groot deel van hun straf uit voordat ze in een tbs-kliniek terechtkomen. De commissie-Fokkens, die vorig jaar hierover een advies uitbracht aan de toenmalige staatssecretaris van justitie Kosto, vond echter dat de tbs-behandeling meteen na de gerechtelijke uitspraak dient te beginnen.

De problemen doen zich voornamelijk voor als de rechter naast gedwongen behandeling ook een langdurige straf oplegt. De behandeling is dan ten einde voordat de straf volledig achter de rug is. De tbs-behandeling is er meestal op ge-

richt gedetineerden voor te bereiden op een terugkeer in de maatschappij. Als iemand daarna alsnog zijn straf moet uitzitten, zou dat het gunstige effect van de therapie teniet doen.

De Goeij denkt daar anders over. „Als mensen toerekeningsvatbaar zijn, dan zitten ze gewoon hun straf uit. De gevangenisstraf is de vergelding voor hun misdrijf. Ik zie niet in waarom iemand na zijn tbs-behandeling, die je dan dus weer als gezond kunt beschouwen, niet precies zo gestraft kan worden”.

Indutten

De advocaat beschouwt het juist als 'zeer onwenselijk' als de tbs-behandeling te lang uitgesteld wordt. „Dan loop je het risico dat iemand helemaal niet meer behandeld kan worden”.

Dit zou zeker ook voor S. opgaan, omdat hij met zijn 52 jaar inmiddels tot de oudere gedetineerden behoort.

S. zit volgens De Goeij zeker nog tot het jaar 2005 vast. Een tbs-behandeling zou bij hem tien tot vijftien jaar in beslag nemen. De gedachte dat S. bij spoedige behandeling in aanmerking zou kunnen komen voor gratie, speelt volgens De Goeij bij het kort geding geen rol.

„Ik vind dat ik even aan de boom moet schudden, want anders dutten we in”, zegt de advocaat, die reikt op een diepgaande en degelijke uitspraak van de rechtbank in Den Haag. „Daarom ben ik zo gedreven om dit aan te pakken. Ik loop hiermee vooruit op een wetswijziging. Justitie krijgt dit voorbeeld van S. zo op een presenteerblaadje aangereikt”.

Moordenaar van Jessica Laven eist snelle tbs

ALKMAAR, donderdag De drievoudige kindermoordenaar Michel S. eist in kort geding dat de Staat hem zo snel mogelijk opneemt in een tbs-inrichting. Volgens zijn Alkmaarse advocaat mr. J. de Goeij weigert de Staat op dit punt uitvoering te geven aan het arrest van het Amsterdamse gerechtshof.

TEL 13-10

Het kort geding dient volgende week donderdag voor de president van de rechtbank in Den Haag. Het hof veroordeelde de 52-jarige S. in november 1992 tot 20 jaar en tbs met dwangverpleging wegens moord op de 11-jarige Jessica Laven uit Blokker, de 9-jarige Salim Thattil en de 13-jarige Marco Weisser, beiden uit Duitsland.

Gezien de „zeer ernstige psychische problematiek” van S. gelastte het hof dat de opgelegde straf zo spoedig mogelijk moest worden ondergaan in een passende inrichting. Volgens mr. De Goeij weigert de directie Gevangeniswezen echter zijn cliënt op de wachtlijst voor een spoedige tbs-opname te zetten.

Snelle tbs-plaatsing na een veroordeling zou alleen zijn weggelegd voor psychisch zeer gestoorde delinquenten, die in een gewone gevangenis niet te handhaven zijn. S. voldoet volgens het ministerie niet aan dit criterium. (ANP)

Moordenaar wil tbs: 'Nu moet ik geholpen worden'

AC 21/10/94

Van onze verslaggever JAAP STIEMER

DEN HAAG — „Tbs is alleen zinvol wanneer de verdachte gemotiveerd is. En dat is hij nu. Het is een andere meneer S. dan twintig jaar geleden.” Volgens advocaat J. de Goeij reden M.S., die onder andere Jessica Laven (11) uit Blokker om het leven bracht, zo spoedig mogelijk van de gevangenis over te plaatsen naar een kliniek. In Den Haag diende gisteren het kort geding rond de kwestie. S. zelf kwam ook uitgebreid aan het woord.

De inmiddels 52 jaar oude S. heeft zijn verleden in deze zaak niet mee. Niet alleen bracht hij Jessica en twee Duitse jongetjes om het leven; sinds de jaren zestig heeft hij zich schuldig gemaakt aan minstens acht zedenmisdrijven met kinderen, waarvoor hij eveneens werd veroordeeld. Na een aantal jaren in de Groningse Van Mesdagkliniek gezeten te hebben, werd hij daaruit in 1987 ontslagen. De behandeling bleek niet te hebben geholpen.

Nu zit S. een straf van twintig jaar uit, die gevolgd moet worden door terbeschikkingstelling van de staat (tbs). Volgens S. heeft het gerechtshof in Amsterdam hem bij het vonnis de hoop gegeven dat hij snel in een kliniek geplaatst kon worden om zijn behandeling te ondergaan. Nu dat niet gebeurt raakt hij volgens zijn raadsman erg gespannen, waardoor hij regelmatig migraineaanvallen krijgt. Bovendien zou S. anders dan in het verleden nu erg ge-

motiveerd zijn een behandeling te ondergaan. Aangezien die volgens een rapport van het Pieter Baancentrum 'intensief en van zeer lange duur' zal zijn, heeft het volgens De Goeij geen zin S. langer in de gevangenis te houden.

De spraakzaamheid van S. zelf was gisteren opvallend. Hield hij tijdens de zittingen in Alkmaar en Amsterdam in 1992 zijn mond dicht; tegenover rechtbankpresident B. Punt legde hij gisteren helder uit hoe hij tegen zijn detentie in gevangenis de Kantelberg in Scheveningen aan kijkt. „Ik vroeg daar aan de psychiater wat ze voor me kon doen. Ze zei: niks. Ik vroeg wat ik zelf kon doen. Ze zei: niks. Je moet je tijd uitzitten.”

S. zit op de 'bijzonder intensieve behandelingsafdeling', samen met tien andere langgestraften. Hieronder ook Ferdi E., die Gerrit-Jan Heijn om het leven bracht. Toen ik op die

afdeling kwam gaf me dat hoop. Ik dacht dat er wat zou gebeuren. Tot mijn stomme verbazing is dat niet zo. Ik kreeg te horen dat ik over zeven jaar wordt voorgedragen voor een tbs-kliniek en twee jaar daarna wordt overgeplaatst.”

„Ik vind dat verschrikkelijk. Ik probeer er met iedereen over te praten. Het gaat niet om een diefstal, maar om een emotionele zaak. Ik zit nu met emotionele problemen daarover. Als ik zeven jaar moet wachten, is daar weinig meer van over. Dan ga je denken volgens het gevangenisstelsel: twee uur werken en de rest van de dag op je nest liggen. Dat wil ik verdorie nooit of te nimmer.”

Landsadvocaat M. Dijkstra wees in zijn verweer op het vonnis van het hof uit '92. Hierin stond de bescherming van de samenleving tegen de drievoudige kindermoordenaar voorop. Daarnaast wees Dijkstra erop dat tbs is gericht op resocialisatie van de veroordeelde. Iemand na een succesvolle behandeling weer in de gevangenis te zetten, is daarmee in tegenspraak. Daarom zou de volgorde tbs/gevangenis uiteindelijk tot gratie kunnen leiden. President Punt vond dat niet voor de hand liggen. Ook stelde hij tbs-inrichtingen even 'veilig' te vinden als gevangenis.

Punt doet volgende week vrijdag uitspraak.

Moordenaar eist plaatsing in tbs-kliniek

ANP YK 21-10

DEN HAAG

Gevangene M.S. uit Alkmaar is het wachten op behandeling in een tbs-kliniek beu. In de Scheveningse bajes krijgt de zwaar gestoorde man geen begeleiding, zo zegt hij zelf. Dat veroorzaakt spanningen en migraine. Daarom eiste hij donderdag in kort geding in Den Haag binnen vier weken plaatsing in een tbs-inrichting.

S. (52) werd in 1992 veroordeeld tot twintig jaar gevangenisstraf en tbs wegens drievoudige moord. Het gerechtshof bevond hem schuldig aan het seksueel misbruiken en wurgen van drie kinderen in 1989, 1990 en 1991. De slachtoffers waren twee Duitse jongetjes en de elfjarige Jessica Laven uit Blokker.

De man zit sinds oktober 1991 vast. Voordat hij volgens de officiële weg voor overplaatsing naar een kliniek in aanmerking komt, moet hij eenderde van zijn straf uitzitten. Dat betekent dat hij in elk geval tot 1998 geen verpleging krijgt.

Advocaat ex-bewaker in hoger beroep Twaalf jaar celstraf voor doodslag op Duits meisje

BD 4-10-84

Van een correspondentie

BREDA - Twaalf jaar cel. Die straf legde de rechtbank in Breda gisteren op aan een Tilburgse bewaker voor moord op de 14-jarige Duitse Suzanne Pakosch in de Beekse Bergen. De rechtbank acht doodslag bewezen. Advocaat Van Osch van de bewaker gaat in hoger beroep. Officier van justitie mr. G. van der Burg eiste twee weken geleden vijftien jaar. De rechtbank vindt echter niet bewezen dat de 38-jarige bewaker het slachtoffer in de nacht van 17 op 18 juni met voorbedachten rade heeft omgebracht.

Het stoffelijk overschot werd de volgende morgen in een heren-toilet gevonden. Hoewel de ontklede toestand van het meis-

je zou kunnen wijzen op seksuele handelingen, acht de rechtbank niet bewezen dat zij verkracht is.

De bewijzen voor doodslag zag de rechtbank vooral in de bloedsporen van het meisje in de auto van de bewaker en de bandensporen die in de Beekse Bergen zijn aangetroffen.

De man was al eerder veroordeeld voor verkrachtingen, waarbij hij volgens de rechtbank op dezelfde manier te werk ging: de meisjes werden bij de keel gegrepen.

Volgens advocaat Van Osch gaat het vonnis uit van veel aannames. Daarom heeft hij hoger beroep aangekend. □

Seriemoorden

Van onze correspondent
TEL 1/10 LONDEN, dinsdag

Drie jongens, die de laatste vier maanden onder verdachte omstandigheden om het leven zijn gekomen, zijn volgens de politie van het Noord-Engelse Northumbria het slachtoffer geworden van een seriemoordenaar.

Het drietal was na te zijn gewurgd achtergelaten in leegstaande huizen, die daarna in brand waren gestoken.

Doodstraf voor moordenaar

MOSKOU - Een 35-jarige Russische kindermoordenaar die ervan wordt verdacht elf jongens in de leeftijd van tien tot 15 jaar te hebben vermoord, heeft vandaag de doodstraf gekregen. Sergueï Golovkine verkrachtte zijn slachtoffers voordat hij ze vermoordde. Hun bloed bewaarde hij in een tank in de garage waar hij werkte. Twaalf jongens wisten ternauwernood aan de maniak te ontsnappen. Volgens de rechtbank is de veroordeelde geestelijk gestoord en vertoont verschijnselen van schizofrenie. De advocaten van Golovkine overwegen in beroep te gaan bij het Russische hooggerechtshof.

4-10-84
NRC 4/10

NRC 4/10 Veroordeelde vrouw onverwachts gratie

AMSTERDAM, 4 OKT. De vrouw uit Nieuwe-Niedorp die in 1988 door het gerechtshof in Amsterdam werd veroordeeld tot 18 maanden cel wegens het doden van haar 6-jarig pleegkind Inge, heeft gratie gekregen van de regering. Pleegzoon Ronald Sprenger (27) uit Lelystad deed de ontdekking bij toeval. Van haar straf heeft zij waarschijnlijk slechts zes maanden voorarrest achter de tralies doorgebracht. Sprengers advocaat zoekt uit hoe dit heeft kunnen gebeuren.

Achteraf

Op het graf van het doodgeslagen ukkie staat slechts een getal: 66. Wat betekent dat getal? Waarom staat er niet: Inge † 22 mei 1978? De eerste beelden van de nieuwe KRO-programmaserie 'Ongelooflijke verhalen' riepen vragen op die niet werden beantwoord.

Ongelooflijk en huiveringwekkend was het verhaal over Inge wèl. Ondanks een negatief rapport van de Raad voor Kinderbescherming komt het meisje in een pleeggezin terecht waar ze door de pleegmoeder wordt mishandeld tot de dood erop volgt. Presentatrice Gerdy Nijman stelde daarover vragen aan broer Ronald en vertegenwoordigers van instanties die betrokken waren bij de hulpverlening. Doel van de driedelige serie: het aan de kaak stellen van maatschappelijke misstanden, achterhalen hoe 'het' zover heeft kunnen komen. Conclusie van deel 1: misrekeningen van hulpverleners en het tekortschieten van de Raad voor de Kinderbescherming zijn de belangrijkste oorzaken geweest. Ongelooflijk en huiveringwekkend, inderdaad.

De KRO heeft gekozen voor een formule die het midden houdt tussen reconstructie en onthulling, tussen terugblik en journalistieke reportage. Die aanpak kwam (nog?) niet uit de verf, want teveel vragen bleven onbeantwoord. Wat is bijvoorbeeld de rol geweest van de pleegvader, over wie met geen woord werd gerept? En waren sommige beelden gedramatiseerd of niet? Maar het belangrijkste manco was de onduidelijkheid over de veroordeling van de pleegmoeder. Ronald had zich laten vertellen dat ze achttien maanden had gekregen, maar later had hij weer begrepen dat ze niet had 'gezetten'. De Koningin zelve zou haar gratie hebben verleend.

Gratie verleend? Waarom dan? En waarom beperkte Nijman zich op dat moment tot de weinig objectieve verzuchting: „Dus ze heeft niet gezeten?”

Het ware beter geweest wanneer de redactie van het programma zelf had onderzocht wat met de pleegmoeder is gebeurd. Veroordeeld of niet? Met alle respect: Ronald was te zeer betrokkene om, alleen maar, op zijn woorden hierover af te gaan.

Volgende keer beter, KRO.

UN 5/10

Eddy Steenvoorden

Jonge verdachte van moord binnenkort voor de rechter

Maastricht — De jongste Nederlandse verdachte van moord, een 13-jarige Limburgse jongen, moet binnenkort voor de Maastrichtse rechtbank verschijnen voor het doden van de 5-jarige Ramon Theunissen. Hoewel normaal gesproken een kinderrechtbank een dergelijke zaak behandelt, buigt zich dit keer een college van drie rechters over de zaak.

De verdachte, van wie de naam geheim blijft uit angst voor een hetze in de media, verdrong op 23 juli de voor hem onbekende Ramon in een meertje vlakbij Echt, de woonplaats van het slachtoffer. Ze zouden ruzie hebben gehad. Niemand zag het steeds weer verdwijnende hoofdje in het troebele water. Toen de 13-jarige scholier zich bij een badmeester meldde als 'getuige', werd hij aangehou-

den. Hij bekende en werd daarmee de jongste moordenaar van Nederland.

Want dat is wat justitie het kind ten laste legt: moord, dus het met voorbedachten rade en opzettelijk iemand van het leven beroven. Subsidiair zette officier mr. F. Pommer doodslag in de dagvaarding, danwel opzettelijke mishandeling met de dood tot gevolg. Op deze delicten staan, voor volwassenen, gevangenisstraffen van respectievelijk levenslang, vijftien jaar en drie jaar.

De 13-jarige verdachte echter is een kind en kan daarmee, volgens het jeugdrecht, maximaal zes maanden tucht school krijgen. Daarnaast bestaat de mogelijkheid van tbs tot zijn 21ste. Zijn advocaat, mr. G. Linders: „Volgens de psychiater die de jongen onderzocht, is hij duidelijk verminderd toerekeningsvatbaar. Daarmee is er, voor

mij, de mogelijkheid voor tbs te pleiten. Ik denk dat behandeling op zijn plaats zou zijn, maar dat moet ik nog met de jongen bespreken. En dat is moeilijk met een 13-jarige. Totale vrijspraak van het feit lukt mij nooit. Voor moord, doodslag en de mishandeling met voorbedachten rade is geen bewijs. Van een 13-jarig kind kun je geen afgewogen oordeel (voorbedachten rade) verwachten, danwel het inzicht dat hij, met het onder water duwen, willens en wetens het risico nam dat het kind zou sterven. Maar de officier verdenkt de jongen, als slot van de dagvaarding, ook van mishandeling, de dood tot gevolg hebbend. En daarvan is natuurlijk duidelijk sprake ge-

weest". De zaak in Limburg zorgde voor veel commotie. Voor de families van beide kinderen ontstond een nachtmerrie. Linders: „Ik merk wel dat er ook veel begrip is voor de verdachte. Er komen veel brieven van mensen die hem willen helpen". Voorlopig krijgt de verdachte die brieven en kaarten niet te zien en wacht hij gelaten op het proces dat voor het einde van de maand in Maastricht begint.

Wanneer dat precies is wil Linders niet zeggen, omdat hordes camera's zijn cliënt geen goed zouden doen. Wat dat betreft staat de rechtszaak in Engeland tegen de twee kindmoordenaartjes van James Bulger hem nog vers in het geheugen.

Jongen voor rechtbank wegens doden van kind

Door een onzer redacteurs 14/10
MAASTRICHT, 14 OKT. Een 13-jarige jongen moet binnenkort voor de rechtbank in Maastricht verschijnen wegens het doden van een vijfjarig jongetje uit Echt. Een college van drie rechters zal deze zaak behandelen, en niet de kinderrechtbank, zoals gebruikelijk is bij minderjarige verdachten. Dit heeft advocaat G. Linders vanochtend gezegd.

De kleuter werd op 22 juli in het recreatiebad Hommelheide in Susteren bewusteloos uit het water gehaald. Hij overleed de volgende dag in het ziekenhuis. Tegenover de kinderrechtbank verklaarde de 13-jarige jongen dat hij bij het zwemmen ruzie had gemaakt met de kleuter en hem met het hoofd onder water had gehouden. Hij kende het kind niet.

PSYCHOLOOG VERBAASD DAT NIET MEER MIS GAAT

Voor een kind is moord soms spel

Achtergrond

Het gebeurt niet vaak dat een kind iemand doodt. Echte „kindmoordenaartjes", zoals de 13-jarige jongen die volgende week in Maastricht terechtstaat, zijn er weinig.

Maar wel veel kinderen plegen ernstige mishandelingen die, vaak door louter toeval, niet tot de dood leiden. „Eigenlijk valt het me nog mee, hoe weinig moord en doodslag door minderjarigen gepleegd wordt. Als je weet wat er met kinderen gebeurt, zou dit aantal veel groter kunnen zijn."

Psycholoog, therapeut en onderzoeker A. Bartels, verbonden aan het Paedologisch Instituut in Amsterdam is al jarenlang intensief betrokken bij behandeling en heropvoeding van kinderen met emotionele en psychische problemen. Meerdere malen maakte hij mee dat kinderen andere kinderen dood wensden. Niet alleen verbaal, ze proberen het ook werkelijk. „Een kind duwt een ander voor een auto. Het wegtrekken van een ladder, waar iemand juist op de hoogste sport staat. Een peuter van vier jaar die baby's aanvalt. Allemaal voorbeelden die 'goed' zijn afgelopen. De slachtoffers zijn in ieder geval niet dood. Maar het had ook anders kunnen lopen. En wat dan?"

Kleuter Ramon van vijf jaar verdrong deze zomer in een zwembadmeertje in Limburg. Een 13-jarige mavo-scholier duwde hem net zo lang kopje-onder dat het jongetje stierf. Als de „jongste moordenaar van Nederland", dat is althans wat justitie vindt, wordt hij volgende week berecht voor moord. In Noordwijken mishandelden kort geleden drie jonge jongens het 5-jarige meisje Silje Marie zodanig dat ze overleed. In Engeland werd de 2-jarige James Bulger na lange, zware martelingen gedood door twee 10-jarigen. In Amsterdam sneeden twee 14-jarige meisjes hun klasgenootje de polsen door om

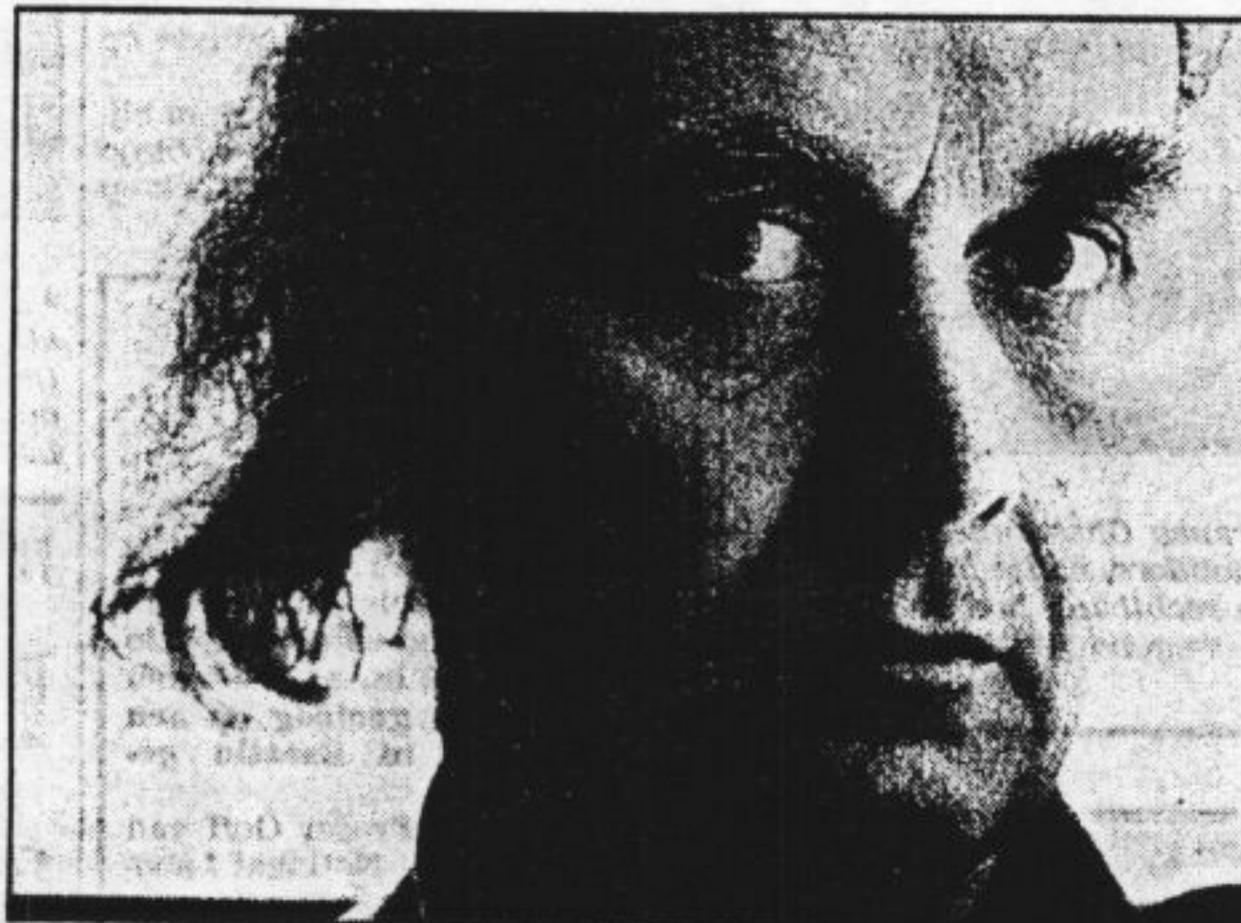

FOTO: ANP

• Echte kindmoordenaartjes zijn er weinig, zegt psycholoog Bartels.

haar sportschoenen te pikken.

De maatschappij reageert geschokt. De meningen botsen, over de aanpak is men verdeeld. Waar de een de nadruk legt op liefdevolle behandeling van de dader - het is nog maar een kind -, wil de ander hem zwaar gestraft zien. Rechtsystemen lopen al evenmin synchroon. In Engeland kregen de kindmoordenaars van James Bulger in principe levenslange gevangenisstraf. In Nederland zijn er twee mogelijkheden voor minderjarige misdadigers vanaf twaalf jaar. De 13-jarige Limburgse jongen moet hoogstens voor straf een paar maanden naar een tucht school of hij wordt tot maximaal zijn eenentwintigste via een tbs-maatregel of Bijzondere Behandeling (BB) behandeld.

Voor Bartels bestaat er echter geen enkele twijfel als moet worden gekozen tussen straf of maatregel. Hij denkt, vanuit zijn professie, vooral aan het kind en ziet behandelen als enige mogelijkheid. „Alle kinderen die levensdelicten plegen zijn gedragsgestoord. Uitsluitend via behandeling is die stoornis te

verhelpen. Voorkomen kun je die ernstige delicten door kinderen nooit. Zij worden van jongs af aan geconfronteerd met hun stoornissen. Veelal heeft het hen ontbroken aan een aantal basisvoorwaarden. Verzorging, veiligheid, continuïteit, stabiliteit, respect, geborgenheid, steun en begrip. Ze hebben het bijna allemaal gemist. Speciale behandelprogramma's kunnen daar op inspelen. En geloof me: dan kunnen het nog gelukkige kinderen worden. Zij zijn veel flexibeler dan volwassenen, bij wie zich stoornissen kunnen hebben vastgezet. Kinderen kunnen vaak makkelijker vaardigheden leren die zij nodig hebben, bijvoorbeeld bij het beheersen van conflicten."

Kritiek heeft Bartels wel op de manier waarop - nu nog - jeugdige delinquenten met een tbs- of Bijzondere Behandelingsmaatregel worden opgevangen en behandeld. Op bevel van de kinderrechtbank gaan zij naar gesloten afdelingen van jeugdtelhuizen en -inrichtingen. „De programma's daar echter zijn niet speciaal afgestemd op kinderen met dit

verleden. Zowel de 'gewone', niet delinquente bewoner van het huis, als de 'gestrafte' kunnen, door het gemengde regime, niet aan hun trekken komen. Tbs-jongens zijn vaak 'troublemakers' met zeer treurige levensgeschiedenissen. Kinderen met een BB-maatregel plegen, over het algemeen, meer agressieve delicten. Beide groepen hebben een ongunstiger achtergrond dat de kinderen die onder toezicht zijn gesteld of voogdijkinderen. Zij hebben daarmee een andersoortige behandeling nodig", aldus Bartels. Hij pleit al vier jaar voor speciale tbs en bb-inrichtingen, waar het trainen van de sociale vaardigheden beter uit de verf kan komen.

Veel verder dan inmiddels vastgestelde plannen voor drie speciale tbs-afdelingen binnen bestaande telhuizen is het project van Bartels nog niet gekomen. Bovendien kunnen daar slechts kinderen tussen de zestien en eenentwintig jaar terecht. De 13-jarige verdachte van moord uit Susteren in Limburg zal het, voorlopig nog met een „gewoon" opvoedkundig tehuis moeten doen. Psychiatrisch onderzoek toonde aan dat ook dit kind sterk verminderd toerekeningsvatbaar is. Bartels verwacht en hoopt dan ook dat het een maatregel als tbs (tot achttien jaar) of bb (tot 21 jaar) zal krijgen. „Je kunt het ten opzichte van de maatschappij natuurlijk niet maken die jongen een paar maanden tucht school te geven. De gevolgen die een dergelijk misdrijf losmaken zijn gigantisch. Wanneer daar geen langdurige opsluiting op volgt, kan dat erge consequenties hebben voor mensen die meer op hebben met het slachtoffer dan met de dader. Die begrijpen totaal niet dat iemand na een paar maanden weer op straat loopt", aldus Bartels. Ook voor „Nederlands jongste moordenaar" geldt echter dat, zelfs bij een tbs-achtige maatregel, ieder jaar opnieuw bekeken wordt of deze nog verlengd moet worden. Theoretisch kan hij daarmee eind volgend jaar al weer op straat staan. (door Madeleen Wesseling, ANP)

Zesjarige Noorse jongens doden peuter van vijf bij het spelen

AP, Reuter **VK fd-tv**
OSLO

In Noorwegen is geschokt geraad over de dood van een vijfjarige meiske, vermoedelijk door drie jongens van zes jaar. Het meiske, Silje Marie Redergard, overleed zaterdag nadat zij door het drietal was getrap en met een steen geslagen. De politie in haar woonplaats Tiller, van Noorse westkust in de buurt van Trondheim, heeft dat maandag bevestigd.

Volgens de politie hadden de jongens het meiske gedood toen ze met haar aan het spelen waren. Op een gegeven moment begonnen ze geweld te gebruiken, maar wat de aan-

leiding daartoe was heeft de politie niet meegedeeld.

In Noorwegen kunnen kinderen onder vijftien jaar niet gerechtelijk worden vervolgd. Als de jongens schuldig worden bevonden, kunnen zij wel worden veroordeeld tot een behandeling thuis of plaatsing in een kindertehuis.

In de Noorse pers werden na het voorval onmiddellijk vergelijkingen getrokken met de moord op de peuter James Bulger, vorig jaar in Liverpool, door twee tienjarige jongens. Die leidde in Engeland tot een heftig debat over de aanpak van jeugdcriminaliteit. De twee daders werden later tot vijftien jaar tuchthuis veroordeeld.

Dood van Noorse peuter leidt tot debat tv-geweld

AP

OSLO

Scandinavische televisieaansichten hebben dinsdag de uitzending van geweldadige kinderseries gestaakt. Het besluit is genomen nadat drie jonges van vijf en zes jaar zaterdag het vijfjarige Noorse meiske Silje Marie Redergard ernstig hadden mishandeld en haar bewusteloos hadden achtergelaten. Het meiske stierf uiteindelijk aan 'extreme onderkoeling', zo maakte de politie van Trondheim - waar het misdrijf is gepleegd - gisteren bekend.

Naar aanleiding van de misdaad is in Noorwegen een discussie losgebarsten over het geweld op de televisie, waarmee kinderen worden geconfronteerd. In het kader van dit debat haalde de satellietzender TV-3 de populaire Amerikaanse serie *Poetzer Rangers* van de buis in Noorwegen, Zweden en Denemarken. De serie gaat over kinderen die zichzelf in vechtmachines kunnen veranderen om vijanden te bestrijden. De daders zijn niet aangeklaagd omdat ze jonger dan vijftien zijn.

in de moordenaar

Yummy was 11.

Hij schoot zijn

buurmeisje Shavon

van 14 dood.

Drie dagen later

werd Yummy zelf

vermoord

Door Nancy R. Gibbs /

Time Magazine

Die middag in september van dit jaar was het fraai en helder weer. In de wijk South Side in Chicago waren een aantal moeders met hun kinderen op weg naar een waken voor een vermoord kind. Een jochie nog, dat ze niet eens persoonlijk kenden. De moeders namen hun kroost mee omdat ze wilden dat de kinderen met eigen ogen de jongen konden zien. Broodmager, liggend in een kist, met naast zich een paar knuffelbeesten. Hartstrikke dood en dus niet meer gewaardij. De oudere kinderen trokken de jongere tot vlak voor de kist, wezen op de lirkens op zijn gezicht: daar waar de kogels, via de achterkant, het hoofd hadden verlaten. De enige foto die de familie van het jochie kon vinden was een polaroid-opname. "Kijk maar 'ns goed," zei dominee Willie James Campbell. "Huil ook als je wilt huilen, maar neem nu wel de beslissing dat je zelf niet zo wilt eindigen."

De ouders hoopten dat dit gracieus beeld hun kinderen zou bijhouden, dat hun kinderen inderdaad voor zichzelf zouden besluiten dat dat hen niet zou overkomen. Lynn Jeneta (29) bracht haar 9-jarige zoon Ron. Als hij maar bang genoeg wordt, dacht ze, misschien dat hij dan niet zo in die kist komt te liggen. Ze duwde hem zo ver naar voren dat z'n hoofd zowat die van de dode raakte. Ron trachtte kalm te blijven. "Sommige kinderen zeiden dat Yummy er net uitzag alsof-ie sliep," zegt Ron. "Dat vond ik helemaal niet."

Het kind in de moordenaar

Maar hoe zag hij er dan wel uit? "Alsof hij er gewoon niet meer was, begrijp je?" Ron verliest z'n kalmte. "Toen m'n moeder mij naar voren duwde, dacht ik dat ik zo in die klorekist zou vallen. Om nachtmerries van te krijgen. Kun je dat voorstellen? Dat je in een likkist valt?"

De meeste mensen, die Robert 'Yummy' Sandifer beter kenden dan deze moeders met hun kinderen, rouwden nauwelijks om hem. "Niemand vond 'm aardig. Niemand mist hem," zegt de 13-jarige Morris Anderson. Anderson belandde wel 'ns in straatgevechten met Yummy die deze bijnaam kreeg omdat hij zoveel van koekejes hield. "Het was een gemene kloorkist," zegt een buurtwinkelier die Yummy kende omdat hij steeds uit zijn winkel spullen stal. "Hij zat altijd in de problemen. Viel constant andere kinderen lastig. Niemand vindt het erg dat-ie dood is." Evenmin waren mensen verrast dat Yummy zo jong vermoord werd. De buurt was immers nog in rouw voor de dood van een ander kind: het meiske dat Yummy vermoordde, twee weken voor z'n eigen dood, had doodgeschoten toen hij het vuur opende op enkele rivaliserende bendeleiden. De 14-jarige Shavon Dean werd per ongeluk geraakt. De politie nam de zaak hoog op en opende de jacht op de bende waartoe Yummy behoorde: Yummy werd een gevaar voor zijn medebendeleden. En dus werd ook hij een slachtoffer. Toen zijn lichaam onder een spoorwegviaduct werd gevonden ging er een zucht van verlichting door South Side.

De burgemeester van Chicago bekende dat Yummy door enkele mazen in de wet en hulpverlening was geslipt. Welke mazen bedoelde hij precies? In ieder geval de mazen waardoor kinderen als Yummy, met zo'n slechte start in het leven, tot wrede kinderen verworden.

De autoriteiten van Chicago kenden Yummy al jaren. Hij was de zoon van een, aan drugs verslaafde, tienermoeder en een vader die in het gevang verblijft. Als baby werd hij veelvuldig mishandeld en zijn lichaam, zo bleek later, vertoonde de blijvende littekens van brandwonden. Als scholier was hij vaker niet

Yummy opende het vuur met een semi-automatisch wapen op een groep spelende kinderen. Shavon Dean werd in haar hoofd geraakt en stierf vrijwel direct

dan wel op school. Al voor z'n tiende levensjaar was hij een volleerd boefje dat heen en weer pendelde tussen jeugdinstellingen, het huis van zijn moeder en grootmoeder en geheime verblijfplaatsen van de gang waar hij inmiddels lid van was. De politie arresteerde hem keer op keer maar kon, door de wetgeving van Illinois, niet veel met hem beginnen: dertien lokale jeugdinstellingen weigerden hem op te nemen omdat hij simpelweg te jong was.

Kinderen als Yummy zijn net geladen pistolen - klaar om af te gaan. Ze zijn een groot gevaar, zelfs nog voordat ze volwassen zijn. Yummy was een bijzonder gemeen kind en bereikte de volwassen leeftijd niet. Daardoor werd hij een symbool. Een voorbeeld ook. Een voorbeeld van een kind dat op jonge leeftijd het slechte pad opgaat maar ook een voorbeeld van hoe je een kind zo aan z'n lot overlaat dat-ie daardoor het slechte pad opgaat.

Het maakte de gemoeiden in heel Amerika weer 'ns goed los. Dat ene kind dat een ander kind had gedood en vervolgens zelf werd gedood, maakte meer los bij mensen dan een moordpartij van de ene of andere idioot waarbij veel meer slachtoffers vallen. Simpelweg omdat het over kinderen gaat.

"Als je van een kind kon voorspellen hoe zijn toekomst eruit zou zien, dan was het wel in Yummy's geval," zegt maatschappelijk werker Patrick Murphy. "Want we hebben het hier over een kind dat voor zijn derde levensjaar al een sociopaat was."

Yummy's moeder noemt hem zonder enige ironie een 'normale 11-jarige knul'. Rechtsers, rechercheurs, reclaserings-ambtenaren en psychologen beamen dit. "Ik zie veel Roberts," zegt rechter Thomas Sumner die Robert voor zich kreeg voor een gewapende overval en autodiefstal. "Wij zien honderd Roberts per week," zegt maatschappelijk werker Patrick Murphy.

En het klopt. Bij jeugdzaken, rechtbanken en hoofdbureaus van politie liggen decimeters dikke dossiers: allemaal Yummy's. Zijn dossier verschilt echt niet zoveel van die van duizenden andere Amerikaanse probleemkinderen. Bij allemaal is dezelfde conclusie te trekken: als je een kind maar genoeg aandooft, 'verzuip' het vroeger of later.

Dat was ook de uitkomst van een psychiatrisch onderzoek van Yummy, afgelopen november. "Robert was emotioneel gezien overstromend," meldde het vertrouwelijke rapport. "Als reactie op die 'overstroming' wendt hij zich af van moeilijke situaties. Situaties waarin hij iets van zichzelf moet eisen. Hij reageert dan impulsief en onvoorspelbaar."

De onderzoekende psychiater vroeg hem de zin 'Ik ben erg...' af te maken. "...ziek", antwoordde Yummy. De psychiater zag een kind vol zelfhaat, een eenzaam kind, een analfabeet, een verward kind. Toen hij het geluid van een walkie-talkie in zijn nabijheid hoorde, vloog hij van z'n stoel, bang als hij was van de politie. "Je laat me in de val lopen," riep hij naar de psychiater. Er bestond bij de onderzoeker geen twijfel over hoe hij zo was geworden, wel over het feit of iemand hem nog kon helpen.

Yummy's moeder Lorina was de derde van tien kinderen van vier verschillende vaders - haar eigen vader kende ze niet. Toen ze 15 was, kreeg ze haar eerste zoon Lorenzo, daarna kwam Victor, daarna Yummy en daarna nog vijf andere kinderen. Ze kwam niet verder dan de lagere school. Ze vond een flat voor haar en haar kinderen, kreeg bijstand, en ging aan de crèche. Ze probeerde een tijdje met de vader van Yummy, ene Robert Atkins, samen te leven maar al snel braken ze omdat hij 'een nogal boosaardig temperament had', zo vertelde ze een maatschappelijk werker.

Overigens bleek Lorina zelf ook geen zachtaardig karakter te hebben. De eerste aanklacht wegens kinderverwaarlozing dateert van 1984 toen Lorina de medische adviezen voor de oogkwaal van haar 2-jarige zoon Victor niet opvolgde. Het kind werd uiteindelijk blind.

Het jaar daarop belandde de toen bijna 2 jaar oude Yummy in

Het kind in de moordenaar

het ziekenhuis. Hij zat onder de blauwe plekken en lelijke schrammen. Een paar maanden later was het de beurt aan zijn zuster. Ze vertoonde tweede- en derdegraads brandwonden op haar geslachtsdelen. Lorina zei dat het kind op een hete radiator was gevallen. Een verpleegster op de eerste hulp-afdeling verklaarde echter in de rechtszaak die volgde dat de aard van de verwondingen niet strookte met Lorina's uitleg. Waarschijnlijk was dat iemand het kind op de radiator had neergezet en vastgehouden.

Kinderbescherming kwam pas een jaar na deze zaak in actie toen burenen aan de politie meldden dat de vijf kinderen regelmatig alleen thuis werden gelaten. Tegen de tijd dat de kinderen eindelijk uit huis werden geplaatst, was Yummy één en al woede en pijn. Letterlijk. Zijn benen vertoonden diepe, lange striemen. Volgens de politie vermoedelijk het gevolg van een stevige afranseling met een plastic koord. En er waren afgedrukte te zien op zijn schouders en billen, afkomstig van sigarettentpeuken die op zijn huid waren uitgedrukt.

"Ik heb mijn kinderen nooit geslagen," houdt Lorina tot op de dag van vandaag vol. Ze zegt dat de littekens op zijn lichaam veroorzaakt zijn door waterpokken en niet door sigarettentpeuken. "Ik heb hem alle aandacht gegeven die ik 'm kon geven," zegt ze over haar zoon. Om vervolgens toe te geven dat ze niet zoveel aandacht had. Op 29-jarige leeftijd is Lorina éénenveertig keer gearresteerd, voornamelijk voor prostitutie. "Hij zou niet dood moeten zijn," zegt ze in haar woonkamer, een dag na de begrafenis. In de hoek staat een witte emmer met daarin een kikker die Yummy een paar weken daarvoor nog had gevangen. "Hij hield van vissen," zegt ze. "Mensen denken dat hij een monster was, maar voor mij was hij aardig." Hoewel hij niet meer bij haar woonde, zag ze hem regelmatig. Hij noemde haar altijd Reen in plaats van mama. "Maar hij vond wel dat ik schuldig was aan zijn problemen," zegt ze. Dan, met nadruk: "Ze hadden hem kunnen redden. Ze hadden hem kunnen helpen. Toen hij begon met autodiefstal hadden ze hem op kunnen pakken en therapie kunnen geven."

Uiteraard hadden maatschappelijk werkers, die met Lorina te maken hadden, weinig fiducia in haar capaciteiten als moeder. "Er is geen enkele reden om aan te nemen dat Lorina Sandifer ooit voor zichzelf kan zorgen, laat staan voor haar groeiende kinderschaar," zei een psychiater bij de behandeling van één van de aanklachten wegens kinderverwaarlozing in 1986. En dus werden Yummy en zijn broers en zusters bij hun grootmoeder Janie Fields geplaatst. Haar noemde Yummy wel moeder. De vermogens van Janie Fields om wel een zorgzaam thuis voor de kinderen te maken, werden niet veel hoger ingeschat dan die van haar dochter. De psychiater beschreef Fields als 'een zeer dominante vrouw met en nogal ernstige vorm van de *borderline* persoonlijkheidsstoornis'. Maar de kinderen moesten toch ergens heen. Bewoners van de zwarte arbeiderswijk Roseland herinneren nog steeds de dag dat Janie Fields naar hun buurt kwam om een huis met drie slaapkamers te betrekken: het merendeel van haar tien eigen kinderen en maar liefst dertig kleinkinderen verhuisde mee. Allen verbleven in het huis.

"Ze maken een kabaal en halen de buurt omlaag," klaagde een buurtbewoner. Een actie om Jane Fields en haar gevolg weg te jagen, mislukte. "Al die kinderen zijn kleine raddraaiers," zegt

Carl McCClinton (23) die vlakbij de Fields' woont. "In deze buurt letten we allemaal op elkaars kinderen maar zij horen er gewoon niet bij."

De buurtkinderen beschrijven twee verschillende Yummy's. De een is een aperte griezeli: de afperser, de vechtersbaas die niet bang was met oudere en sterkere kinderen slaags te raken. "Yummy vroeg je dan om vijftig cent," zegt de 11-jarige Steve Nelson. "En als hij zag dat je bang was dan vroeg hij om meer."

Ook Erica Williams (20) kent alleen de kwaadaardige kant van Yummy. "Het is eigenlijk niet na te vertellen hoe slecht hij was. Hij schold je werkelijk helemaal verrot. Hij brak in, hij stal geld, hij stak auto's in de fik."

Maar anderen herinneren een vriendelijke kant. Lulu Washington verkoopt vanuit haar huis snoep. "Hij hunkerde gewoon naar liefde," zegt ze. "Om dat te krijgen, kon hij verbazingwekkend charmant zijn. Dan gebruikte hij twee woorden. Zei: 'Dank u, alstublieft, het spijt me.'" Hij was gek op dierten en basketbal en was verrot op alles wat met fietsen te maken had.

Yummy's moeder, een crack gebruikende prostituee: 'Ze hadden hem kunnen redden. Toen hij begon met autodiefstal hadden ze hem op kunnen pakken en therapie kunnen geven'

Zo fabriceerde hij ooit van twee oude fietsen een tandem. "Maar zodra hij met een groep was, begon het gelazer," zegt Ollie Jones-Edwards. "Als hij alleen was, was-ie best te pruimen." Yummy hield van grote, blinkende auto's. "Lincolns en Cadillac's," zegt de 17-jarige Micaiah Peterson. "Hij kon zelf ook heel goed rijden. Net een dwerg in een veel te grote auto." Soms hield hij zich op bij de plaatselijke garage, luisterde naar uitleg over injectiemotoren en wisselstroomdynamo's. Maar hoezeer hij ook van auto's hield, als hij ze stal, stak hij ze na een ritje in brand. Zomaar.

"Wat kon je erregen doen?" vraagt buurtbewoner Carl McCClinton. "Het tegen z'n oma zeggen? Het enige wat die deed was 'm uitschelden en 'm vervolgens weer op straat zetten. Als de politie hem weer 'ns opgepakt had brachten ze hem naar huis omdat hij te jong was om opgesloten te worden. Hij was onaanstaafbaar en dat wist-ie."

De kans om gezond en wel 12 jaar oud te worden, werd rap kleiner toen hij zich voegde bij de gang met de naam Black Disciples. De paar duizend bendeleden die Chicago 'rijk' is, zijn onder te verdelen in verschillende bendes met leiders die aanzienlijk ouder zijn dan het gemiddelde bendeled en die rustig onder kinderen rekruteren. Er is genoeg werk voor ze: autodiefstal, dealen, prostitutie, afpersing, fraude met betaal kaarten. De politie veronderstelt dat de bendeleiders kinderen gebruiken als drugskoerier of huurmoordenaar omdat ze, indien ze gepakt worden, niet streng gestraft kunnen worden. Eén en ander

Het kind in de moordenaar

houdt wel in dat een lang leven weinig aannemelijk is. "Als je in een bende zit en je bent 19 jaar oud, dan word je beschouwd als een bejaarde," zegt de 19-jarige Terrence Green. "En als je zelfs nog ouder wordt, nou, dan heb je het wel echt goed voor elkaar." De Black Disciple Keith (17) legt uit hoe een jong bendeled functioneert. "Hij is een kleine opdonder en wil zich bewijzen. Hij wil iemand zijn, begrijp je? Dus laat je hem het vuile werk opknappen. 'Hé, homy, breng me een auto. Een rode auto. Een rode sportauto. Voor vanavond, want ik neem 't vrouwtje mee uit.' Of: 'Hé, homy, ik heb vijftig dollar nodig. Ga 'ns ergens halen.' Of: 'Hé, homy, wil je echt naam maken? Schiet die gozer daar dan neer. Hij bemoeit zich met onze zaken.'"

Yummy overtrad elke maand wel de wet. In het laatste half jaar dat hij leefde had hij minstens vijftienwintig overtreddingen en misdrijven op z'n naam staan. Ann O'Callaghan, advocaat bij de kinderbescherming, heeft Yummy één keer ontmoet. Hij ver-

Yummy dook onder. Drie dagen later werd hij gevonden onder een spoorwegviaduct. Twee kogels in het achterhoofd. Nu sloegen de broers Hardaway op de vlucht

baasde haar zeer. "De meeste kinderen die we begeleiden zijn tamelijk voorspelbaar. Bang, onder de indruk van wat er gaande is. Yummy niet. Hij was niet in het minst geïntimideerd door gerechtelijke autoriteiten. Ik ontmoette hem in een rechtszaal; hij zat daar alsof hij op de bus zat te wachten."

De laatste van zijn leven werd Yummy in de Lawrence Hall Youth Services geplaatst, een inrichting voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen. Hij liep weg in februari, ging terug naar zijn grootmoeder tot hij in juni werd opgehaald voor een verblijf van twee weken in een jeugdrichting.

Op 15 augustus werd Yummy opgepakt voor een inbraak. Op 28 augustus vuurde hij de kogels af die Shavon Dean fataal warden. En toen was het ook voorbij voor Yummy.

Shavon Dean woonde om de hoek bij Yummy. Ze kenden elkaar, groeiden in dezelfde buurt op. Op die zondag in augustus zat Shavon in de keuken te eten terwijl haar moeder buiten in de tuin een barbecue voorbereidde. Shavon zei dat ze nog even naar buiten ging, een bezoekje brengen aan een vriendinnetje. Ze kwam nooit terug.

George Knox, een deskundige op het gebied van bendes, gelooft dat Yummy op een speciale missie was. Of hij zocht genoegdoening voor een mislukte drugsdeal of hij was persoonlijk beledigd en zocht wraak zijn. "Als het een initiatie-ceremonie was, zou hij wel vanuit een rijdende auto op de slachtoffers geschoten hebben. Zo gebeurt dat immers. Maar hij liep recht op de personen af. Dat kan alleen maar betekenen dat hij probeerde te *scoren*, dat hij wilde klimmen in de hiërarchie. Of misschien was hem wel een vette bonus in het vooruitzicht gesteld."

Yummy opende het vuur met een 9 mm semi-automatisch

wapen op een groep kinderen die een partijje voetbal aan het spelen waren. Sammy Seay (16) werd in de hand geraakt. "Ik viel op de grond," zegt Seay. "Er waren al wat schoten gevallen voordat ik door had dat ik zelf geraakt was. Ik stond op en rende voor m'n leven."

Shavon werd in haar hoofd geraakt en stierf vrijwel direct. "Shavon had geen kans. Geen enkele kans," zegt haar moeder.

De laatste drie dagen van zijn leven bracht Yummy vluchtend door. Hij dook onder; ging van verlaten gebouwen naar verlaten gebouwen terwijl politiemensen de buurt uitkamden. Met in hun kielzog een meute journalisten. Bendeleiders voelde de hete adem van de politie in hun nek. "Yummy zat als een rat in de val. Al die mensen die achter hem aan zaten," zegt Knox. "Eerst was hij de jager, nu was hij de prooi."

Misschien dat Yummy toen al wist dat de bescherming van zijn gang uiteindelijk niets waard was. Zijn oma Janie Fields sprak 'over de telefoon met Yummy, de woens-

dagmiddag voordat hij stierf. "Hij vroeg: 'Waarom zoekt de politie me?' Ik zei: 'Ik zal je komen ophalen.' Ik wilde kleren voor hem meenemen want ik dacht: hij zal wel smerig zijn. Ik zei: 'Je hebt niets verkeerd gedaan, laat me je komen halen.'"

Yummy hing op. Ze ging naar de plek waar hij zei dat hij zou zijn. Maar toen zijn oma daar aankwam, was hij er niet. Wel verscheen hij die avond bij een kennis aan de voordeur. Hij was duidelijk bang. Hij vroeg de kennis of zij z'n oma kon bellen met de boodschap dat hij zich bij de politie zou melden. Ook vroeg hij haar voor hem te bidden. De kennis belde de oma maar toen ze terugliep naar de voordeur was Yummy verdwenen.

De politie kan nu alleen maar gissen naar wat er daarna gebeurde. Derrick Hardaway (14) en z'n broer Cragg (16), goede leerlingen én bendeleden, kregen contact met Yummy en zeiden dat ze hem de stad uit zouden brengen. Ze reden weg en passeerden een spoorwegviaduct, daarop 'er een donkere tunnel. Daar werd Yummy's lichaam gevonden. Hij lag met z'n gezicht in een modderplas en had twee kogelgaten in z'n achterhoofd.

Nu waren het de broers Hardaway die op de vlucht sloegen. De autoriteiten vermoedden dat bendeleiders -die gemakkelijk, zelfs vanuit de gevangenis, een opdracht voor welke moord dan ook kunnen geven- het nu gemunt hadden op de twee jongens. De broers zijn thans gearresteerd en zitten vast.

Als de kinderen in de oude buurt van Yummy wordt gevraagd waardoor ze zich veilig zouden voelen, luidt het antwoord: door een pistool op zak te hebben. Want een pistool biedt bescherming tegen kinderen die al een pistool hebben.

Nu Yummy al weer een tijdje dood en begraven is, zijn er toch wel mensen die hem missen. "Iedereen zegt dat hij zo slecht was," zegt de 12-jarige Kenyanata Jones. "Maar tegen mijn moeder die kanker heeft, was hij altijd heel aardig. Yummy kwam vaak bij ons logeren. Dan bakten we koekjes en huurden films. Hij was mijn vriend. Ik heb gehuild toen ik hoorde dat hij dood was." Kenyanata steekt z'n handen diep in zijn zakken. "Ik denk dat ik nu nog meer moeten huilen. En morgen misschien ook."

P-PIF 11/1111...

„Welpen“ für perverse Kunden

Händlerringe vermitteln in Deutschland Knaben für Sexspiele an Päderasten. Der Justiz fehlen häufig Beweise für eine Verurteilung

FOC 24.10.94

Nur einmal war Reiner M. unvorsichtig. Er trocknete die Unterwäsche des zehnjährigen Klaus auf dem Balkon. Wegen Verdachts auf sexuellen Mißbrauch schlug die Polizei zu. Tatsächlich hatte der 49jährige Ex-Kellner in seiner Hamburger Wohnung jahrelang Minderjährige beherbergt, mißbraucht und an Freier vermittelt. Strafe: ein Jahr auf Bewährung.

„Nur die Dummen lassen sich erwischen“, sagt der Hamburger Rechtsanwalt Rudolf von Bracken. Der Jurist hat sich auf die Verteidigung von mißbrauchten Kindern spezialisiert. Er weiß: „Es gibt Knabenhandlerringe, die im Hintergrund tätig sind. Männer vermehren Kinder gegen viel Geld.“

Tatsächlich lauten die Geschäfte mit der „Ware Kind“ in Deutschland her-

vorragend. Der Markt ist gut organisiert, Diskretion garantiert, jeder noch so perverse Wunsch erfüllbar. Bei ihren Ermittlungen stößt die Polizei auf ein Kartell des Schweigens und der Abhängigkeiten.

Mindestens fünf Vermittler dealen allein in Hamburg. Einer davon ist Wolfgang B. aus dem Stadtteil Barmbek. Er mißbraucht mehr als 50 Jungen und Mädchen. Die Polizei hatte eindeutige Fotos. Eine Ausnahme. Aus Mangel an Beweisen kommt es selten zur Anklage. Nur jeder 100. Fall führt zur Verurteilung.

Wie bei Olaf R., den die Polizei seit Anfang der 80er Jahre jagt. Er ist mehrfach wegen Kindesentzugs und sexuellen Mißbrauchs angezeigt. Trotzdem

konnte er nicht einmal rechtskräftig verurteilt werden. „Es reicht oft eine widersprüchliche Darstellung des Opfers, um den Prozeß platzen zu lassen.“ weiß Bernd Kipcke, Fachmann für die Aufklärung sexueller Straftaten beim Hamburger Landeskriminalamt 213.

Mit kleinen Opfern geht die Justiz hart ins Gericht. „Kinder müssen sich bei unserer Rechtsprechung haarge-nau an alle Einzelfälle erinnern“, kritisiert Heike Schulz, Vorsitzende des Deutschen Juristinnenbunds.

Viele Päderasten fischen „Frischfleisch“ in den Strichergebenden der Hauptbahnhöfe. Acht, zehn, allenfalls 14 Jahre jung sind die Opfer. „Weipen“ nannte Reiner M. besonders junge Knaben, die er über seine Vermittlung „ZENTAURUS-Boys“ anbot.

KRANKHAFT: LUST NACH KINDLICHEN OPFERN

PERVERSE PHANTASIEN: Päderasten begehren Jungen, am liebsten unter 14 Jahren

AUFRISS AM BAHNHOF: Jugendliche, Stricher, hier am Behälter Bahnhof Zoo, warten auf Freier.

MINDERJÄHRIGE MISSBRAUCHT: der Hamburger Päderast Reiner M.

An minderjähriger „Ware“ besteht nie Mangel. Wer Kindersex will, kennt die einschlägigen Strichplätze und Vermittler oder kann mit BTX und ver-schlüssellen Anzeigen um-gehen. Dort suchen Hän-dler für ihre Kinder, keines älter als 16 Jahre, Platz zum Wohnen.

Oft sind es Jungen aus verarmten osteuropäischen Familien, deren Eltern vorgekauft wird, ihre Söhne erwarte in Deutschland ein besseres Leben.

Der zwölfjährige Riccy, ständiger Gast bei Reiner M., wurde im März tot aus der Alster gefischt – die Hose herum-tergezogen. Eine Vermittlungsanzeige hat bis heute niemand aufgegeben.

Tatort Hamburg: Die Szene kennt sich und zahlt hohe Preise für ihre Gelübte. Schleppe „Robbie“ vom Haupt-

„Freiwillig geben sich die wenigsten Kinder in die Hände von Pädophilen. Viele wurden in der Familie mißbraucht.“

CHARLOTTE KÖTTGEN, KLINIK-UND JUGENDPSYCHIATRIN

bahnhof liefert gegen Bares. 150 Mark kostet die Stunde, 500 Mark die ganze Nacht, 1000 Mark Gewaltsex.

Ein anderer Vermittler berichtet: „Entweder kommen die Freier in meine Wohnung, oder ich bringe die Kinder zu ihnen.“ Zum Kundenkreis gehören Richter, Politiker, Nachtclubbesitzer, Kaufleute, Banker und Familienväter, behauptet er.

Hin und wieder verbünden sich Schleppe mit den Eltern. Mit 200 Mark

INTERVIEW

BASISARBEIT: Th. Möbius hilft Kindern und Jugendlichen aus dem Milieu

Geld und Angst

Sozialpädagoge Thomas Möbius über Päderasten und Prostitution

Focus: Gibt es Päderastienringe? Möbius: In allen Städten Deutschlands gibt es Päderasten, die Informationen über Jungen bzw. die Jungen selbst austauschen. Diese Prostitutionskreise sind im allgemeinen aber locker organisiert. Hinweise auf Päderastienkreise sind nur schwer zu erhalten. Hin und wieder tauchen aber auch Notizzbücher mit Telefonnummern auf, die klar darauf hinweisen.

Focus: Wo finden Päderasten die Kinder?

Möbius: Die Kontaktaufnahme mit Jungen findet in großen Städten vor allen Dingen am Hauptbahnhof statt. Weitere Orte sind Spielwarenabteilungen, Schwimmbäder, Privatwohnungen.

Focus: Thema „Vermittler“.

Möbius: Es gibt Päderasten, die für Geld Jungen an andere Päderasten weitergeben. Diese Vermittler werben die Jungen an, bieten ihnen ein Zuhause, Geld, Zuneigung und vermitteln sie für Geld weiter, nachdem sie sie emotional an sich gebunden haben.

Focus: Wie weit geht die Abhängigkeit?

Möbius: Es kommt immer wieder vor, daß Jungen von dem Päderasten auch in Delikte wie Diebstahl oder Drogenbeschaffung verwickelt werden. Sie machen mit, aus Angst, die Zuneigung der Päderasten zu verlieren. Ist erst ein Ding gedreht, sind sie erpressbar und gezwungen weiterzumachen.

Focus: Warum wollen Päderasten so junge Knaben?

Möbius: Die Gründe dafür mögen im „Jugendlichkeitswahn“ unserer Gesellschaft liegen. Bei Päderasten gilt: Je jünger und orientierungsloser die Jungen, desto intensiver können sie auch ihre Wunschkrolle des Beschützers und Helfers ausleben.

Focus: Haben Sozialarbeiter überhaupt eine Chance, Kinder aus der Szene zu lösen?

Möbius: Natürlich. Es ist wichtig, direkt vor Ort zu sein. Aber solange sich die Lebenssituation von Kindern generell nicht verbessert, werden sie immer wieder am Bahnhof landen und sich dort prostituieren.

ließ sich ein Mann aus Geeste die Vermittlung seiner acht- und 13jährigen Töchter vergüten. Dafür geht er jetzt hinter Gitter.

Für zehn Jahre muß die Mutter der fünf am schwersten mißbrauchten Kinder von Flachslanden ins Gefängnis. Die 35jährige Frau aus Mittelfranken hatte jahrelang ihre eigenen Kinder Verwandten und Freunden zur Verfügung gestellt. In der beispiellosen Prozeßserie gegen 21 Beschuldigte hatten die Richter zuvor bereits zehn Angeklagte aus dem Kinderschänder-Kreis zu mehrjährigen Haftstrafen verurteilt. Die insgesamt neun Opfer, zum Zeitpunkt zwischen zwei und elf Jahre

BUBENALSWARE

ZENTAURUS BOYS HH

22767 Hamburg

Tel. 040 - 43 43 62

KARTE FÜR KENNER: Vor seiner Verhaftung, vermittelte Reiner M. Kinder von acht bis 14 Jahren, im Sprechergang „Welpen“ genannt.

alt, sind mittlerweile bei Pflegefamilien untergebracht.

Zerrüttete Familien und gewalttätige Eltern sind offenbar typisch für die Opfer der Päderasten: Nils, 14, aus Berlin floh erst vor den häuslichen Schlägen, dann aus dem Heim. „Ich versuche die geilen Sacke. Wenn die Kohle stimmt, mache ich mit einem Freier auch perverse Spiele.“ „Ältere Männer sind nett zu mir. Wenn die mich anfassen, kriege ich Geschenke“, sagt Marco. Er ist 13, Stricher, seit drei Jahren von zu Hause weg.

„Freiwillig geben sich die wenigsten Kinder in die Hände von Pädophilen. Die meisten sind bereits durch Mißbrauchserfahrungen in der Familie geprägt“, erklärt Charlotte Köttgen, Fachärztin für Kinder- und Jugendpsychiatrie in Hamburg.

Felix, 13, steht wie immer am Hamburger Bahnhof. Kurz nach Mitternacht stoppt eine dunkelgrüne Limousine mit Hamburger Kennzeichen. Der Junge huscht ins Auto. Die Nacht endet in einem schmierigen Hotelzimmer auf St. Pauli.

'Groepen volwassenen misbruiken kinderen'

UN
15/10

GPD
Groningen

In de noordelijke provincies zijn zeker drie gevallen gaande waarin volwassenen stelselmatig individueel en in groepsverband seksueel misbruik maken van kinderen. Instanties zijn volledig op de hoogte. Maar er wordt niet ingegrepen.

Dat zegt Hans Kok, hoofd hulpverlening van de stichting Noordelijke Orthopedagogische Voorzorgingen (NOV) in Groningen. Kok heeft verschillende vergaderingen bijgewoond, waarin door vertegenwoordigers van diverse instanties over deze zaken is ge-

sproken. De NOV heeft er in één geval op aangedrongen in te grijpen, maar dat is niet gebeurd.

Kok stelt vast dat niemand van de betrokkenen, onder wie Kinderbescherming, politie, maatschappelijk werk, onderwijzers en bureaus, in staat blijkt te zijn om de verdenkingen en de geconstateerde feiten om te zetten in juridisch bewijsmateriaal. Het misbruik is volgens hem te vergelijken met de ervaringen van Yolanda en Evelien in het Gelderse Epe.

De NOV houdt zich bezig met onderzoek, advies en hulpverlening wanneer er een vermoeden bestaat van seksuele kindermishandeling. Kok: „Het probleem van groepsgewijs seksueel mis-

bruik is veel groter dan men denkt. Het strekt zich ook veel verder uit dan incest met kinderen binnen een gezin. Vaker dan men aanneemt blijkt er sprake te zijn van netwerken, waarin volwassenen misbruik maken van kinderen. We zijn door ons werk inmiddels enigszins gehard door alle verhalen die we van kinderen hebben gehoord. Vaak is het afschuwelijk en bijna onvoorstelbaar wat ze wordt aangedaan.”

De drie gevallen in Noord-Nederland zijn officieel niet bij justitie gemeld. „En dat zou in de eerste plaats moeten gebeuren. Zonder gegevens en feiten kunnen we niets beginnen”, aldus het openbaar ministerie in Groningen.

VK 22-10
WAAROM zouden de regels van het natuurwetenschappelijk onderzoek niet voor de psychologie gelden? Vormt dit vak samen met de sociale wetenschappen soms een afzonderlijk terrein dat zich niet laat toetsen door empirie en experiment? Het is een vraag die door het hoofd spookt van de Limburgse experimenteel-psycholoog dr Harald Merckelbach (34) sinds hij zijn eerste colleges psychologie volgde.

„Niet alles valt echter in het laboratorium uit te zoeken, erkent Merckelbach. Bijvoorbeeld: hoe komt geruchtvorming over satanisch misbruik van kinderen tot

stand. Daarvoor schiet de experimentele methode tekort. Maar je kunt zo'n verschijnsel wel empirisch benaderen. In de Verenigde Staten heeft de FBI duizenden claims van satanisch misbruik onderzocht, maar tot op de dag van vandaag geen forensische sporen ervan gevonden. Ook in Engeland is er geen bewijs voor satanische sekten gevonden. Dat wil niet zeggen dat misbruik en mishandeling niet voorkomen, maar wel dat dat niet in georganiseerde vorm gebeurt.

„Geruchten kun je best systematisch en wetenschappelijk onderzoeken. Bijvoorbeeld hoe geruchten zich verspreiden, en wie, wie informeert. In Oude Pekela zijn de geruchten van ritueel misbruik wel door de huisartsen ter plaatse onderzocht, maar daarbij zijn alle fouten gemaakt die je methodologisch maar kunt maken. Zo zijn de ouders ondervraagd in plaats van de kinderen en in retrospectief in plaats van direct.

„Daar kan ik mij verschrikkelijk over opwinden. Oude Pekela was misschien een incident, maar zo'n door de regering ingestelde commissie 'satanisch ritueel misbruik' was een aansluiting. Wat ze gedaan hebben, was halfslachtig. Ze hebben wel wat gebrekkige literatuur uit de Verenigde Staten en een hele reeks definities samengevat, maar geen inventarisatie van de Nederlandse gevallen ge-

maakt. Nu is niemand overtuigd: de gelovenden noch de niet-gelovenden, terwijl een goed rapport de discussie een stap verder had kunnen brengen.”

Merckelbach verwacht veel van de psychofarmacologie, die stoornissen van het brein te lijf gaat met geneesmiddelen, en van de daaraan gelieerde biopsychologie. „Ik vind het onbegrijpelijk dat de criminoloog Buikhuisen en de psychiater Van Praag indertijd zo schandelijk zijn behandeld, zelfs persoonlijk zijn bedreigd. Nu we de *decade of the brain* hebben, blijkt er een enorme publieke belangstelling te zijn voor de biologie van het gedrag.

„Ik weet niet hoe dat ineens komt. Maar ik juich de experimentele benadering van de biopsychologie wel erg toe, want er ligt daar veel in het verschiet. Omdat je angst en depressie nu goed bij proefdieren kunt opwekken en omdat er inmiddels uitstekende gedragstests zijn, kun je goed evaluatie-onderzoek doen.

„Ik zie de biopsychologie als een van de boeiendste takken van de psychologie. Het vak is ondervetegenwoordigd in de opleiding, terwijl psychologen er juist trots op zouden moeten zijn. Want dat je gedrag kunt manipuleren, is niet iets specifiek voor de psychofarmaca. In de traditionele psychologie gebeurt niet anders.”

Maarten Evenblij

■ Schwulen-Reiseführer „Spartacus“: nett, verkniffen und heuchlerisch...

TAZ 1-10

Er ist zu dick und zu schwer. Und wird deshalb und aus Gründen der Diskretion meist nur in kleinen fotokopierten Abschnitten benutzt. Die Rede ist vom „Spartacus Gay Guide“, dem globalen Kursbuch für Schwule. Ein Kneipen-, Bar-, Disco- und Saunaführer, der -körpernah transportiert - fast ebenso stark aufrägt wie ein Toastbrot und alle zwei Jahre erscheint. Der schwule Planet in fünf Sprachen, von Australien bis Zimbababwe, von Assuan bis Zürich, von der „Alvari“-Bar in Jyväskylä (Finnland) bis zum „Zippers“ in Baltimore (USA). Auflage: 65.000, Preis: 45 Mark für 1.060 Seiten.

Weil der „Spartacus“ ein Nachschlagewerk für die ganze Minderheit sein will („Exponent der weltweiten schwulen Gemeinschaft“) und vom Berliner Softporno-Verlag Bruno Gmünder herausgegeben wird, ist die Redaktion heftigst um politische Korrektheit bemüht. Und das ziemlich vergeblich, sowohl stilistisch als auch inhaltlich. Auf den ersten Seiten vorn beginnt das schon - bei den warmen Willkommensworten, der Aidspredigt und der Legende, die die verwendeten Abkürzungen erklärt (etwa „LJ“ für „Leder und Jeans“).

Gleich der erste Absatz in Sachen Immunschwächekrankheit ist an Peinlichkeit kaum noch zu überbieten. Reißerische Überschrift: „Aids - der Kampf hat gerade erst begonnen“. Überdeutlich wird, daß dieser Schreiber das Schreiben solcher Präventionstexte satt hat - „Aids ist in aller Munde: Man spricht darüber. Man ist betroffen. Man wirbt sogar damit. (Und fast scheinen manche dieser Krankheit überdrüssig.)“ Überdrüssig???

Bibel der Pädophilen

Schwülstig und sehr, sehr wortgewaltig kämpft der „Spartacus“ im Vorwort auch gegen Vorwürfe, für Sextouristen die „Bibel der Pädophilen“ zu sein. Urheber solcher Schuldzuweisungen seien „ignorante und dumme heterosexuelle Menschen, die nicht sehr viel über schwule Kultur wissen“. Dabei lehne der Verlag selbstverständlich „Ausbeutung in Formen wie Kinderprostitution, Kinderpornographie oder Kinderhandel als besonders verabscheuungswürdig ab“.

Empört beklagt sich der Verlag auch darüber, daß das Kneipen- und Clubkürzel „YC“ („Younger

Crowd“) mißverstanden worden sei: „einzig und allein ein Hinweis auf junge Erwachsene“.

Freilich macht der „Spartacus“ im Kapitel Thailand ganz praktisch darauf aufmerksam, daß Mann auch mal nach dem Personalausweis fragen kann: „das buddhistische Jahr 2537 entspricht dem christlichen Kalenderjahr 1994“. Nicht ohne zuvor zu betonen, daß Prostitution in Thailand „eher als ein Austausch von Geschenken empfunden wird“. Folgt die Anzeige für den Nachtclub namens „Boys Boys Boys“.

Harmloser, aber kaum weniger peinlich sind die stimmungsvollen Sprachbilder über Land und Leute, Sitten und Gebräuche. Über einen australischen Bundesstaat steht zu lesen: „Den Queenslandern wird nachgesagt, sie seien einfach, entspannt, freundlich, sehr stolz auf ihren Staat und sein tropisches Klima. [...] Der Mr. Gay-Queensland-Wettbewerb im Juli ist ein neues Ereignis und trägt wesentlich zur Entwicklung schwulen Stolzes bei.“

Und Germany? Was erfährt die „weltweite schwule Gemeinschaft“ über dieses Land? „Zwiespältig“ sei das Bild: einerseits „in-

takte schwule Szenen bis in die kleineren Großstädte hinein“, andererseits werden „Türken angezündet und Vietnamesen aus dem Land geprügelt“. Freilich „muß“ zwei Sätze weiter „angemerkt“ werden, daß „Ausländerhaß vor allem ein gesamteuropäisches Problem ist“. Und Deutschland ist schön wie in der Weizenbierklame, seine Landschaft typisch, seine Bauwerke sind weltberühmt.

Bei so viel Verkürzung jetzt zu den bereits erwähnten Kürzeln, im „Spartacus“ vielversprechend „Codes“ genannt. Auch hier Verkniffenheit: „R“ bedeutet: „Hier verkehren auch Stricher“. Auch? Verkehren? Die doppelmoralische Entschärfung - fürs Gewissen oder die Polizei oder die Gewissenspolizei.

Bemüht freundlich klingt auch „OGX“. Was heißt: „Ältere sollten diesen Ort meiden“. Older Generation „ausgeixt“. Tja, da bleibt nur eins. Die schönen Inseln von Mikronesien, das „Paradies für ‚Graue Panther‘“, wie es in einer der letzten Ausgaben von „Spartacus“ hieß.

PS: „PI“ bedeutet übrigens sinigerweise „Swimmingpool“.

Hans-Hermann Kotte

INFORMATIQUE Quand les pédophiles détournent les réseaux

Rien d'extraordinaire à ce que des images pornos soient transmises par l'intermédiaire de réseaux informatiques. Mais, pour la première fois en France, la justice vient d'être saisie d'une affaire autrement plus délicate: l'importation et l'exportation, via un simple micro-ordinateur, de photos mettant en scène des enfants! A la fin de septembre, un jeune Parisien de 25 ans était interpellé par la brigade des mineurs et mis en examen pour « outrages aux bonnes mœurs ». Jusqu'en 1992, cet étudiant de l'Institut des sciences politiques - aujourd'hui rangé - recevait et expédiait en toute confidentialité des dizaines de photos hard exhibant des gosses. Techniquement, la réception, le stockage et l'envoi de telles images n'est pas une difficulté. N'importe quel individu disposant d'un micro-ordinateur, d'un modem et d'une ligne téléphonique peut en effet appeler des BBS (Bulletin Board Systems), petits serveurs informatiques qui proposent aux branchés messageries, forums de discussion ou fichiers d'information. Après avoir acquitté un droit d'entrée de 85 dollars, notre étudiant

de se multiplier. Aujourd'hui, quelques milliers de francs suffisent aux amateurs en tout genre pour se payer le matériel informatique nécessaire. Sur le seul fichier clients du BBS danois figuraient plusieurs milliers de pornographes et de pédophiles originaires de toute l'Europe. La semaine dernière, la police découvrait chez un informaticien de la banlieue parisienne 600 photos pornos - dont de nombreuses scènes de zoophilie - issues d'un BBS américain. Face à ces modes de communication informatiques de plus en plus sophistiqués et accessibles aux particuliers, la justice française balouille. Des réponses qu'elle apportera dépendra en partie l'efficacité de la lutte contre un trafic international qui utilise des gamins comme appâts.

Richard BELLET

ILLUSTRATIE MARC TERSTROET

ten. „Er heerst spanning tussen de ouders en één van hen is ook nog fysiek zwak. Dat alles maakt mishandeling mogelijk. Er vindt dan een omkering plaats in de gezinshiërarchie. De zoon wordt de baas in plaats van de ouders. Gevolg is een sociaal isolement van het gezin, omdat de ouders zich schamen en de buitenwereld niets willen laten zien van wat hen wordt aangedaan.”

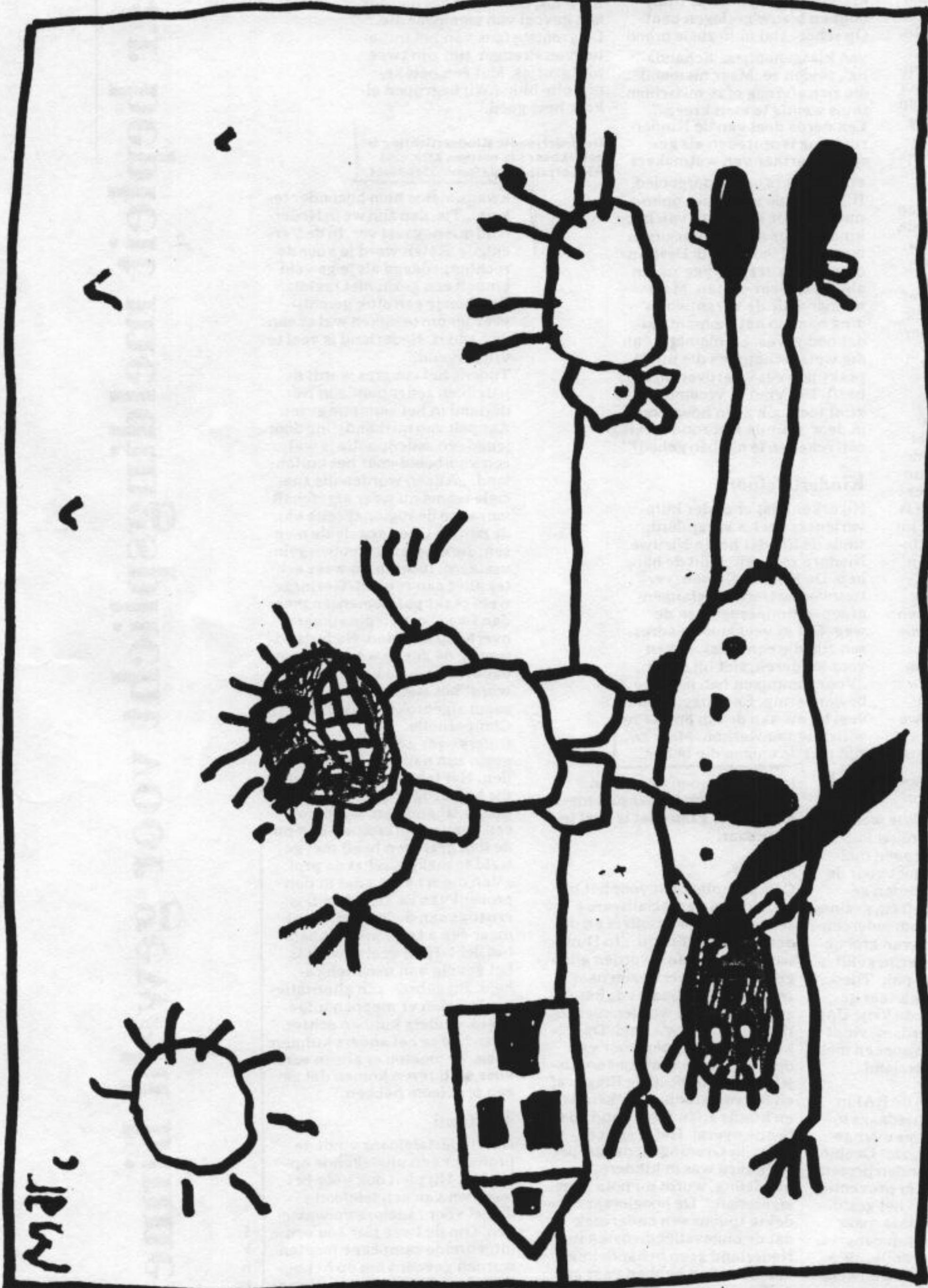
Criminoloog en psycholoog F. Koenraadt, verbonden Universiteit van Utrecht en medewerker van het Pie-ter Baancentrum, doet onderzoek naar gevallen van ouderdoding.

Die uiterst extreme vorm van geweld in het gezin komt in Nederland zo'n vijf tot acht keer per jaar voor. Doodslag blijkt geen vorm te zijn van uit de hand gelopen oudermishandeling, maar meer een gevolg van wat het kind zelf door de ouders is aangedaan. Koenraadt spreekt over langdurige 'terging en kwelling' van kinderen in gezinnen die zich steeds meer gaan isoleren.

„Die isolatie is een soort zelfbescherming om de psychische of fysieke kindermishandeling voort te kunnen zetten. Dat leidt soms tot een explosie bij één van de kinderen die fataal kan zijn.” De daders zijn veelal zonen in de adolescentie of ouder die nog thuis wonen. Er is ook een groep psychotische daders, maar die is klein.

Koenraadt noemt het 'verbijsterend' wat gezinsleden elkaar kunnen aandoen. Tegelijkertijd is het risico van geweld binnen een gezin volgens hem ook een 'haast logische consequentie' van het (gesloten) gezinsleven. „Mensen die in elkaars directe nabijheid leven, op hetzelfde beperkte territorium, kunnen vrij makkelijk slachtoffer zijn. Bovendien zijn de relaties in een gezin zo nauw dat de reacties op elkaar heel heftig en emotioneel kunnen zijn. Binnen enkele seconden. Maar soms ook pas na enkele of zelfs vele jaren.”

Vorm volgens VU-hoogleraar Compennolle vooral in het 'leidinggeven'. Het is een wet van Meden en Peren: Als een leidinggevende disfunctioneert, zie je een niveau naar beneden veel angst en agressie. Dat geldt in het bedrijfsleven, op school, en ook in het gezin. Je hebt een goede leidinggevende nodig om rust te geven. Een kind dat leiding krijgt conformeert zich daar aan of verzet zich daartegen. Maar houvast heeft het.

'Gezinsleden kunnen makkelijk slachtoffer zijn'

MISHANDELING
door ARLETTE DWARKASING

in je praktijk of maar één of twee keer meemaakt, raak je er ook niet in geïnteresseerd en zul je je ook niet bijscholen.”

Uit zijn enquêtes bij Eerste Hulpdiensten bleek dat artsen of verpleegkundigen vaak ook niet wisten wat te doen als ze al mishandeling vermoedden. Compennolle heeft nu een zogenaamd 'handlingsprotocol' opgesteld dat aangeeft welke stappen genomen kunnen worden. En, wat het vervolg daarvan kan zijn. Op het moment krijgen de artsen en verpleegkundigen die bij de Eerste Hulp in het VU-ziekenhuis

werken een training om kindermishandeling te herkennen en te leren hoe daarmee om te gaan. In januari wordt het protocol ingevoerd. In de eerste maanden dat alleen al is begonnen met de training blijkt na enquêtes onder Eerste Hulp-artsen van het VU-ziekenhuis dat bij 6 tot 7 procent van de kinderen die met letsel binnenkomen, een vermoeden zou kunnen zijn van kindermishandeling. Een flinke verschuiving dus ten opzichte van Compennolle's eerste onderzoek. Over een jaar wordt bekeken of de aanpak van Compennolle een landelijk vervolg

kan krijgen. Als er in een gezin geweld plaatsvindt tussen ouders onderling, gaat het meestal om vrouwenmishandeling. Het bestaan van vrouwenopvanghuizen geeft al aan dat die vorm van geweld niet zelden voorkomt en dat de hulpverlening er duidelijk een antwoord op heeft. De vrouwen zijn het slachtoffer van hun partner.

Uit onderzoek van het Nederlands Centrum Geestelijke Volksgezondheid bleek vorige maand dat het, op latere leeftijd, ook vooral vrouwen zijn die als bejaarde slachtoffer wor-

den van mishandeling door hun kinderen. Vooral vrouwen boven de 75 jaar zijn daar de dupe van. Bijna 40 procent van de mishandelde ouderen woont in bij een kind. De mishandeling komt soms voort uit de belasting die een langdurige verzorging van de bejaarde met zich mee brengt. Maar ook zoons - in een enkel geval een dochter - die financiële of verslavingsproblemen hebben, een criminele achtergrond hebben of psychopatisch zijn maken zich schuldig aan mishandeling van hun bejaarde ouders.

Naar mishandeling van jongere ou-

ders, door kinderen die nog thuis wonen, is niet veel onderzoek gedaan. Pedagoog A. van Oosten was met zijn collega M. Wurfbaïn in 1983 de eerste. Daarna is er niet veel meer gedaan.

Het zijn volgens Van Oosten vooral fysiek sterke pubers die hun vader en/of moeder te lijf gaan. Dat gedrag kan voortkomen uit een ziekteverschijnsel of als reactie op de manier van opvoeden van de ouders. „Ouderomhandeling komt verhoudingsgewijs meer voor in gezinnen waarin het evenwicht tussen pa en moe heel wankel is”, zegt Van Oos-

Slachtoffer pleegmoeder

Van onze verslaggever JAN VRIEND

NIEUWE NIEDORP/LELYSTAD — De slaag die hij dagelijks kreeg. Het kattevoer dat zijn pleegzusje verplicht was op te eten. Dagen achtereen. De uren dat het meisje in de wasmachine moest zitten. De celstraf die zijn pleegmoeder uit Nieuwe Niedorp had moeten ondergaan nadat zijn zesjarige zusje als gevolg van mishandeling om het leven was gekomen. AC 7-10

Ronald Prenger (28) vertelt het gruwelijke verhaal voor de zoveelste keer. Maar nu heeft zijn relaas een nieuwe wending. Om slachtoffers van kindermishandeling te helpen, heeft hij de Nederlandse Kinderstichting opgericht. „Want mijn zusje mag niet voor niets zijn overleden.” Nu door een televisie-uitzending openbaar werd dat de pleegmoeder er alleen met voorarrest vanaf kwam, staat haar veroordeling uit 1988 weer in het brandpunt van de belangstelling. Op grond van een psychiatrisch rapport dat haar 'detentie-ongeschikt' verklaarde, kreeg de vrouw gratie van de koningin. Daarmee ontliet ze uiteindelijk de gevangenisstraf van achttien maanden waartoe het Amsterdamse gerechtshof haar veroordeelde. De verontwaardiging over de gratie-verlening is compleet. Politiek Den Haag haast zich om de minister om opheldering te vragen en Ronald Prenger wordt als 'ervarings-deskundige' van alle kanten om reacties gevraagd. Hij staat de ene televisieploeg na de andere te woord en beantwoordt thuis, in Lelystad, op twee telefoonlijnen, vragen uit het hele land. „Het is druk”, zegt hij. „Gelukkig maar. Want er kan nooit genoeg aandacht aan worden besteed.”

Sterke band

Van zijn zesde tot zijn zestiende jaar was Prenger pleegkind bij het echtpaar in Nieuwe Niedorp. Behalve hijzelf waren er ook drie meisjes, allemaal met een andere achtergrond, aan de zorgen van de Niedorpers toevertrouwd. Inge, één van de drie, overleed in 1978. „Met

haar had ik een sterke band. Dat een mislukte adoptie met zo veel mishandelingen haar het leven heeft gekost, vind ik nog steeds moeilijk te verwerken. Zo onbegrijpelijk.” Maar dit is voor hem niet het enige onbegrijpelijke aan de zaak. „Waarom heeft niemand de signalen van de mishandelingen onderkend?” vraagt Ronald Prenger zich zo vaak af. „En waarom konden deze mensen in aanmerking komen voor adoptie?” „En waarom werden we na het overlijden van Inge aanvankelijk gewoon in Nieuwe Niedorp teruggeplaatst?” De Staat betaalde Ronald en zijn pleegzusjes in 1991 een schadevergoeding. In hun ogen een pijnlijke schuldbekentenis door de verantwoordelijke autoriteiten. Anno nu vindt Ronald Prenger dat hij nog een morele rekening heeft te vereffenen. „Als ik niks doe, ben ik net als al die mensen die indertijd hun handen niet uit de mouwen hebben gestoken.”

Lastig kind

Ook nu worden er dagelijks kinderen verwaarloosd, weet hij. Ook nu vindt er achter meinig gesloten kamergordijn kindermishandeling plaats. Geestelijk en lichamelijk. Ook nu is incest aan de orde, realiseert hij zich. Met zijn Nederlandse Kinderstichting wil Prenger hulp bieden aan slachtoffers van verwaarlozing, mishandeling en incest. Een luisterend oor en de helpende hand. „Als ik in die rottijsd een telefoonnummer had gehad waar ik terecht kon, had dat veel problemen kunnen voorkomen.” Tientallen keren is hij destijds uit Nieuwe Niedorp weggelopen. „Iedere keer bracht de politie me terug.

Maar waarom ik wegliep, heeft niemand me ooit gevraagd.” Daarnaast probeert de stichting bij iedereen de ogen te openen voor signalen van mishandeling in hun eigen omgeving. „Ze vonden mij vroeger op school een lastig kind. Ik was een rotjoch. Al had ik mijn schrift niet mee en ik kreeg daar commentaar op, zei ik tegen de leraar: 'waar bemoei je je mee'. Ik kon toch moeilijk zeggen dat mijn pleegmoeder mijn schrift had verscheurd? Voor gym had ik mijn spullen nooit mee. Want je doet er alles aan om te voorkomen dat je klasgenoten zien dat je thuis bont en blauw geslagen bent. Op school stal mijn zusje brood van klasgenootjes. 'Schandelijk', zeiden ze. Maar niemand die zich afvroeg of ze misschien thuis weinig te eten kreeg.” Een derde doel van de Kinderstichting is optreden als gesprekspartner van wetmakers en beslissers op kindergebied. Hij wil bij de instanties opkomen voor de belangen van het kind. „Over mij en mijn zusjes is heel veel vergaderd. Deskundige zus en deskundige zo. En allemaal maar praten. Maar niemand die de verantwoording nam op het moment dat dat nodig was. En niemand van die wetenschappers die uit de praktijk weet waarover hij het heeft. Dat vind ik vreemd. Je kunt toch ook geen hoogleraar in de wiskunde zijn zonder zelf ooit rekenen te hebben gehad?”

Kindertelefoon

Hij erkent dat er onder hulpverleners veel is veranderd, sinds de tijd dat het in Nieuwe Niedorp zo tragisch uit de hand liep. De Kindertelefoon, vertrouwensartsen en belangengroepen timmerden aan de weg. Dat er veel andere adressen zijn die een vuist maken voor kinderen, ziet hij ook in. „Voor sommigen heb ik diepe bewondering. Er hangen er nu veel bij me aan de lijn omdat ze willen samenwerken. Maar ze zijn niet de enigen die bellen.

loket te vormen, maar een slachtoffer durft daar niet meer naar toe te gaan. Dat is veel te openbaar.”

Centra

Compernelle pleit voor het instellen van gespecialiseerde centra waar slachtoffers en daders terecht kunnen. „In Duitsland en Engeland worden alle gevallen doorverwezen naar zo'n centrum. Daar is de kennis aanwezig, daar worden nieuwe therapieën ontwikkeld. Daar heb je hulpgroepen voor vaders, moeders, broertjes en zusjes. Bij ons hebben de Riaggs af en toe een groepje. De kennis en kunde zit in Nederland zo'n beetje overal. Het enige centrum, in Groningen, dat gespecialiseerd was in kindermishandeling, wordt nu nota bene afgeschaft.” De hoogleraar ontdekte tijdens een onderzoek dat de ongevallendsten in Nederland geen behandelingsvoorschriften hebben voor gevallen waarbij sprake is van kindermishandeling. „Als er een kind komt met een verdachte kwetsuur weet niemand wat-ie moet doen.”

Te vrijblijvend

Hij schreef verschillende ebo's en ziekenhuizen aan en kreeg tot zijn grote verbazing te horen dat zij nooit kindermishandeling tegen waren gekomen. Hij vroeg huisartsen naar hun ervaringen met mishandelde vrouwen en bejaarde familieleden. Het antwoord dat zoiets in hun praktijk niet voor-

De telefoon gaat de hele dag omdat slachtoffers met me willen praten.”

De schuur achter zijn huis werd kantoor. De fax was gistermiddag nog niet aangesloten of het ding spuwde de eerste berichten al op zijn bureau. Weet hij wel wat hij zich op de hals haalt? „Ik zie dat er een gevaar in schuilt dat ik als slachtoffer alleen uit ervaring praat. Daarom wil ik eraan werken dat we rond de stichting een raad van advies krijgen. Gelukkig krijg ik van alle kanten hulp aangeboden.” Dat hij veel tijd met de stichting kwijt is, maakt hem niets uit. „Dit werk geeft je ook een gevoel van eigenwaarde.” De grootste fans van het initiatief van Prenger zijn zijn twee pleegzusjes. Met een betekenisvolle blik: „Wij begrijpen elkaar heel goed.”

De Nederlandse Kinderstichting is bereikbaar via postbus 2370, 8203 AH Lelystad. Telefoon: 03200-80464.

kwam, stelde hem bijzonder teleur. „Tja, dan zijn we in Nederland dus nog niet ver. In de Verenigde Staten word je voor de rechter gedaagd als je geweld binnen een gezin niet meldt. Dan ben je een stuk gemotiveerder om te kijken wat er aan de hand is. Nederland is veel te vrijblijvend.”

Tijdens het congres wordt de jeugd- en zedenpolitie in Nederland in het zonnetje gezet. Aanpak van mishandeling door jeugd- en zedenpolitie is wel een voorbeeld voor het buitenland. „Alleen worden die speciale teams nu weer afgeschaft vanwege de regionalisatie van de politie. Goed opgeleide mensen, die er jaren in hebben geïnvesteerd, moeten nu weer achter alles aan rennen. Gezinsgeweld raakt politiemensen meer dan twee boeven die elkaar overhoop schieten. Nederland was op de goede weg, maar onder druk van de bezuinigingen wordt het allemaal weer langzaam afgebroken”, sombert Compernelle.

Cijfers over geweld binnen het gezin zijn nauwelijks voorhanden. Het taboe over kinderen die hun al dan niet bejaarde ouders mishandelen, wordt net een beetje doorbroken. Eén op de tien gezinnen heeft met geweld te maken, schat de prof. „Van die schatting dat in tien procent van de gezinnen iets ernstigs aan de hand is, komt maar één à twee procent aan het licht. Heel veel geweld is het gevolg van machteloosheid. Bij gebrek aan alternatieven worden er meppen uitgedeeld. Ouders kunnen echter leren hoe ze het anders kunnen doen. Ze moeten er alleen eerst voor uit durven komen dat ze een probleem hebben.”

Telefoon

De Kindertelefoons vindt de professor een uitstekende oplossing. Hij pleit ook voor het instellen van een telefoniedienst voor radeloze volwassenen. Om de twee jaar zou een uitgebreide campagne moeten worden gevoerd om op het bestaan van de kinder- en volwassenentelefoon te wijzen. „Zodanig mensen sneller de telefoon pakken als ze geslagen worden.” Gezinsverzorgsters, kraamvrouwen, huisartsen en andere hulpverleners moeten getraind worden op het herkennen van geweld in het gezin. „Als je de gevallen van mishandeling vroegtijdig opspoor, is dat een ongelooflijke winst voor later. Psychische klachten worden vaak vertaald in lichamelijke. Artsen hebben allerlei dikke dossiers, maar niemand vraagt of er ooit geweld is geweest binnen het gezin.”

Van onze verslaggeefster KARIN SWIERS

AMSTERDAM — Wie weet dat de buurman zijn vrouw mishandelt maar daar geen melding van maakt, moet voor de rechter kunnen worden gedaagd. Voor huisartsen, gezinsverzorgsters, kortom iedereen die op de hoogte is van grof geweld binnen een gezin, geldt hetzelfde laken en pak. Theo Compernelle, hoogleraar gezinsdynamiek aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, vindt dat het tijd wordt voor een meldingsplicht in Nederland.

Vandaag begint in de RAI in Amsterdam een driedaags internationaal congres over geweld binnen het gezin. Deelnemers uit allerlei landen presenteren hun aanpak of preventie van geweld binnen het gezin. Nederland steekt daar maar magertjes bij af, vindt congresvoorzitter Compernelle. „We hebben met onze vertrouwensartsen een heel mooi systeem, maar het is zo halfslachtig opgezet dat er niets van terecht komt. Deze artsen zijn afhankelijk van de Riaggs in de buurt en dan is het maar te hopen dat die instelling verstand heeft van mishandeling. In België verleent de vertrouwensarts zelf hulp”, geeft de professor een voorbeeld. Het bevalt hem niets dat de Raad voor de Kinderbescherming samen wil gaan werken met de vertrouwensartsen. „Het is misschien wel efficiënter om samen één

Hoogleraar bepleit meldingsplicht voor geweld binnen gezin

'Tuchtschool Marokkanen moet onder supervisie Justitie komen'

Van onze verslaggever **VK**
AMSTERDAM 16-10

Het experiment met een aparte tuchtschool voor criminele Marokkaanse jongens verdient een nieuwe kans. De behandelingsmethode van de jongens moet dan beter worden opgezet en begeleid. Daartoe kan de inrichting het beste onder de supervisie komen van een jeugdinrichting van Justitie, die ervaring heeft met het werk.

Dat vindt dr P. van der Laan van het WODC, het wetenschappelijk onderzoekscentrum van het ministerie van Justitie. Hij is een van de leden van de begeleidingscommissie van Amal, de gesloten inrichting voor jonge Marokkanen in Amsterdam, die vorige maand voorlopig werd opgeheven. Dat gebeurde nadat drie groepsleiders waren aangehouden op verdenking van mishandeling van pupillen.

De commissie liet deze week weten dat ze haar handen aftrekt van het oude Amal (Marokkaans voor 'Hoop'). Het besluit viel omdat de leiding van de inrichting onvoldoende heeft gereageerd op vragen die de commissie al begin mei stelde over de gang van zaken in de inrichting. Dit was nog voordat de berichten over mishandeling van pupillen

naar buiten kwamen.

Volgens Van der Laan is het experiment met Amal, dat minstens vier jaar had moeten duren, nooit van de grond gekomen door een reeks beginnersfouten. Zo had het (geheel uit Marokkanen bestaande) personeel te weinig ervaring met de behandeling van moeilijke jongeren. Ook kregen ze te weinig steun van deskundigen van het Jongeren Opvangcentrum (JOC) en het Sociaal Agogisch Centrum (SAC), de koepelorganisatie die Amal beheerde. Verder zouden strubbelingen tussen Amal-directeur M. Ouariachi en de leiding van JOC en SAC een rol hebben gespeeld.

De begeleidingscommissie vindt niet dat haar ernstige verwijten kunnen worden gemaakt over het mislukken van Amal. 'We hebben steeds gehamerd op verbeteringen. We hadden alleen misschien eerder, in februari, de directie een ultimatum moeten stellen', aldus Van der Laan. 'Maar de verleiding is nu eenmaal groot voor een begeleidingscommissie om te vertrouwen dat het goed komt.'

'We wisten bijvoorbeeld al vorig najaar dat er een jongen geklaagd had dat hij was geslagen. Toen hebben we gevraagd: "Heeft Amal een klachtencommissie?" Dat bleek

niet het geval, en die is er toen gekomen.'

Dat zaken als deze niet al meteen in het voorjaar van 1993 duidelijk waren geregeld, vond de commissie niet erg bezwaarlijk. Van der Laan: 'Zoiets klinkt misschien voor de hand liggend, maar een experiment als Amal moest in de praktijk vorm krijgen.'

Als de inrichting een nieuwe kans krijgt, zal de opzet volgens Van der Laan ('ik spreek nu op persoonlijke titel') ingrijpend moeten veranderen. De band met het SAC zou moeten worden beëindigd, omdat 'de verhoudingen te zeer zijn verstoord'. Behalve Marokkanen zouden er ook Nederlandse groepsleiders moeten komen. Verder zal duidelijk op papier moeten komen wat de specifieke Marokkaanse elementen van de inrichting zouden moeten zijn op het gebied van bijvoorbeeld inrichting, eten en godsdienst, en aan welke 'Hollandse' maatstaven het experiment dient te voldoen (klachtencommissie, huisregels, begeleiding van groepsleiders).

Het ministerie van Justitie zal waarschijnlijk eind oktober of begin november een besluit nemen over het al dan niet voortzetten van het experiment.

Meer controle gewelddadige hulpverleners

NvN 10-10

DEN HAAG - De Raad voor het Jeugdbeleid wil dat er binnen de jeugdhulpverlening meer wordt gedaan om mishandeling en seksueel misbruik van pupillen tegen te gaan. Er moet een voorschrift komen voor instellingen hoe zij bij mishandeling van pupillen door hulpverleners moeten handelen. Daarnaast zou er een vorm van controle door collega's opgezet moeten worden.

Dat schrijft de Raad voor het Jeugdbeleid in een open brief aan het kabinet, de werkge-

Uit een onderzoek van het grootste meidenblad van Nederland, Yes, blijkt de helft van de meisjes slechte ervaringen te hebben met seks. Jeugdhulpverleners, die de slachtoffers opvangen, blijken hun handen ook niet altijd thuis te houden.

versorganisatie en het Interprovinciaal Overleg. De raad wil dat de verantwoordelijke bewindslieden van justitie en welzijn stimuleren dat alle instellingen voor jeugdhulpverlening en jeugdbescherming binnen een jaar met nieuwe voorschriften werken.

De raad doet het beroep op kabinet, provincies en werkgevers wegens de incidenten met mishandeling en seksueel geweld in jeugdinstanties die de afgelopen maanden in het nieuws zijn geweest. De raad is bezorgd dat het bestaande beleid onvoldoende beschermt tegen dergelijke excessen.

Een 'stevig pedagogisch regime' is volgens de raad soms gewenst, maar kan ten onrechte legitimatie voor mishandeling gaan vormen. Aan de andere kant kan 'lichamelijke affectie' volgens de raad ten onrechte uitlopen op seksueel misbruik.

De raad stelt dat mishandeling en seksueel misbruik van kinderen in de jeugdhulpverlening met alle mogelijke middelen voorkomen moet worden. 'Juist deze kinderen, met vaak al een achtergrond van geweld - al dan niet seksueel getint - hebben recht op een veilige pedagogische omgeving', zegt de Raad voor het Jeugdbeleid in de brief.

Uit een enquête van het grootste meisjesblad van Nederland, Yes, blijkt dat ruim 40 procent van de lezeressen wel eens negatieve seksuele ervaringen heeft gehad. Van deze groep zegt één op de tien dat ze wel eens aangerand of zelfs verkracht is. Een op de twintig noemt zichzelf het slachtoffer van incest.

Het onderzoek, waaraan vierduizend lezeressen meewerkten, kwam tot stand met de Nederlandse Rutgersstichting. De meisjes van Yes vinden trouw het allerbelangrijkste in een relatie. Daarna komen vriendschap, geborgenheid, humor en dan pas seks.

Meer controle op jeugdhulpverleners

Den Haag - De Raad voor het Jeugdbeleid wil dat er binnen de jeugdhulpverlening meer wordt gedaan om mishandeling en seksueel misbruik van pupillen tegen te gaan. Er moet een voorschrift komen voor instellingen hoe zij bij mishandeling van pupillen door hulpverleners moeten handelen. Daarnaast zou er een vorm van controle door collega's moeten worden opgezet.

FRONTTAAL

Kinderen

Ouders moeten vooral heel goed voor hun kinderen zorgen. Doen ze dat niet, dan is dat heel slecht voor die kinderen. Ouders moeten ook niet gaan scheiden. In beide gevallen is de kans namelijk groot dat de hele blups in de handen van de kinderbescherming valt. Dat is niet best. Eens was ik in de gelukkige omstandigheid om de praktijken van een kinderbeschermers van dichtbij mee te maken.

Een vriendin had mij gevraagd om als onafhankelijk persoon het gesprek van haar dochter met zo'n kinderbeschermers bij te wonen. Dat ze dit vroeg wees natuurlijk al op een gebrek aan vertrouwen in deze hulpverlener. Ik stond er blanco tegenover. Ik had er geen ervaring mee en het kon me tot op dat moment ook niet zo veel schelen. Maar omdat ik mijn vriendin niet teleur wilde stellen en ik verder toch niks anders belangrijks te doen had vond ik mezelf op een middag in de zomer terug op een meisjeskamer waar ik me zoveel mogelijk onzichtbaar probeerde te maken om toch maar vooral geen storende factor of partij in het gesprek tussen beschermers en kind te zijn.

Dat viel nog niet mee, de gemiddelde meisjeskamer is niet zo groot en deze maakte daarop geen uitzondering. Muisstil zat ik in een hoekje de verzameling knuffels te bestuderen en probeerde daarbij te kijken of het me allemaal niks kon schelen. Dat lukte geloof ik aardig want de andere twee in de kamer deden ook net of ze me niet zagen. Met stijgende verbazing hoorde ik het gesprek aan dat zich tussen het tweetal ontspon. De kinderbeschermers stuurde heel duidelijk op bepaalde antwoorden aan en je kon aan de toon waarop hij sprak horen dat hij zich begon te ergeren omdat het kind de gewenste antwoorden niet gaf.

Als afgestudeerde beschermers gaf hij het natuurlijk niet op en probeerde hij het via andere wegen. En nog gaf het meisje het gewenste antwoord niet. Dat ze niet kon zeggen wat hij wilde omdat de situatie nu eenmaal heel anders lag dan hij zich had voorgesteld, dat kwam in zijn hoofd niet op. Het kind kreeg dan ook het predikaat 'zeer koppig' in haar dossier en je mag je afvragen hoe lang zoiets haar wordt nagedragen. En in het rapport waarin geoordeeld wordt over die Jan Doedel van de Kinderbescherming, helaas, daar mag ik geen aantekeningen in plaatsen.

Nu ben ik nog wel zo dat ik dit wilde beschouwen als een incident. Helaas blijkt psychologie - bij de kinderbescherming veelvuldig toegepast - een wetenschap met een vraagteken. Dat bleek uit een documentaire over de kinderbescherming waarin met behulp van een poppenhuis de verhouding van een klein kind met zijn vader werd getest. 'Gaat de pappa van dit poppetje op de bank naast zijn kindje televisie kijken?' Gelukkig zei het kindje ja, anders had pappa een bezoeksregeling uit zijn hoofd kunnen zetten. 'Want', zo sprak de psychologe, 'had het kindje het vaderpoppetje in een bovenkamer van het poppenhuis gezet, dan had dat gewezen op een verstoorde relatie'. Mooie boel. Volgens mij had dat ook kunnen betekenen dat het kindje gewend was dat de pappa boven in zijn hobbykamer zit te computeren of voor mijn part te figuurzagen. Misschien keek zijn pappa wel nooit televisie. Misschien had hij daar een bloedhekel aan. Het kon dus best zo zijn dat zo'n ventje zich helemaal niet voor kon stellen dat zijn pappa naast hem op de bank televisie zat te kijken.

Helaas is het zo dat kinderen soms tegen hun ouders beschermd moeten worden of anderszins hulp nodig hebben. Daarvoor moet er een kinderbescherming zijn. Maar bij sommige gevallen vraag ik me af wie de betrokkenen tegen de beschermers beschermt.

Gea Visscher

Actie tegen misbruik in jeugthuizen

DEN HAAG - De Raad voor het Jeugdbeleid wil dat binnen de jeugdhulpverlening meer wordt gedaan om mishandeling en seksueel misbruik van pupillen tegen te gaan. Een vorm van collegiale controle is nodig. Ook moet instellingen duidelijk zijn hoe te handelen bij mishandeling van pupillen door hulpverleners.

Dit schrijft de Raad voor het Jeugdbeleid in een open brief aan het kabinet, de werkgeversorganisatie en het Interprovinciaal Overleg. De raad wil dat de verantwoordelijke bewindslieden van justitie en welzijn stimuleren dat alle instellingen voor jeugdhulpverlening en jeugdbescherming binnen een jaar met nieuwe voorschriften werken. Mishandeling en seksueel misbruik van kinderen in de jeugdhulpverlening moet met alle mogelijke middelen worden voorkomen, aldus de raad.

De raad doet het beroep op kabinet, provincies en werkgevers wegens de incidenten met mishandeling en seksueel geweld in jeugdinstanties die de afgelopen maanden in het nieuws zijn geweest. De raad is bezorgd dat het bestaande beleid onvoldoende beschermt tegen dergelijke excessen.

Een 'stevig pedagogisch regime' is volgens de raad soms gewenst, maar kan ten onrechte legitimatie voor mishandeling gaan vormen. Aan de andere kant kan 'lichamelijke affectie' volgens de raad ten onrechte uitlopen op seksueel misbruik.

(ANP)

#/Weekjournaal 18-10-94

HC 10/10

Jeugdtehuizen ruiken naar 'beerput'

Monique de Knecht

tehuis. Meestal komen ze uit uiteengevallen gezinnen, zijn mishandeld, spijbelen en zijn bekend bij hulpverleners en politie. Tot voor enkele jaren kregen deze kinderen vaak de schuld van alle ellende. Afgezonderd moesten ze worden heropgevoed. Theo: "Nu kijken we verder. Doel is het kind weer terug te plaatsen in het gezin. En dus voeren we gesprekken met de jongeren, wisselen ervaringen uit met de ouders en zijn alert op groepsgedrag. We proberen hun kansen in de maatschappij te vergroten en we bestraffen niet alleen, maar belonen ook. Want zo'n jongen denkt dat je helemaal nergens voor deugt als-ie hier binnenkomt".

Het heeft een eeuwigheid geduurd, maar de jeugdhulpverlening is bezig met een omwenteling. Ministers, ambtenaren, tehuisdirecteuren en hulpverleners, iedereen is zich ervan bewust dat het anders moet. Dat er veel meer moet worden samengevoerd, dat instellingen en hulpverleners verantwoordelijkheid moeten dragen, dat jongeren en ouders eerder en efficiënter moeten worden geholpen.

Task Force' heet de bezem door de jeugdhulpverlening in Nederland is al teruggebracht van 1100 naar 550, maar nog altijd is de huidige jeugdzorg een doolhof met veel te veel bazen. Zo vallen de gezinsvoogdij-instellingen onder Justitie en de Bureau van Trouwensartsen en JAC's (jongeren Advies Centra) onder de provinciebesturen en het ministerie van Volksgezondheid, welzijn en sport. En allemaal hebben ze diverse belangen en een eigen visie op jeugdzorg. Slachtoffer van deze versnippering zijn de jongeren om wie het eigenlijk allemaal gaat. Zij krijgen vaak niet of veel te laat noodzakelijke hulp, komen op een wachtlijst als een rechter heeft besloten tot uithuisplaatsing. Worden van de ene naar de andere instelling gesleept en verdwijnen steeds vaker in het zwerfzwaaiend jongeren dakloos rond. Veel meer gegevens over de jeugdzorg zijn er niet. De inspectie weet niet eens hoeveel wachtljsten er bestaan. De registratie van instellingen wettelijk verplicht gegevens te verstrekken aan de Stichting Registratie Jeugdvoorzieningen Nederland. Maar slechts dertig procent van de instellingen doet dat ook. De rest heeft nauwelijks gegevens of geeft die niet uit angst voor bezuinigingsmaatregelen van de overheid. Nog meer lacunes: tien procent van de instellingen heeft geen klachtenregeling en slechts een kwart heeft een zogeheten 'kwaliteitsbeleid' in gang gezet: deze instellingen kunnen zwart op wit aantonen wat zij voor

schaalvergroting en bezuinigingen in plaats van met de kwaliteit van onderwijs en zorg. De opleidingen van groepsleiders zijn absoluut niet toegesneden op het werk in de praktijk. En instellingen hebben nauwelijks geld en aandacht voor bijscholing. Mensen uit de praktijk, directies van instellingen houden het liefst de voeten op de grond. "De verwachtingen van de politiek zijn veel te hoog gespannen. Wij moeten kindermishandeling, schooluitval en criminaliteit oplossen, maar zo werkt het niet. Iemand die als kind is mishandeld of seksueel misbruikt, dat los je niet meer op. Wij proberen de aardigheden van kinderen en ouders te vergroten om met problemen om te gaan. Op hoop van zegen". Veel jongeren in tehuizen hebben al een lange geschiedenis van hulpverlening achter de rug. Kinderen die met twee jaar al in een medisch dagverblijf zaten, daarna bij de Riagg hebben gelopen, vervolgens naar een Boddaertcentrum zijn gegaan en op hun vijftiende uit een pleegezin zijn geknald vormen geen uitzondering. Om jongeren een loopbaan in de jeugdzorg te besparen, zijn veel plannen erop gericht kinderen zo snel mogelijk te helpen. Het gezin mag dan vaak de bron van de ellende zijn, veel deskundigen prefereren een behandelingshuis (mits het kind daar veilig is) boven uithuisplaatsing. H. Jagers: "Je kunt een kind wel uit een gezin halen, maar in wezen verandert er dan niets. De opvang is niet eeuwig; het kind komt ooit terug. Het trieste is ook dat de kinderen die in een tehuis hebben gezeten een groot risico lopen dat hun kinderen ook weer in een tehuis belanden. Omdat ze geen goed voorbeeld hebben gehad van een juiste opvoeding doen ze uit machteloosheid vaak die dingen die hen zelf ook zijn aangedaan". Jagers is projectleider van Family First, een in Amerika beproefde methode om rust te brengen in een gezin en te voorkomen dat een kind uit huis wordt geplaatst. De eerste resultaten van een proef in Nederland met gezinsmedewerkers aan huis zijn bemoedigend. "Aan het eind van vier weken intensieve hulp is 93 procent van de gezinnen nog bij elkaar", aldus Jagers. Er zijn provincies die er wel oren naar hebben. Want met Family First zal het aantal kostbare uithuisplaatsingen verminderen. Maar sommige directies noemen deze rede-nering 'lariet' en waarschuwen voor overspannen verwachtingen. "Wie denkt dat de druk op internaten zal verminderen als we meer geld investeren in ambulante hulpverlening, komt van een koude kermis thuis. De opvoedingsproblemen in Nederland worden steeds groter. Alles wat we nu aan tehuisplaatsen weggeven ten gunste van opvoedingsondersteuning, breidt Justitie aan

1-10

wie doen, waarom, volgens welke methoden en met welk geld. Prettig voor de jongeren en hun ouders, maar ook voor de subsidiegever die wil weten waar hij voor betaalt. De jeugdzorg heeft nooit geleerd verantwoordelijkheid af te leggen. Niet tegenover haar subsidiegevers, noch tegenover jongeren of hun ouders. Binnen de muren van internaten, dagverblijven en opvangcentra deden (en doen) hulpverleners wat hen goedgevond. Hans Jagers, ontwikkelingspsycholoog bij het NIZW (Nationaal Instituut voor Zorg en Welzijn): "Met de houding van 'ik ben een professional, dus ik weet wat goed voor je is' hebben hulpverleners - alsof zij artsen waren - jarenlang voorgeschreven wat er moest gebeuren. Overleg met de cliënt was er nauwelijks, terwijl een cliënt zelf als beste weet wat haar of zijn mogelijkheden zijn. Als je samen een hulpverleningsplan maakt, boek je betere resultaten: Dat klinkt heel logisch en we weten het eigenlijk al twintig jaar, maar toch werken veel groepsleiders nog niet op deze manier".

Maar het is niet eerlijk de achterlijkheid toe te schrijven aan de hoogmoed van groepsleiders en maatschappelijk werkers. Jaarlijks worden miljoenen geïnvesteerd in nieuwe methodieken maar er is bijna niemand die ze ook aan de man brengt. De ministeries van justitie en welzijn hebben jaren gevochten over wie de jeugdzorg toebehoort. Scholen en instellingen hebben zich voornamelijk beziggehouden met fusies,

Als je als groepsleider slaat, dan doe je dat zonder getuigen en niet in het gezin. Net als bij kindermishandeling. Een klacht indienen doen jongeren niet. Ze zijn geweldig gewond en worden toch niet geloofd. Ze zitten hier immers niet voor hun zweetvoeten".

Meestal blijft Theo kalm als zijn pupillen hem het bloed onder de nagels vandaan halen. Bedreigingen als "ik steek je neer" of "ik sla je in elkaar", laten hem uiterlijk koud. Thuis komen de hartkloppingen, staat het zweet op z'n voorhoofd. Maar het is toch vooral gewenning. "Na tien jaar heb je bevoerdelijk wat eelt op je ziel". Theo weet als de beste dat je jongeren niet tot de orde moet roepen met geweld. Het mag niet, het is niet goed, maar soms is het onvermijdelijk. "Ik heb eens een jongen met z'n kop op de wasbak gedrukt. Z'n tanden vielen eruit. Hij had een collega met een stuk glas bedreigd. Daarna ben ik naar de directie gegaan heb het incident gemeld. Ik kreeg complimenten voor mijn optreden".

Dezelfde directie geeft groepsleiders een vrijbrief als een pupil iets gestolen heeft dat kost wat kost boven water moet komen. Omgekeerd moeten groepsleiders niet zeurren als ze een klap oplopen. "Vroeger werd een jongen van een internaat afgegrapt als hij een groepsleider sloeg. Nu zeggen ze dat je niet geschikt bent voor het vak als je klaagt over agressie en intimidatie". De jongeren in tehuizen en internaten zijn niet meer dezelfde van tien, twintig jaar geleden. Het zijn geen koppige dwarsliggers die door hun ouders de bossen in worden gestuurd om af te koelen en een vak te leren. Tegenwoordig verblijven in de tehuizen van het Bijzonder Jeugdwerk jongeren met forse gedragsproblemen: imbrekertes, autodieven, bendeleiders en soms verkrachters voor wie geen plek is in een justitiële instelling. Jongens die tegen Theo zeggen dat hij niet moet zeurden over het opruimen van hun kamer, dat ie moet "oprotten, anders schop ik je buiten".

"Een aantal groepsleiders slaapt 's nachts met de deur op slot. De jongeren zijn tegenwoordig agressiever en kennen ook een ander verleden. Vroeger kregen we veel meer vrijwillige plaatsingen. Nu zijn het steeds vaker ondertoezichtstellingen door de rechter".

Het aantal ondertoezichtstellingen (ots) in Nederland is de afgelopen drie jaar met 25 procent gestegen naar 15.000 dit jaar. Het ministerie van justitie verwacht dat in 1997 18.000 kinderen onder toezicht zullen worden gesteld van een voogd omdat hun ouders falen in de opvoeding. Een kwart van deze groep kinderen wordt geplaatst in een

de andere kant uit. De politiek heeft er volstrekt geen oog voor dat je kinderen niet altijd thuis kunt helpen, maar dat ze in een tehuis toch vaak beter af zijn. Er rust een taboe op de internaten".

Dat taboe hebben de internaten voornamelijk aan zichzelf te danken. Onbekend maakt immers onbemind. Geen mens die weet wat er achter de deuren van de tehuizen gebeurt. Alleen de incidenten (ontucht, mishandeling) komen naar buiten. En dan meldt het Advies- en Klachtenbureau jongeren (AKJ) dat er nog veel méér gebeurt waarvan de buitenwereld geen weet heeft. Dat het daarom vertrouwenspersonen naar instellingen zal sturen tegen wie jongeren hun beklag kunnen doen.

"Er zal een beerput opengaan", voorspelt directeur I. Meijerink van het AKJ. Niet iedereen denkt daar zo over. Hoofdinспектор Aalders ziet niet in waarom de voorspelde beerput groter zou zijn dan die in de psychiatrie of in het onderwijs. "Bovendien waag ik te betwijfelen of deze mondige kinderen zich niet durven te uiten als er wat mis is".

Het AKJ zegt beter te weten. Kinderen in een tehuis leven geïsoleerd en zijn sterk afhankelijk van de goodwill van groepsleiders. Het is niet voor niets dat kinderen nauwelijks gebruik maken van interne klachtenregelingen, aldus het AKJ. Dat laatste lijkt trouwens wel mee te vallen. Een experiment met een onafhankelijk vertrouwenspersoon in een Amsterdams tehuis leverde in anderhalf jaar 64 klachten op van dertig kinderen. De klachten varieerden van 'te weinig zakgeld' tot mishandeling door de groepsleider en bedreiging door medebewoners.

Maar een instellingsdirecteur heeft zo zijn twijfels: "Ach, er wordt zo gauw gehoerd over klachtenregelingen! Het instellen van een spreekuur van een vertrouwenspersoon brengt volgens mij weinig verandering in de situatie. Het woord zegt het al: vertrouwenspersoon. Hoe kun je vertrouwen opbouwen met één spreekuur in de week? Alsof die jongeren allemaal op dat uur dat bewuste kamertje zullen inlopen!".

"Het AKJ moet vooral doorgaan en als een soort luis in de pels blijven wijzen op dreigingen en tekortkomingen, maar er zal echt geen beerput opengaan want er is gewoon gemaakt die overal worden gemaakt".

Maar we moeten er wel over vertellen, zoals we ook moeten vertellen wat voor goeds we doen. Pas dan kunnen mensen fouten in hun proporties zien. Zolang we ons niet kwetsbaar opstellen en verstoppertje blijven spelen, zolang blijft een tehuis taboe".

TE WEINIG OPVANGPLAATSEN IN HAAGSE REGIO

Onhandelbare kinderen vallen buiten de boot

15
21

Arie is bijna twaalf jaar en onhandelbaar. Zijn ouders weten zich geen raad met hem. Ze hebben van alles geprobeerd om de jongen ergens onder dak te krijgen, want thuis houden is niet meer mogelijk. Zij zijn de wanhoop nabij. Voor onhandelbare kinderen is nergens plaats.

DOOR RENÉ VAN LEUSDEN

Den Haag - De ouders van de bijna 12-jarige onhandelbare Arie brachten het kereltje onlangs naar het kantoor van de stichting Pro Juventute/De Driestlag aan het Sweelinckplein in Den Haag en lieten het daar achter. Daar stond hij dan met z'n twaalf jaar. Medewerkers van Pro Juventute gingen direct voor hem op zoek naar een onderkomen. Ze vonden een tehuis in Delft bereid hem voor enige dagen op te vangen. Langer kon niet, omdat het tehuis niet is bedoeld voor onhandelbare pupillen.

Arie behoort tot een categorie kinderen waarvoor veel te weinig geschikte opvangplaatsen zijn. „Deze kinderen kampen met ernstige gedragsproblemen en hebben beperkte verstandelijke vermogens”, kenschetst directeur J. Bosman van Pro Juventute de groep. Hij schat hun intelligentiequotiënt op gemiddeld 88, te hoog in elk geval voor opname in een inrichting voor zwakbegaafden. Aan de andere kant is het gedrag van de kinderen te problematisch om ze in een 'gewoon' kindertehuis te plaatsen. Bosman wijst op een gevaar: „Doordat ze tussen de wal en het schip raken, dreigen deze kinderen af te glijden naar het criminele circuit”. Bij Pro Juventute kende men Arie al langer. „In 1992”, vertelt Bosman, „constateerden we al dat hij een zeer bijzondere begeleiding nodig had. We hebben stad en land afgebeld om hem ergens geplaatst te krijgen. Een van onze medewerkers heeft de initiatieven nauwgezet bijgehouden”. De directeur toont een lijst met daarop

en omgeving zijn wel kindertehuisen, maar niet de voor deze groep jongeren noodzakelijke vakinternen en inrichtingen voor zeer intensieve behandeling. Ze zijn dus aangewezen op andere regio's. Maar aangezien ook daar voor het beperkte aantal plaatsen eerst kinderen uit de eigen omgeving in aanmerking komen, kunnen de Haagse naartjes uit deze categorie nergens terecht”. Bosman pleit dan ook voor adequate opvang in de Haagse regio. „We moeten vragen en aanbod beter op elkaar afstemmen.

Onze regio is duidelijk onderbedeeld”.

De directeur van Pro Juventute schat dat enige tientallen bedden voldoende moeten zijn om de ergste nood te lenigen.

Arie was niet de eerste jongen die door

radeloze ouders op de stoep van Pro Juventute werd achtergelaten. In mei gebeurde dat ook met de 14-jarige zwakbegaafde Mehmet. Kort daarvoor was deze Marokkaanse jongen ter observatie opgenomen geweest in de inrichting 'Marnixhove' te Alphen a.d. Rijn. Mehmet heeft een aangepaste behandeling en aangepast onderwijs nodig, zo luidde het advies. Op 6 mei moest hij Marnixhove verlaten, omdat het observatie-onderzoek was afgerond. Alle denkbare mogelijkheden de jongen elders onder dak te brengen mislukten. Het feit dat hij, overigens net als Arie, onder toezicht (ots) was gesteld en derhalve met voorrang geplaatst diende te worden, mocht niet baten.

Bosman: „Ten einde raad werd hij naar zijn ouders terug gebracht. Het was absoluut niet de bedoeling, maar we konden niet anders. Onze angst dat hij

in de criminaliteit zou belanden, kwam helaas uit. Mehmet maakte zich schuldig aan beroering met geweld. Daarna was er direct plaats voor hem in 'Den Hey-Acker', een justitiële inrichting voor jongens in Breda. Onlangs konden we na veel inspanning alsnog een geëigende en permanente plek voor hem vinden. Er was een wachtlijst van een tot drie jaar, maar het lukte. Toch is het heel naar als het eerst zo ver moet komen.

De stichting Pro Juventute, die eerder fuseerde met De Driestlag in Leiden en Prejop en nu als werkeenheden 45 medewerkers heeft, smelt op 1 januari van het volgend jaar samen met Humanitas Den Haag en een gedeelte van de stichting Jeugd en Gezin. De nieuwe organisa-

tie op het gebied van jeugdbescherming en jeugdhulpverlening bestrijkt dan, ondermeer Den Haag, Delft, Zoetermeer, Gouda en Leiden en zal uit ongeveer tweehonderd medewerkers bestaan. Met de fusie verdwijnt na bijna een eeuw de naam 'Pro Juventute'. De 'Stichting tot steun Pro Juventute Den Haag' blijft wel onder die naam bestaan. Deze stichting (giro 662313) werft fondsen voor niet-subsidiabele doelen zoals kinderkampen. Bosman verwacht dat de fusie ertoe zal bijdragen dat de samenwerking tussen de opnemende en plaatsende instanties wat beter zal gaan verlopen. „Bovendien denk ik dat de fusie een positief effect voor deze regio kan hebben bij de verspreiding van rijksmiddelen”.

De namen van de kinderen zijn om redenen van privacy gefingeerd.

'Deze kinderen kampen met ernstige gedragsproblemen en hebben beperkte verstandelijke vermogens'

HONDERDVIJFTIG JAAR OUDE GESCHIEDENIS OVER VERMEEND SEKSUEEL MISBRUIK

“Wat wilt gij verder verhalen?”

Wanneer in deze tijd een geval van misbruik van een cliënt door een jeugdhulpverlener aan het licht komt, wordt binnen de betreffende organisatie niet snel volledig proces-verbaal opgemaakt. Er hangt een taboe omheen; de angst voor herkenning is groot en de pers is er snel bij. Honderdvijftig jaar geleden ging dat anders. De archieven van de stichting Sint Maarten te Leiden herbergen een gedetailleerde geschiedenis uit 1837 over een weesvader die beschuldigd werd van seksueel misbruik van de aan hem toevertrouwde wezen. De regenten deden nauwgezet schriftelijk verslag van hun bevindingen, wat een duidelijke reconstructie mogelijk maakte. De huidige besturen kunnen nog heel wat leren van hun voorgangers. In plaats van een zaak zo snel als mogelijk weg te moffelen, zou er juist openheid betracht moeten worden, vindt Joep Aarts.

TJJ OKT '94

“Waar ik een woning binnentreed, zal ik dat doen in het belang der zieken, mij onthouden van elke moedwillige verkeerde behandeling, in het bijzonder van lijfsgeenot met vrouwen en mannen, hetzij vrijen of slaven.”

Deze eed van Hippocrates uit 400 voor Christus vormt de preambule bij het protocol 'Seksueel misbruik van cliënten door hulpverleners in de jeugdhulpverlening', zoals dat vorig jaar is opgesteld door de VOG, de werkgeversorganisatie van de meeste instellingen voor jeugdhulpverlening.

Het is blijkbaar nodig. Met enige regelmaat verschijnen in de pers berichten over gevallen van misbruik door hulpverleners, vervolgens vaak aanleiding voor anderen om ook hun verhaal te doen. Het betreft hier vaak de ernstige zaken. Lichtere, minder in het oog lopende kwesties blijven onvermeld of zijn niet bekend. Voor de betrokken organisaties zijn het pijnlijke ervaringen, voor de betrokken cliënten nog veel meer.

Vanzelfsprekend is het probleem niet alleen van deze tijd. De archieven van de stichting Sint Maarten te Leiden herbergen een opmerkelijk gedetailleerde geschiedenis over een weesvader die in de vorige eeuw beschuldigd werd van seksueel misbruik van de aan hem toevertrouwde wezen.¹ Sint Maarten beheerde sinds 1739 het Katholiek Weeshuis en is met meer recente hulpverleningsvoorzieningen in 1989 opgegaan in De Mare, een multifunctionele organisatie voor jeugdhulpverlening in Leiden.

STRAFOEFENINGEN

Op 16 juli 1837 liep de wees Leen Timmer weg uit het tehuis, omdat hij zich na een vechtpartij dubbel en dus onrechtvaardig gestraft voelde. Vader Koelewijn (de 'vader' vervult de directeursfunctie in het Leidse weeshuis) had Leen eerst opgesloten in het hok, maar daaruit wist hij te ontsnappen. Toen Koelewijn dat ontdekt had, sloot hij de jongen opnieuw op: met een blok aan zijn been "na enige slagen met de bullepees op de rug". Dat nam Leen niet. Hij vertrok zodra hij de kans kreeg, en riep tegen vrienden: "Ik ga het huis uit, maar vader zal er binnen veertien dagen uit." Woedend wendde Leen zich tot Kramer, de godsdienstleraar van het huis, om een boekje open te doen over "oneerbaar" gedrag van de vader. Deze pastoor stuurde de jongen weg. Waarop Leen terugkwam met vijf kameraden als getuigen à charge. Het duurde enige tijd, voordat ook de regenten begrepen hoe moeilijk de situatie lag. Aanvankelijk reageerden ze zoals ze altijd deden: de betrokkenen werden in de bestuurskamer plechtig ter verantwoording geroepen. Zulke verhoren verliepen formeel in paternalistische sfeer. De jongens werden binnengeleid, één voor één, en door de president gewezen op hun dure plicht de waarheid te spreken. Daarna stelden de aanwezige regenten vragen, waarbij details niet werden geschuwd. De vragen en antwoorden werden schriftelijk vastgelegd. Eerst kwam Dorus van Gent, een wees die al negen jaar in het huis woonde, aan de beurt. De jongen beweerde wegens bedwateren door de vader te zijn meegenomen naar een

eenzaam kamertje. Daar was Dorus met een slof op zijn blote billen geslagen. Maar de regenten wilden alles weten:

"Hoe zijt gij toen uitgekleeft?"

"De broek af tot op de hielen. Vader hield mijn beschaamdheid beet. Hij zei: 'Ik zal u geen ongeluk toebrengen, wees maar tevreden'."

Vervolgens werd Cor Vergiert de regentenkamer binnengeropen. Hij bleek op dezelfde manier als Dorus te zijn bestraft door vader Koelewijn.

"Waarom is deze straf gebeurd?", vroeg een regent.

"Om het nauwer maken van een broek."

"Wat wilt gij verder verhalen?"

"Het is dinsdag veertien dagen geleden dat ik wakker schrikte en mij geheel naakt vond liggen. Ik zag de vader vlak achter mijn hoofdeinde staan. Toen zeide de vader: 'Zo legt gij nu alle morgen'. En dit is onwaar, want zoals ik 's avonds ga leggen, leg ik 's morgens ook."

Hendrik Tiimstra, de wees die na Cor werd verhoord, getuigde over het gedrag van vader Koelewijn 's nachts op de slaapzaal: "Dan maalt hij zolang aan mijn lijf tot ik wakker word. Dan riep de vader mij om te wateren."

Bedwateren was Hendriks grote probleem. Daarvoor had vader hem ook een keer bestraft:

"Toen moest ik mijn broek afstrijken en voorover gaan leggen op een rietmat. Ik huilde daarna en toen veegde de vader mijn gezicht af."

De volgende wees, Johan Korver, vertelde de regenten dat hij bij zo'n straf oefening had tegengestribbeld:

"Toen heeft de vader mij op de grond gewerkt. Door het woelen raakte de vader nu en dan mijn schaamte."

"Wat weet gij verder?"

"Dat vader 's nachts op

de slaapzaal komt en dan gaat hij een ieder bevoelen."

"Hebt gij dat zelf ondervonden?"

"Ja, dat ik met mijne ogen toelagde om op te letten. Dan ging hij de jongens bloot halen en dan zeide hij 's morgens: 'Ge hebt weer zo bloot gelegen.'"

"Is het waar, wezenlijk waar dat gij die bevoeling zelf ondervonden hebt?"

"Ja mijnheer. Hij voelde mij overal aan mijn buik, aan mijn schaamte. Dit gebeurt bij warmte haast alle avonden."

"Niet anders?"

"Nee, hij keek met de ene hand in de hoogte of niemand het zag."

Niet alle jongens kwamen met zo'n verhaal. Gerrit 't Hoofst hield desgevraagd vol dat hij 's nachts nooit iets schandelijks had gezien en Fredrik de Wit getuigde dat de vader alleen op de slaapzaal kwam "om de jongens toe te dekken". Jac. Bekker (met zijn twintig jaar de oudste van de ondervraagde wezen) onthulde dat hij één van de beschuldigers had horen zeggen: "We zullen vader wel krijgen."

Geen van allen stonden de jongens die door Leen Timmer als getuigen à charge waren benoemd, bijster goed aangeschreven. Daarom besloten de regenten ook wezen die doorgingen voor

'braaf', te laten komen. Eén van hen was Frans Houten:

"Ik heb wel met de anderen afgesproken om dat van de vader te zeggen".

"Gij hebt nooit iets gezien?"

"Nee."

Adriaan Pont bekende zelf wel eens 's nachts jongens die bloot lagen, toe te dekken:

"Ik heb nimmer iets ondervonden. En al wat de andere jongens zeggen, verzinnen zij. Want dat zijn allen slechte jongens."

Als weggelopen wees werd Leen Timmer zelf slechts kort verhoord. Hij ontkende dat er sprake was van een samenspanning. Maar zijn broer Willem die nog in het tehuis woonde, toonde zich opmerkelijk terughoudend.

"Weet gij waarom uw broeder is weggelopen?", vroeg een regent aan Leen.

"Nee."

"Heeft hij er niets van gezegd?"

"Nee. Ik heb naderhand gehoord: omdat hij gevochten geeft. Anders weet ik niet."

"Hebt gij wel eens gezien dat de vader op de slaapkamer is gekomen?"

"Ja, hij heeft mij wel toegedekt en kwam dan wel met zijn handen aan mijn gemak. Maar of hij dit expres deed, dat weet ik niet."

Drie weken later (de wezen waren inmiddels apart en gezamenlijk verhoord) confronteerden de regenten vader Koelewijn met de beschuldigingen aan zijn adres:

"Vader. Wij hebben de moeilijke zaak met nauwgezetheid, met opoffering onzer rust op alle mogelijke wijzen langs alle wegen onderzocht."

Koelewijn reageerde emotioneel:

"Voor God kan en wil ik met ede bevestigen dat ik aan alle aantijgingen onschuldig ben. Nimmer heb ik ten oogmerk gehad om zedeloos te handelen".

NAUWGEZET

Nieuwe beschuldigingen volgden. Sommige jongens trokken hun aanklacht echter in waarbij niet duidelijk werd of dit al dan niet onder druk gebeurde.

De regenten konden teslotte de beschuldigingen aan het adres van de weeshuisvader niet onomstotelijk bewijzen, iets wat in deze kwesties overigens nauwelijks mogelijk is. Dat is dan ook niet waar het nu om gaat. Opmerkelijk is vooral de nauwgezetheid waarmee de regenten schriftelijk verslag deden van hun bevindingen, wat een duidelijke reconstructie mogelijk maakte. De weeshuisvader werd ondanks zijn positie niet ontzien door de regenten, er werd niets onder de mantel der liefde bedekt. Zowel klagers als beklagde kregen uitvoerig gelegenheid hun verhaal te doen.

Bij het lezen van een dergelijk verslag voelt men zich snel bekropen door voyeuristische gevoelens. Wanneer in deze tijd een geval van misbruik aan het licht komt, wordt binnen de betreffende organisatie niet snel volledig proces-verbaal opgemaakt. Toch zou daarmee inzichtelijk gemaakt kunnen worden hoe een onderzoekcommissie te werk gaat, hoe zij de partijen tegemoet treedt en welke uitspraken worden gedaan. Voor zover bekend bestaan dergelijke verslagen niet. Er hangt een begrijpelijk taboe omheen; de angst voor herkenning is immers groot en de pers is er snel bij.

Te vaak betekent dit, dat een geval van misbruik door een hulpverlener zo snel als mogelijk wordt weggemoffeld en dat bestuur en directie er veel aan gelegen is er het zwijgen toe te doen. Voortgaan van het misbruik is daarvan een logisch gevolg en pas na lange tijd komt de zaak aan het licht; de voorbeelden uit het recente verleden zijn genoeglijk bekend.

Het heeft 150 jaar geduurd voordat deze Leidse affaire naar buiten kwam. Het zou een gemiste kans zijn wanneer pas over 150 jaar onze opvolgers voor het eerst kennis kunnen nemen van onze aanpak inzake misbruik.

Ondertussen blijft de eed van Hippocrates actueel.

(Joep Aarts is directeur van De Mare)

Noor
1. De geschiedenis wordt beschreven door F. Boersma in het boek *Van Wezen tot Weesjins, 250 jaar Stichting Sint Maarten*. Leiden 1989.

NRC 4/10 Incestslachtoffer heeft niets aan gesprek met de

dader

Nu de verjaringstermijn van zedendelicten is verruimd, doemt de vraag op of de slachtoffers daar wel iets mee opschieten. Mr. J.A. Hulsenbek, advocaat-generaal bij het Arnhemse gerechtshof, meent van wel, al waarschuwt hij dat men er geen wonderen van moet verwachten. De psycholoog J. Frenken is bang dat het voor de meeste slachtoffers op een teleurstelling zal uitlopen. Het slachtoffer is dan nog verder van huis en er zal slechts plaats zijn voor woede en verbittering, vreest hij (NRC Handelsblad, 17 september).

Frenken ziet veel meer in een sociale benadering van slachtoffer en dader. Die moeten samen met een hulpverlener om de tafel gaan zitten en de zaak tot op de bodem uitpraten, oppert Frenken, waarbij de vader de volle verantwoordelijkheid op zich neemt om zijn dochter te ontschuldigen. Welnu, dat willen we allemaal wel. Maar is het ook realistisch?

Laten we aannemen dat er inderdaad hulpverleners bestaan die incestslachtoffers iets te bieden

hebben en die met slachtoffer en dader om de tafel willen gaan zitten. Wat staat je dan als incestslachtoffer te wachten? Bij een rechtszaak zitten je vrienden op de publieke tribune en heb je een advocaat naast je. Zit je samen met de dader bij de hulpverlener, dan sta je er helemaal alleen voor. Die hulpverlener is met de specifieke manieren waarop jij als kind onder druk werd gezet waarschijnlijk niet vertrouwd. Ouders ervaren incestbeschuldigingen vaak als een aanval op hen tweeën en zullen geneigd zijn samen tegen hun zoon of dochter op te treden. Alle strijdmiddelen van voorheen — *double binds*, emotionele chantage, telefoontjes, treiterijen, dreigementen — zullen opnieuw worden ingezet. Wat het slachtoffer te wachten staat is een herhaling van alle ellende van vroeger, maar dan in verhevigde vorm.

In deze heksenketel moet een hulpverlener zich staande houden en moet hij, zonder dwangmiddelen, iemand die zich kennelijk nimmer rekenschap heeft willen

Erik Paul van den Muijzenberg

geven van wat hij zijn kind heeft aangedaan zien over te halen tot erkenning van zoiets walgelijks en beladens als seksuele kindermishandeling. Ik kan me niet voorstellen dat dat kans van slagen heeft. De bekende incest-deskundige dr. R. Bullens bijvoorbeeld, acht behandelen van een dader zonder justitieoptreden als stok achter de deur zinloos.

Door toeval kan ik wel iets zeggen over de uitkomst van een dergelijk proces. Ik ben als kind jarenlang seksueel misbruikt door een stiefvader met een andere achternaam. Toen ik eindelijk voldoende moed had verzameld, was het delict verjaard. Met mijn ouders viel niet te praten, daarom besloot ik schadevergoeding en smartegeld te eisen. Begin 1990 — ik was toen 31 jaar oud — wendde ik me tot een landelijk bekend staand incestdeskundige. Desgevraagd verklaarde deze zich bereid een deskundige verklaring

af te geven die ik in de civiele procedure zou kunnen gebruiken. Ik verstreekte hem persoonlijke informatie en ik had een gesprek met hem. Aan het eind van dit gesprek oefende de deskundige druk op mij uit, om eerst nog mee te werken aan een confrontatie met mijn ouders. Dom genoeg stemde ik toe. Mijn ouders verklaarden zich best bereid eens met een incestdeskundige te gaan praten — als dat mij zou helpen. Met hen was uiteraard niets aan de hand.

Tijdens deze confrontatie herhaalden mijn ouders voor de zoveelste keer wat zij al zo vaak over langdurige seksuele kindermishandeling hadden beweerd: het was seksuele opvoeding geweest, en zo vaak was het niet voorgekomen. Erik chanteerde zijn ouders, Erik was altijd al een moeilijk jongetje geweest en Eriks vader was ook al zo'n rotzak en daar kwam het allemaal van.

De deskundige hoorde dit alles braaf glimlachend aan, en greep zelfs niet in toen mijn stiefvader mij toesiste dat hij zijn revolverging ophalen. De toegezegde nazorg bleef uit, en zo stond ik dan met knallende hoofdpijn in een mij onbekende stad waar ik in mijn verwarring en verdriet tot tweemaal toe bijna onder een auto liep. Vervolgens sprak de deskundige met mijn ouders af dat ik bij hem in therapie zou komen. Alsof ik op dat moment nog minderjarig was! Een eindeloze touwtrekkerij volgde en ten slotte gaf de hulpverlener mij het advies een onpartijdige (!) advocaat te zoeken, en eerst de financiële kant van het geheel maar af te wikkelen. Een deskundige verklaring wenste de deskundige niet af te geven; hij veinsde zich niet te herinneren dat hij die had toegezegd.

Zo liep mijn leven vast, en wat rest is inderdaad woede en verbittering. Wel kwam het nog tot een kort geding, waarin mijn stiefvader de gebeurtenissen niet ontkende en waarin hij zijn advocaat

jarenlange sado-masochistisch georiënteerde incest straffeloos liet afschilderen als iets waartoe ik als kind in de lagere-schoolleeftijd mijn stiefvader zou hebben overgehaald, maar het is mij niet gelukt de civiele procedure tot een goed einde te brengen.

Anders dan professor Frenken suggereert, valt met mensen die de schadelijke gevolgen van jarenlange seksuele kindermishandeling niet onder ogen wensen te zien niet te praten. Nooit. Ook niet in het bijzijn van een hulpverlener. Frenken moet dat als geen ander weten, want in een interview door Frits Abrahams wat enkele jaren geleden in deze krant verscheen merkt hij over zo iemand op: „Ik heb niet met de verdachte gesproken, omdat dat zinloos is met een ontkenkende verdachte. Ik kan alleen met hem over het weer praten. Op het moment dat ik over zijn seksuele gedragingen begin, zegt hij: niets aan de hand.”

Erik Paul van den Muijzenberg is incestslachtoffer.

Ook incestpleger schiet niets met een ontmoeting op

Hulpverleners pleiten vaak voor een ontmoeting tussen incestslachtoffer en dader om de laatste met de gevolgen van zijn daad te confronteren. Volgens W.A.M. Alting van Geusau heeft zo'n ontmoeting louter negatieve effecten.

NRC 8-10

Waar komt het hardnekkig verlangen van hulpverleners en sommige wetenschappers toch vandaan om incestslachtoffers in contact te brengen met hun daders, hetzij voor de rechter hetzij in een gesprek? Het treffende getuigenis van Erik Paul van den Muijzenberg (NRC Handelsblad van 4 oktober) roept deze vraag opnieuw klemmend op.

Jarenlange ervaring in de begeleiding van een aantal van hen heeft mij bij alle verschillen ten minste stens één gemeenschappelijk gegeven geleerd: contact met de dader heeft inderdaad zelden zin. De reden ervan is dat er door de geweldsdaad een zeer sterke negatieve binding is ontstaan met de dader. Deze uit zich met name in een onderdrukte en dus ingehouden agressie tegen de dader die allerlei vormen aanneemt: men vervormt die woede bijna altijd tot hardnekkige verschijnselen als zelfverwijt, lichamelijke en geestelijke zelfkwelling en neiging tot zelfdoding. Het slachtoffer is zich die agressie aanvankelijk meestal niet bewust, omdat deze verpakt is in allerlei ingewikkelde overlevingspatronen. Het is oorspronkelijk een vorm van automatische verdediging tegen de dader die tijdens de geweldsdaad niet kon worden geuit, omdat die dader machtiger is. Hieruit komt die sterke negatieve binding voort die zich onder andere uit in angsten, contactstoornissen en nachtmerries.

Het kost het slachtoffer, cen-

maal volwassen geworden, erg veel inspanning en tijd om die negatieve binding los te maken. Dat zou ertoe moeten leiden, dat de *feitelijke* incestdaad kan worden teruggeplaatst in de verleden tijd en de *gevolgen* ervan voor het slachtoffer onder eigen beheer en verantwoordelijkheid komen. Op dat moment houdt het slachtoffer op slachtoffer te zijn. Deze lange weg kan het slachtoffer alleen maar gaan als de band met de dader niet meer wordt geactiveerd.

De vraag blijft, waarom veel hulpverleners toch voor zulk een ontmoeting blijven pleiten. Oorspronkelijk was het bedacht om de dader te confronteren met de gevolgen van zijn of haar daad. Het zou een belangrijke prikkel kunnen zijn ter resocialisatie van de dader. Aan de kant van de dader is echter eveneens een sterke negatieve binding met het slachtoffer aanwezig die zich concentreert op de omgang met mischien wel de moeilijkste vorm van schuld die men zich menselijk denken kan en die door het beeld van het slachtoffer steeds weer wordt opgeroepen. Dat blijkt wel als men zich toch tot een ontmoeting laat verleiden, zoals bij Erik Jan van den Muijzenberg. Indien de dader dat wil kan ook deze natuurlijk de lange weg gaan die ertoe leidt dat hij of zij verantwoordelijkheid neemt voor eigen handelen en de gevolgen ervan. Mochten ooit beiden dan na die lange weg elkaar ontmoeten, liefst op initiatief van het voormalig slachtoffer, dan is er geen

hulpverlener meer nodig om de handdruk te begeleiden: zij zijn dan los van elkaar, twee verantwoordelijke volwassenen in dezen. Men zou dan van 'vergeving' kunnen spreken in de eigenlijke zin van dat woord: een gave aan de dader. Omdat dit zelden gebeurt heeft een contact tussen beiden zelden zin.

Het is goed te begrijpen dat de hulpverlener bij het luisteren naar het verhaal van een incestslachtoffer de woede tegen de dader niet alleen plaatsvervangend in zich voelt opkomen. Dan gapen er onmiddellijk diepe valkuilen als: zinnen op wraak en het incestslachtoffer daartoe aanzetten, zogenaamd om de woede die wordt gevoeld rechtstreeks te uiten naar de dader; ofwel pogingen tot verzoening om op die wijze de negatieve binding te relativeren. In beide gevallen wordt de negatieve binding versterkt en worden beiden nog meer vastgezet in hun rollen van slachtoffer en dader. Recente in de publiciteit gekomen incestaffaires tonen dat maar al te duidelijk aan.

Er zou veel voor te zeggen zijn om slechts bij reëel gevaar van recidive van de dader of ter noodzakelijk geachte preventie medewerking van het slachtoffer te vragen voor gerechtelijke vervolging van de dader.

W.A.M. Alting van Geusau is gedragswetenschapper en voormalig wetenschappelijk medewerker aan de medische faculteit Nijmegen.

Veroordeelde psychiater ^{AC} 28/10 eist uitkering

ASSEN — De in Veenhuizen gedetineerde psychiater H. Finkensieper eist volgende week woensdag bij de rechtbank in Assen een uitkering wegens arbeidsongeschiktheid. De bedrijfsvereniging BVG weigert daaraan tegevoet te komen.

Finkensieper, ooit werkzaam als geneesheer-directeur van de Helderingsstichting in Zetten, is wegens ontucht en seksuele mishandelingen van zijn pupillen tot zes jaar cel veroordeeld. Hij mag zijn beroep elf jaar niet uitoefenen.

Multiple Persönlichkeiten haben viele Identitäten, die sich nicht kennen. Auslöser sind Gewalt- oder Mißbrauchserfahrungen in der Kindheit ■ Von Margarete Wohlan

Das dreijährige Mädchen hört die Wohnungstür leise auf- und zuschnappen. Fünf Schritte bis zum Kinderzimmer, sie hat sie oft gehört. Ihr Vater ist früher aus der Arbeit zurück, nicht zum ersten Mal. Er kommt rein, ihr wird unbewußt, Breitbeinig steht er vor ihr, die Hand in der geöffneten Hose. Und dann passiert es: Sie geht weg, einfach raus aus ihrem Kopf. Die „anderen“ kommen und übernehmen.

Die „anderen“ – das sind die vielen abgespaltenen Seiten ihrer

Identität, die vielen Persönlichkeiten, die neben der „Hauptperson“ in ihrem Körper existieren. Sie entstanden immer dann, wenn Schmerz und Entsetzen das Kind zu überwältigen drohten. Die einen waren unempfindlich für Schmerz, die anderen ließen sich sexuell mißbrauchen, indem sie Sex wie Roboter über sich ergehen ließen, wieder andere übernahmen Beschützerfunktionen – sie halfen im Kampf gegen Schuldgefühle, Wut und Trauer.

Wohlung war von einem auf den anderen Tag umgeräumt, ohne daß sie wußte, wie. Sie versuchte es zu verheimlichen, lernte, sich zu verstecken. Das Schlimme war nur: Sie hatte keine Kontrolle darüber, wann die anderen kamen. Ein kleiner Reiz aus der Umgebung, der während der Traumatisierung eine Rolle spielte, konnte die Persönlichkeitswechsel auslösen – eine offene Männerhose, leise Schritte im Nebenraum, aber auch Signale von Streß oder Bedrohung – und ihre abgespaltenen Teilidentitäten übernahmen die Regie. Für diese Zeitschnitte fehlte ihr hinterher jede Erinnerung. Als diese Phasen immer häufiger wurden, ging sie zu Psychotherapeuten – eine

ganze Odyssee verschiedener Diagnosen liegt hinter ihr, denen sich falsche Behandlungen anschlossen, die ihr nicht weiterhalfen.

Erst bei der letzten Therapie hatte sie das Gefühl, verstanden und nicht als verrückt abgestempelt zu werden. Der Befund: multiple Persönlichkeitsstörung (MPS) – eine Diagnose, die in Deutschland noch relativ neu, aber nicht unbekannt ist. „MPS ist eine psychische Aufspaltung in viele innere Personen, die einander oft gar nicht kennen“, erklärt die Diplompsychologin Michaela Huber, die seit Jahren mit MPS-PatientInnen arbeitet. „Diese Lösung ist für das Kind lebensrettend, denn es entflieht der Gewalt, indem es sie von einer anderen Persönlichkeit erleiden läßt.“ Je größer das Ausmaß an Gewalt und je länger diese andauert, desto mehr Anteile entwickeln sich, die die Gewalt ertragen helfen. Michaela Huber, die mit ihrer Kollegin Anne Jürgens eine psychotherapeutische Praxis in Bielefeld führt, gehört zu einer kleinen Gruppe von Psychotherapeuten in Deutschland, die MPS-Diagnosen erstellen. Von vielen Psychiatern und Psychotherapeuten werden diese jedoch als „Modediagnose“ (Prof. Dr. Klaus Dörner, Klinikum für Psychiatrie und Neurologie in Gütersloh) abqualifiziert oder als „unpräziser Befund“ (Dr. Niels Pörksen, Leiter der Psychiatrie der von Bodelschwinghschen Anstalten in Bielefeld) gar nicht ernst genommen.

Nicht so in den Staaten. Dort wird MPS von Neurologen, Psychiatern und Psychotherapeuten seit 15 Jahren als dissoziative Störung anerkannt. Auch führende Fachzeitschriften wie das *American Journal of Psychiatry* oder das *Journal of Nervous and Mental Disease* veröffentlichten in fast jeder Ausgabe Artikel über MPS. Die Erklärung ergibt sich aus der amerikanischen Geschichte: Soldaten aus dem Ersten und Zweiten Weltkrieg sowie aus Vietnam waren die

ersten, an denen die statke seel-

Mißbrauchte Männer

Der Psychotherapeut Mike Lew stellt sich in seinem Buch kompromißlos und eindeutig auf die Seite der männlichen Inzestopfer. Für sie ergreift er leidenschaftlich Partei. Und er macht aufgrund langjähriger Erfahrungen deutlich: Heilung ist möglich.

Lew beschreibt Inzest als Vergewaltigung des Vertrauens des Kindes, indem die Beziehung zum Täter, meist einem Familienangehörigen, sexualisiert wird. Inzest ist eine Lüge am Kind mit Fehlinterpretationen über Macht, Nähe, Sex und Liebe. Lew beschäftigt sich mit heiklen Themen wie Männer und Gefühle

oder Männer als Opfer, die es mißbrauchten Männern oft doppelt schwer machen, hinzuschauen und zur Genesung zu kommen. Ermutigend sind die eingestauten Berichte aus Lews Therapiegruppen. Eine Form von Solidarität und gegenseitiger Unterstützung wird hier sichtbar, die in der Konkurrenzwelt der Männer Seltenheitswert hat. Und immer wieder kommt die Aufforderung: „Laß' Dich von niemandem drängen, es hinter Dich zu bringen. Die Genesung braucht so lange, wie sie eben braucht“.

Mike Lew: Als Junge mißbraucht. Wie Männer sexuelle Ausbeutung in der Kindheit verarbeiten können. Kösel-Verlag, München 1993, DM 48,-

„Als Junge mißbraucht“ ist eine ganz praktische Überlebenshilfe für mißhandelte Männer. Überleben durchaus wörtlich gemeint: Viele Inzestopfer wählen den Selbstmord, weil sie kein Umfeld haben, in dem sie den Mißbrauch ansprechen und Heilung finden können.

Lews Erfahrung zeigt, daß Traumatisierungen durch Inzest oft erst nach langer Zeit erinnert werden – mindestens ein Jahrzehnt Abstand und ein Ortswechsel vom Täter weg scheinen unerlässlich zu sein. Detailliert werden die häufigsten Nachwirkungen des Mißbrauches im Leben der Opfer beschrieben: sexuelle Dysfunktion wie Impotenz, sexuelle Zwangshandlungen, sado-masochistische Praktiken; die Tendenz, selbst zum Täter zu werden oder lebens-

länglich Opfer widriger Umstände zu bleiben; die Bereitschaft, sich in verrückte und gefährliche Situationen zu begeben, weil man nie lernte, schützende Grenzen aufzubauen; Flucht in die Betäubung; Leiden unter dem Gefühl der Unterlegenheit und Machtlosigkeit, das sich auch in einem übersteigerten Perfektionismus zeigen kann.

Der heutigen Tendenz, schon wieder vom Mißbrauch des Mißbrauches zu sprechen und damit ein Klima der Bagatellisierung und Beschönigung zu schaffen, tritt Lew entgegen: die Männer selbst, mit denen er arbeitet, tendieren bereits zur Bagatellisierung, weil Inzest und Opfer-Sein dem männlichen Selbstbild so völlig widersprechen. Und der Verharmlosung des Mißbrauches mit der Pseudoerklärung von der Sexualität des Kindes begegnet Lew

mit dem Zitat eines Opfers: „Wenn du jemandem mit der Bratpfanne auf den Kopf haust, würdest du das auch nicht kochen nennen?“

Detailliert beschreibt Lew, wie die Genesung in die eigene Hand genommen werden kann: Wie man die Geheimhaltung durchbricht; was bei einer Therapie zu beachten ist; wie eine Selbsthilfegruppe von Inzestopfern unterstützen kann.

Feinfühlig und ohne Druck zu erzeugen geht Lew auch auf Rache und Vergeltung ein, wobei das Wichtigste sei, sich selbst von jeder Schuld für die vergeudete Zeit, für ihren Rückzug auf sich selbst, für ihre Nieder geschlagenheit und die Fehlschläge in ihrem Leben freizusprechen. Tips für Partner und Partnerinnen, Freunde und die Familie schließlich finden sich am Schluß des Buches.

Der heutige Inzestopfer wird nicht als Täter, sondern als Opfer gesehen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen.

Der heutige Inzestopfer wird nicht als Täter, sondern als Opfer gesehen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen.

Der heutige Inzestopfer wird nicht als Täter, sondern als Opfer gesehen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen.

Der heutige Inzestopfer wird nicht als Täter, sondern als Opfer gesehen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen.

Der heutige Inzestopfer wird nicht als Täter, sondern als Opfer gesehen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen. Er ist ein Opfer der Inzestopfer, die ihn mißbrauchen.

Zersplittert oder unscharf, wird das eigene Ich für manche unfassbar Foto: Wolfgang Wiese

Drie jaar celstraf voor ontucht met pupillen

NRC

DEN HAAG, 1 OKT. De rechtbank in Den Haag heeft gisteren een 36-jarige groepsleider veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf, waarvan één jaar voorwaardelijk wegens het plegen van ontucht met zes kinderen.

Tegen hem was vijf jaar geëist. Als bijzondere voorwaarde heeft de rechtbank de man verplicht zich na zijn strafperiode onder behandeling van een psychotherapeut te stellen.

De ontucht speelde zich af in de Zuidhollandse jeugdinstituten De Sonnenburgh en De Koperwiek. De directie van De Koperwiek in Hoek van Holland dwong de man in 1990 ontslag te nemen toen duidelijk werd dat hij ontucht had gepleegd met een pupil. De instelling deed echter geen aangifte bij de politie.

Toen de man een jaar later als groepsleider solliciteerde bij De Sonnenburgh in Wassenaar kreeg

deze instelling goede referenties over hem. De directie van de Sonnenburgh overweegt een civiele procedure tegen De Koperwiek aan te spannen omdat zij onjuist zou zijn geïnformeerd.

Tijdens de zitting veertien dagen geleden bleek dat de man bij de politie heeft toegegeven dat hij met veel meer kinderen ontucht heeft gepleegd dan met de zes waar hij nu voor is veroordeeld. In totaal zou het om zestien kinderen gaan, maar in de meeste gevallen is geen aangifte gedaan.

Als leider van een scoutinggroep had hij van 1980 tot 1983 met minstens vijf minderjarigen seksueel contact. In de tijd dat hij werkzaam was in De Koperwiek zou het in plaats van één om vier kinderen zijn gegaan. In De Sonnenburgh zou hij zeven kinderen hebben misbruikt in plaats van de vijf waarvoor hij nu is veroordeeld. (ANP)

OM vindt ontucht met pupillen te laag bestraft

ANP

DEN HAAG

Het Openbaar Ministerie in Den Haag gaat in hoger beroep tegen de straf die de rechtbank heeft opgelegd aan de 36-jarige groepsleider K.H. van het Wassenaarse tehuis De Sonnenburgh.

De man is veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf wegens ontucht met zes kinderen. Het OM vindt dat te weinig: de veroordeling zou er in de praktijk op neerkomen dat H. over een jaar vrijkomt. Officier van justitie mr J. de Moor had vijf jaar geëist.

De man gaf op de zitting toe met zeker zeventien kinderen ontucht te hebben gepleegd in plaats van zes waarvoor hij werd vervolgd. Voor hij bij De Sonnenburgh kwam, werkte H. als groepsleider bij de jeugdinstituut De Koperwiek in Hoek van Holland. Hij werd daar ontslagen wegens ontucht met een pupil.

Hij kreeg echter goede referenties toen hij een jaar later bij De Sonnenburgh solliciteerde.

Kindertehuis

Naar aanleiding van uw artikel betreffende de ontuchtzaak in het Wassenaarse kindertehuis 'De Sonnenburgh' wil ik namens de Haagse afdeling van de NVSH enige kanttekeningen plaatsen.

Ik vind het onzorgvuldig dat het begrip 'verkrachting' in de berichtgeving omtrent deze zaak wordt geïntroduceerd. Een ieder die deze zaak volgt en de rechtszitting van 16 september bijwoonde, weet dat er in geen van de tenlaste gelegde gevallen sprake was van verkrachting.

Het gebruiken van het woord 'verkrachting' veroorzaakt onnodige verwarring en ontbrekende beeldvorming in deze toch al zo moeilijke en pijnlijke zaak. Men kan het de betrokkenen en 'het publiek' niet kwalijk nemen dat ze de scheidslijn tussen enerzijds verkrachting en anderzijds stelingen en betastingen niet scherp waarnemen. Uw verslaggever weet echter beter.

Bovendien wordt ten onrechte

gesuggereerd dat er sprake zou zijn geweest van omkoping van de kinderen door de betreffende groepsopvoeder. Ook dit is op geen enkele wijze terug te vinden in de verklaringen en is tijdens de rechtszitting dan ook niet aan de orde geweest. Het gesuggereerde feit zou overigens nooit aan de oplettendheid van de rechtbank zijn ontgaan. De NVSH maakt zich er sterk voor om bij zedenzaken een zo groot mogelijke objectiviteit na te streven, in het belang van de betrokken kinderen en de rechtsgang. Slechts dan kan worden onderscheiden wat er met kinderen is gebeurd en wat daar de gevolgen van kunnen en moeten zijn.

De NVSH is blij met de grotere openheid en alertheid ten aanzien van ongewenst seksueel contact tussen opvoeders en kinderen. Maar laten we ons in de berichtgeving dan in ieder geval baseren op feiten. Het zonder commentaar weergeven van citaten van (overigens zeer voorstelbaar) gemotiveerde en kwade familieleden, die constateerbare onwaarheden bevatten, leidt slechts tot stemmingmakerij en verwarring. Ten nadele van de betrokken kinderen.

Paul Cornelissen, voorzitter NVSH, afdeling Den Haag

Oud-schoolhoofd verdachte ontucht

PAR 1/10

(Van een verslaggever)

HELMOND - De 42-jarige Helmondse CDA-wethouder A.P. is gisteren door de politie uit Lelystad in zijn woning aangehouden op verdenking van ontucht met minderjarige meisjes. P. zou de ontucht begin jaren tachtig hebben gepleegd als directeur van basisschool De Kring in Lelystad.

De Zwolse persofficier van justitie Vermeulen heeft de arrestatie bevestigd.

P., die sinds mei van dit jaar wethouder van economische zaken, arbeidszaken en sport is, werd in zijn woning in Helmond aangehouden door de politie van Lelystad. Hij werd in maart van dit jaar in de Helmondse gemeenteraad gekozen voor het CDA.

Justitie wil niet zeggen wanneer de ontucht zou hebben plaatsgevonden. Een woordvoerder van de gemeente Helmond zegt echter dat P. van 1983 tot 1986 districtsbestuurder was van het CNV, en directeur van de katholieke basisschool De Kring in Lelystad. Vier vrouwen van nu ongeveer twintig jaar oud uit die plaats hebben onlangs vlak na elkaar aangifte van de ontucht gedaan.

"Het waren zeer sterke verhalen. Vanwege de politieke positie van P. hebben we alles vrij lang voorbereid," zegt een

politiewoordvoerder. P. werd ook vanochtend nog verhoord. Hij had nog geen bekentenis afgelegd.

De politie vermoedt dat naar aanleiding van P.'s arrestatie nog meer aangiftes van ontucht zullen volgen.

"Dat zie je vaak in dit soort zaken. De publiciteit zorgt er dan voor dat meer slachtoffers de drempel van aangifte durven te nemen," aldus de woordvoerder.

Zowel Justitie in Zwolle als de politie in Lelystad willen 'in het belang van het onderzoek' verder geen mededelingen doen over de zaak.

Ook de huidige directeur van De Kring zegt alleen op de hoogte te zijn van de aangifte, maar wil er verder niets over kwijt. "De meisjes zaten op het moment van de aangifte allang niet meer hier op school."

In Helmond is de arrestatie van P. als een klap gekomen. Gistermiddag vonden in de gemeenteraad vergaderingen over de begroting plaats. Burgemeester mr W. van Elk gaf vooraf een korte verklaring over de zaak.

Hij zei 'geschokt' te zijn. Van Elk heeft 'met verslagenheid' kennis genomen van de aanhouding. Het Helmondse college van b. en w. wil in afwachting van het verdere verloop van het onderzoek geen commentaar geven.

De Stichting VSK-Flevoland, die hulp verleent aan slachtoffers van seksueel misbruik, is benaderd door de ouders van de meisjes die aangifte hebben gedaan.

"Ook de ouders hadden hulp nodig na het aanhoren van de verhalen," zegt medewerkster A. Koppen. Ze wil niet ingaan op de aard van de problemen.

De hulpverlenster verbaast zich niet over het feit dat de slachtoffers pas na ongeveer tien jaar met hun verhalen naar de politie zijn gestapt. "Integendeel: slachtoffers zijn vaak zo bang voor de gevolgen, bij voorbeeld ook binnen de familie. We hebben vaak genoeg mensen hulp geboden in vergelijkbare zaken die pas na twintig of dertig jaar met hun verhalen op de proppen kwamen."

Wethouder: aangifte van ontucht is roddel

FR 15-10

Van een onzer verslaggeefsters
HELMOND - De aanklachten wegens ontucht tegen de Helmondse wethouder A. A. C. Putmans berusten volgens hem zelf op „roddel en achterklap“.

De wethouder is deze week door de politie van Lelystad aangehouden. Vier minderjarige meisjes uit Lelystad hebben aangifte gedaan van ontucht. Gisteren heeft een vijfde meisje een aanklacht ingediend. De rechter-commissaris heeft op verzoek van Putmans bekeken of de voorlopige hechtenis rechtmatig is. Daarop is die met drie dagen verlengd.

Putmans is sinds mei wethouder in Helmond. Een woordvoerder van justitie benadrukt dat de aanklachten los staan van Putmans' functie als wethouder. Volgens een woordvoerder van de gemeente Helmond zou Putmans de ontucht hebben gepleegd tussen 1983 en 1986, toen hij directeur van een basisschool in Lelystad was.

De wethouder vindt zijn arrestatie in strijd met het fair play-beginsel. Hij wijst er op dat de feiten zich

meer dan tien jaar geleden hebben voorgedaan. Bovendien had volgens hem „bedacht moeten worden dat arrestatie van een persoon met een maatschappelijke functie als de mijne een golf van voor die persoon uitermate nadelige publiciteit met zich mee brengt“. Inmiddels heeft de rechter-commissaris zich verontschuldigd voor de publiciteit die de aanhouding veroorzaakte, aldus Putmans.

Volgens de woordvoerder wacht Helmond de procedure tegen Putmans af voordat eventueel maatregelen worden genomen.

'Besluit raad nodig over ontuchtige wethouder'

FR 20/10/94

Van onze correspondent

HELMOND - De gemeenteraad van Helmond zou antwoord moeten geven op de vraag of de van ontucht verdachte CDA-wethouder A. Putmans zijn werkzaamheden op korte termijn mag hervatten. Dat vindt zijn advocaat, mr. H. van Stiphout.

De Helmondse wethouder werd vorige week door de politie van Lelystad voorlopig op vrije voeten gesteld na eerder te zijn aangehouden op verdenking van ontucht met minderjarige meisjes in Lelystad. Putmans, die de ontucht ontkent, gaf te kennen onmiddellijk weer als wethouder aan de slag te willen, maar het college van B en W en de gezamenlijke raadsfracties oordeelden anders. Volgens burgemeester Van Elk is het onmogelijk dat Putmans hangende de rechtsprocedure Helmond vertegenwoordigt. Voor het overige weigeren B en W en ook de raadsfracties iedere commentaar. Advocaat Van Stiphout pleit voor een openbaar debat over de kwestie. Iemand is onschuldig tot het tegendeel bewezen is, is zijn

stelling. Inhoudelijk wil hij over de affaire, „in verband met de emoties die hoog oplopen“, niets zeggen. Naar verwachting eind deze week wordt bekend of Putmans door justitie wordt vervolgd. Mocht het tot een rechtszaak komen, dan kan het nog wel drie tot vier maanden duren voordat de zaak voorkomt. B en W vinden dat Putmans al die tijd maar thuis moet blijven, maar het is volgens zijn raadsman aan de gemeenteraad om daarover te oordelen. Die heeft volgens hem de wethouder tenslotte ook benoemd.

De aanklacht tegen Putmans is gebaseerd op vier aangiftes van vrouwen uit Lelystad die destijds als kind op een school zaten waaraan ook Putmans als leerkracht was verbonden. Intussen is daar een aangifte van een vrouw uit Eindhoven bijgekomen. In de periode 75/76 zat zij op de Eindhovense basisschool De Bijenkorf waar Putmans les gaf.

Wethouder niet meer welkom

UR 17/10

HELMOND - De Helmondse wethouder A. P. die vorige week werd aangehouden op verdenking van ontucht met vier meisjes, kan niet langer de gemeente Helmond vertegenwoordigen. Volgens Helmonds burgemeester W. van Elk heeft P. op dit moment geen moreel gezag meer. Van Elk zei dat in een reactie op een verklaring van P., dat hij zo snel mogelijk weer aan de slag wil als wethouder. P. zou in de periode tussen 1983 en 1986 op een school in Lelystad, waar hij toen directeur was, ontucht hebben gepleegd. Inmiddels is bij de politie in Lelystad een vijfde aangifte tegen de wethouder binnengekomen.

Beschuldigingen ontucht 'roddel'

PAR 15/10

(Van een verslaggever)

LELYSTAD/HELMOND - De van ontucht met minderjarige kinderen verdachte Helmondse CDA-wethouder A. Putmans zegt dat alle beschuldigingen tegen hem zijn gebaseerd op 'roddel en achterklap'.

Putmans, die 10 oktober is gearresteerd, wordt ervan beschuldigd in de jaren tachtig ontucht te hebben gepleegd met een aantal meisjes van de basisschool De Kring in Lelystad, waarvan hij destijds directeur was.

"In het komende strafproces zal ik mijn onschuld aannemelijk maken, zondig door het laten horen van de aangeefsters als getuigen," aldus Putmans gisteren in een verklaring.

De CDA'er heeft het Helmonds gemeentebestuur laten weten weer zo snel mogelijk aan het werk te willen. B. en w. zeggen in een reactie dit niet raadzaam te vinden 'gezien de omstandigheden en om onnodige complicaties te voorkomen'.

■ ONTUCHT Bij de politie Lelystad is opnieuw aangifte gedaan van ontucht door de Helmondse wethouder A.P.. De kennisgeving kwam ook deze keer van een oud-leerlinge van de basisschool waar de verdachte van 1983 tot '86 directeur was. Tot nu toe hebben vijf kinderen aangifte gedaan. VK 15-10

Kindertehuis schorst groepsleider MAN NA INCEST TE WERK GESTELD OP KINDERBOERDERIJ

door Henk de Koning
EPE/NUNSPEET,
TEL 11/10 donderdag
Een 42-jarige groepsleider van het kindertehuis Valentijn in Nunspeet blijkt jarenlang betrokken te zijn geweest bij een nieuw schokkend incestdrama op de Veluwe.

In de woning van de groepsleider, maar daarvoor ook bij zijn ouders in Epe, vond jarenlang seks met kinderen plaats, waarbij incest bij wijze van familietraditie van vader op

zoon werd doorgegeven. De man blijkt bovendien in het verleden voor een soortgelijk vergrijp door justitie veroordeeld en voor dienstverlening te zijn geplaatst op een kinderboerderij.

Stagiaire

De directie van Valentijn geeft toe bij de aanstelling van E., vier jaar geleden, te hebben verzuimd naar diens bewijs van goed gedrag te vragen. „E. begon als stagiaire. Zijn

vaste aanstelling volgde automatisch”, aldus de rayonleiding van het tehuis.

Door de jaren heen vergrepen in beide gezinnen vaders en grootvaders zich aan hun kinderen en kleinkinderen, dwongen broers hun zusjes tot perverse seks, werd een moeder (naar zij beweert) door haar zoon verkracht, terwijl een oom zich volgens de familie in liet met seksspelletjes met het tweejarig kind van de broer van de groepsleider.

Non-actief

In verband hiermee is de groepsleider, opnieuw gehuwd en vader van een stiefkind, een dezer dagen door de directie van het tehuis op non-actief gesteld. Directeur Freek Hoeksema van het internaat voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen uit Derde

Wereldlanden heeft dit desgevraagd tegenover deze krant bevestigd.

„Nadat we begin september door een bekende van een van de incestslachtoffers waren getipt, heeft de man alles opgebiecht”, aldus de leiding van het internaat.

Kinderboerderij

Tot de slachtoffers — vrouwen en moeders die dit enorme leed uit hun jeugd nog altijd bij zich dragen en er daarom via deze krant mee naar buiten treden — behoort de inmiddels 20-jarige dochter Sharon van de tijdelijk heengezonden jeugdleider. Wegens ruim 10 jaar incest met haar werd de man in 1989 door de rechtbank in Zutphen gestraft tot een half jaar dienstverlenende arbeid. Een straf die hij overigens mocht uittienen op een kinderboerderij.

Ook een 13-jarig Colombiaans meisje dat lange tijd in het gezin van de groepsleider als pleegkind vertoefde, bekende destijds bij de politie in Epe door de groepsleider seksueel te zijn misbruikt.

Vrijwillig

Voor Sharon was de maat vol toen zij veertien was en van haar pleegzusje hoorde dat ook zij door E. werd misbruikt. Sharon sprak er over met een maatschappelijk werkster. Die schakelde een vertrouwensarts in. E. wist zich ontdekt en meldde zich

vrijwillig bij de politie in Epe.

Volgens de directie van Valentijn heeft E. zich de afgelopen vier jaar seksueel niet vergrepen aan kinderen van het tehuis. „Althans niemand van ons heeft ooit gemerkt dat hij vluchtelingenkinderen op die manier heeft benaderd. Overigens is het een heel trieste zaak. Op termijn zullen we via het zogenaamde 'outplacement-systeem' zien dat we een andere werkplek voor hem vinden”, aldus de directie.

want je weet donders goed dat het niet zo hoort. Maar je hebt niet die innerlijke blokkade waardoor je zelf sterk genoeg bent om te stoppen.”

En voorzichtig in zijn omgeving polsen hoe er wordt gereageerd op incest leerde hem dat hij niet op enige clementie zou hoeven rekenen. Uiteindelijk kwam aan alles een eind toen zijn 14-jarige dochter van huis wegliep. „Toen ging pas echt de knop om. Je voelt je zo ontzettend schuldig. Dit heb je nooit gewild. Ik hield heel veel van mijn dochter en ik heb haar nooit pijn willen doen.”

De zaak kwam terecht bij de politie en justitie. Hij moest voorkomen en hij vond ook dat hij gestraft moest worden. Het werd 160 uur dienstverlenende arbeid.

Inferieur

„Toen de werkelijkheid tot mij doordrong dat alles door mij kwam voelde ik me een inferieur mens. Ik vond dat ik het recht op het leven had verspeeld. En je bent angstig. Je hebt het gevoel of iedereen het weet.”

„De omgeving is zo veroordelend. Je wordt haast niet in de gelegenheid gesteld je te rehabiliteren. Er zijn genoeg klootzakken die na een veroordeling gewoon doorgaan, maar mensen kunnen ook veranderen.”

Hij heeft overwogen zelfmoord te plegen, maar koos toch voor het leven. Door zijn studie en veel lezen heeft hij zijn eigen situatie leren begrijpen. Daarom ook is hij met overgave en vol vertrouwen aan de slag gegaan als groepsleider.

„Natuurlijk, ik houd van kinderen. Dat staat voorop. Maar wel op een normale manier. Ik voel me niet seksueel aangetrokken tot kinderen. Ik heb wel elke mogelijk verdachte situatie willen voorkomen in Valentijn. Daarom hield ik bij voorbeeld altijd de deur open van m'n kantoor als er een meisje binnen was.”

„En weet je wat het is; ik ben een verdomd goede groepsleider. Ik vind het heerlijk om de kinderen te zien lachen. Als ze binnen komen druipt de eflende en angst van ze af. Het zijn net oude mannetjes, zo schichtig en bang. Dan ben ik trots als ik ze weer kind zie worden.”

'Geen dader wil dochter trauma bezorgen' Ex-vrouw gaf verleden van groepsleider door

Door Teake Dijkstra
Nunspeet

„Natuurlijk wist ik dat het niet goed was. Ik wist dat het niet klopte dat ik een seksuele relatie met mijn dochter had. En je wilt wel stoppen, maar je weet niet hoe.”

„Je zit in zo'n verwrongen situatie dat je de beslissing over wel of niet doorgaan bij je dochter legt. Dan zei ik tegen haar 'als je wilt dat ik stop moet je gewoon zeggen 'pappa, ik wil het niet'. Het lukte me zelf niet om te stoppen. Ik kon de verleiding gewoon niet weerstaan. Ik had geen innerlijke blokkade.”

De op non-actief gestelde groepsleider van het asielcentrum Valentijn voor kinderen in Nunspeet is bereid zijn verhaal te doen. Hij kan er over praten. Nadat hij in 1988 was veroordeeld voor incest met zijn dochter stortte hij zich op de studie voor hulpverlening en hij werkte naar ieders tevredenheid in het opvangcentrum voor alleenstaanden. Zijn nieuwe leven beviel hem uitstekend. Hij is hertrouwd en heeft een kind en had een heerlijke baan. Hij droeg zijn verleden met zich mee, een verleden wat maar aan een klein groepje mensen bekend is. Hij had het graag zo gehouden, vooral omdat hij er mee klaar is, zoals dat heet.

Geen genoeg

Maar zijn ex-familie nam daar geen genoeg mee. Begin september lichtte een van hen de directie van Valentijn in over het verleden van de man. Hij zou ook zijn zuster seksueel hebben misbruikt, een pleegdochter en hij zou zijn moeder hebben verkracht.

De directie sprak met de groepsleider die hen in contact bracht met de reclasseringsambtenaar die hem had begeleid. Daaruit bleek, bevestigt directeur F. Hoeksema van Valentijn, dat de man ook zelf het slachtoffer was geweest van incest.

In zijn werk in het centrum Valentijn is volgens Hoeksema nooit iets voorgevallen op seksueel vlak. De man werd en wordt er gezien als een prima groepsleider die goed met het andere personeel en de kinderen overweg kan. De directie zag geen aanleiding hem te ontslaan.

De ex-familie was daarmee niet tevreden en dreigde alles in de publiciteit te brengen. Collage-groepsleiders werden pardoes op de hoogte gesteld van het verleden van de man. De directie besloot de groepsleider op non-actief te zetten en samen met hem een functie

te zoeken waarin hij niet 24 uur per dag met kinderen te maken heeft. Desondanks waarschuwde de familie deze week toch de media. De dader zou hangen.

Verleden

Triest, vindt Hoeksema de gang van zaken. Op Valentijn sneuvelt een goede groepsleider. Enkele groepsleiders die zelf slachtoffer zijn geweest van incest worden geconfronteerd met hun eigen verleden.

Tragisch, vindt ook de groepsleider zelf. Voor zichzelf, maar vooral ook omdat dit soort publiciteit daders van incest er volgens hem alleen maar van zal weerhouden er voor uit te komen en hulp te zoeken. „Deze hele toestand draagt er toe bij dat incestsituaties langer duren, in plaats van dat daders zichzelf aan durven geven. Ik ben ervan overtuigd dat er geen dader is die zich handenvrijvend voornemt zijn dochter eens een trauma te bezorgen.”

„Maar zolang de maatschappelijke situatie zo is dat incestplegers aan de schandpaal worden genageld zonder ze de kans te geven te veranderen zullen de daders bang hun mond houden. Sterker nog, ze zullen alleen maar meer gaan ontkennen. Slachtoffers moeten natuurlijk opgevangen worden maar het is ook hard nodig dat met daders goed wordt omgegaan.”

Hij erkent dat wat hij met zijn dochter heeft gedaan niet mag en kan. Maar de pleegdochter is tijdens een vakantie bij hem in bed gekropen, zegt hij. En hij heeft zijn moeder niet verkracht maar zijn moeder verleide hem toen hij een keer dronken was, aldus de groepsleider.

Sexboekjes

Met zijn zus had hij wel dingen uitgehaald, maar toen vond hij dat ook allemaal heel gewoon. Thuis lagen de sexboekjes overal en zijn vader pleegde incest met zijn zusjes. Hij werd daar in 1962 ook voor veroordeeld tot een half jaar gevangenisstraf. In die periode moest de 10-jarige jongen bij zijn moeder in bed komen liggen.

„Het was een harde en dominante vrouw”, zegt hij. „Maar bij haar in bed was het lekker warm en daar was ze tenminste lief voor me. Maar het heeft me wel het idee gegeven dat zoiets moet kunnen.”

„Maar seksuele normen behoren tot het aangeleerde gedrag. Als je ziet in wat voor zootje ik ben opgegroeid is het niet verwonderlijk dat ik op zo'n manier met mijn dochter omging. Ik zeg dat niet als excuus,

Groepsleider wegens incest op non-actief

NUNSPEET, 14 OKT. Het bestuur van het opvangcentrum voor minderjarige vluchtelingen Valentijn in Nunspeet heeft gisteren een groepsleider op non-actief gesteld. Het nam de maatregel na een tip over een veroordeling van de man wegens incest. Van die veroordeling door de Zutphense rechtbank hoorde de directie van Valentijn pas nadat een van de slachtoffers het opvangcentrum had ingelicht.

Van een onzer verslaggevers
Nunspeet

Een 42-jarige groepsleider in het opvangcentrum Valentijn voor alleenstaande minderjarige vluchtelingen in Nunspeet is op non-actief gesteld nadat bekend werd dat de man in het verleden is veroordeeld voor incest. De directie zoekt nu met de Nunspeeter een werkring waar hij niet met kinderen werkt.

De man uit Nunspeet was bij de start van het opvangcentrum Valentijn als vrijwillige stagiair aan de slag gegaan. Later viel hij regelmatig in als werknemers ziek waren en vier jaar geleden rolde de man in een vaste baan als groepsleider.

Directeur F. Hoeksema erkent dat in die procedure niet meer is nagegaan of de man wel een bewijs van goed gedrag had, zoals gebruikelijk is in een normale sollicitatieprocedure. Als daarbij was gebleken dat de man in het verleden moeilijkheden had gehad door seksuele omgang met kinderen was hij niet aangenomen, aldus de directeur.

Zo'n bewijs van het gedrag was in dit geval overigens niet verplicht, aldus Hoeksema. „Maar meestal komen we in het sollicitatiegesprek wel overeen dat zo'n bewijs wordt overgelegd.” Bewijs van het gedrag kan worden afgegeven door de burgemeester van de betrokken gemeente.

De directie werd in september op de hoogte gesteld van de incestkwesitie. Volgens Hoeksema is daarna met de man gesproken en onder andere met de reclassering en de jurist van het opvangcentrum. Omdat er geen mogelijkheden waren de man te ontslaan en omdat Valentijn geen klachten over de Nunspeeter had werd besloten hem gewoon door te laten werken en ondertussen met de man te zoeken naar een geschikte baan, waarbij hij niet de 24-uurszorg voor kinderen zou hebben. In Valentijn is niets voorgevallen, aldus Hoeksema.

Toen steeds meer mensen door iemand van buiten het opvangcentrum werden ingelicht over het verleden van de man besloot de directie de Nunspeeter op non-actief te stellen. Volgens Hoeksema was een onwerkbaar situatie ontstaan.

De man werd in 1989 door de rechtbank in Zutphen veroordeeld voor incest met zijn dochter. Hij had zichzelf aangegeven. Als straf moest hij een half jaar werken op een kinderboerderij in Epe. De man komt uit een gezin waarin ook sprake was van incest.

Voordat hij in Valentijn kwam werken werkte hij in de drugshulpverlening in Apeldoorn.

verwachting zal premier Major, die

U2 12/10

Asielcentrum wil af van
man met incestverleden

Verklaringen drie kinderen wijzen in richting ontucht

NIJMEGEN - Het laatste slachtoffer van vermeende ontucht - begin dit jaar door een 45-jarige man uit Beuningen - is gisteren gehoord. Volgens een woordvoerder van de politie wijzen drie van de vijf verklaringen in de richting van ontuchtige handelingen. De verdachte was als vrijwilliger in het kinderdagverblijf Het Tolbruggetje in Tolhuis werkzaam.

De vijf kinderen, in de leeftijd van tweeënehalf tot vijf jaar, zijn de afgelopen weken door een therapeute ondervraagd. Dat gebeurde in een speciaal daarvoor ingerichte ruimte in Ubbergen. Uit twee verklaringen valt absoluut niet af te leiden dat de man inder-

daad ontucht zou hebben gepleegd. De drie andere kinderen hebben het over handelingen die wel als zodanig aangemerkt kunnen worden, aldus de zegsman van de politie. „Maar ontucht is een breed begrip. Van verkrachting, of iets dergelijks, is niets gebleken. Wel heeft er volgens de kinderen lichamelijke aanraking plaatsgevonden.”

De politie wil daarover verder geen mededelingen doen. De zaak zal binnenkort aan justitie voorgelegd worden.

De verdachte werd 7 september aangehouden. Hij heeft steeds ontkend. Afgelopen maandag werd hij weer op vrije voeten gesteld.

‘Je hoopt dat het niet waar is’

Geld. 29/10

‘Ons geheimpje’ en de ontucht op een peuterspeelzaal

GELD 29-10

In het begin ging ze altijd graag naar de crèche. Maar in de winter van vorig jaar veranderde dat. Het meisje begon opeens vreselijk te gillen als haar moeder haar wegbracht, hield haar armpjes stijf om haar nek en sloeg de beentjes om haar heen: ze wilde niet naar de peuterspeelzaal. „Maar ik had zoiets van: je moet tóch.”

Had ze het maar niet gedaan, had ze haar kind maar niet gedwongen, verwijt de moeder zichzelf achteraf. Haar dochter is een van de vijf slachtoffers van ontucht op het Tolbruggetje, een kinderdagverblijf in de Dukenburgse wijk Tolhuis. Een 45-jarige man uit Beuningen die hier als vrijwilliger werkte, wordt verdacht met ontucht met vier meisjes en een jongen in de leeftijd van tweeënehalf tot drie jaar. De zaak kwam aan het rollen toen de moeder op 25 april aangifte deed van ontucht. Het

onderzoek werd na korte tijd gestaakt wegens gebrek aan bewijs; de Beuningenaar ontkende. De man is na die eerste aanklacht wel direct op non-actief gesteld. Voor de ouders die kinderen op 't Tolbruggetje hebben, zijn er voor en na de vakantie voorlichtingsbijeenkomsten geweest. Eind augustus waren er vijf gevallen van ontucht gemeld. De verdachte is vervolgens op 7 september aangehouden. „Er waren nu duidelijke verklaringen die wezen in de richting van ontucht”, aldus de politie. De officier van justitie besloot daarop de man te vervolgen. Hij wordt binnenkort voor de rechter voorgeleid. In afwachting van zijn rechtszaak is hij een paar weken geleden op vrije voeten gesteld. ‘Ons geheimpje’ en de ontucht op een peuterspeelzaal: het emotionele relaas van een moeder en de nuchtere blik van een zedenrechercheur.

vond het evenzeer onvoorstelbaar dat de man nog wel als vrijwilliger werkte in wijkcentrum Meyhorst waar hij kinderen onder zijn hoede had van vrouwen die daar een cursus volgden. En in haar woede stapte ze naar de teamleidster die ze ‘bij de vlerken pakte’: „Ze had hem moeten ontslaan.” De man is daar nu inmiddels ook weg. Inmiddels begon haar kind steeds meer te vertellen. Nee, ze wil niet uitweiden over de aard van de ontuchtige handelingen. Om de

verdere procesgang niet te verstoren. „Maar ik weet nu wat mijn dochtertje bedoelde met ‘die vieze banaan’”, is het enige wat de moeder er over kwijt wil terwijl ze zichtbaar moeite heeft haar ogen droog te houden.

Verhoorstudio

Na de zomervakantie kwam de moeder bij de politie terug met een aanzienlijk uitgebreider en gedetailleerder verhaal.

De ontuchtzaak op het Tolbruggetje bleek zich ook niet te beperken tot de twee peuters. Eind augustus had de politie vijf aangiftes binnen: vier meisjes en een jongetje in de leeftijd van tweeënehalf tot vijf jaar zouden slachtoffer zijn van ontucht. De verdachte Beuningenaar was inmiddels in bewaring gesteld. Hij ontkende.

Even leek het er op dat de politie weinig bewijsmateriaal tegen hem had. Maar twee verklaringen van

de peuters bleken uiteindelijk voor de officier van justitie voldoende om een rechtszaak tegen de Beuningenaar te beginnen. Inmiddels gaat het goed met het meisje. „Ze gaat nu veel vertellen en dat is goed. ‘Dat betekent dat het kind zich veilig en vertrouwd voelt’, heeft de arts gezegd en dat doet je als moeder goed. Voor hetzelfde geld gaat ze pas na jaren praten. Ze slaapt nu ook goed, heeft niet langer nachtmerries. En ze ligt niet langer terug-

getrokken op de bank. Soms schopt en slaat ze nog wel en dan moet ik echt niet te proberen om haar naar school te brengen. Maar er zit al vooruitgang in. Ze zit nu op een kleuterschool en heeft een hele lieve juf.”

De ouders hebben inmiddels contact opgenomen met het Rugg. „Want ik denk wel dat ik het goed doe, maar ik wil ook graag die bevestiging. Je hebt toch al het gevoel dat je als moeder tekort schiet.”

mand er op gericht is om ontucht te plegen, dan zal hij op alle mogelijke manieren zijn kans grijpen. Soms zijn de verhalen ook zo bizar. Daar staat je verstand bij stil. Overigens heb ik in dit geval niet gedacht: dit kan niet.”

Die vraag kwam wel op: hoe kan een vrijwilliger die de peuterleidster assisteert de gelegenheid gehad hebben? Volgens de overkoepelende stichting Kion waren beiden altijd samen in één lokaal. Als dat zo zou zijn, hetgeen volgens een moeder gewoon niet waar is - „Er is meer dan één lokaal en bovendien kwam de crècheleidster hier weleens koffie drinken” - dan nog zijn er legio mogelijkheden, meent de zedenrechercheur.

„Het kan in een spelsituatie, tijdens het speekwartier, als de kinderen naar het toilet worden gebracht, hun luiert wordt verschoond of hun veters gestrikt. Vijf minuten of minder is genoeg voor ontuchtige handelingen.”

Het verhoor van kinderen jonger dan vier jaar vindt plaats in een speciale kindvriendelijke verhoorstudio in Ubbergen. Een daarin gespecialiseerde psychotherapeut gaat daar met een kind een paar uur aan de slag. Er wordt gespeeld, een vraag gesteld, verder gespeeld. „Vaak balen ze als ze weer naar huis moeten”, glimlacht Van Meegen.

Routinezaak
Voor de jeugd- en zedenrechercheur is deze ontuchtzaak die zich afspeelde in een crèche een routinezaak. „Helaas wel. Uit ervaring weet je dat het overal kan gebeuren. Ik kijk er niet van op. Van dit soort zedenzaken zijn er altijd te veel natuurlijk. Als ie-

zichtig met conclusies, zo bleek ook wel tijdens die voorlichtingsbijeenkomst voor de ouders waarin gesproken werd over ‘een klap en een aai’.

Politievoorzitter Peter Bekker kan dat wel verklaren. „Juist in zo'n beginsituatie ben je voorzichtig. Want als er maar een zweem van ontucht is en er is een verdachte bekend, dan kun je voorstellen hoe dat gaat: die man heeft het gedaan. Tussen dat idee en het wettig overtuigend bewijs is een proces van heb ik jou daar. Kijk naar de Bolderkar-affaire (medisch kleuterdagverblijf dat omstreken poppenmethode handteerde-red.), daar bleek ook niets aan de hand te zijn geweest. Intussen zit een verdachte wel met een stigma. In zo'n onderzoek moet je daar rekening mee houden. Want iemand kan honderd keer door de rechter onschuldig worden verklaard, als het in een wijk gaat rondzingen dat hij ver-

zoek weinig op. Uit de verklaringen van de circa vijf kleuterleidsters werkzaam op de peutersalen het Tolbruggetje en in wijkcentrum Meyhorst waar de verdachte Beuningenaar als vrijwilliger werkte, kwam geen eenduidig beeld naar voren. „De een had een duidelijk verhaal, de ander zwakte het af. Het was eerder een kwestie van sympathie en antipathie.”

Ook tijdens speurwerk naar de Meegen van de Nijmeegse politie had op die maandagochtend in april de aangifte opgenomen van de moeder en het toen drieënehalfjarige meisje dat slachtoffer zou zijn van ontucht. Maar het zou nog tot na de zomervakantie duren voordat het ging rommelen en er meer aangiftes volgden. „Zelf ga je daar niet actief achteraan. Tenzij je een verdachte hebt die bekend.”

Bolderkar
Vanaf dat moment kwam de zaak stil te liggen. De politie was voor-

Kleuterleidsters
Aanvankelijk leverde het onder-

‘Ik kijk hier, helaas, niet van op’

GELD 29-10

Door Jaqueline van Ginneken
NIJMEGEN - Als je één keer in de week een kusje kreeg als ze naar bed ging, dan had je geluk. Maar ineens werd ze heel vrijerig: ‘ik ben lief hé, ik ben niet stout’. ‘Ze verandert’, dacht haar moeder. Want ontucht, dat kwam gewoon niet in haar op. Ook niet toen het driejarige meisje klaagde over ‘pijn aan m'n prutje’ als haar moeder haar op de crèche ging ophalen. En ook niet toen de peuter steeds vaker zei dat ze ziek was en niet naar school wilde. Terwijl ze in het begin juist altijd zo graag naar de crèche ging.

Dokter

Uiteindelijk nam haar moeder haar mee naar de dokter. Die constateerde dat er iets mis was en nam voorzichtig de diagnose ‘seksueel misbruik’ in de mond. „Het viel de arts ook op dat mijn dochtertje meteen met haar benen gespreid ging liggen. En dat hoort een kind van die leeftijd niet te doen”, aldus de moeder. Vanaf het moment dat zij het woord ontucht hoorde, viel haar leven en dat van haar gezin in duigen. „Je wist niet wat, wie en hoe. Mijn kind? ontucht? Dat kan niet. Het is te erg voor woorden.” Ze moest het verhaal uit haar dochter zien te krijgen. ‘Wie doet jou hier pijn’ vroeg ze en drukte de beentjes van haar kind uit elkaar. Het hoge woord kwam eruit: het kind noemde de naam van de vrijwilliger van de crèche.

Daarop werden een vertrouwensarts en de politie gewaarschuwd. Het Kion, de overkoepelende organisatie die het Tolbruggetje beheert, zette de vrijwilliger meteen op non-actief.

Dat was in april van dit jaar. Het kind had eigenlijk nog niet veel verteld. Omdat het angstig was, aldus de moeder. De verdachte zou met klappen en een mes bedreigd hebben.

Bij het onderzoek dat volgde, werd de moeder geconfronteerd met de vraag of er wellicht bepaalde videobanden in huis zijn? Of de vader of de buurman mogelijk verdachten kunnen zijn? „Op dat moment sloeg ik dicht. Ik wou weten hoe of wat. Ik heb alle namen van de familie genoemd: wie doet jou daar pijn? Maar elke keer noemde ze zijn naam.”

Aai en klap

Inmiddels was een tweede ontuchtzaak bekend geworden. Nu werd er een informatiebijeenkomst bijlegd waarop een politie-man de uitgenodigde ouders gerust stelde met de opmerking dat het in beide gevallen slechts om ‘een klap en een aai’ ging, een heel lichte vorm van ontucht. „Ongelooflijk, hoe kunnen ze moeders geruststellen met die woorden”, reageert de moeder. Ze

Vrijspraak van incest in Zandpol

OM in beroep tegen vonnis incest Zandpol

ASSEN - Het Openbaar Ministerie in Assen heeft hoger beroep aange tekend tegen de uitspraak van de rechtbank om de 45-jarige mevrouw R. de V. uit Zandpol vrij te spreken van betrokkenheid bij incest. Eerder dit jaar eiste de officier van justitie tegen haar wegens dit zedendelict een celstraf van vier jaar en tbs. De rechtbank nam deze vordering niet over omdat de tenlastelegging onduidelijk is geformuleerd.

ASSEN - De rechtbank in Assen heeft de 45-jarige mevrouw R. de V. uit Zandpol nabij Schoonebeek wegens gebrek aan bewijs vrijgesproken van betrokkenheid aan de geruchtmakende incestzaak in dit dorp. De officier van justitie vorderde in juli van dit jaar een celstraf van vier jaar en terbeschikkingstelling (tbs). De rechtbank velde toen echter

geen oordeel, omdat nader psychiatrisch onderzoek gewenst was.

Haar ex-echtgenoot, de 46-jarige K.W., is eerder dit jaar veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf en tbs. Hij misbruikte jarenlang zijn drie stiefkinderen. Dat varieerde van anale tot orale sex. Die verboden handelingen zette hij later voort

met andere kleine kinderen, jongens en meisjes. Tijdens de zitting bracht dit zedendelict de officier van justitie tot een pittige slotsom: "In moreel opzicht was het een zootje in het ouderlijk gezin. Er was geen plaats voor normen en waarden."

De 27-jarige H.J. werd afgelopen zomer voor zijn aandeel

in de affaire tot 2,5 jaar cel veroordeeld. Hij misbruikte gedurende een jaar bijna dagelijks zijn stiefdochter. Datzelfde deed hij met een neefje en nichtje van zijn stiefdochter. Deskundigen van het Utrechtse Pieter Baan Centrum kwamen in hun verslaglegging tot de vaststelling, dat de daders allen verminderd toerekeningsvatbaar zijn.

NYN 22-10

Kamelenhaar of schaamhaar?

Brussel - Velen hadden het dinsdag moeilijk om een lach te onderdrukken op de Brusselse correctionele rechtbank. René (38) uit Schaarbeek moest zich

dinsdag verantwoorden voor pedofilie. Hij zou samenwonen met een Turk van 15 jaar, met wie hij ook seksueel contact zou hebben. René had in november 1993 bij verstek 3 jaar cel gekregen en stond nu terecht bij verzet.

De hele zaak kwam in maart 1992 aan het rollen door een anonieme klacht van een zogenaamde buurman. René bekende aanvankelijk, maar nu ontkent hij.

Bij een huiszoeking vond men een cassette met porno-

grafische beelden en allerlei enveloppes met haar. Volgens de gerechtelijke politie gaat het om schaamhaar. Maar de betichte zegt dat het kamelenhaar is, dat hij verzamelt om wetenschappelijke redenen. De haren werden nooit bestudeerd. Evenmin vond men het slachtoffer, de 15-jarige Turk. De rechter wil dat men die nu opspoor. Vervolg op 19 december.

Vijf aangiften bij politie 3-10 BD - Tilburger verdacht van ontucht met kinderen

Garçons drogués et violés

LDH 12.10.94

BRUXELLES - A la lecture des préventions qui sont reprochées aux trois prévenus, courbant l'échine sur le banc des prévenus de la 54e chambre du tribunal correctionnel de Bruxelles, l'écoeurement grandit. Difficile, en effet, de supporter la crudité des détails qui caractérisent les débordements sexuels de Alain C. (26 ans) et de Marc N. (40). Qu'est-ce qui a bien pu se passer dans la tête de ces Bruxellois, au teint pâle et aux traits glacés, pour caresser et souvent violer cinq mineurs, âgés entre 10 et 16 ans, depuis la fin de l'année 90 et jusque février 94? Nul ne sait, mais leurs défenseurs ont essayé de trouver une réponse dans leurs histoires personnelles. Vittorio A. (25) est moins mal embarqué dans cette galère, puisqu'on lui reproche juste d'avoir facilité la débauche.

Le 17 février, un jeune garçon se présentait à la gendarmerie. Il ne pouvait plus supporter les sévices auxquels l'avait contraint Alain C. et Marc N. depuis plusieurs années. Un mois plus tôt, en janvier 94, l'adolescent était tellement désespéré qu'il avait tenté de mettre fin à ses jours.

A partir des confidences de l'adolescent, les pandores ont découvert rapidement les amitiés particulières des deux prévenus. Alain C. rencontrait ses futures victimes dans un club de majorettes bruxelloises ou sur les boulevards de la capitale ou encore dans les environs de la place Fontainas, là où de jeunes et parfois même de très jeunes garçons offrent leurs charmes au plus offrant.

Une pilule d'XTC

Dès le départ, C. se montrait aimable avec les adolescents et, pour gagner leur confiance, il leur offrait de petits cadeaux. Abusant de la crédulité des mineurs, généralement issus de milieux sociaux défavorisés et en décrochage scolaire, il les amenait dans sa chambre ou dans le lit de Marc N.,

à qui le parquet reproche d'avoir assouvi ses tendances voyeuristes et de s'être offert quelques garçons.

Afin d'anesthésier la résistance de leurs victimes, C. et N. leur faisaient boire des cocktails d'alcool et de médicaments. Les adolescents subissaient alors sans broncher les assauts des prévenus. Témoignage poignant que celui d'Oscar (c'est un pseudonyme) qui a raconté comment ses bourreaux ont profité de lui après lui avoir fait avaler une pilule d'XTC. Ou encore, comment, emmené dans la maison de campagne de C., il s'est enfermé dans les toilettes pendant de longues heures afin d'échapper aux sévices sexuels qui l'attendaient.

Sans doute, la déviance de C. s'explique-t-elle en partie par son histoire personnelle marquée, elle aussi, le viol. Le prévenu avait 12 ans lorsqu'il a été violé une première fois par le directeur d'un luna-park. Suite à cette agression, le prévenu est devenu épileptique et a développé une forme d'autisme. Il sera enfermé un an et demi dans un asile psychiatrique. A peine sorti de cette institution, il est violé à nouveau par le même homme. « C'est le coup de poignard qui l'achève, ce second viol », a plaidé Me Depaus.

Mme Pénis, au ministère public, s'est inquiétée des possibilités de récidive et a insisté fortement sur l'obligation pour les intéressés de se faire soigner. « Le seul salut pour ces personnes, c'est le traitement », a précisé le procureur, qui estime qu'une peine de prison sévère reste indispensable. Une peine supérieure à 5 années d'emprisonnement lui semble la juste sanction pour Alain C., tandis que 5 ans est le tarif adéquat pour Marc N. Concernant le troisième prévenu, le substitut ne s'oppose pas au sursis. Jugement le 15 novembre.

D.Ste.

Van een verslaggever

EINDHOVEN - De politie in Eindhoven verdenkt een donderdag aangehouden 39-jarige man uit Tilburg ervan tussen 1983 en 1991 ontucht te hebben gepleegd met meerdere minderjarige leden van de Eindhovense handbalvereniging DVC. De politie beschikt over vijf concrete aangiften en verwacht er de komende dagen nog meer te krijgen.

De verdachte heeft een gedeeltelijke bekentenis afgelegd. De Tilburger was als trainer-coach, hoofdzakelijk van jeugdteams, aan de Eindhovense club verbonden. De zaak kwam aan het rollen toen een van de slachtoffers aangifte deed. Uit een eerste onderzoek bleek dat de man zich heeft vergrepen aan meer jongeren. Afgelopen vrijdagavond zijn de ouders door het bestuur en de politie geïnformeerd over de ontucht-affaire tijdens een speciaal uitgeschreven ledenvergadering. □

Geen nieuwe meldingen in ontuchtzaak BD Tilburger 4-10-94

EINDHOVEN - Bij de politie van Eindhoven zijn tot gisteravond geen nieuwe incidenten aangemeld in de vorige week aan het licht gekomen ontuchtzaak rond de 39-jarige Tilburgse jeugdtrainer van de Eindhovense handbalvereniging DVC. Voor zover nu bekend zijn er tussen 1983 en 1991 vijf slachtoffers geweest. In alle gevallen ging het om jongens. Vanwege de delicate aard van de kwestie zijn zowel de woordvoerders van de politie als van handbalvereniging DVC terughoudend in hun mededelingen. Wel is intussen duidelijk geworden dat de zaak pas een paar weken geleden aan het rollen kwam doordat één slachtoffer jaren na dato aangifte deed van zijn ervaringen met de jeugdtrainer.

Een woordvoester van de betrokken vereniging - ca. 140 leden, waarvan ca. 60 jeugdleden - geeft liever geen commentaar op de kwestie: „Zeker niet zolang in deze zaak nog niets bewezen is”. Behalve naar de slachtoffers en hun ouders gaat het medeleven van de woordvoester uit naar de verdachte jeugdtrainer - „die heeft immers ook goede kanten” - en naar diens naaste omgeving.

Correctionele rechtbank van Antwerpen GVA 04.10.94 Jong meisje wil trouwen met haar 'verkrachter'

Van onze redactrice

Een 16-jarig meisje heeft bij de jeugdrechter een verzoek ingediend om te kunnen trouwen met de man... die haar op haar elfde jaar verkrachtte. De man stond gisteren trouwens voor de rechter wegens die verkrachting. Maar volgens zijn advocate moesten de feiten nu helemaal worden herbekeken.

De 40-jarige man was bij verstek al eens veroordeeld wegens deze feiten, maar had verzet aange tekend. Zijn advocate gaf toe dat het ongehoord is om met een elfjarig meisje seksuele betrekkingen te hebben, maar ze vroeg zich af wat voor zin het had om hem nu nog te veroordelen. "Al jaren probeert men deze twee te scheiden. Zij loopt iedere keer opnieuw thuis weg en hij stuurt haar iedere keer weer naar huis. En nu willen ze met elkaar trouwen..."

De ouders van het meisje zijn echter een heel andere mening toegedaan. Zij stelden zich gisteren burgerlijke partij en haalden zwaar uit naar de geliefde van hun dochter. Blijkbaar had hij jaren aan een stuk hun dochter op zondagmiddag afgehaald en hebben ze pas ontdekt wat er aan de hand was toen een buurman hen erop attent maakte. Prompt schakelden ze alle mogelijke middelen in om de twee te scheiden, blijkbaar zonder veel succes. Ze vonden dat zo'n kerel veroordeeld moest worden, de openbare aanklager benadrukte dat er nu eenmaal altijd sprake is van een verkrachting als het kind zo jong is.

De rechter zat met de handen in het haar. Hij vroeg zich luidop af of de verdediging dan vond dat zo iemand moet worden vrijgesproken. De advocate kon alleen maar antwoorden dat de hele situatie moet worden beoordeeld, dus ook dat de twee van elkaar houden. "Het gebeurt toch wel meer dat je van iemand houdt die je kind zou kunnen zijn?" Uitspraak op 17 oktober. C.V.N.

door Fred Soeteman
AMSTERDAM, dinsdag

Justitie in Zwitserland heeft zich erover beklagd dat de voorbereiding van het strafproces tegen „het monster van de Jura” René O. (40) wordt bemoeilijkt, omdat Nederland „bewijsmateriaal achterhoudt”.

René O. werd met zijn vriendin Augusta (23) in januari vorig jaar in Amsterdam gearresteerd, onder meer verdacht van pogingen om op de Veluwe kinderen te ontvoeren, hen te martelen en te doden. Uiteindelijk werd hij alleen wegens wapenbezit veroordeeld en aan Zwitserland uitgeleverd.

De Zwitsers willen hun landgenoot berechten wegens seksuele marteling van zeer jonge kinderen en poging tot moord. Daartoe hebben zij Nederland gevraagd enkele tientallen voorwerpen die in het kader van de Nederlandse strafzaak in beslag waren genomen, over te dragen. Daaronder bevinden zich een koffer met boeien, handboeien, vacuümpompen, injectiespuiten en gynaecologische instrumenten.

De raadkamer van de rechtbank in Amsterdam heeft tot dusver alleen ingestemd met overdracht van zes videobanden, waarop René O. zelf te zien is, terwijl hij doende is met jonge kinderen.

Namens de rechtbank is gisteren echter meegedeeld dat geen sprake is van onwil aan Nederlandse zijde. De raadkamer heeft overdracht van de overige voorwerpen afgewezen omdat de Zwitsers in hun verzoek niet hadden duidelijk gemaakt welke voorwerpen exact van belang zijn in verband met de O. verweten feiten, waarvoor diens uitlevering toelaatbaar werd verklaard.

SLACHTOFFERS GAAN IN HONGERSTAKING

Woede over incestwet

Reportage

door
Roel Kleine

Joke Bonhof uit Zwartsluis en Yolanda uit Epe gaan op dinsdag 1 november op de stoep van het Binnenhof in hongerstaking. Zij zullen daar nu zo lang mee doorgaan tot minister W. Sorgdrager van Justitie bereid is het zwartboek over slachtoffers van zedendelicten in ontvangst te nemen. De minister heeft Joke Bonhof nu laten weten, dat zij zich daartoe niet geroepen voelt.

Bonhof voert al geruime tijd een strijd om de verjaringstermijn voor zedendelicten afgeschaft te krijgen. Zij kreeg daarbij enkele weken geleden steun van Yolanda uit Epe. Samen hebben zij nu een zwartboek gemaakt waarin de ervaringen van slachtoffers van zedenmisdriven zijn verwerkt.

Maar ook de problemen die zij ondervonden met justitie, hulpverleningsinstanties of met de politie worden er uitvoerig in belicht. Volgens Joke Bonhof wil zij met het zwartboek proberen te bereiken dat de verjaringstermijn, die op 1 september via een wetwijziging werd verruimd, helemaal wordt afgeschaft. Zij heeft inmiddels een landelijk steunpunt voor seksueel misbruik opgericht. Nog dagelijks ontvangt zij steunbetuigingen voor haar actie uit het gehele land.

Volgens Bonhof is het schandelijk dat de minister zich niet bereid heeft getoond om het zwartboek in ontvangst te nemen. „Dat is

FOTO:GPD

• Yolanda uit Epe en Joke uit Zwartsluis gaan volgende maand op het Binnenhof in hongerstaking uit protest tegen de weigering van minister Sorgdrager om het zwartboek over incest in ontvangst te nemen.

toch wel het minste wat ze had kunnen doen,” zegt een uitermate gegriefde Zwartsluizer. „Wij worden, door ons zo buiten de deur te houden, als honden behandeld. Zo worden wij gedwongen tot onze actie.”

Bescherming

De bewindsvrouw laat via haar voorlichtster weten dat de nieuwe wet van 1 september al zeer ver gaand is. Joke Bonhof is vooral woedend over een passage in de brief, waarin door Justitie wordt gewezen op beschermingsmaatregelen in het strafrecht voor de dader.

„Hoe bitter het ook in uw oren mag klinken, ons strafrechtssys-

teem kent ook een bescherming van de dader. Er dient een eind te komen aan de periode waarop deze vervolgd kan worden. Hoe zwaarder het delict des te langer zijn de verjaringstermijnen,” zo wordt in de brief gesteld.

Voorts wordt door de woordvoerder van de minister geschreven, dat door de nieuwe wet ook gevallen van voor de inwerkingtreding op 1 september onder de nieuwe zwaardere regeling vallen, tenzij ze verjaard zijn. „Dat is heel bijzonder, omdat het een regel is in ons strafrecht, dat bij wetwijzigingen de verdachte van dat moment onder de gunstigste regeling zal vallen. Dat gebeurt hier dus niet. Bovendien geeft de nieuwe wet ook voor jeugdige daders de volle volwassen verjaringstermijn,” aldus het ministerie in de brief aan Joke Bonhof.

De actievoerder uit Zwartsluis wil zich daarbij echter niet neerleggen en is vastberaden om daarmee door te gaan tot de verjaringstermijn helemaal is afgeschaft. De minister wil verder eerst bekijken hoe de nieuwe wet in de praktijk zal gaan werken met name op het punt van de bewijsvoering.

Joke Bonhof is zelf het slachtoffer geweest van seksueel misbruik. Ook haar beide zoons trof dit lot. Voor een van hen bleek het te laat om aangifte te doen, omdat op dat moment de verjaringstermijn was verstreken.

Bonhof, die samen met Yolanda in De Haag gezelschap krijgt van een derde vrouw uit Lelystad, hoopt, dat zich tijdens de actie nog meer mensen bij haar aansluiten. „Wie ons wil steunen is op 1 november welkom,” zegt Bonhof.

Tv-uitzending noopt verkrachter zichzelf bij politie aan te geven

Van onze verslaggever VK
ARNHEM 21-10

Een 41-jarige inwoner van Berlicum heeft na een uitzending van het televisieprogramma *Opsporing Verzocht* zichzelf aangegeven bij de politie. De man heeft bekend een twintigjarige vrouw uit Kesteren te hebben ontvoerd en meerdere malen te hebben verkracht. Volgens de politie zou de dader zo zeer geschrokken zijn van de compositiefoto die op de televisie werd getoond, dat hij besefte dat zijn arrestatie slechts een kwestie van tijd was.

Naar aanleiding van de uitzending vorige week maandag kreeg de politie driehonderd tips van kijkers. In geen van die tips werd overigens de naam van de dader genoemd. De man had vlak voor de uitzending met de politie in Tiel gebeld met het verzoek de televisieuitzending niet door te laten gaan, hij zou zich dan de volgende dag bij de politie melden. De bandopname van het telefoongesprek werd ook in de uitzending ten gehore gebracht.

Op maandag 19 september achtervolgde de man zijn slachtoffer, die van Rhenen naar Kesteren fietste. Omstreeks half drie 's middags blokkeerde hij met zijn auto het fietspad en trok de vrouw in zijn auto. Hij hield haar vast tot acht uur 's avonds. Toen werd ze in de buurt van een boerderij in Lienden uit de auto gezet.

Tijdens de ontvoering werd de dader twee keer opgeroepen via zijn semafoon. Beide keren parkeerde hij zijn auto vlakbij een telefooncel om controle over zijn geboiede slachtoffer te kunnen houden. De

vrouw concludeerde uit de toon van de gesprekken dat hij belde met zijn echtgenote en met zijn werkgever.

De politie Gelderland-Zuid heeft dit weekende ook een andere verkrachtingszaak opgelost. Een 37-jarige inwoner van Tiel heeft een bekenenis afgelegd over de verkrachting van twee achttienjarige meisjes uit Buren. Na een bezoek aan de kermis fietsten beide meisjes vorige week maandag van Tiel naar Buren. Ter hoogte van Kerk-Avezaath werden ze overvallen door de Tieleenaar, die hen met een pistool dwong naar het Zoelens Bos te fietsen. Daar greep hij zich aan hen. Later moesten ze met hem mee naar Tiel, waar ze in een schuur opnieuw werden verkracht.

Op basis van de verklaringen van de twee meisjes maakte de politie een reconstructie die wees in de richting van de wijk Tiel-Oost. Met een helikopter werden luchtfoto's gemaakt en de politie stelde een onderzoek in de buurt in. Na de observatie van een woning met schuur, die overeen kwam met de beschrijving van de slachtoffers, kon de politie de dader aanhouden.

'Kinderen als getuige meer betrouwbaar'

GPD
Amsterdam

Als getuige zijn kinderen betrouwbaarder dan volwassenen. Zij kunnen leugens veel minder goed verbloemen in hun expressie. Alles staat of valt echter bij een goede ondervraging, want kinderen zijn gemakkelijker te manipuleren dan ouderen.

Dat zegt de Amsterdamse rechtspsycholoog Salee Eden. Hij heeft zojuist een diepgravende studie gepubliceerd onder de titel 'Kinderen als Getuigen; Hoe betrouwbaar is hun waarneming en geheugen?' Vanaf ongeveer zes jaar zijn kinderen, net als volwassenen, in staat fantasie en werkelijkheid van elkaar te onderscheiden. Maar ook heel jonge kinderen kunnen zich opvallende of ingrijpende gebeurtenissen nauwkeurig herinneren. Eden: „Ze zijn alleen veel gevoeliger bij een ondervraging. Door het taalgebruik van volwassenen zijn ze veel meer te beïnvloeden. De tijd tussen het derde en zesde levensjaar is de allergevoeligste periode voor taal. De vraag is dan ook wat hun ondervragers van die kindertaal weten.”

Doorslaggevend is volgens de onderzoeker dan ook de manier waarop een kind wordt verhoord. Eden is daarom een warm pleitbezorger van het opnemen van dergelijke ondervragingen op video. In de eerste plaats kan daarmee worden voorkomen dat kinderen veelvuldige worden verhoord. Want juist hierdoor kunnen zij traumatische schade oplopen.

JOKE BONHOF
EN JOLANDA UIT
EPE BUNDELEN
KRACHTEN

TEL
17/10
„Zeden-
misdrijf
mag nooit
verjaren”

door HENS SCHONEWILLE

ZWARTSLUIS, maandag Minister van Justitie, W. Sorgdrager, kan in november een zwartboek over seksueel misbruik tegemoet zien. Samen met de seksueel misbruikte Yolanda uit Epe is Joke Bonhof, moeder van twee misbruikte zonen, daarvoor brieven en klachten over de afhandeling van zaken door justitie en politie aan het verzamelen. Bovendien zullen er voorbeelden van het onbegrip dat veel slachtoffers ondervinden van professionele hulpverleners in worden opgenomen. De actie tegen de verjaringstermijn van zedenmisdriven die de moeder uit Zwartsluis heeft ontketend, is inmiddels uitgemond in een Steunpunt voor Seksueel Misbruiken.

„Het leed lijkt niet te stoppen. Ik heb honderden reacties gekregen. Allemaal mensen die het slachtoffer werden van een zedenmisdrijf. En die vinden dat er helemaal geen verjaringstermijn mag worden gesteld”, zegt Joke. Ook haar zonen werden het slachtoffer van een seksueel gefrustreerde buurjongen. Toen ze dat uiteindelijk durfden te vertellen, bleek het voor een van de twee te laat om aangifte te doen in verband met de verjaringstermijn.

„Het opheffen van die termijn is daarom zo belangrijk, omdat de meeste slachtoffers pas na jaren naar buiten durven te komen. En de gevolgen zijn vaak zeer ernstig. Ik heb mensen aan de lijn gehad die zelfmoord wilden plegen. Anderen beschadigden zichzelf omdat ze hun eigen lichaam haatten. De psychiatrische inrichtingen zitten vol met slachtoffers van seksueel geweld.”

De nieuwe wetwijziging waardoor onlangs de verjaringstermijn voor incest met terugwerkende kracht werd verruimd, maakt op Joke geen indruk. „Het is wel iets beter geworden, maar voor veel te veel slachtoffers is het nog steeds te laat om aangifte te doen.”

Naast het bundelen van de klachten, heeft ze inmiddels een full-time job aan het helpen van de mensen die haar bellen. „Als het moet stap ik direct in de auto om iemand op te zoeken. Soms bel ik ook de zedenpolitie, zodat die kan helpen.” De laatste tijd wordt ze soms ook gebeld door de daders van zedenmisdriven. „Ik ben bedreigd. Ze knijpen hem als een ouwe dief en zeggen dat ik met een heksenjacht bezig ben. Het kan me niet schelen. Sterker nog, het geeft me juist moed om door te gaan”, aldus Joke.

Criminologe relativeert beeld van oprukkende misdaad 'Cijfers zijn notoir onbetrouwbaar'

UN 20/10

Door Erik van der Struijs
Utrecht

Ter gelegenheid van het zestigjarig bestaan organiseert het Utrechtse Willem Pompe Instituut samen met de Vereniging voor Kriminologie vandaag en morgen een congres over de veranderende aanpak van de criminaliteit. Steeds meer mensen belanden in de gevangenis, waar ze gemiddeld steeds langer blijven. Justitie en politie blijven vragen om meer mogelijkheden, meer mensen, meer geld. Hoe komt dat? Waarom wordt criminaliteit gezien als een van de grootste problemen van deze tijd?

Ongeschiedlijk spreken de cijfers boekdelen. Elk jaar wordt er meer gestolen, bedreigd en vermoord. De criminaliteit lijkt de pan uit te rijzen. Maar zo eenvoudig is het niet, zegt de Utrechtse criminologe C. Brants, een van de organisatoren van het congres 'Hoe punitief is Nederland?'. „Criminaliteitscijfers zijn notoir onbetrouwbaar. Elk onderzoek van de overheid, elke enquête onder slachtoffers is voor meerdere uitleg vatbaar. Het kan een indicatie geven, meer waarde moet je er niet aan hechten. Statistieken zijn te betrekkelijk om een precies beeld te krijgen van de criminaliteit.” Zo is het aantal aangiften van verkrachtingen vergeleken met enkele decennia fors gestegen. Maar betekent dat ook dat het vaker voorkomt? „Misschien wel, misschien niet”, meent Brants, in het dagelijks leven docente aan het Willem Pompe Instituut.

„Verkrachting werd vroeger in elk geval anders ervaren. Vrouwen deden vaak geen aangifte, in de veronderstelling dat ze aanleiding hadden gegeven. Dat beeld is veranderd, met als gevolg dat het aantal aangiften toeneemt. Maar of er ook meer wordt verkracht? Dat is niet duidelijk.”

Fietsen

Vergelijkingen met het buitenland hebben vaak het manco dat appels met peren worden vergeleken. Nog niet zo lang geleden scoorde Nederland heel slecht in een Europees onderzoek naar criminaliteit in de verschillende lidstaten. Brants: „Het bleek dat de onderzoekers de fietsendiefstallen hadden gekwalificeerd als zware vermogensdelicten. Tja, dan zitten we natuurlijk meteen bovenin. Nergens worden zoveel fietsen gestolen als in Nederland. Nergens zijn namelijk ook zoveel fietsen.” Daarmee wil ze niet zeggen dat criminaliteit een non-probleem is. „Het is een probleem, om de doodeenvoudige reden dat het als zodanig wordt ervaren. Veel mensen voelen zich onveilig op straat. Niet omdat ze zelf het slachtoffer zijn geweest, dat is de meesten nog nooit overkomen. Nee, ze hebben gehoord dat-je-wel-eens bedreigd kan worden. Diverse onderzoeken hebben dat aangetoond. Veel angstgevoelens zijn niet gestoeld op persoonlijke ervaringen.” Zelf is ze weleens lastiggevalen. Van dichtbij heeft ze een keer een vechtpartij in een café gezien. Bovendien mag ze zich het slachtoffer noemen van een zakkenroller en een inbreker. „Maar bedreigd heb ik me nooit gevoeld. En dat geldt voor mijn hele

kennissenkring. Natuurlijk is het ontzettend vervelend als je fiets of je autoradio wordt gestolen. Maar dat is wat anders dan onveiligheid.”

Dat het onheilspellende gevoel desondanks wijdverbreid is, schrijft Brants voornamelijk toe aan de invloed van de massamedia. „Veel mensen doen hun informatie nu eenmaal op via televisie en krant. En daar is de aandacht voor criminaliteit de laatste jaren enorm toegenomen. Vooral incidenten krijgen veel ruimte, waardoor het perspectief soms wat vertoebeld raakt. Ik bedoel, je kunt je opwinden over het toenevend aantal afrekeningen in het criminele milieu. Maar moet een gemiddelde burger zich daardoor bedreigd voelen? Ik denk het niet.”

Voorspeld

Anderzijds hebben ook overheidsdiensten zo hun belangen. Niet toevallig signaleerde de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) de opkomst van de georganiseerde misdaad op een moment dat De Muur viel. Brants: „Dat was nota bene van te voren voorspeld. Zodra de dreiging van buiten zou wegvalen, kon het zoeken naar *the enemy within* beginnen. En zo geschiedde.” De politiekorpsen zullen de zaken niet groter voorstellen dat ze in werkelijkheid zijn. „Maar natuurlijk is het hun belang dat er aandacht blijft voor problemen waarin zij de experts zijn. Je ziet ook dat de politie zich meer als een onafhankelijke partij gaat opstellen. Zowel naar justitie als naar de criminelen toe. Ze presenteren zich als de *good guys*, gehard in de dagelijkse strijd,

die veel beter dan het openbaar ministerie weten hoe je de criminaliteit moet aanpakken.”

Eigen leven

De gang van zaken rondom de aanleg van de nieuwe metrolijn in Amsterdam, is wat haar betreft typerend voor de nieuwe verhoudingen. Hoewel justitie geen enkele aanwijzing heeft dat er zoiets bestaat als een bouwmafia, wil het Amsterdamse korps de gehele aanbesteding gaan doorlichten op mogelijke malversaties. Onderzoeken in het buitenland zouden uitwijzen dat gemiddeld tien procent van het bouwbedrag in de zakken van de onderwereld verdwijnt. Brants: „Waar zo'n cijfer vandaan komt, is volstrekt onduidelijk. Maar voor je er erg in hebt, leidt het een eigen leven.” Het is een manco dat naar haar mening het hele onderwerp 'georganiseerde misdaad' aankleeft. Tien jaar geleden had de Centrale Recherche Informatiedienst (CRI) er nog helemaal geen gegevens over. Twee jaar later bleek Nederland thuisbasis van tweehonderd misdaadondernemingen, een aantal dat vorig jaar opliep tot bijna zeshonderd. Maar wie het zijn, wat ze precies doen blijft schimmig. „Je moet maar aannemen dat het om een groot probleem gaat”, zegt Brants. „Zonder dat er een maatschappelijk debat over is gevoerd, breidt de overheid haar bevoegdheden steeds verder uit. Speciale afuisterapparatuur, inlijfkoperaties en infiltratieteams; het is al gewoon geworden. Dat vind ik een verontrustende ontwikkeling.”

C A - E m h m t i v c h e o p
He het jaa 'ge we wij ger rec t wil aor mo de we me de i

PG verlegen met oude naaktfoto's

PAR 3/10

(Van een verslaggever)

AMSTERDAM - De Amsterdamse procureur-generaal mr R. graaf van Randwijck loopt het gevaar te worden gehanteerd met naaktfoto's die eerder dit jaar bij een inbraak in zijn woning werden ontvreemd. Het betreft foto's van hem en zijn echtgenote van acht tot vijftien jaar geleden. Het is niet duidelijk of de gestolen foto's aan tijdschriften en kranten voor publikatie zijn aangeboden.

Van Randwijck is onaangenaam verrast door het circuleren van de naaktfoto's. Tegen NRC Handelsblad verklaarde hij desondanks dat de foto's 'hem niet stuk maken'. Zijn vrouw liet weten dat 'het sop de kool niet waard is'. Van Randwijck zelf zegt te hopen dat media aan wie de foto's worden aangeboden het fatsoen hebben deze naast zich neer te leggen.

De foto's werden deze zomer bij een inbraak gestolen. Ze lagen achterin een bureaula waarvan de inhoud grondig was nageplozen. Bij de inbraak werden geen spullen meegenomen die makkelijk verhandelbaar zijn, zoals een cd-speler, geld of sieraden.

Steeds vaker pogen criminelen gegevens te verzamelen via inbraken bij politie- en justitiefunctionarissen die zich bezig

houden met de bestrijding van georganiseerde misdaad. Bij een inbraak bij officier van justitie Valente werden enige maanden geleden een computer, diskettes en zijn persoonlijke administratie gestolen. Er zou geen 'vitale informatie' zijn buit gemaakt omdat belangrijke stukken in een brandkast elders worden bewaard.

Ook is geprobeerd in te breken bij hoofdofficier van justitie in Amsterdam mr H. Vrakking en twee hoge politiefunctionarissen, de recherchechefs Welten en Woelders.

Daarnaast bleek dat telefoons van misdaadbestrijders zijn afgeleusterd via inbraken in schakelkasten van de de PTT.

Mogelijk werden gesprekken van Van Randwijck, Vrakking en hoofdcommissaris Nordholt afgeleusterd.

'Meer cellen beter tegen criminaliteit dan meer agenten'

NRC 25/10

Door een onzer redacteuren

DEN HAAG, 25 OKT. De omvang van de criminaliteit daalt sterker door investeringen in rechtbanken en gevangenis dan door versterking van de politie of het openbaar ministerie.

Dat blijkt uit de studie 'Van misdaad tot straf' waarop F. van Tulder, verbonden aan het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), vanmiddag is gepromoveerd. Van Tulder onderzocht de effecten die uitbreidingen bij politie, openbaar ministerie, rechterlijke macht en gevangeniswezen hebben op de omvang van de criminaliteit.

Verhoging van gevangenisstraffen heeft meer effect op het terugdringen van de criminaliteit dan een verhoging van de pakkans voor de dader. Als de duur of het aantal celstraffen voor een inbraak met 1 procent wordt verhoogd leidt dat tot 0,4 procent minder inbraken, zo blijkt uit een economisch rekenmodel dat Van Tulder gebruikte. Vergroting van de pakkans — door bijvoorbeeld een uitbreiding van de politie — heeft veel minder gevolgen voor de omvang van de criminaliteit. Anders gezegd: de kosten om de criminaliteit te verlagen via uitbreiding van de politie zijn aanzienlijk hoger dan via hogere straffen.

Dat een in het gevangeniswezen geïnvesteerde gulden meer oplevert dan een die aan de politie wordt gespendeerd hangt samen met de grotere complexiteit van het werk van de politie, zegt een medewerker van het SCP. „De politie is een duurdere organisatie, die veel materiaal gebruikt. Het vasthouden van een gedetineerde is wat minder ingewikkeld. Het betekent niet dat in dit onderzoek wordt gepleit voor minder uitgaven aan de politie;

dat is een politieke beslissing. Het veiligheidsgevoel onder burgers wordt waarschijnlijk positiever beïnvloed door meer politieagenten die straat op te sturen dan door extra gevangenis te bouwen.”

In het onderzoek wordt geconcludeerd dat een hogere pakkans een aantoonbaar preventief effect heeft op de criminaliteit. Dat geldt niet voor een verhoging van de gevangenisstraffen; de daling van de misdaadcijfers als gevolg van hogere straffen wordt verklaard door het feit dat een ingesloten persoon geen misdrijven kan plegen.

Ofschoon het SCP geen onderzoek deed naar de gevolgen van sociaal-economische en maatschappelijke veranderingen op de criminaliteit, zoals het perspectief op werk, stelt de promovendus dat deze factoren duidelijk meer invloed hebben op vermindering van de criminaliteit dan afschrikking.

Toename van de middelen voor de politie met 1 procent veroorzaken een daling van de criminaliteit met 0,3 procent, aldus Van Tulder. Hij baseert zich op gegevens van de gemeentelijke korpsen uit het midden van de jaren tachtig, dus voor de grote reorganisatie van de politie die het afgelopen voorjaar werd afgerond.

In de nieuwe situatie, waarin nog slechts vijftientig regionale politiekorpsen over zijn, valt die 'productiviteit' nog lager uit, voorspelt de SCP-onderzoeker op basis van een simulatiemodel. Het aantal zware misdrijven dat na de reorganisatie zou worden opgehelderd ligt tien procent lager dan in de oude situatie. Dat wordt verklaard door de sterk toegenomen grootte van de korpsen. Juist de grote korpsen bleken in de jaren tachtig minder productief te zijn.

OF DE Amsterdamse procureur-generaal Van Randwijck kinderen en wellicht kleinkinderen heeft, weet ik niet. De kwestie heeft me het afgelopen weekeinde wel bezig gehouden, nadat bekend werd dat inbrekers uit zijn bureaulade naaktfoto's hebben gestolen van de procureur-generaal en zijn echtgenote.

Geen probleem, zou je zeggen. Maar stel je voor dat tot de buit ook naaktfoto's behoorden van de kinderen toen die nog klein waren of van de derde generatie Van Randwijckies in blote bips. Dan zou Van Randwijck in de ogen van moraalridders als Hirsch Ballin wel eens een viererik kunnen zijn.

Tot Hirsch Ballins ministeriële nalatenschap behoort een voorstel waarin een draconische wijziging van de zedelijkheidswetgeving wordt geopperd. Hirsch Ballin vindt het simpele bezit van naaktfoto's van kinderen een vorm van strafbare kinderporno, omdat dit voortbouwt op ten aanzien van kinderen gepleegde zedendelicten.

Het wetsvoorstel houdt wijziging in van artikel 240b van het Wetboek van Strafrecht, het kinderporno-artikel. Het doel van artikel 240b is de bescherming van jeugdige slachtoffers van seksueel misbruik.

Volgens Hirsch Ballin staat de redactie van het huidige artikel een effectieve bestrijding van kinderporno in de weg en doet de daarin opgenomen strafbedreiging van maximaal drie maanden gevangenisstraf de ernst van kinderpornografie onvoldoende tot uiting komen. Dit laatste is juist; voor de rest bestaat de Memorie van Toelichting uit verbijsterende kul.

Seksueel misbruik van kinderen is een ernstig misdrijf. Ondanks de maatschappelijke vrijheidsdrang die zich in de jaren zestig manifesteerde en geleid heeft tot de seksuele revolutie, bedreigt de strafwet smeerlapperij met kinderen - terecht - nog met forse straffen. Op

ONSCHULDIG BLOOT

Victor Lebesque

gemeenschap met een kind jonger dan twaalf jaar staat een maximumstraf van twaalf jaar; gemeenschap of ontuchtige handelingen met iemand van twaalf tot zestien jaar cel bestraft worden met acht jaar cel.

Ten aanzien van het vervaardigen en distribueren van kinderporno is de strafwet aanzienlijk milder. Schobbejakken van het allerlaagste allooi die voor grof geld foto's en films verhandelen van onsmakelijke seksuele verrichtingen waarbij - vaak heel jonge - kinderen zijn betrokken, kunnen tot hooguit drie maanden gevangenisstraf worden veroordeeld. Het voorstel om de maximumstraf te verhogen tot vier jaar en in de gevallen waarin het gaat om daders die van het vervaardigen en exploiteren van kinderporno hun beroep of bedrijf maken zelfs tot zes jaar, verdient dan ook

steun en lijkt die blijkens het voorlopig verslag ook kamerbreed te krijgen.

In zijn zucht tot zedenprekerij heeft Hirsch Ballin echter een ondermaats werkstuk afgeleverd. In zijn toelichting merkte hij op dat het verschijnsel kinderporno de laatste jaren in omvang en ernst aanzienlijk is toegenomen, maar feiten waarop deze constatering gebaseerd is, blijven achterwege.

In 1986 waren er blijkens een onderzoek geen aanwijzingen dat in Nederland kinderen seksueel werden misbruikt voor de commerciële productie van kinderporno en dat er evenmin sprake was van een georganiseerd distributiesysteem. De laatste jaren wordt door politiefunctionarissen erkend dat kinderporno in Nederland van een verwaarloosbare omvang is.

Wel roept de politie om meer strafvorderlijke mogelijkheden om kinderporno aan te pakken. Met verhoging van de strafmaxima op kinderporno tot vier en zes jaar krijgt de politie die. Dwangmiddelen als voorlopige hechtenis, huiszoeking, inbeslagneming en afsluiteren zijn dan toepasbaar en een inbraakoperatie hier en daar kan ook een handje helpen.

Het wetsvoorstel stelt niet alleen productie en handel, maar ook het in bezit hebben van 'een afbeelding van een seksuele gedraging' strafbaar. Over de term seksuele gedraging wordt in het rechtsgeleerde handboek over strafrecht (Noyon, Langemeijer, Rummelink) opgemerkt: 'Daarbij zal gedoeld zijn op handelingen als cohabitatie, masturbatie, fellatio e.d., maar ook het wellustig betasten van geslachtsorganen, waaronder begrepen de vrouwelijke boezem zal men daar-

VK 4-16

De Amsterdamse procureur-generaal Van Randwijck hoeft zich nauwelijks zorgen te maken over de bij hem thuis gestolen naaktfoto's, waarop hij met zijn vrouw figureert. De publicatiebladen *Nieuwe Revu*, *Panorama*, *Aktueel* en *Weekend* blijken niet bereid zulke kiekjes af te drukken.

Het betreft acht tot vijftien jaar oude plaatjes 'met een onschuldig privé-karakter'. Volgens een woordvoerder van het Openbaar Ministerie vindt Van Randwijck het circuleren van de kiekjes 'een buitengewoon slechte zaak'. 'Maar voor de rest is hij er lakoniek over.' Tegenover *NRC Handelsblad* verklaarde mevrouw Van Randwijck dat 'het sop de kool niet waard is'. Wie de foto's te zien krijgt, zal ontdekken dat haar echtgenoot een man is om trots op te zijn, zegt ze.

De procureur-generaal is niet van plan zich kapot te laten maken door personen die de foto's aan media

Bladen zien niets in blote procureur

zouden willen aanbieden. Een woordvoerder van het OM wijst erop dat publicatie strafbaar is. De media zouden zich schuldig maken aan heling en overtreding van de wet op de auteursrechten.

Hoofdredacteur H. Verstraaten van *Nieuwe Revu* heeft de dreigementen niet nodig om af te zien van publicatie. 'Er zijn dingen in het leven die je niet doet. Het zou onbeschoft en onfatsoenlijk zijn.' Verstraaten denkt dat niemand in Nederland de foto's zal afdrukken.

Hoofdredacteur Schaap van *Aktueel* en *Weekend* blijkt vooral gevoelig voor de strafrechtelijke gevolgen van publicatie. 'Wij zijn jaloers op de Engelse bladen die zonder problemen foto's van politici met zweepjes en gekke onderbroek-

jes afdrukken. Ik schrik terug voor de strafrechtelijke gevolgen. Als we de foto's zelf hadden kunnen maken, hadden we minder scrupules gehad. In zo'n geval weet je dat je de auteursrechten hebt.'

Schaap zegt dat hij in zijn tijd als hoofdredacteur van *Story* eens gestolen foto's van prins Bernard met een onbekende vrouw in een bubbelbad in handen kreeg. 'Ze waren gestolen bij een ontwikkelcentrale. We hebben ze niet afgedrukt.'

De enige die twijfelt, is chef-redacteur A. Burger van *Panorama*. 'Nog afgezien van de esthetische waarde van de plaatjes, betwijfel ik of we ze zouden publiceren', zegt hij aanvankelijk. Maar even doorfantaserend: 'Je zou de edele delen van de procureur kunnen afbalken.' Om tot de slotconclusie te komen: 'Ach, wat zou de waarde ervan zijn. Als hij nu nog wonderlijk gedrag zou vertonen in opmerkelijke kringen.' **BM**

nder moeten begrijpen. Het enkele zich naakt vertonen zou ik er niet onder willen brengen.'

Het Amsterdamse gerechtshof heeft ooit een ruimere interpretatie gegeven. Het stelde dat onder een seksuele gedraging ook moet worden begrepen 'een afbeelding in zodanige houding dat daarmee kennelijk het opwekken van seksuele prikkeling wordt beoogd'. De Hoge Raad nam deze formulering over en Hirsch Ballin heeft hem eveneens tot de zijne gemaakt. Op grond van deze uitleg kan een wat preuts aangelegde opsporingsambtenaar een afbeelding al heel gauw een vies plaatje vinden.

Misschien raakt Hirsch Ballin wel opgewonden van de Wehkamp-catalogus waarin kinderen in de nieuwste ondermode zijn afgebeeld. Maar om dat die plaatjes als kinderporno te kwalificeren, is absurd. Seksueel misbruik van kinderen dient fors te worden bestraft, maar dat wil niet zeggen dat elk blootprentje onder de werking van het strafrecht moet vallen.

Jackson-fans zijn zeer tolerant

Door Albert Kok **AD 23-16**
UTRECHT - Het waren roerige tijden voor de fans van Michael Jackson. Hun idool zou zich blankeer voordoen dan hij was, hij had een ongezonde belangstelling voor aankomende pubers, werd van plagiaat (*We are the World*) beschuldigd en was aan pijnstillers verslaafd. Maar net als in Michael's favoriete Disney-sprookjes kwam alles toch nog goed: hij trouwde met Lisa Marie Presley en ze leefden nog lang en gelukkig.

Op de jaarlijkse fanclub-dag in het Utrechtse Tivoli zie je dan ook weinig lange gezichten. Naar schatting 800 jongere en oudere bewonderaars van Michael genieten van de overbekende hits, verlustigen zich aan zeldzame *bootlegs* en vergapen zich aan playback uitvoeringen. Toch is het niet zo druk als vorig jaar, toen Michael tot over zijn oren in de stront zat en desondanks 1200 fans de weg naar Tivoli wisten te vinden.

Fanclub-voorzitter Petra Westveer kan dat wel verklaren: 'Toen Michael vorig jaar onder vuur lag, voelden veel fans zich geroepen om hem moreel te ondersteunen.' Verder blijken we hier te maken te hebben

met 'het showbiz-effect'. De 23-jarige studente medische biologie legt uit dat het er niet toe doet hoe je in de publiciteit komt, als je maar in de publiciteit komt. En in tegenstelling tot vorig jaar is het momenteel even stil rondom Michael. Een stilte die zal duren tot de lancering binnenkort van zijn eerstvolgende CD: *His'tory*.

Het meest spectaculaire optreden op de Jackson-dag wordt verzorgd door Giovanni and his Magic 2. Met zijn goed gelijkende playback-show heeft Giovanni al menige televisieschnabbel versierd. En hij heeft er beslist geen last van gehad dat zijn muzikale held in de afgelopen anderhalf jaar zoveel negatieve publiciteit over zich heen kreeg gestort.

'Er wordt mij altijd gevraagd of ik daardoor minder te doen heb gekregen,' zegt de in Aruba geboren danser in zijn kleedkamer. 'Maar het is sindsdien alleen maar drukker geworden.' Zelf kan hij het zich overigens niet voorstellen dat Michael 'zo stom' zou zijn geweest om pedofiele spelletjes met zijn fans te spelen.

In de zaal, waar het publiek in leeftijd varieert van vijf tot vijftig, is de stemming ver-

deeld. Volgens sommigen zijn alle negatieve verhalen de wereld in geholpen door 'jaloerse mensen die Michael zijn succes niet gunnen'. Anderen halen domweg hun schouders erover op. Zoals bijvoorbeeld twee keurig gekapte scholieren uit Utrecht. 'Het gaat erom dat hij een enorm goeie show heeft, dat hij goed dans en dat hij er goed uit ziet,' zegt de 13-jarige Olivier. Zijn leeftijdgenoot Robert valt hem bij. Zonder met zijn ogen te knippen: 'Het kan me niks schelen of hij kinderen naait.'

Anja, een 37-jarige onderwijzeres uit dezelfde regio, is vooral geboeid door de 'verschrikkelijke gespletenheid' van Jackson. Hoe hij er met zijn giechelige, onvolwassen gedrag in is geslaagd om een florerend muzikaal bedrijf op te zetten. Ze is bovendien 'heftig jaloers' op zijn dansen. Over de beschuldigingen aan het adres van Michael dat hij niet met zijn handen van jeugdige fans kan afblijven, kan Anja zich niet druk maken. 'Voor mijn part neukte een olifant,' vindt ze. 'Dat staat toch los van zijn muziek!'

Een tolerant volkje, die Michael Jackson-fans.

Michaels huwelijk helpt zijn fanclub niet

UTRECHT - De vijftiende Jackson Fanclubdag in Utrecht was zondag met 800 bezoekers mager bezocht. Ondanks alle positieve berichten over het idool was dat veel minder belangstelling dan de 1200 fans van vorig jaar.

'Toen was Michael negatief in het nieuws, en dat trok kennelijk extra mensen', constateerde Petra Westveer. Ze is voorzitter van de Official Dutch Jackson Fanclub. Dit jaar was Michael ook wel in het nieuws, kort geleden zelfs. En redelijk positief: zijn huwelijk met Lisa Marie Presley. Dat trekt toch minder, dan. 'Ik denk dat dat komt doordat hij zo ver weg is. Een beetje onbereikbaar', zei fan Bouke. Elaine is het met hem eens: 'Michael is geen idool waar je van droomt dat hij met je trouwt, of zo. Tenminste, ik niet'.

De grote zaal van Tivoli was toch mooi bezet met de 800 rustige fans. De handelaren hadden het balkon voor zich. Vooral de video's vlogen weg. De zaal liep onmiddellijk vol bij de optredens van 'de' Jackson-imitators Jorden (Janet) en Givovanni (Michael). Wie het nog niet doorhad werd op de hoogte gesteld door donderend geluid uit de prima installatie. 'Gaaf', vond Bouke.

Het thema van de dag was History. Het sloeg op Michaels nieuwe cd *His'tory*. 'Op onze dag had net de eerste single uit moeten zijn. Maar de release is uitgesteld tot begin vorig jaar', verzuchtte Petra. 'Nou ja, het is ook een beetje onze geschiedenis, een jubileumdag.' Volgend jaar weer in Tivoli. Een perfecte zaal voor zulke dagen. Op 13 november zijn eerst de fans van Take That aan de beurt. ♦

~~NV/AN 28-10-94~~

EO gaat vrijuit in zaak Playboy

De Evangelische Omroep (EO) hoeft de uitlatingen van een Amerikaans onderzoekster over het verband tussen het blad Playboy en seksueel geweld als incest en verkrachting, niet te rectificeren. Dat bepaalde de rechtbank in Amsterdam donderdag in het kort geding dat het blad tegen de omroep had aangespannen.

De onderzoekster deed de uitspraken in het televisieprogramma Tidssein dat de EO op 17 september uitzond. In het vonnis gaat de rechter volledig voorbij aan de uitlatingen van de onderzoekster. De omroep mag bij eventuele heruitzending geen gebruik maken van illustraties van Playboy. Dat zou strijdig zijn met het auteursrecht van het blad. Een schadevergoeding, zoals Playboy had geëist, wees hij af.

Een woordvoerder van de EO zegt "zeer tevreden" te zijn over de uitspraak. Playboy-hoofdredacteur J. Heemskerk is "buitengewoon teleurgesteld en heel boos". Hij overweegt in hoger beroep te gaan, "want het is toch werkelijk ongelooflijk dat je zomaar mag zeggen dat er duizenden foto's van kinderen in het tijdschrift staan, terwijl dat niet zo is".

NRC

EO versus Playboy

AMSTERDAM, 28 OKT. De Evangelische Omroep (EO) hoeft de uitlatingen van een Amerikaans onderzoekster over het verband tussen het blad Playboy en seksueel geweld als incest en verkrachting, niet te rectificeren. Dat heeft de rechtbank in Amsterdam gisteren bepaald in het kort geding dat het blad tegen de omroep had aangespannen. De rechter vindt dat de EO niets te verwijten valt.

EO hoeft reportage over Playboy niet te rectificeren

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM VK 28-10

De Evangelische Omroep (EO) hoeft de Tidssein-reportage over incest en verkrachting, waarin aandacht werd besteed aan Amerikaanse blootbladen als Playboy, niet te rectificeren. Dat heeft de rechtbank in Amsterdam donderdag bepaald in een kort geding dat het blad tegen de omroep had aangespannen.

In de Tidssein-uitzending van 17 september getiteld 'Verkracht door mijn vader', verklaarde een Amerikaans onderzoekster dat er in het blad veelvuldig schokkende afbeeldingen van kinderen zouden voorkomen. Er zou volgens haar een rechtstreeks verband bestaan tussen het uitgeven van Playboy en vormen van seksueel geweld.

In het vonnis gaat de rechter volledig voorbij aan de uitlatingen van de onderzoekster. De omroep mag bij eventuele heruitzending geen gebruik maken van illustraties van Playboy. Dat zou strijdig zijn met het auteursrecht van het blad. Een schadevergoeding wees hij af.

De EO is zeer tevreden over de uitspraak. J. van Heemskerk, hoofdredacteur van Playboy, is buitengewoon teleurgesteld en boos. Hij overweegt in hoger beroep te gaan. Hij vindt het 'werkelijk ongelooflijk dat je zomaar mag zeggen dat er duizenden foto's van kinderen in het tijdschrift staan'. 'Dat is feitelijk onjuist.' Namens het tijdschrift eiste de advocaat rectificatie van de gedane uitspraken, een schadevergoeding van honderdduizend gulden en een verbod op het opnieuw uitzenden van de reportage.

De rechter vindt dat de EO niets te verwijten valt, al had het de omroep gesierd als was vermeld dat het onderzoek gedateerd is en dat de onderzoekster in eigen land op z'n minst omstreden is.

Porno-archief TU Delft dicht door overbelasting

Van onze verslaggever VK

DELFT 29-10

De Technische Universiteit Delft heeft haar 'porno-archief' gesloten. De belangstelling voor de elektronisch opgeslagen porno-plaatjes was zo groot, dat de computer overbelast raakte. De beelden waren bereikbaar via Internet.

Volgens het Delftse universiteitsblad Delta werd het pornografisch archief dagelijks geraadpleegd door tienduizend gebruikers, vooral Amerikanen en Britten. Het was een van de drukste Internet-aansluitingspunten ter wereld, aldus beheerder dr ir P. Groeneveld. Groeneveld betitelde het archief als een 'uit de hand gelopen geintje'.

Een groot deel van de gebruikers is verontwaardigd en overweegt zelfs een handtekeningenactie om het archief weer open te krijgen, aldus Groeneveld in Delta. 'Maar het blijft dicht. We moeten hier natuurlijk niet de porno-boeren gaan uithangen. Dat doet het imago van de Technische Universiteit Delft geen goed.'

Porno-archief wegens enorm succes dicht

DELFT (ANP) - De Technische Universiteit Delft heeft het via het wereldwijde computernet Internet te raadplegen porno-archief gesloten.

De belangstelling werd te groot. Per dag bekeken 10.000 Internetgebruikers de elektronische porno-plaatjes. Amerikanen en Engelsen spanden daarbij de kroon. Dit meldt vrijdag Delta, het weekblad van de Delftse universiteit.

Het archief werd in 1992 bij wijze van grap opgezet. Maar volgens archiefbeheerder dr.ir. P. Groeneveld van de faculteit elektrotechniek is de zaak uit de hand gelopen.

Stukje bilspleet verdeelt gemeenteraad

Door onze correspondent NRC

ERMELO, 12 OKT. Een blijvende satire van striptekenaar Willem Holtrop, een toneelstuk van de Spaanse schrijver Garcia Lorca en hedendaagse house-muziek bepalen de laatste tijd de politieke agenda van de Veluwe gemeente Ermelo. De plaatselijke SGP en GPV/RPF vragen om sluiting van het aan het gemeentehuis grenzende cultureel centrum waar al deze volgens SGP-fractievoorzitter F. Snoek „shockerende en onzedelijke” zaken aan den volke getoond worden.

Enkele weken geleden ontstond commotie vanwege een aangekondigde house party in het cultureel centrum De Dialoog. De confessionele partijen in Ermelo — CDA, RPF/GPV en SGP hebben samen 11 van de 21 zetels in de raad — achtten het ongepast om in een door de gemeente gesubsidieerde instelling een dergelijke onchristelijk festijn te laten plaatsvinden. De house party werd dan ook afgelast.

De meest recente opwinding in Ermelo geldt de affiches voor een optreden van de Toneelwerkplaats Harderwijk, een amateurgezelschap dat Garcia Lorca's in 1935 geschreven stuk Yerma opvoerde.

Het affiche toont „de blote rug en een stukje bilspleet van een vrouw”, omschrijft ontwerper J. Kunne van de toneelgroep. Het plaatselijke CDA vroeg de wethouder van cultuur, de VVD'er T. Tromp, de affiches en de voorstelling te verbieden, maar de liberaal weigerde dat.

Toch was wethouder Tromp wel de man die van de zomer ingreep bij een tentoonstelling van werk van striptekenaar Willem Holtrop in het gemeentehuis. Hij liet enkele uren voor de officiële opening een van de werken verwijderen en een andere zijns inziens aanstootgevende tekening „uit het zicht” hangen. Tromp erkent de ingreep ruiterlijk: „Dat was een tekening van een man met een gigantische erectie met z'n ballen in de bh van een andere man. Te shockerend voor in het gemeentehuis.”

In de raadscommissies wordt nu het voorstel behandeld voor renovatie van het gemeentehuis en het eraan grenzende cultureel centrum. In confessionele kring gaan stemmen op om de gelegenheid aan te grijpen de theaterzaal helemaal te sluiten. Wethouder Tromp zou het „eeuwig zonde” vinden, maar beseft dat hij een „verdeeld CDA” nodig heeft om het centrum te behouden.

LEEUWARDEN - Als paus Johannes Paulus II eerst maar eens weg is, dan zal het in de rooms-katholieke kerk snel anders worden. De acceptatie van homoseksualiteit zal dan nog een kwestie van jaren zijn. De vrouw in het ambt zal wat langer op zich laten wachten omdat dat echt een kerkelijke affaire is. Homoseksualiteit is echter een algemeen menselijk gegeven.

door
Wim Schrijver

St E 22/10

Deze voorspelling doet de Nijmeegse moraaltheoloog prof. dr. Edward Schillebeeckx in het onlangs verschenen boek 'Homo in de Heer' van Henk Müller.

Het boek van Müller, redacteur bij de Volkskrant, wordt op een extra omslag aangeprezen als een „onthullend boek over het taboe van de jaren negentig: homoseksualiteit in de RK Kerk”. Daarbij worden 'de affaire Bär' en 'de val van Gijsen' speciaal genoemd.

Prof. Schillebeeckx ziet doorbraak Vaticaan

„Acceptatie homo's nabij”

Maar ook 'Homo in de Heer' kan niet echt onthullen over de homoseksuele relaties van bisschop Bär, die vorig jaar na geruchten aftrad. En dat bisschop Gijsen verdween nadat hij gepoogd had een verhouding tussen de conrector en een student van zijn groot-seminarie Rolduc in de doofpot te stoppen, was al bekend.

Müller laat wel een aantal priesters, al of niet in opleiding, vertellen dat onder het priesterbestand veel homoseksuelen voorkomen. 'David' (alle namen zijn veranderd) zegt bijvoorbeeld: „Zo heb ik een vriend die in Rome studeert en die me in vertrouwen vertelt wie er opdringerig is en wie niet. Dat is een homo en hij is de enige niet in Rome, maar zo kom je aan de weet wie homo is of niet, ook als het officieel allemaal ontkend wordt. Soms gaan

homo's ook naar Rome omdat ze in Nederland een belasting of bellemmering vormen”.

In de gesprekken komt naar voren dat homoseksuele relaties van priesters in het ene bisdom makkelijker door de vingers worden gezien dan in het andere. Priesters en pastoraal werkers wijken ook wel uit naar veiliger oorden of banen, zoals pastoraat in het leger, de gevangenis of het ziekenhuis.

Rome wordt, net als de priesteropleidingen, door de geïnterviewden als een „homo-nest” gekenschetst. Vincent van Opstel, de ex-seminarist van Rolduc die een jarenlange relatie had met de conrector, noemt homoseksualiteit een „virus” van seminaries. „Zodra je er komt, word je ermee besmet”.

De officiële leer van de rk kerk is dat homoseksualiteit op zich

geen zonde is, maar wel „een min of meer sterke gerichtheid op een in moreel opzicht intrinsiek slecht gedrag”. De formulering is van kardinaal Ratzinger, hoofd van de Vaticaanse Congregatie voor de Geloofsleer. Schillebeeckx, door Rome diverse malen tot de orde geroepen om zijn opvattingen, kent Ratzinger en typeert hem als „een verkrampd mannetje”. Die houding tekent volgens hem het hele Vaticaan, dat zich bij het verbod op homoseksualiteit baseert op de bijbel.

De bijbel is een „cultuurproduct”, aldus Schillebeeckx, dat „ons, die in een andere tijd en cultuur leven, niet kan normeren. En dat willen ze maar niet inzien. Geloof en ethiek zijn altijd cultureel ingebed”. Schillebeeckx noemt homoseksualiteit een „speels element” in de evolutie.

Het taboe op homoseksualiteit

Homo-pastores in broeierig klimaat

VK 15-10

EDWARD STUDEERT theologie en loopt stage vlak voordat hij pastoraal werker zal worden in een plaats bij Den Haag. Hij gaat een keer stappen in Antwerpen en komt daar een pastor tegen die eveneens werkt in het Rotterdamse bisdom. Het klikt en samen gaan ze naar een feestje van een homo-paar. Daar ontstaat een goed contact tussen de pastor en het stel. Dat lekt uit, de pastor moet zich bij de leiding van het bisdom verantwoorden en vertelt dat hij door Edward de homo-scene in is gesleept. De pastor kan blijven, Edward staat vanaf dat moment bekend als een man die een gevaar oplevert voor pastores. Zijn carrière als geestelijke in het bisdom Rotterdam is voorbij. Ook in andere bisdommen kan hij niet meer aan de slag als pastoraal werker.

Voor zijn boek *Homo in de Heer* sprak Volkskrant-redacteur Henk Müller met mannen die door hun homoseksualiteit ongewild in aanvaring zijn gekomen met de kerk, geestelijken die deze confrontatie bewust hebben gezocht en deskundigen die vanuit hun wetenschappelijke achtergrond hun visie op de kwestie geven. Ook geeft hij de mening van het Vaticaan over homoseksualiteit weer. De affaire-Bär, de geschiedenis van de Rotterdamse bisschop die door geruchten over homoseksuele contacten werd gedwongen te vertrekken, komt in het boek regelmatig aan de orde, maar maakt er niet het hoofdbestanddeel van uit.

Zeker een op de vijf priesters zou volgens recente schattingen homoseksueel zijn. Erover praten doen de meesten niet, uit vrees hun baan te verliezen als hun bisschop ervan hoort. Nu is de ene bisschop (Bär) op dit punt wat liberaler dan de andere. Dat heeft tot gevolg dat priesters in het ene bisdom gemakkelijker kunnen uitkomen voor hun geaardheid dan in het andere. Verhuizingen van het ene bisdom naar het andere komen daarom ook nogal eens voor.

Belangrijk is wel dat er niets echt in de openbaarheid komt. Daarbij is er altijd het risico dat een parochiaan die bezwaren heeft tegen een homo-pastor, zich gedrongen voelt de leiding van het bisdom op de hoogte te stellen. Die rest dan niets anders dan de betrokken pastor te waarschuwen dat het niet is toegestaan een relatie te hebben, laat staan samen te wonen met een vriend.

De pastor antwoordt dan dat hij inziet dat de leiding gelijk heeft en dat hij er diezelfde dag nog een einde aan zal maken. De leiding is tevreden, de pastor heeft zijn ongelijk erkend en de situatie verandert nauwelijks. Hoogstens is de

Bisschop Bär na de afscheidsdienst in Rotterdam.

betrokken pastor nog wat discreter. Dit is de situatie in de wat liberalere bisdommen. Anders vertrekt zo'n pastor naar het leger, naar het gevangenispastoraat of hij neemt een functie aan in een ziekenhuis. Volgens Müller zijn er na het ontslag van bisschop Bär zes priesters en pastores naar zo'n veiliger baan overgestapt.

Volgens het Vaticaan is de enige juiste seksualiteit gericht op voortplanting. Homoseksualiteit ziet Rome weliswaar niet meer als een zonde, maar - aldus de op 1 oktober 1986 in Rome openbaar gemaakte brief van de Congregatie voor de Geloofsleer - het is 'toch een min of meer sterke gerichtheid op een in moreel opzicht intrinsiek slecht gedrag. Daarom moet de neiging zelf als een objectieve ongeregeltheid worden beschouwd.' In een in de officiële krant van het Vaticaan, de *Osservatore Romano*, gepubliceerd stuk wordt hieraan in augustus 1992 nog toegevoegd dat het geen ongerechtvaardigde discriminatie is wanneer personen of instellingen rekening houden met de homoseksuele geaardheid. Dat geldt bijvoorbeeld bij de keuze van pleegouders, het aanstellen van sportleraren en in militaire dienst.

De moraaltheoloog Theo Beemer en de theoloog Edward Schillebeeckx noemen de opvatting van het Vaticaan wereldvreemd. Zij benadrukken dat er geen eeuwige leer is en dat de bijbelteksten waarop Rome zich beroemt in hun historische context moeten worden gelezen. Volgens Schillebeeckx zou het celibaat een vrije keuze moeten worden.

Ook daarover denkt men in Rome anders. Nog dit voorjaar publiceerde het

Vaticaan richtlijnen die priesters voorschrijven dat ze gehoorzaam en kuis moeten zijn en zich niet moeten wagen op plaatsen waar hun celibaat op de proef wordt gesteld. Müller noemt het ironisch dat juist seminaries tot die plaatsen zijn gaan behoren en maakt melding van schattingen dat een kwart tot de helft van de kandidaat-priesters homo zou zijn.

Volgens de dominicaan Theo Koster, secretaris van het Werkverband voor Katholieke Homopastores, zijn dat niet perse de meest waardevolle krachten. Hij is van mening dat op de seminaries en convicten op dit moment een 'broeierige sfeer' heerst en dat zij voornamelijk nog homoseksuele mannen aantrekken die zich geborgen voelen in het benauwde, wereldvreemde milieu van deze opleidingen. Er zouden, aldus Koster, door het teruglopend aantal gegadigden vrijwel alleen nog homo's priester worden.

Hij stelt zorgelijk vast dat door een aantal bisschoppen de hand wordt gelicht met de kwaliteitseisen die het ambt stelt. 'Als je maar niet gehuwd bent, een man en onderdanig, dan is dat eigenlijk al voldoende om tot priester te worden gewijd. Op die manier schep je een klimaat waarin steeds opnieuw mensen het slachtoffer zullen worden, waarin schandalen zich aaneenrijgen, chantage mogelijk is en de kerk steeds verder aan geloofwaardigheid zal inboeten.'

Homo in de Heer geeft geen antwoord op de voor sommigen nog steeds prangende vraag of bisschop Bär inderdaad homoseksueel was en zo ja, of hij seksuele relaties heeft gehad. Het geeft wel een goed beeld van de problemen waarvoor rooms-katholieke geestelijken zich gesteld zien als zij proberen hun homoseksuele geaardheid in overeenstemming te brengen met de leer van hun kerk.

Dat beeld is somber, al ziet Müller ook wat licht aan het eind van de tunnel. Aan het begin van deze eeuw, merkt hij op, werd iedereen die voorzichtige twijfels uitte over de feitelijke juistheid van de bijbelverhalen, bedreigd met hel en verdoemenis. Nu beschouwt geen enkele serieuze theoloog die verhalen nog als letterlijk waar, maar daarmee zijn ze niet minder gezaghebbend. 'Als de kerk kans zou zien iets soortgelijks op moreel gebied te doen', aldus Müller, 'zou zij aan gezag winnen.' Het kan alleen enige tijd duren, voordat het zover is.

Jeanne Doomen

Henk Müller: *Homo in de Heer*.

Walburg Pers; f 39,50.
ISBN 906011 874 X.

en de angst voor het 'skandalon' is in de rk kerk groot, erkent Schillebeeckx. Toch ziet hij al een „hele vooruitgang” vergeleken met dertig jaar geleden. „Ik ben ervan overtuigd dat destijds meer dan tweederde van de bisschoppen homoseksualiteit nog als zonde zagen. Nu is dat bij de meesten niet het geval. Ze durven het niet te zeggen omdat ze niet mogen van Rome. Maar in hun hart denken ze er anders over en sommigen zeggen 't ook'”.

Homo's moeten zich niet in hun eigen kringetje terugtrekken, vindt Schillebeeckx. Speciale 'roze missen' hebben wat hem betreft hooguit een tijdelijke functie. „Zulke missen zijn niet de meest ideale oplossing, maar ik kan me voorstellen dat in de cultuur waarin we toch nog zitten en waarin homoseksualiteit een zwaar taboe is, homo's dat niet naar buiten brengen. Het is geen oplossing om het stiekem te doen, maar dat men het naar buiten moet brengen is in deze overgangperiode, ook pastoraal gezien, niet de enige mogelijk oplossing. Het groeit vanzelf”.

Ontkennen van homoseksualiteit fnuikend voor jonge priesters

UN
31/10

Door Rob van der Hilst

Niet leven met een Leugen, maar eerlijk in je schoenen staan. Ofwel vorm geven aan je werkelijke gevoelens en niet anders dan dat: voor menige homoseksuele jongeman of jongedame is dat tegenwoordig de gewoonte zaak van de wereld. Heel gezond dus. Het scheelt bergen spanning en plassen verdriet.

Maar de druk van familie en omgeving om 'in de pas te lopen' en/of het standpunt van sommige kerken dat homo-zijn moreel *niet deugt*, kunnen een jonge burger behoorlijk in het nauw brengen. Tenminste, wanneer aan dwingende of diskwalificerende uitspraken van ouders of kerkelijke overheden enige waarde wordt toegekend.

De Rooms-Katholieke kerk, die voor veel Nederlanders een soort schatbewaarder is van de (christelijke) moraal, heeft maar weinig op met gelijkslachtelijk-seksueel ingestelde medemensen. Onder invloed van het Tweede Vaticaanse Concilie mag een homo inmiddels wel 'zo' zijn, maar hij/zij mag 'het' niet *doen*. Heel verwarrend. Dat is zoets als een rijbewijs hebben maar geen auto mogen besturen.

Krampachtig

Hoe krampachtig in de *Una Sancta Ecclesia* over homoseksualiteit wordt gedacht en gesproken, kwam aan het licht ten tijde van het aftreden van de Rotterdamse bisschop Philippe Bär. Een aanzwellende geruchtenstroom dat Bär ook 'zo' zou zijn (wat inmiddels dus wél 'mag') en zijn seksuele habitus zou praktiseren (wat dus niet 'mag') en dat hij daarmee werd gehanteerd, dwong de goedaardige bisschop om mijter en staf aan de wilgen te hangen.

Bär zou, als de sterke geruchtenstroom waarvoor hij bezweek op waarheid zou berusten, in zijn geval zelfs tegen twee katholieke gedragsregels hebben gezondigd: ten eerste dus omdat hij 'het' met mannen heeft gedaan en ten tweede omdat hij überhaupt seksuele contacten had. Immers, in de R.K. kerk geldt voor priesters met hun celibaat: tussen navel en knie besta ik niet. Dat is natuurlijk onzinnig, want seks is net zo elementair-menselijk als ademen.

zweeten, spreken, bewegen en slapen dat zijn. Het kerkelijke verbod daarop is voor priesters dus een onuitputtelijke bron van innerlijke spanningen en verwarring. Het lijkt een cliché, maar compensatie in de vorm van dikke sigaren en vele goede glazen wijn pleegt nog wel eens te 'helpen'. Tenminste bij een oudere generatie geestelijken in hun veel te grote en eenzame parochies. Voor jonge, aankomende priesters - religieus-gemotiveerde jongemannen dus, want de R.K. kerk heeft met vrouwen in het priesterambt niets op - pleegt het ontkennen of sublimeren van eigen menselijke passies als surrealistisch te ervaren. Een dubbelleven wenst niemand zich aan te meten. Ook hier geldt: eerlijk in je schoenen staan.

Deze generatie van veelal twintigers, die eigen menselijke kwaliteiten zoals lustgevoelens serieus nemen, botsen dus met een kerkmeenschap waarin buitengewoon krampachtig over seksualiteit wordt gedacht, geschreven en gesproken.

Hoe raar dat allemaal is, hoe sterk die druk op mensen tot in de hoogste geleidingen van de rooms-katholieke kerkgemeenschap doorwerkt, blijkt uit het boek 'Homo in de Heer' van de theoloog, filosoof en taalkundige Henk Müller die tegenwoordig voornamelijk als redacteur Geestelijke Stromingen en Minderheden bij het ochtendblad De Volkskrant werkzaam is.

Müller biedt met 157 boekpagina's een zedenschets van een van de grootste geestesstromingen van ons land, waarin de kloof tussen leer en leven over (homo)seksualiteit blijktbaar onvermijdelijk is. De uitwassen die dit tot gevolg heeft, niet alleen in de top maar ook aan de basis, komen uitgebreid aan bod.

Zo blijkt dat de eliminatie van Philippe Bär als bisschop van Rotterdam werd ingezet, nadat zijn voormalige aartsconservatieve bondgenoot binnen het bisschoppelijke bestuur van de Nederlandse kerkprovincie, bisschop Gijsen van Roermond min-of-meer gedwongen om zijn ambt neerte leggen. Dat was vanwege schandalen, waarin homoseksualiteit de hoofdrol speelt, in Rolduc. Gijsens oogappel, waar priesters volgens oer-conservatieve denkbeelden worden opgeleid.

De 'wraak' die Gijsens bondgenoten namen was niet misselijk. Met het dreigende vooruitzicht dat bisschop Bär, die zich in zijn pastorale praktijk had ontwikkeld van bange conservatief tot een ruimhartig liberaal, binnen afzienbare tijd aartsbisschop van Utrecht zou kunnen worden, werd alles in het werk gesteld om de man uit Utrecht weg te houden. Een lastercampagne was het gevolg. Immers, de huidige aartsbisschop van Utrecht, kardinaal Simonis (tevens hoofd van de Nederlandse kerkprovincie) fungeert, zelfs in de ogen van de Romeinse curie, buitengewoon slecht. Zijn besturen van het Utrechtse aartsbisdom mist een echte pastorale visie en de wegloop van gelovigen heeft hij niet tot staan kunnen brengen. Simonis wegpromoveren naar een belangrijke functie in Rome lag in het verschiep. Maar de coup op Bär lukte dus. En Simonis blijft voorlopig nog wel in Utrecht zetelen.

Dubbelhartig

Homo in de Heer is een alleszins prettig leesbaar boek dat een aardige kijk biedt op het reilen en zeilen van priesters, gewijde en aankomende, en hun kerkelijke oversten. Mijn hemel, wat wordt er kwaadaardig geroddeld en gemanipuleerd om, in en vanuit die priesteropleidingen, pastorieën en bisschoppelijke paleizen. De sigarenrook walmt je teemoet.

Hoe dubbelhartig het omgaan met (homo)seks door aankomende priesters in de R.K. kerk is, blijkt alleen al uit het opvoeren van anonieme zegslieden. De betrokkenen zijn als de dood om voor de eigen seksuele geaardheid uit te komen en om daarmee de kansen op wijding en een aanstelling in een parochie te verminderen. De prijzenswaardige motivatie van jonge mannen om zich als priester voor God en de mensen beschikbaar te stellen, dringt door in het gedwongen worstelen met de eigen seksualiteit. Heel triest.

Henk Müller, *Homo in de Heer*, 157 pag., De Walburg Pers, prijs f 39,50.

Rob van der Hilst is redacteur bij deze krant.

CA 5-10
CONTRAPUNT
Martin van Amerongen

Een man met kloten

Van bisschop Ernst mag het dus.

Anders dan in het niet minder katholieke België, zo blijkt uit het pasverschonen boek *De geografie van per-versie-verlangen: Europese ethiologieën van seksueel gedrag onder mannen in de niet-westerse wereld en de constructie van moderne homoseksualiteit*.

Veiligheidsshalve volmond ik dus met het lezen van de recensie. Die werd gepubliceerd in De Morgen, een Belgisch dagblad van vooruitstrevende signatuur. In tegenstelling tot België zelf, waar de andersgeaarde medemens noodgedwongen met de staart tussen de benen door de straten en stegen sluip.

Kom dus maar naar gay city Amsterdam. Buurman Belg, want daar gaat het heel wat beter.

In datzelfde Amsterdam is recentelijk een boek verschenen dat *Uit de kast* heet en een zeventigtal columns bundelt die ooit in het NOS-radioprogramma *Homos* zijn uitgesproken.

Zij hebben allemaal meegedaan, Carel en Karin, Ankie en Arendo, Saar en Paul, Ramses en Pim, die trouwens vastbesloten is 's lands eerste homoseksuele premier te worden.

Haarlemse bisschop Bomers kan, als je hem goed bekijkt, onmogelijk lang op zich laten wachten. Vooral omdat ex-bisschop Gijsen zich inmiddels manmoedig en vrijmoedig over de materie heeft uitgesproken. In het voornemen de programma *Homos*.

Een citaat: 'O, die tientallen prachtige rijpe mannen met al hun ervaring en die honderden onrijpe jongelingen met hun onervarenheid, daar moet de bliksem wel eens inslaan.'

Zelf heeft de kerkvorst, zegt hij openhartig, na lange omzwervingen langs de dark rooms van Maastricht, Keulen en Rome, zijn geluk gevonden bij zijn vriend kape-laan Kiewelaar. 'Als ik alleen al denk aan de manier waar-

op hij met de zijkant van zijn hand langs de baardstoppels op mijn wang kon strijken, dan voel ik iets in mij verstijven.'

Aldus ex-bisschop Gijsen, *Homos*, 1 april 1989.

Vreemd dat zijn coming out door niemand is opgemerkt. Het is des te meer een goede zaak dat ook zijn bijdrage thans in boekvorm is gedocumenteerd. Ik weet, helemaal onomstreden is Gijsen niet, maar dat hij een man met kloten is kan niemand meer ontkennen.

Maar waar is Antoine?

Antoine Bodar, de cultuurhistoricus die de gehele grachtengordel gelijkgeslachtelijk heeft bezeten en vervolgens doodvermoed zijn lid in de wilgen hing en zich een priesterboord heeft aangemeten.

Hij heeft de seksualiteit respectievelijk de homoseksualiteit afgezworen, zoals het Vaticaan dat zo graag wil veel willen.

Homoseksuelen aller landen, wordt rooms! Daar valt pas wat te beleven! Hoezeer de paus ook met zijn banvloeken jongleert, het is een milieu met een hechte homoseksuele infrastructuur, met homopastores die *hopa's* worden genoemd.

Meld u liefst direct bij het grootseminarie Rolduc in Limburg, het troetelkind van de voormalige bisschop J. H. Gijsen. Daar liep een vice-rector rond die zich door zijn schaaptes 'pappe' liet noemen en onderwijl de aankomende priesters achter en onder de rokken zat, in de wetenschap dat de toog niet altijd gespannen kan zijn.

De man werd gedekt door de hoogste kerkelijke autoriteiten. Zij hebben allemaal een reden de hand in eigen boezem te steken.

De coming out van de

Zweetlucht en Heuga-tegels herinneren aan 'doe-gebeuren' jaren zeventig UN 21/10 Moderne NVSH hult zich in morsige jas

De Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH) gaat met de tijd mee. Met 'platte recht-op-en-neer seks' heeft de vereniging nog weinig van doen. Mede door de opkomst van aids is gaat het meer en meer om reflectie op het thema seksualiteit en om massage, lingerie en erotiek. En binnen de organisatie is 'professionalisering' het toverwoord. De no-nonsense van de jaren negentig laten hun sporen ook in de NVSH na. Een NVSH-feest in Utrecht toont de verandering, maar de sporen van het verleden blijven zichtbaar aanwezig.

Een buikdanseres luistert het NVSH-nieuwe-stijl-feest op. (foto UN/AC Marnix Schmidt)

Door Patricia van der Zalm
 Utrecht

Met de Calvinistische visie op seksualiteit heeft de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH) allang afgerekend, het 'doe-gebeuren' van de jaren zeventig - groepsseks, partnerruil - is ingehaald door de 'reflectie op seksualiteit' van de jaren negentig. Met 'hernieuwd enthousiasme' heeft de NVSH afdeling Utrecht daarom haar huidige activiteiten zaterdag met een feest nieuw leven ingeblazen.

De NVSH-nieuwe-stijl komt volgens Utrechts voorzitter Rik Krebber neer op 'professionalisering'. „We hebben sinds kort een betaalde coördinator. En er is afgerekend met het oude imago dat vrijwilligerswerk iets voor amateurs is. Vrijwilligers hebben hier nu ten minste een HBO-opleiding en vinden daar elders ook betaald werk in. Artsen, maatschappelijk werkers, sociologen.”

„Ze worden gescreend op hun motivatie;

nieuwsgierigheid alléén is niet meer genoeg”.

Het ledental van de Utrechtse afdeling schommelt nu stabiel rond de 370. Telefonische hulpverlening, persoonlijke gesprekken, voorlichting, lotgenotencontact en vrouwendienstverlening biedt de NVSH als vanouds.

De heftige, soms hoog oplopende discussies of je als vrijwilliger een telefoon-hijger

nu wel of niet van dienst moet zijn, zijn echter verleden tijd. Er is één lijn getrokken: proberen de behoeftige naar een 06-sekslijn te dirigeren of anders het gesprek, *no-nonsense*, beëindigen.

Gespreksgroep

De laatste jaren is meer aandacht gekomen voor bestrijding van seksueel geweld. Krebber zelf heeft een aantal jaren geleden een gespreksgroep opgericht voor mannen die sek-

sueel zijn misbruikt. Krebber, zelf zeven jaar geleden als student psychologie/seksuologie als vrijwilliger begonnen, is sinds twee jaar voorzitter van de circa twintig jaar oude afdeling Utrecht. Daarnaast is hij vrijegevestigd psycholoog/seksuoloog.

„Seks. Iedereen praat erover. Maar het grootste misverstand is dat er geen problemen meer zouden bestaan. De strijd tussen de seksen wordt nog altijd in de slaapkamer uitgevochten”.

„Een duidelijk verschil”, zegt hij, „met enkele jaren geleden is dat er mede door de ziekte aids meer plaats is voor reflectie. De platte, recht-op-en-neer seks heeft concurrentie gekregen van erotiek, lingerie, massage, praten over de kwaliteit van de (seksuele relatie”.

Telefoontjes

Een aloude functie van de NVSH, het verstreken van anticonceptie, is door de vrije verkrijgbaarheid wat achterhaald. „Maar dat wil niet zeggen dat er, ook onder jongeren, geen problemen rondom seksualiteit meer zijn. Dat blijkt wel uit de telefoontjes. Wat dat betreft blijven we nodig”.

Mannen hebben weliswaar gemiddeld nog altijd meer interesse voor activiteiten binnen de NVSH - parensoos, caférotiek, exhibitionisme, body-painting, *soft SM* - en vrouwen voor relaties en medische vragen, toch zijn beide seksen in de loop der jaren nader tot elkaar gekomen, zegt Krebber. „Bij de werkgroep exhibitionisme, vanouds meer een mannenaangelegenheid, zie je steeds meer vrouwen. De sfeer is veranderd. Ze worden minder lastiggevallen door mannen. Als dat toch dreigt te gebeuren, grijpt de coördinator in”.

„En”, gaat hij verder, „mannen zijn nu meer geneigd te *praten*, vanouds meer een vrouwenaangelegenheid. Die berichten over de penisverlengende operatie, daar wordt over gepraat. Vroeger leed je als man in stilte, nu praat je erover of laat je opereren”.

Lakleer

Vanaf acht uur zaterdagavond druppelen de feestgangers binnen. Veel zwarte kleding, lakleer, hoge hakken en uitbundige panty's. Leer-liefhebbers, rubber-adepten, travestieten, veel veertigers en vijftigers, nieuwsgierige blikken. Het heeft veel weg van een wat morsige huiskamer, waar aanstonds 'spannende dingen' staan te gebeuren.

Buikdanseres en *male stripper*, 'erotische' kunst aan de muren. Jaren negentig, vooruit. Maar de ambiance, met vleugels zweetlucht, vlekkerige, gehavene Heugafelt-tegels en een plakkerige trapleuning, lijkt in de drang naar vernieuwing te zijn vergeten.

Kijkt Krebber, toch redelijk wat gewend, wat seksualiteit betreft zelf nog ergens van op? „Ja, van de onwetendheid en de intolerantie. Erotische gevoelens voor kinderen, dat ligt nog steeds heel moeilijk binnen onze groep”.

Martijn in problemen XL OKT

De vereniging voor acceptatie van pedofilie Martijn is in financiële problemen geraakt. Eind mei is de penningmeester opgestapt. Na zes weken ontdekten de bestuursleden dat er in 1994 geen rekeningen waren betaald en dat de bankrekeningen van Martijn leeg waren. Tevens brak brand uit bij de drukker waardoor het blad 'OK' niet meer gedrukt kon worden. Martijn heeft nu gerechtelijke stappen ondernomen tegen de penningmeester. De leden is gevraagd een extra donatie te storten.

ILGA geschorst cis waarnemer bij de VN XL OKT

Op 16 september is tijdens een spoedbijeenkomst van de Economic and Social Council van de Verenigde Naties (ECOSOC) de waarnemerstatus van de International Lesbian and Gay Association (ILGA) tijdelijk aangenomen. Dat is besloten onder druk van de Amerikaanse regering. De Amerikanen oegden hun financiële bijdrage flink te korten omdat zij informatie hadden dat er nog steeds pedogroepen lid van de ILGA waren. Afgelopen jaar nam de Amerikaanse senaat het amendement van senator Jesse Helms aan, waarin werd aangekondigd dat de Amerikaanse bijdrage aan de VN zou worden gekort als er organisaties lid werden die pedofiele promoten, 'door de vingers zien', of het legaal willen maken. 'Promote, condone or seek legalization of pedophilia' luidt de officiële formule.

De dreiging van het afnemen van de waarnemerstatus van ILGA leek afgelopen juni afgewend toen de wereldconferentie van de ILGA in New York besloot drie pedo-organisaties (NAMBLA, Martijn en Project Truth) het lidmaatschap te ontnemen. Waarom de Amerikaanse regering nu alsnog gevraagd heeft om een schorsing, heeft volgens het persbericht van de ILGA te maken met anonieme informatie over een andere lid-organisatie van ILGA, VSG uit Duitsland. Uit die informatie zou blijken dat de in München gevestigde club een pedo-organisatie is.

Par 'Aantal kinderen met aids onderschat'

DE HELFT van de kinderen met aids wordt niet gemeld bij de Geneeskundige Inspectie voor de Volksgezondheid. Dat stelt de kinderarts Berent Prakken van het Wilhelmina Kinderziekenhuis in Utrecht op basis van een door hem uitgevoerde enquête. Hij bracht de Geneeskundige Hoofdspectie op de hoogte van zijn bevindingen, maar die blijft, tot onbegrip van de kinderarts, vasthouden aan de lagere cijfers. Wel overweegt de inspectie een onderzoek naar onderrapportage in te stellen.

Die onderrapportage zou tot een onderschatting van de omvang van de epidemie kunnen leiden, maar het is nog steeds onduidelijk hoe groot die onderrapportage is. Onlangs drongen zowel de GG&GD in Amsterdam als het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne aan op nader onderzoek hiernaar.

Tot midden vorig jaar waren er officieel 24 kinderen en jongeren tot twintig jaar met aids. Prakken verbaasde zich over dit lage aantal: "Alleen in Utrecht kwamen we al een heel eind in die richting." Met een enquête onder collega's van vijf academische ziekenhuizen spoorde hij vervolgens 38 kinderen met aids op. Omdat naar zijn overtuiging ook buiten deze ziekenhuizen kinderen met aids onder behandeling zijn, schat hij dat het werkelijke aantal zeker het dubbele is van het officieel geregistreerde cijfer. Prakken heeft zijn bevindingen niet in een wetenschappelijk tijdschrift gepubliceerd omdat, zo zegt hij, het een eenvoudige rondvraag was en geen wetenschappelijk onderzoek. Hij is er echter van overtuigd dat zijn cijfers in de juiste richting wijzen.

De Geneeskundige Hoofdspectie heeft op basis van de gegevens van Prakken haar eigen navraag gedaan. Daarbij kwam inderdaad een aantal niet geregistreerde kinderen met aids aan het licht. Maar volgens de inspectie was zeker niet bij alle door Prakken aangedragen patiënten sprake van aids.

Prakken: "Ik en mijn collega's zijn toch wel in staat een aids-diagnose te stellen. Ze hebben nooit contact met me opgenomen om de gegevens te controleren. Dat vind ik onbegrijpelijk."

Vrijwillig

De melding van patiënten met aids geschiedt in Nederland op vrijwillige basis. Artsen worden verzocht anoniem te rapporteren bij de Geneeskundige Inspectie van de Volksgezondheid. Prakken denkt dat veel artsen onbekend zijn met deze registratieprocedure. Dat zou zeker gelden voor kinderartsen, die slechts zelden met de ziekte aids geconfronteerd worden.

In Nederland beschikken we alleen over cijfers ten aanzien van het aantal aidsdiagnoses. Registratie van het aantal mensen met HIV vindt niet plaats. Ook voordat er sprake is van aids krijgen patiënten vaak te maken met ernstige aandoeningen die het gevolg zijn van de HIV-infectie. Sven Danner, inter nist bij het AMC, schat dat tien tot twintig procent van de personen die hij in verband hiermee onder behandeling heeft overlijdt voordat de diagnose aids gesteld is. Als officiële doodsoorzaak geldt in zo'n geval een ziekte of combinatie van ziekten, die niet omschreven staan in de aidsdiagnose. Duidelijk is echter dat de verminderde afweer in verband met de HIV-infectie bij het overlijden een bepalende rol heeft gespeeld. Dankzij middelen die het optreden van de bij een HIV-infectie te verwachten aandoeningen kunnen voorkomen of

vertragen, wordt het moment waarop er sprake is van aids vooruitgeschoven. De kans dat mensen met een door HIV verzwakte afweer aan andere ziekten overlijden wordt daarmee groter.

In de Verenigde Staten geldt een ruimere aidsdefinitie. Alle personen met minder dan tweehonderd witte bloedlichaampjes per milliliter bloed gelden daar als aidspatiënt. De beperkte definitie in Nederland leidt er niet alleen toe dat mensen pas in een later stadium een aidsdiagnose krijgen, maar ook dat een aantal ervan nooit in de aidsstatistiek terecht zal komen.

Bij kinderen speelt dit probleem wellicht nog sterker. Volgens Prakken is het zeer wel denkbaar dat baby's binnen een half jaar na de geboorte overlijden zonder dat de kinderarts ooit aan de mogelijkheid van aids heeft gedacht. De infecties die het criterium voor de diagnose vormen, zijn vooral gebaseerd op het ziektebeeld bij volwassen mannen.

Door de onderrapportage blijven volgens Prakken ook kinderen verstoken van goede hulp. "Als wij pleiten voor meer voorzieningen en een betere doorverwijzing naar gespecialiseerde artsen, reageren de instanties met: 'Er zijn maar 24 kinderen met aids, waar praat je over?'"

Om aan te tonen dat het om een grote groep gaat wil de Pieter Clement Stichting, een organisatie voor de belangen van kinderen met aids, komend jaar in samenwerking met het Nederlands Signaleringscentrum Kindergeneeskunde een onderzoek starten.

MATTHIEU KLEIN TANK

Seksueel gedrag in VS voorkomt explosie van aids

CHICAGO - Het seksuele gedrag van de bevolking maakt het hoogst onwaarschijnlijk dat aids in de Verenigde Staten ooit zal uitgroeien tot een epidemie. Het ligt veel meer voor de hand dat de ziekte beperkt blijft tot de zogeheten risicogroepen: homoseksuele mannen en intraveneuze drugsgebruikers. Dit blijkt uit een omvangrijk onderzoek van de universiteit van Chicago, dat dit weekinde wordt gepubliceerd.

De studie is omvangrijker dan de onderzoeken naar het seksuele gedrag van Amerikanen uit het verleden, het Kinsey-onderzoek (1948 en 1952) en het rapport van Masters en Johnson (1966). Die studies beperkten zich tot het seksuele gedrag van mensen, die zich vrijwillig voor het onderzoek hadden gemeld.

De onderzoekers in Chicago hebben gebruik gemaakt van een representatieve steekproef onder seksueel volwassen Amerikanen en hun studie is 'licht-jaren beter' dan Kinsey, aldus de aidsdeskundige Joseph Cantania van de universiteit van Californië.

In totaal ondervroegen de onderzoekers 3432 mensen in de leeftijd van achttien tot vijftig jaar. Het Chicago-onderzoek toont aan dat de Amerikaanse bevolking veel minder seksueel actief is dan werd verondersteld. De seksuele frequentie is gemiddeld één maal per week, maar bij een derde van de onderzochte personen ligt deze op enkele malen per jaar of ontbreekt geheel.

Amerikaanse vrouwen hebben gemiddeld twee seksuele partners in hun leven, terwijl mannen er zes hebben.

Opvallend in het nieuwe studie is tevens dat het aantal homoseksuele of biseksuele mensen veel lager ligt dan Kinsey in 1948 uit zijn onderzoek concludeerde. Hij schatte het aantal homo- en biseksuele Amerikanen op tien procent. 'Chicago komt uit op een aantal dat voor beide seksen lager ligt dan drie procent, namelijk 2,8 voor mannen, 1,5 voor vrouwen.

Tachtig procent van de Amerikanen had vorig jaar slechts één of geen seksuele partner, terwijl drie procent in die periode vijf of meer partners had. Acht procent van de mannen en zeven procent van de vrouwen gaven aan, dat zij vier keer of vaker per week geslachtsgeenschap hadden, 36 procent van beide seksen gaf te kennen dat het 'een paar keer per maand' gebeurde.

Driekwart van de mannen zei dat zij bij geslachtsverkeer altijd tot een orgasme komen, tegenover dertig procent van de vrouwen. Vijftig procent van zowel mannen als vrouwen geven op dat zij met enige regelmaat masturberen.

Van de gehuwde ondervraagden zei driekwart van de mannen en 85 procent van de vrouwen dat zij monogaam waren. Uit het onderzoek blijkt dat de seksuele frequentie onder deze groep het hoogst is en dat deze mensen ook het meest tevreden zijn over hun seksuele leven.

(Reuter, AP)

Maaltijdchecks tegen kinderprostitutie

BRUSSEL
EIGEN BERICHTGEVING

Dit jaar werden in Thailand 31 westerse sekstoeristen gearresteerd wegens uitoefening van pedofilie. Door een maaltijdcheck in te zenden helpen Belgische werknemers een beetje mee aan de strijd tegen kinderseks in Zuidoost-Azië.

Marie-France Botte, de Belgische voorvechter tegen de kinderhandel in Zuidoost-Azië, gaat dit jaar scheep met *Ticket-restaurant* om haar projecten in Thailand en Nepal financieel te ondersteunen. Belgische werknemers die dit type maaltijdchecks maandelijks ontvangen (dat zijn er zo'n 220.000) kunnen van november 1994 tot en met januari 1995 niet-gebruikte checks terug inzenden. De opbrengst gaat integraal naar opvangcentra voor mishandelde kinderen in Thailand en Nepal. Een deel gaat naar enkele projecten voor langdurig zieke kinderen in Belgische ziekenhuizen.

"De geldwaarde van één check is ongeveer 200 frank," zegt Chantal Legrand, marketingverantwoordelijke van *Ticket-restaurant*. "Wanneer iedere werknemer maar één check opstuurt, zal de opbrengst aanzienlijk zijn. Bij de checks steken voortaan coupons met een woordje uitleg over de drie aktes. Door op achterkant van de check de naam van het project vermelden, komt het geld goed terecht."

Sekstoerisme

Botte is geen onbekende in de strijd tegen de kinderprostitutie in Zuidoost-Azië, vooral in Thailand. Vijf jaar (1988-1992) voerde ze strijd met de plaatselijke autoriteiten van Bangkok om de kinderprostitutie en -handel harder aan te pakken. Ze werd er met de dood bedreigd. Nu reist ze enkel nog om de tweëneenhalve maand naar Bangkok om haar plaatselijke medewerkers te ontmoeten. In de loop der jaren werd ze hét gezicht van de kruistocht tegen de kinderprostitutie in Azië. In 1991 werd ze in Frankrijk uitgeroepen

tot vrouw van het jaar. In januari 1994 kwam haar eerste boek *Le prix d'un enfant* uit. Onder al deze negatieve publiciteit en internationale druk kon de Thaise regering niet langer de ogen sluiten.

"Thaise rechtbanken hebben dit jaar in totaal 31 westerse sekstoeristen gearresteerd," zei Botte gisteren bij de lancering van de *Ticket-restaurant* campagne. "Dat is een primeur voor een land waar de economie voor een groot deel afhankelijk is van de seksindustrie. De laatste jaren neem neemt de Thaise eerste minister Chiang Lee Pai pedofilie zeer ernstig." De meest recente arrestatie van pedofielen gebeurde begin oktober in het Thaise Pattaya. Een Fransman, een Deen en een Australiër werden aangegeven door drie Thaise jongens en wachten nu op de uitspraak van de rechtzaak. Hen hangt een gevangenisstraf van één jaar wegens uitoefening van pedofilie boven het hoofd. De plaatselijke politie weigerde hen op borgtocht vrij te laten uit vrees dat ze het land zouden ontvluchten.

"Het probleem wordt dus niet langer doodgezwegen," zegt Botte. "Drie grote hotels in Bangkok verlenen nu toeristen informatie over de miserabele toestand van de kinderen in de seksindustrie en in de fabrieken. Ze zeggen hen ook dat 54 procent van de (jonge) prostituees seropositief is. Dat was enkele jaren nog totaal ondenkbaar."

Slavernij

Botte is niet alleen actief in Thailand. Sinds enkele jaren werkt ze ook in Nepal, waar naar schatting 300.000 kinderen in 'slavernij' leven. Ze worden gevangen gehouden in fabrieken waar tapijten en textielartikelen worden gefabriceerd. Daar wil ze een opvangcentrum voor de kinderen oprichten. "De tijden van het vrijwilligerswerk in het Westen zijn voorgoed voorbij," zegt Botte. "Voortaan zijn we gedwongen om scheep te gaan met de privé-
(NDa)

MOR 28.10.94

Roemenië wil 27/10 homo's opsluiten

Boekarest - Een Roemeense mensenrechtengroepering heeft gisteren protest aangetekend tegen een wet die de Roemeense overheid de mogelijkheid geeft om homoseksuelen gevangen te zetten. Volgens de Helsinki Commissie Roemeense Mensenrechten Organisatie heeft de Roemeense staat het recht niet om zich met het persoonlijke leven van de Roemeense burgers te bemoeien. Het protest kwam nadat het parlement dinsdag had besloten de wet uit het communistische tijdperk, die vijf jaar gevangenisstraf voor homoseksuelen toestaat, te handhaven. In de afgelopen twee jaar zouden in Roemenië tenminste tien mannen zijn veroordeeld wegens homoseksualiteit.

Tbs geëist voor afpersing van homo's

Alkmaar - Twee van de drie overvallers op bezoekers van homo-ontmoetingsplaatsen langs snelwegen zijn in augustus tot vier jaar cel veroordeeld. Gisteren stond nummer drie, M.H. (21) uit Lopik, voor de Alkmaarse rechtbank. Als het aan officier van justitie J. Scherfer ligt, krijgt H. een gevangenisstraf van drie jaar en tbs met dwangverpleging opgelegd. Tussen 18 maart en 15 april van dit jaar sloegen M.H. en zijn maat P.U. (18) toe op open parkeerplaats in de buurt van Hoorn en kort daarna twee keer in Tiel. Bij de afpersingsgevallen heeft H. zich het gewelddadigst betoond. De verdachte is volgens het psychiatrisch rapport van het Utrechtse Pieter Baan Centrum ten tijde van de misdaden verminderd toerekeningsvatbaar geweest. Uitspraak is dinsdag 25 oktober.

Opgevoed tot jongetje of meisje

Geld. 7/10

DEN HAAG (ANP) - Kinderen worden niet als jongetje of meisje geboren. In plaats daarvan wordt specifiek mannelijk of vrouwelijk gedrag vanaf het prille begin door de ouders gestimuleerd. Vervolgens gaat het kind zich gedragen naar wat er van hem (zelfverzekerd en doortastend) of haar (verlegen en bezorgd) wordt verwacht.

Dit blijkt uit het onderzoek van de Faculteit der Psychologie van de Universiteit van Amsterdam. Het rapport 'Roze en blauwe wolken: een longitudinaal onderzoek naar seksetypering door ouders in de eerste levensjaren van hun kind' is door minister Melkert van sociale zaken en werkgelegenheid (SZW) aan de Eerste en de Tweede Kamer aangeboden. Het onderzoek is door SZW gesubsidieerd in het kader van het emancipatiebeleid.

Doel van het onderzoek was na te gaan of er al in de eerste levensjaren sprake is van vaste patronen in de omgang tussen ouder en kind, waardoor het kind stereotype mannelijk of vrouwelijk gedrag laat zien.

Volgens de onderzoekers is dit inderdaad het geval. Ouders hebben bepaalde verwachtingen. Kinderen gaan zich daarnaar gedragen. Ouders zijn blij dat hun verwachtingen worden bevestigd, waardoor kinderen zich nog meer gedragen naar van van hem of haar wordt verwacht.

Deze wisselwerking komt al heel snel op gang. Al na vijf maanden blijken ouders vrouwelijke eigenschappen te zien in hun dochter en mannelijke kenmerken in hun zoon. Vervolgens worden bij meisjes vooral de sociale eigenschap-

pen benadrukt en bij jongens motorische vaardigheden en fysieke kracht. Op tweejarige leeftijd worden meisjes een half uur eerder naar bed gebracht dan jongens.

Onderbouwing

Overigens blijken ouders mannelijke eigenschappen meer te waarderen dan vrouwelijke kenmerken. Ook zijn ouders die op een dochter hadden gerekend, na de geboorte blijer met hun zoon. Andersom blijkt dit niet het geval te zijn.

De vorming tot jongetje of meisje in zo'n vroeg stadium maakt het extra moeilijk om stereotype rollen te doorbreken, aldus het onderzoek. In zijn aanbiedingsbrief aan de Eerste en Tweede Kamer noemt minister Melkert de onderzoeksresultaten 'een belangrijke bevinding voor de onderbouwing van het emancipatiebeleid'.

Humanistische ouders volgens onderzoekster zeer zelfverzekerd

Van onze verslaggeefster **Mirjam Schötteindreier** 4-10
AMSTERDAM

Ouders die hun kinderen humanistisch opvoeden, zijn opvallend zelfverzekerd. In de dagelijkse omgang met hun kinderen lijken zij allesbehalve ten prooi te vallen aan de veelgehoorde 'opvoedingsonzekerheid'. Dat constateert D. Bakker, die donderdag in Utrecht promoveert op haar proefschrift *Humanistisch levensbeschouwelijk opvoeden*.

'Ook al zijn ouders dagelijks aan het wikkelen en wegen, onzeker is deze groep niet', aldus de promovenda. 'Dat komt waarschijnlijk omdat ze de tijd mee hebben. Voor het einde van de grote ideologieën schrikken ze niet terug, dat weten zij al langer. Humanisten doen het al lang zonder de grote verhalen. Je kunt ze daarom als trendsetters beschouwen van wat er nu in de samenleving gaande is.'

De humanistische opvoeding laat zich moeilijk omschrijven en kenmerkt zich in de praktijk door een grote variëteit. De overeenkomst is dat er openheid heerst: kinderen wordt geleerd dat er veel verschillende mensen, ideeën, opvattingen en geloven zijn. Er is niet één boek, één god of wat voor instantie dan ook die de juiste richting wijst.

Door de opvoeding moeten kinderen in staat worden gesteld later een zelfstandige keuze te maken. 'De waarheid bestaat voor humanisten niet. Kinderen leren dat elk standpunt uiteindelijk maar betrekkelijk is', licht Bakker toe. 'Maar zij moeten wel de verantwoordelijkheid voor hun keuze dragen.' Dat dit waardenrelativisme niet leidt tot grote angsten of volslagen apathie in de humanistische huishoudens, heeft volgens de onderzoekster alles te maken met de opvoeding van de ouders en hun bewuste opvoedingskeuze. Het zijn mensen die in staat zijn om zelf 'vastigheid te creëren'.

Van de twintig ouders in het onderzoek, die via advertenties in humanistische blaadjes werden gevonden, had slechts een enkeling een mavo- of mbo-opleiding, het gros heeft een hbo- of academische opleiding genoten. 'Deze groep ouders heeft bewust niet voor een gladde opvoeding gekozen. Wat niet wil zeggen dat ze nooit met dingen in hun maag zitten, integendeel, zij vragen zich ook af of ze het goed doen', relativeert Bakker. 'Maar het zijn wel ouders met

ideeën, die bijvoorbeeld het milieu ter harte gaat, die ergens voor staan. Ze geven uitleg bij hun keuzes. Ze willen ook best onderhandelen met hun kinderen, maar ze schromen evenmin om te zeggen dat ze dat niet zo maar opgeven. Dus worden hun kinderen niet even met de auto weggebracht, als ze maar genoeg zeuren.'

Bij de ouders is geen spoor te bekennen van het pessimisme over de opvoeding dat eind twintigste eeuw zou heersen, aldus Bakker. Dat pessimisme staat haaks op het voor het humanisme zo kenmerkende vertrouwen in de menselijke vermogens, het grote belang van opvoeding en het vooruitgangsoptimisme.

Bakker: 'Het zijn ouders die het eigenlijk heel gewoon vinden wat ze doen. Ze hebben geen moeite met basis-opvoedingsproblemen als wie er in huis bepaalt hoe laat er gegeten wordt. Deze ouders denken eigenlijk dat iedereen dit kan, als je er maar toe wordt opgevoed.'

Opvallend vond de Utrechtse, werkzaam bij de Universiteit voor Humanistiek, dat de betrokken ouders pas tijdens het onderzoek ontdekten hoeveel ze met waarden en normen bezig waren in het dagelijks leven. Dat de humanistische ouder bepaald geen frivool type is, bleek toen de opvoedingspraktijken naast de verscheidene humanistische stromingen, zoals die in Europa opgeld doen of hebben gedaan, werden gelegd. 'Het genre levensgenieter, maak er wat moois van, vier feest en kleed je mooi aan, de estheticus dus, komt hier niet voor. Calvinistisch humanisme, zo kun je het noemen ja.'

Bakker signaleert zelf dat in het rationele humanistische huishouden 'de mystiek, het raadsel' wordt gemist. 'Mijn kinderen hebben nooit in Sinterklaas of in kabouter-tjes geloofd. Maar ik schrok wel toen ik hoorde hoe nuchter mijn kinderen over alles, ook zaken als de dood, gingen praten.'

In menig humanistisch gezin wordt daarom gezocht naar nieuwe rituelen, naar momenten om te vieren. Niet het gebod voor de maaltijd, maar het samen aan tafel zitten geldt in de geïndividualiseerde maatschappij weer als bijzonder. 'Opvallend vond ik dat ouders die zelf van huis uit niets meegekregen hadden op levensbeschouwelijk gebied, daarover het meest ongelukkig waren, vergeleken met ouders die katholiek, protestant of humanistisch waren opgevoed.'

AMOK UND KOMA

Aus Deutschlands Hauptstadt Berlin kommen zwei Kriminalromane, die der „RIK“-Redaktion zur Bekanntmachung im Rheinland ans Herz gelegt wurden. Das eine Buch heißt „Amok und Koma“, sein Autor ist Hans van Gulden, der andere Krimi heißt „Ruf doch mal an“ und stammt von Frank Goyke, der auch Mitherausgeber der Reihe „Berlin Crime“ ist, in der beide Bücher im Verlag „edition monade“ im vergangenen bzw. in diesem Jahr erschienen sind. Einer ist ein „schwuler Krimi“, der andere ein „Pädo-Krimi“ - wenn man es denn so plakativ ausdrücken will.

Der schwule amerikanische Schriftsteller Martin Roth lebt in Berlin und ist die Hauptfigur in „Amok und Koma“. Zwei schöne Dinge kann man über das Buch sagen: Einmal ist der Titel ebenso rätselhaft wie originell (lesen Sie „Amok“ mal rückwärts!) Zweitens: Wie Martin Roth mit seinem Freund Nigel eine chaotische, offene und anscheinend glückliche Beziehung führt, wird so ganz am Rande recht schön beschrieben. Das ist denn auch schon alles.

Ansonsten hat Hans van Gulden einfach zu viel zwischen die Buchdeckel gepackt: Alle großen Geheimdienste der Welt mischen sich in den Fall ein, der Autor wird endlich vom „Spiegel“ anrufen und ernstgenommen. Auf jeder Seite gibt es Action um jeden Preis.

Ein Krimi, wo die Leute sich entweder gerade gnadenlos betrinken („Koma“) oder gerade entführt worden sind, gefoltert werden (Fingernägel rausziehen ist da noch das Mildeste) oder knock out geschlagen werden („Amok“). Für mich ist das alles zu viel des Guten und zusammen mehr als unverdaulich.

Frank Goykes Kommissar Dietrich Kölling, über den er laut Klappentext schon drei andere Berlin-Krimis geschrieben hat, läßt da seinen Figuren etwas mehr Zeit, sich zu entwickeln. Hier hat man Individuen mit Fleisch und Blut vor sich. Als Thema nimmt sich Frank Goyke den Mord eines Pädophilen an einem elfjährigen Jungen vor. Ein heikles Thema. Ich kann mir vorstellen, daß Pädophile nicht sehr davon erbaut sein dürfen, wie sie in dem Buch dargestellt werden. Denn bei allem Einfühlungsvermögen Goykes: Es sind die Pädophilen, deren sexuelle Phantasie eindeutig von Gewalt bestimmt ist und sie sind es auch, die ihre Gewaltphantasien nicht unter Kontrolle behalten können.

Wer sowieso was gegen Pädophile hat, könnte sich durch dieses Buch in seinen Vorbehalten gut bestätigt fühlen. Doch recht glaubhafte Dialoge und das gekonnte Ineinander-Verschranken der verschiedenen Handlungsstränge machen diesen Krimi schon eher lesenswert.

Die beiden Berlin-Krimis sind beispielsweise über die Buchhandlung „Lavendelschwert“ zum Preis von 14,80 DM zu kaufen und stehen in Kürze auch in der SCHULZ-Bibliothek zum Lesen zur Verfügung. Walter Liedtke

RA4
FAG 10.94

Cel in voor seks-diensten

UN 22/10

Stockholm Een Zweedse taxi-chauffeur, die de teller regelmatig liet doorlopen als hij de liefde bedreef met een vrouwelijke klant, is veroordeeld tot drie jaar cel omdat hij haar een slordige 14.000 gulden in rekening heeft gebracht voor 'seksuele dienstverlening'. Volgens een geschreven rekening was de vrouw hem het geld schuldig voor 25 maal 'seksuele coïtus' plus 25 procent BTW, aldus het dagblad Aftonbladet, donderdag. De 34-jarige chauffeur bracht ook taxiritjes en hotel- en telefoonkosten in rekening. De rechtbank oordeelde dat de man het verlangen naar fysieke liefde van zijn 49-jarige cliënte had uitgebuit. Hij werd veroordeeld tot drie jaar cel wegens woekerpraktijken. Bovendien moet hij de vrouw terugbetalen. Hij werd niet veroordeeld wegens, in Zweden wettelijk toegestane, prostitutie.

Geheime spelregel doet het gekus verstommen

Van onze verslaggever **Michel Maas** 29-10
AMSTERDAM

Alleen de punten van Frida Vogels nog. 'Als ik nu deze punten opschrijf, weten we wie er gewonnen heeft...' zegt Sonja maar nu is ze ineens haar viltstift kwijt! Waar ligt de viltstift van Sonja! Wie heeft... Dáár, op die kruk! O ja. Dan gaat ze nu... Sonja loopt naar het scorebord, ze buigt langzaam naar voren, laat de viltstift even rusten voordat ze begint te schrijven. Wordt het een 1? Wordt het een 2? Sonja schrijft een 1!

Jaaaaa!!!!!! Het kleine vloertje dat Sonja vijftig minuten lang voor

zich alleen heeft gehad, verandert in een poel piranha's waarin zojuist een verse biefstuk is gevallen. Uitgevers, schrijvers en nog wat anderen buitelen over elkaar heen, champagneglazen kletteren met dienbladen tegelijk op de grond, camera's worden onder de voet gelopen. Sonja wankelt, en dreigt het te begeven. Mannen met koptelefoons beginnen te vloeken en -buiten beeld- te sjoeren, te stompen en te trekken. Terug! Terug! Godver haal die mensen terug!

De voorhoede van de kluwen beklimt intussen Nicolaas Matsier en G.L. Durlacher die zich glunderend laten sufknuffelen en plátzonen. De twee schrijvers kloppen in het

gewemel ook elkaar eens op de schouder, waarbij ze kijken als wielrenners die na een lange vlucht handje in handje samen over de eindstreep zijn gereden.

Matsier, 212 punten. Durlacher, 212 punten.

Wat leuk. Wat hartstikke leuk dat er twee winnaars van de AKO-literatuurprijs zijn! Durlacher kan het niet geloven, Matsier wel - voor het eerst van de avond lacht hij ontspannen. Een halve prijs van vijftigduizend gulden is óók heel mooi.

Iedereen is tevreden, behalve misschien Rascha Peper, die 211 punten heeft en voor zich uit zit te denken dat maar één van die zessen een zeven had hoeven zijn om...

Maar dan worstelt Sonja zich weer vrij. Ze heeft nog steeds een microfoon, wat haar een enorme voorsprong geeft op de rest. 'Nee! Nee! Nee! Nee!' schalt ze de Rode Hoed tot zwijgen. Hoho. We blijken er nog niet te zijn. Sonja heeft nog een geheime spelregel op zak: 'Er kan maar één winnaar zijn!'

Door HESTER CARVALHO
„Het lijkt wel of ik alle homo-
seksuele dichters van Nederland
afwerk: Gerard Reve, Jan Han-
lo, Hans Lodeizen heb ik al ge-
daan, en dan nu Hans Warren.
Dat schiet lekker op.”

Jan Rot is een van de zangers
op de cd 'Dichterbij' van de
RVU, waarvoor popmuzikanten
gedichten gebruikten als song-
tekst. Zo zingt Hennie Vrienten
Guido Gezelle, Fay Lovsky
zingt J.B. Charles, Henk Hof-
stede doet Bert Voeten en Jan
Rot dus Hans Warren.

„Het voordeel van het zingen
van bestaande gedichten is dat
de dichters over dingen schrij-
ven die je zelf ook zo voelt,
maar dan veel mooier, zoals je
het zelf niet kan. Ik ga met zo'n
bundel achter de piano zitten en
als ik dan een paar regels zie die
me aanspreken, lees ik het ge-
dicht niet eens uit maar ga met-
een wat ik lees vertalen naar
muziek. En dan is het soms in
drie minuten gepiept.

„Zodra ik het begin te zingen
is het van mezelf. Dan is het
niet meer van Jan Hanlo of
Hans Warren — voor mijn ge-
voel heb ik het zelf geschreven
in een vlaag van genialiteit. Dat
gedicht *Natuurlijk*, van War-
ren, stond in een of andere ho-
mo-bundel. De ik-figuur ziet
een mooie jonge jongen voetbal-
len met een kameraadje aan het
strand. Die jongen zou mis-
schien ook wel wat willen, maar
er gebeurt uiteindelijk niets.”

„Ik ken dit soort situaties wel
uit mijn eigen leven .. dan was

NRC JAN ROT OVER
24-10 Hans Warren

Foto: Lex van Rossum

ik de ik-figuur uit het gedicht,
vervuld van onbereikbaar ver-
langen. Maar zoals Warren dat
heeft opgeschreven, die jongen
die daar ligt in 'een warme duin-

pan in dat aandoenlijke verscho-
ten badbroekje.. dat zijn zulke
mooie woorden om te zingen.
„De loop van het verhaaltje
heb ik ook in de melodie tot uit-

drukkinggebracht. Omdat het
tussen de ik-figuur en de jongen
niets wordt, werkt de melodie
niet naar een climax toe. Er
komt geen refrein. Het modu-
leert steeds tussen een g, een f,
een c maar er gebeurt verder
niets; het nummer houdt ge-
woon op. Net als de tekst, die
gaat van 'natuurlijk ging ik
zacht en ongemerkt weg en na-
tuurlijk heb ik daar de hele dag
spijt van.’

„De Spiegel In Het Portaal
is Warrens vertaling van een ge-
dicht van de Griekse dichter
Kavafis. Het gaat over een spie-
gel die trots is dat hij enkele mi-
nuten de ongerepte schoonheid
van een jongeling in zich heeft
opgenomen. Er zitten heel rare
woorden in: kleermakersbedien-
de, portaal, ontvangstbewijs.
Dat soort woorden leidt vanzelf
naar een statig muziekje, en het
zijn leuke woorden om te zin-
gen.

„Soms kom ik in de proble-
men met een woord, zoals een
keer bij een gedicht van Jan
Hanlo, *Hond Met Bijnaam
Knak*. Daar stond 'verhemelte'
in en dat mocht er van mij wel
uit. Toen heb ik vreselijk zitten
dubbelen: 'verhemelte' er in laten
of het hele gedicht niet zingen.
En het werd het eerste. Want ik
bedacht me dat Hanlo van een
verkeerde komma al drie dagen
van streek kon zijn.”

De cd *Dichterbij* verschijnt van-
dag bij Phonogram/RVU
(526183-2)

Nostalgie slaat toe zodra zijn publieke ver-
dediging van de Van der Valkjes ter sprake
komt. Want als havo-jochie in Plaswijk zich
weliswaar rotgeknelnd, maar om twee uur
's nachts met leeftijdgenoten het buikje rond
eten: biefstuk, wijn, appelmoes, ijs, allemaal
voor niks! Wel gelooft hij dat de illegale afwas-
sers emmers vol biefstukken lieten verdwij-
nen.

„Zelf een restaurant beginnen, m'n grootse
wens. Het eten moet natuurlijk niet bedorven
zijn, maar mij gaat 't vooral om de bediening.
En dan niet als in een Grand Café, waar je
ongeveer je excuus moet aanbieden als je wat
wilt bestellen.' Peinzend: 'Er staat hier in de
buurt een garage leeg. Ik zie het al voor me:
Tineke's Plaza.’

Hij smeerde broodjes in Amsterdam, na
zanglessen, na jazzballet. Grote cenzaamheid
in het beginnende aidsjederk. 'Dan kwam je
thuis en had je eigenlijk niemand. Alleen de
kat. Ik was verlegen. Heb ik nog soms. Als een
groep mensen heel erg aan 't praten is, hou ik
m'n mond dicht. Maar zodra ik een ingang
heb gevonden, ben ik niet meer te houden.’

De eerste keer met een vriendje gebeurde
'per ongeluk'. Op z'n veertiende. Blozen in de
klas als het over homoseksualiteit ging. De
Wehkampgids doornemen op herenonder-
broeken, nee niet op grasmaaimachines. Ver-
kering met een meisje en verliefd op een jon-
gen. Twee stelletjes op de bank op een druile-
rige zondagmiddag: 'Het liefst had ik met m'n
vriend in m'n armen willen liggen, maar zo
was het ook heel fijn dat je bij elkaar was. Hij
was geen homo. Mijn vader kwam binnen, ze
moesten weg. Ik kreeg straf. We wilden er 's
avonds met hem over praten, maar hij zei
niks, m'n vader.’

INTERVIEW MET
PAUL DE LEEUW
VK 1-10

J EUGDHERINNERING: hij staat
achteraan bij opa's begrafenis. Al-
leen wie Jehova's Getuige is, mag
vooraan staan. Zijn moeder barst
op de terugweg in gierende huilbui uit. Er
waren praatjes. Ja, het klopt dat opa fout was
in de oorlog. Heeft geloof ik in een strafkamp
gezet. 'Mijn moeder is een gracieuze, stijl-
volle vrouw. Door haar jeugd nooit de lagere
school afgemaakt. Ik heb gezegd: je moet in
therapie, gooi het er uit. Een tijd heeft ze de
houding gehad: kan ik er wat aan doen? Daar
word je knettergek van. Nu begrijp ik dat
goed. Alles om haar heen ingestort en daar
staat ze maar zichzelf te handhaven.’

Waarom bejaarden als mikpunt van De
Leeuw's spot? 'Ik heb iets tegen mensen die
rechten of privileges opeisen omdat ze bij een
minderheid zijn. Je hoeft toch niet uit te stra-
len: ik ben oud, heb medelijden met mij?’

Publiek dat al lacht voordat hij in het thea-
ter opkomt drijft hem soms tot wanhoop.
'Laatst dacht ik: dat houden ze niet vol, die
gaan met hartklachten naar huis.' Kauwgum
kauwende scholieren die propjes smijten? Je
zou eigenlijk een stengun moeten meenemen.
En potten, riep hij ooit, daar moet je met
dartpijltjes op gooien. Tegen de muur spijke-
ren. Was dat niet een grap? 'Ach, ik heb niks
tegen potten. Ik heb eens twee potten een
lekkende kaasstosi zien eten, dat vond ik
goor. Het waren ook ouwe potten. Laatst
kwam ik hele smakelijke lesbo's tegen, dus ik
dacht: 't kan tóch!’

Misschien is hij zelf 'een valse nicht in de
omgang', maar hij gruwde van 'Ikea-nichten
die naar de homobeurs gaan'. Van een vriend
'met wie ik al sinds m'n dertiende omga' kreeg
hij te horen: je vraagt nooit hoe het met me
gaat. 'Heb ik weer wat geleerd. Bijna een
vriend kwijt.’

‘VN zien jeugd ten onrechte als
probleem en niet als oplossing’

'Jongeren worden in het keurslijf
van het gezin geperst.' Dat betooft
de 22-jarige Jan Vos dinsdag in
New York voor de Algemene Ver-
gadering van de VN. De jongeren-
vertegenwoordiger van de Neder-
landse delegatie pleitte daar voor
alternatieve leefstijlen. En kreeg
goedkeurende reacties.

Van onze verslaggeefster
Mirjam Schöttelndreier VK 21-10
AMSTERDAM/NEW YORK

Waarschijnlijk is het zijn jonge stem
geweest, maar misschien was het
toch ook wel zijn wat afwijkende
boodschap. 'Ik merkte het al snel
toen ik begon te spreken. Het gaat
er meestal niet zo gedisciplineerd
aan toe op dit soort vergaderingen,
want de helft van de gedelegeerden
loopt rond te smoezelen. Maar toen
ik begon, werd het al snel rustiger
en op zeker moment zelfs muisstil.’

De triomf is voor Jan Vos (22),
jongerenvertegenwoordiger in de
Nederlandse regeringsdelegatie, die
dinsdag in New York de Algemene
Vergadering van de VN toesprak.
De 184 landen tellende organisatie
heeft 1994 uitgeroepen tot het Jaar
van het Gezin. Dit motto werd door
Vos, afkomstig uit de landelijke stu-
dentenhond LSVb, gerelativeerd.
Hij bekritiseerde het fenomeen

dat vaak niet de snel veranderende
samenleving, maar de jongeren die
zich erin moeten handhaven, als
'het probleem' worden gezien. 'Jon-
geren worden zo in het keurslijf van
het gezin geperst. Steun voor het
gezin gaat dan ten koste van de
autonomie van het jonge individu.’

Vos wees op de mogelijkheid
voor alternatieve leefstijlen te kie-
zen. Zoals het samenwonen van
vrouwen met vrouwen en mannen
met mannen, alleen wonen of in een
LAT-relatie, dat in Nederland op
grote schaal voorkomt. Woonvor-
men die weliswaar in juridisch op-
zicht niet geheel gelijkwaardig zijn
aan het gezin, maar wel maatschap-
pelijk worden geaccepteerd.

'Ik heb het gezin aangevallen,
voorzover het wordt gezien als
standaard-model, als dwingende
norm, die andere leefvormen uit-
sluit. Daarmee heb ik niet willen
zeggen dat het gezin niet deugt. Ik
heb alleen benadrukt dat andere
leefvormen even goed bestaans-
recht hebben.’

Wereldwijd staat bij eenderde
van alle gezinnen een vrouw aan het
hoofd, vaak noodgewongen alleen.
Juicht hij dat model dan toe? 'Nee,
ik ben er helemaal niet voor dat
mannen maar kinderen op de we-
reld kunnen zetten zonder daar hun
verantwoordelijkheid voor te ne-

men. Of dat de jeugd op straat op-
groeit. Integendeel. Ik heb alleen
gezegd dat ook andere leefvormen
steun en respect verdienen.’

Hoe dan ook, zijn woorden ver-
oorzaakten, zo zag hij vanaf het
katheder, een verbaasde stilte, rol-
lende ogen, mensen die elkaar aan-
stootten en wandelgangen die nog
lang onrustig bleven. 'Ik heb daar-
mee kennelijk toch een gevoelige
snaar geraakt. Want er kwamen
tientallen mensen, uit Ghana, uit
Ierland en Japan, dus uit Noord en
Zuid, op me af om me te feliciteren.
Ze zeiden dat ze het een veradem-
ing vonden eens een andere visie
te horen op het gezin.’

In zijn rede dichtte hij het mi-
grantengezin een vaak 'minder
fraaie rol' toe bij de ontplooiing van
jongeren, omdat de eisen van het
gezin en de nieuwe samenleving
vaak sterk verschillen. De door de
ouders aangehangen cultuur en tra-
ditie van het land van oorsprong
belemmeren een succesvolle deel-
name van de jongere gezinsleden
aan de nieuwe samenleving.

1985 was voor de VN het Inter-
nationale Jaar van de Jongere. Vos,
een van de slechts drie jongerenver-
tegenwoordigers in New York: 'Het
is tijd dat de VN zich realiseren dat
jongeren niet het probleem zijn,
maar de oplossing.’

Paradepaardje verlaat Rolduc VK 21-10

Eerst vertrekt bisschop Gijsen van
Roermond met stille trom naar een
afgelegen klooster in Oostenrijk, nu
gaat ook een van zijn paradepaard-
jes, MEDO, het internationaal aca-
demisch instituut voor studies over
huwelijk en gezin gevestigd in Rol-
duc, het Limburgse verlaten. Het
instituut werd in 1989 door Gijsen
in het seminarie Rolduc onderge-
bracht. Het is toegewijd aan Maria
als Moeder van de Huiskerk (Mater
Ecclesiae Domesticae, MEDO).

De kans is groot dat de Oosten-
rijkse bisschoppenconferentie
MEDO overneemt. De Oostenrijk-
se bisschoppen hebben het insti-
tuut, dat zusterinstituten in Rome
en Washington heeft, altijd finan-
cieel gesteund. Net als het bisdom
Keulen, dat tot het rijkste ter wereld

wordt gerekend. Maar het verhuist
niet naar Duitsland. Besprekingen
met het aartsbisdom over verhu-
zing daarheen zijn afgebroken.

De voornaamste reden voor de
verhuizing is de geringe financiële
steun van de Westeuropese bis-
choppen voor MEDO. Dat komt
ook omdat de studenten die er 'ge-
zinswetenschappen' studeren, veel-
al uit oost-Europa en Latijns Ameri-
ka komen. Daarnaast valt de be-
langstelling van de kant van stude-
nten tegen. Het aantal dat rond veer-
tig schommelde, bedraagt nog
slechts 23. Gerekend was op 100
tot 150 studenten. Voor het pas
begonnen studiejaar zijn al geen
nieuwe studenten meer aangenomen
met het oog op de onzekere

toekomst van het instituut, aldus
een woordvoerder van MEDO.

Na de verhuizing zal de academi-
sche opleiding van vier jaar worden
veranderd in een driejarige hogere
beroepsopleiding die sterk op de
praktijk is gericht. Er kunnen dan
geen academische graden meer
worden behaald. Een van de Oos-
tenrijkse bisschoppen gaat de plan-
nen nader uitwerken. Het vernieuwde
MEDO zal in september
volgend jaar zijn deuren openen.

Het is nog onbekend waar het
instituut wordt gevestigd. Evenmin
weten de 39 docenten waar ze aan
toe zijn. Het MEDO ontkent dat de
verhuizing naar Oostenrijk enig di-
rect verband houdt met het feit dat
oud-bisschop Gijsen daar woon-
achtig is.

Henk Müller